

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1915, ΤΕΥΧΟΣ 3^{ΟΝ} ΚΑΙ 4^{ΟΝ}

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Νικολάου Γιαννοπούλου: Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς καὶ ἕτερα προϊστορικὰ ἀντικείμενα . . . . .</i>	<i>Σελ. 97-114</i>
<i>Percy N. Ure: Μελανόμορφοι κύλικες ἐκ Ῥεϊσιώνας τῆς Βοιωτίας . . . . .</i>	<i>» 114-127</i>
<i>Μιχαὴλ Δ. Χαβιαρᾶ: Ῥόδου ἐπιγραφαὶ . . . . .</i>	<i>» 128-131</i>
<i>Νικήτα Δ. Χαβιαρᾶ: Σποράδων νήσων ἐπιγραφαὶ . . . . .</i>	<i>» 131-133</i>
<i>Παναγιώτου Καστριώτου: Τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Παλαιῦ Φαλήρου καὶ ἡ Κωλιάς ἄκρη . . . . .</i>	<i>» 134-135</i>
<i>Κωνσταντίνου Μαλιέζου: Ἀττικὸν ψήφισμα τοῦ 368/7 καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀθηναίων . . . . .</i>	<i>» 135-137</i>
<i>» » Βοηδρομιῶνος εἰκοστή; . . . . .</i>	<i>» 137-138</i>
<i>Ἀνδρέου Συγγοπούλου: Ἀλεξανδρινὰ δοτέϊνα ἀνάγλυφα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιο- λογικοῦ Μουσείου . . . . .</i>	<i>» 138-145</i>
<i>Παναγιώτου Καστριώτου: Τὸ Ὀδεῖον τοῦ Περικλέους . . . . .</i>	<i>» 145-155</i>
<i>Εὐσταθίου Πετρούλακι: Διορθώσεις εἰς ΑΕ 1915 τεύχος 1, 2 . . . . .</i>	<i>» 155</i>

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Πρόγραμμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

Τῆς ἐκδόσεως ἐπιμελεῖται ἐπιτροπεία πέντε μελῶν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας. Τὰς ἐπιστολάς καὶ πᾶσαν σχετικὴν αἴτησιν ἀπευθυντέον: Παναγιώτῃ Καστριώτῃ ἐφόρῳ τοῦ Ἐθν. ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. ὁδὸς Ἀβέρωφ 9.

Δημοσιεύονται ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι καὶ ἀγγελίαι, μάλιστα δὲ περὶ εὐρημάτων καὶ πορισμάτων τῶν τῆς ἐταιρείας ἀνασκαφῶν, πᾶσαι διὰ βραχέων συντεταγμέναι.

Ἐκδίδονται κατ' ἔτος τέσσαρα τεύχη σχήματος τετάρτου μετ' εἰκόνων καὶ πινάκων. Τιμὴ ἑκαστοῦ τόμου δραχμαὶ εἴκοσι πέντε.

Οἱ συγγραφεῖς λαμβάνουσιν ἑπτὰ καὶ ἡμισυ δραχμῆς τῆς σελίδος ἐκάστης, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν εἰκόνων καὶ πινάκων, καὶ ἀντίτυπα τῶν ἑαυτῶν πραγματειῶν εἴκοσι πέντε.

Τὰ χειρόγραφα τῶν δημοσιευομένων κατατίθενται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς ἀνταλλάσσεται πρὸς ἀρχαιολογικὰ περιοδικά.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1915

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Περιεχόμενα

(τοῦ 1ου καὶ 2ου τεύχους)

Στεφάνου Δραγοῦμη: Ψήφισμα θιασωτῶν τῆς Βενδίδος ἐν Σαλαμῖνι	Σελ. 1- 4
» » Ἐπιγραφικὰ φροντισίματα	» 5- 7
» » Ἐπίμετρον	» 7- 8
Ἀποστόλου Ἀρβανιτοπούλου: Θεσσαλικά ἐπιγραφαὶ	» 8- 27
» » Ἐλεγχος τῶν ἀριθ. τοῦ Μουσείου Γόννων πρὸς τοὺς τῆς ΑἸΕ 1911-1915.	» 28- 30
Ἀντωνίου Χατζῆ: Πάπυρος ἐξ Ἀρσινόης (Φαγιούμ) τῆς Αἰγύπτου	» 30- 31
» » Διορθώσεις εἰς ἐπιγραφὰς ἐν ΑἸΕ 1914	» 32- 33
» » Σύμμεκτα ἐπιγραφικὰ	» 33- 34
Γεωργίου Σωτηρίου: Νεώτερος Καλὸς Ποιμὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν	» 34- 43
Εὐσταθίου Πετρουλάκη: Ἄξον εὐρήματα	» 43- 48
» » Κρητικῆς Ἀτσιπάδας τάφοι	» 48- 50
» » Ρεθύμνης μουσεῖον	» 51- 52
Ἀνδρέου Ἐνγγοπούλου: Χριστιανικὸν Ἀσκληπιεῖον	» 52- 71
Νικολάου Γιαννοπούλου: Δύο λύχοι ἐκ Θεσσαλίας πήλινοι	» 72- 74
» » Θεσσαλίας ἐπιγραφαὶ	» 74- 78
» » Εἰς Θεσσαλίας ἐπιγραφὰς	» 78
» » Παρατηρήσεις ἐπὶ ἀρχαιολογικῶν τινῶν δημοσιευμάτων	» 79
» » Θεσσαλίας χριστιανικαὶ ἐπιγραφαὶ	» 80- 82
» » Δημητριάς - Παγασαὶ	» 83- 84
Ἀνδρέου Ἐνγγοπούλου: Εἰς τὰ περὶ τῆς Μονῆς «ΑΡΜΑ»	» 84- 85
Γεωργίου Μιστριώτου: Περὶ Γιανησιῶν	» 86- 87
Ἀθανασίου Γεωργιάδου: Χρυσεῖα - Ἀργυρεῖα κλπ. Μεταλλεῖα	» 88- 93
» » Ἐρετρικὸς Μαϊάνδρος	» 94
Ε. Ν. Π.: Διορθώσεις	» 94

(τοῦ 3ου καὶ 4ου τεύχους)

Νικολάου Γιαννοπούλου: Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς καὶ ἕτερα προϊστορικὰ ἀντικείμενα	Σελ. 97-114
Percy N. Ure: Μελανόμορφοι κύλικες ἐκ Ρεϊτωάνας τῆς Βοιωτίας	» 114-127
Μιχαὴλ Δ Χαβιαρᾶ: Ῥόδον ἐπιγραφαὶ	» 128-131
Νικήτα Δ Χαβιαρᾶ: Σποράδων νήσων ἐπιγραφαὶ	» 131-133
Παναγιώτου Καστριώτου: Τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου καὶ ἡ Κωλιάς ἄκρα	» 134-135
Κωνσταντίνου Μαλτέζου: Ἀτικὸν ψήφισμα τοῦ 368/7 καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀθηναίων	» 135-137
» » Βοηδρομιῶνος εἰκοστή;	» 137-138
Ἀνδρέου Ἐνγγοπούλου: Ἀλεξανδρινὰ δοτεῖνα ἀνάγλυφα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου.	» 138-145
Παναγιώτου Καστριώτου: Τὸ Ὁδεῖον τοῦ Περικλέους	» 145-155
Εὐσταθίου Πετρουλάκη: Διορθώσεις εἰς ΑἸΕ 1915, τεύχος 1, 2	» 155

Πρόγραμμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

Τῆς ἐκδόσεως ἐπιμελεῖται ἐπιτροπεία πέντε μελῶν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας. Τὰς ἐπιστολὰς καὶ πᾶσαν σχετικὴν αἴτησιν ἀπευθυντέον: Παναγιώτῃ Καστριώτῃ ἐφόρῳ τοῦ Ἐθν. ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. ὁδὸς Ἀβέρωφ 9.

Δημοσιεύονται ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι καὶ ἀγγελίαι, μάλιστα δὲ περὶ εὐρημάτων καὶ πορισμάτων τῶν τῆς ἐταιρείας ἀνασκαφῶν, πᾶσαι διὰ βραχέων συντεταγμέναι.

Ἐκδίδονται κατ' ἔτος τέσσαρα τεύχη σχήματος τετάρτου μετ' εἰκόνων καὶ πινάκων. Τιμὴ ἑκαστοῦ τόμου δραχμαὶ εἴκοσι πέντε.

Οἱ συγγραφεῖς λαμβάνουσιν ἐπὶ καὶ ἥμισυ δραχμῆς τῆς σελίδος ἐκάστης, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν εἰκόνων καὶ πινάκων, καὶ ἀντίτυπα τῶν ἑαυτῶν πραγματειῶν εἴκοσι πέντε.

Τὰ χειρόγραφα τῶν δημοσιευομένων κατατίθενται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς ἀνταλλάσσεται πρὸς ἀρχαιολογικὰ περιοδικά.

Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς καὶ ἕτερα προϊστορικὰ ἀντικείμενα.

(πίναξ Α' - F')

ὑπὸ

Νικολάου Γιαννοπούλου.

Τῷ 1908 ἐδημοσιεύσαμεν ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐπιγραφομένῳ *Θεσσαλικά προελληνικά ἐπιγραφαί, ὄσα μνημεῖα εἶχομεν μέχρι τοῦδε περισυλλέξει, ἐπὶ βράχων λίθων, σφραγίδων, ἀγγείων καὶ δακτυλίων*¹. Τὸ ἔργον τοῦτο παρά τισι μὲν τῶν ἀρχαιολόγων ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς, παρά τισι δὲ ἡγέρθησαν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ὑπάρξεως τοιούτων ἐπιγραφῶν, γνωστῶν μόνον οὐσῶν τῶν ἐκ Κρήτης, Μυκηθῶν καὶ Κυθήρων ὑπὸ τοῦ Evans καὶ τῆς Ἰταλικῆς ἐν Κρήτῃ ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς δημοσιευθεισῶν².

Καὶ περὶ μὲν τῆς ταυτότητος τῶν ὑφ' ἡμῶν δημοσιευθέντων ἐκ Θεσσαλίας μνημείων ὡς ἀνηκόντων εἰς γραφὴν προϊστορικὴν, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία χωρεῖ· ἐν δὲ μόνον ἠθέλομεν νὰ βεβαιωθῶμεν ἐὰν τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ εὑρεθέντα μνημεῖα σχετίζονται πρὸς τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ καὶ κατὰ πόσον. Ἐσχάτως δὲ εἶδομεν ὅτι καὶ ἐν Οἰχαλίᾳ τῆς Εὐβοίας εὑρέθησαν μνημεῖα προελληνικῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ βράχων, ὧν ἕνια σχετίζονται πῶς πρὸς τὰ Θεσσαλικά³.

¹ Ν. Ι. Γιαννοπούλου, *Θεσσαλικά προελληνικά ἐπιγραφαί ἐπὶ βράχων, λίθων, σφραγίδων καὶ ἀγγείων*, ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1908, σγ. 8ον, σελ. 80, μετὰ πολλῶν εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ὀκτὼ πινάκων ἐν τέλει. Ἐνταῦθα θ' ἀναφέρεται ΘΠΕπ.

² Πολυάριθμοι κρίσεις ἐδημοσιεύθησαν περὶ αὐτοῦ ἐν διαφόροις περιοδικοῖς ἡμετέροις τε καὶ ἀλλοδαποῖς, ἄς παρατρέχομεν, ἀκούμενοι νὰ μνημονεύσωμεν τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Beloch ἐν *Griechische Geschichte*, τόμ. Α', σελ. 125, σημ. 1· ἐν Strassburg 1912. Ἀμφιβολίας δὲ ἤγειρεν ἐγγράφως ὁ κ. Α. Σ. Ἀρβανιτόπουλος ἐν τοῖς *Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας* 1909, σ. 139, σημ. 2, ἐνθα λέγει ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Παγασῶν γράμματα εἶναι σημεῖα λατόμων.

³ Γ. Παπαβασιλείου ἐν τοῖς *Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας* 1912 σελ. 119-139, εἰς 2, 3, 4, 5, 6.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐφημερίδος Ἐπιτροπεία καίπερ μὴ συμφωνοῦσα κατὰ πάντα πρὸς τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ἐκτιθεμένας γνώμας τοῦ κ. Ν. Γιαννοπούλου ἐπιτρέπει τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἄρθρου ὑπ' εὐθύνην τοῦ συγγραφέως εἰς δὲ τὸν ἀναγνώστην ἐπαφίεται ἢ κρίσις περὶ τοῦ ἂν ὄντως πάντα τὰ δημοσιευόμενα σημεῖα καὶ γράμματα εἶναι προϊστορικά. ὡς ὁ συγγραφεὺς φρονεῖ, ἢ μὴ πῶς τούτων τυγχάνουσιν ὄντα χριστιανικῶν καὶ νεωτέρων χρόνων.

Καὶ ἡμεῖς μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου μεταβάντες τῷ 1911 εἰς Ἀθήνας εἶδομεν ἐν ταῖς ἐκεῖ βιβλιοθήκαις τοὺς IB' καὶ IF' τόμους τῶν *Monumenti Antichi dei Lincei*, ἐνθα οἱ Ἰταλοὶ ἀρχαιολόγοι ἐδημοσίευσαν πολυάριθμα μνημεῖα προελληνικῆς ἐκ Κρήτης γραφῆς, καὶ ἰδίως πινακίδας, προερχομένας ἐκ Φαιστοῦ καὶ ἄλλων μερῶν. Ἀντιβαλόντες δὲ τὰ ἡμέτερα μνημεῖα πρὸς τὰ τῆς Κρήτης εὔρομεν αὐτὰ καταπληκτικῶς ἐν πολλοῖς ὁμοιάζοντα ἐκείνοις, ἐξ οὗ ὁρμώμεθα ἤδη νὰ εἰπώμεν, ὡς ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ἐξάγεται, ὅτι, τὸ αὐτὸ σύστημα γραφῆς κατὰ τοὺς μυκηναίχους χρόνους ὑπῆρχεν ἐν τε Θεσσαλίᾳ καὶ Κρήτῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἀνάλογον πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν τότε χρόνων, ἴσως ὄντα τὸν αὐτόν, διότι ἐκ Θεσσαλίας δὲν ἔχομεν ἔτι μνημεῖα ἰκανὰ τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων, ἐξ ὧν νὰ πορισθῶμεν βέβαια καὶ ἀσφαλῆ συμπεράσματα, πλὴν τῶν τῶν Διμινίου καὶ Καπακλὶ τοῦ Βόλου.

Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐν σελίδι 75 ἐξηγάγομεν περὶ ἀναμίξεως τύπων γραμμάτων προϊστορικῶν μετὰ Φοινικικῶν φαίνεται ἐπικυρούμενον ὑπὸ τοῦ ὀλίγον βραδύτερον γράψαντος F. Wiedemann ἐν *Klio* (1908, σελ. 523) περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου⁴.

Πρὶν ἢ δὲ προσπαθῆσωμεν ν' ἀναπτύξωμεν τὴν ταυτότητα τῶν ἡμετέρων ἐκ Θεσσαλίας καὶ τῶν ἐκ Κρήτης μνημείων, προβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν πρώτων μνη-

⁴ Ἀνάλυσιν τοῦ ἄρθρου τοῦ Wiedemann ὑπὸ Α. J. Reinach ἰδὲ ἐν *Revue des Études Grecques*, τόμ. XXII, 1909, σελ. 149-151.

μείων συλλεγέντων τοιούτων ἐκ Θεσσαλίας, συγκειμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ πηλίνων σωματίων καὶ σφραγίδων, λιθίνων σφραγίδων, χαλκῶν δακτυλίων κλπ.

Α'). Σφονδύλια λίθου.

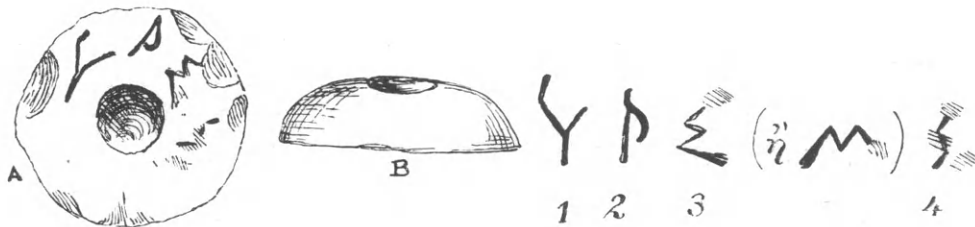
Συνελέξαμεν μέχρι τοῦδε ἑννέα σφονδύλια ἐκ λίθου πυρίτου σκληροῦ, διάτρητα, σχήματος κολούλου κώνου, ἢ κατὰ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν φακοειδοῦς, καὶ διαφόρων χρωμάτων. Τὰ σφονδύλια ταῦτα φέρουσι σύμβολά τινα γραμμῶν ἢ ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν. Τὰ σύμβολα ταῦτα εἶναι ἐπιμελῶς κεχαραγμένα διὰ λεπτοτάτων γραμμῶν κανονικῶν, ὧν ἓν ἢ ἐκ τοῦ χρόνου ἢ ἐκ τῆς μεγίστης λεπτότητος τῶν γραμμῶν μόλις διακρίνονται. Ἀπαιτεῖται δὲ τὰ μέγιστα ἐξησκημένος ὀφθαλμός, ἵνα διακρίνη αὐτά. Τοιαῦτα σφονδύλια ἀνευρισκόμενα συνήθως ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἐν προϊστορικοῖς συνοικισμοῖς εἶναι πολυάριθμα, σπανιώτατα δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ φέροντα γραμμικὰ σύμβολα. Διατί δὲ εἶναι σπάνια τὰ φέροντα γραμμικὰ σύμβολα, ἐνῶ τὰ πλεῖστα εἶναι ἄνευ τοιούτων, ἢ φέρουσιν ἀπλῶς γραμμοειδῆ κοσμήματα ἢ ἀπλοῦς

ἢ πολλαπλοῦς — συνήθως διπλοῦς — ὁμοκέντρους κύκλους χάριν διακοσμήσεως;

Τὰ δ' ἐπ' αὐτῶν σύμβολα ποικίλλουσιν ἀπὸ ἐνὸς μέχρι τεσσάρων τὸ πολὺ· συνήθως δὲ τὰ ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας εἶναι 2, 3 ἢ 4, ἐνῶ τὰ ἐπὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν 1-2. Ἐπὶ τριῶν δ' ἐξ αὐτῶν ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ σύμβολον στερεοτύπως, πλὴν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἀντιθέτως. Ἐφ' ἐνὸς δὲ σφονδύλιου τὸ σύμβολον παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας ἐν μέσῳ τῆς γραμμικῆς διακοσμήσεως. Παραδόξως δὲ τὸ αὐτὸ σύμβολον ἐμφανίζεται καὶ ἐπὶ χαλκοῦ δακτυλίου ἐντὸς ἐτέρου συμβόλου ἢ κοσμήματος.

Τὰ σφονδύλια ταῦτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπεικονισθῶσι διὰ φωτογραφικῶν ἀπεικασμάτων, διότι ἄλλως ὡς ἐκ τοῦ χρωματισμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς λεπτότητος τῶν γραμμῶν τῶν συμβόλων ταῦτα θὰ ἦσαν ἀφανῆ ἐπὶ τῶν ἀπεικονισμάτων. Προϋτιμήσαμεν λοιπὸν διὰ σχεδιασμάτων ἐντὸς τοῦ κειμένου νὰ ἀπεικονίσωμεν ταῦτα.

1. Σφονδύλιον λίθου μέλανος, ἄνωθεν στρογγύλον φακοειδῶς, διάτρητον δὲ ἐν τῷ μέσῳ. Διάμ. 0·033· ὕψ. 0·005.

Εἰκ. 1.

Τῶν τεσσάρων τούτων συμβόλων τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 εὔρηται καὶ ἐν ἐτέρῳ σφονδύλιῳ ὑπ' ἀρ. 7. Φαίνεται δὲ ἔχον μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ ἐν Κρήτῃ σπηλαίου Δίκτης (Evans, *Further Discoveries* etc. σελ. 351, ἀρ. 25 α, τοῦ αὐτοῦ *Scripta Minoa* I, 15, εἰκ. 8). Ἐπίσης παρεμφερὲς τῷ ἐπὶ πινακίδος ἐξ Ἀγίας Τριάδος Κρήτης (αὐτόθι I, 32, fig. 13, καὶ 42 fig. 19, ἄνευ γραμμιδίων καὶ μετὰ γραμμιδίων χιαστί (αὐτόθι σ. 47, καὶ μετὰ δύο στιγμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ πινακίδος (αὐτόθι σ. 47, εἰκ. 23 καὶ σ. 48 εἰκ. 25), ὡς ἐπίσης καὶ διὰ δύο γραμμικῶν προσφωμάτων κάτωθεν τῶν γραμμῶν τοῦ σκέλους. Πα-

ρόμοια ἐπίσης δύναται τις νὰ παραβάλη αὐτόθι σ. 220 καὶ 232 εἰκ. 102 (πίν. XIII, 60), σ. 169, 95 α, 205, 60 κ κλπ. Ἐκ τῶν Θεσσαλικῶν μνημείων δυνάμεθα νὰ συγκρίνωμεν τὸ σύμβολον τοῦτο πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 16 ἐπὶ τῶν βράχων παρὰ τὰς Παγασὰς (ΘΠΕπ. σ. 14 πίν. Α') καὶ πρὸς ὅμοιον ἐπὶ ὀστράκων ἀγγείων ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ (ΘΠΕπ. σελ. 77). Ἐπίσης ἐπὶ ἐπιγραφῆς τοῦ μουσείου Βόλου (ΘΠΕπ. σελ. 34 πίν. F') καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων μνημείων. Συχνάκις τοῦτο εὔρηται ἐν συμπλέγματι συμβόλων ἀποτελοῦν οἰονεὶ μονόγραμμα (*Monumenti Antichi dei Lincei* XII, σελ. 89-90, ἀρ. 28 καὶ 29

καὶ σελ. 91 μόνον Υ καὶ 9δ ἐπίσης. — Ἐπίσης

Π+Υ ἀποτελεῖ σύμπλεγμα (ΘΠΕπ. σελ. 60, εἰκ. 24). Ἐν Θεσσ. ἐπιγραφαῖς ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Παγασῶν τὸ ὑπ' ἀριθ. 16 σημεῖον τοῦ πίνακος Α' (σελ. 14 ἐν ΘΠΕπ.) φαίνεται ἐρμηνεύον τὴν προέκτασιν τοῦ ἐνὸς κέρωος τοῦ Υ.

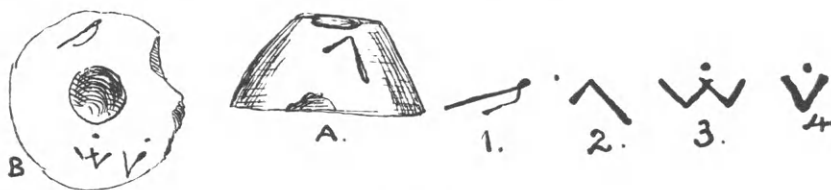
Ὁ δεύτερος ἀριθμὸς (2) εἶναι μᾶλλον παραδοξότερος τοῦ πρώτου. Ἀπαντᾷ δ' ἐπὶ δύο σφρονδύλιων καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ὑπτίως παριστάμενον ἐν *Scripta Minoa* τοῦ Evans (I, σ. 47 εἰκ. 24). Ἐπίσης δὲ πρὸς δύο ὅμοια πλήν κατ' ἀντίθετον διάταξιν τὸ ἐν τοῦ ἐτέρου (*Αὐτόθι* σελ. 169, ἀρ. 95 α, σ. 226 ἀρ. 125 καὶ σ. 232, εἰκ. 102 (πίν. XIII), ἀρ. 125). Ἀγνοεῖται δὲ τὸ ἱερογλυφικὸν ἐξ οὗ προῆλθε. Τῶν δύο μεσαίων γραμμάτων τοῦ ἀγγείου τοῦ Ὀρχομενοῦ, τὸ ἕτερον φαίνεται πῶς σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ ἡμέτερον (Evans, *Scr. Min.* αὐτόθι).

Τὸ ὑπ' ἀρ. 3 φαίνεται ὡς τεθλασμένη γραμμὴ ἐν ὀρθίᾳ ἢ ὑπτίᾳ διατάξει, πλήν ἢ ἄνω κεραία

εἶναι ἐφθαρμένη, οὕτως ὥστε ἀγνοοῦμεν ἂν συνέκειτο αὕτη ἐκ πέντε ἢ τεσσάρων γραμμῶν. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι συνέκειτο ἐκ πέντε καὶ ὅτι ἡ ἄνω γραμμὴ λείπει ὡς ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ μνημείου. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἔχομεν τὸ αὐτὸ σύμβολον, ὅπερ εὑρεθῆται ἐν *Evans Scrip. Minoa* (I, σ. 178, εἰκ. 118 α, β δις ἀπαντῶν) καὶ ἐν *Θεσ. Προελ. Ἐπ.* (σελ. 38, ἀρ. 107) ἐπὶ ἐπιγραφῆς μουσειοῦ Βόλου, ἔνθα εὑρεθῆται πανομοιότυπως πρὸς τὸ σφζόμενον ἐπὶ τοῦ σφρονδύλιου σχῆμα διὰ τεσσάρων γραμμῶν.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 4 εἶναι ὁμοίως τεθλασμένη γραμμὴ ἐκ τριῶν γραμμῶν συγκειμένη, ὡς τὸ ἀρχαϊκὸν ζ. Τὸ αὐτὸ δ' εὑρεθῆται ἐν *Scrip. Minoa* (I, 252, εἰκ. 108 a, b καὶ c, καὶ σ. 261, εἰκ. 116 [πίν. XIX] καὶ αὐτ. σελ. 105 a καὶ 169 ἀρ. 94 b).

2. Σφρονδύλιον λίθου μέλανος πρασινίζοντος σχήματος κολούρου κώνου, διάτρητον καθέτως, ἔχον ἐπὶ τῆς βάσεως διάμετρον 0·025 καὶ ὕψος 0·013. Φέρει δ' ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τρία σύμβολα καὶ ἐν πλαγίως.

Εἰκ. 2.

Ἐκ τῶν συμβόλων τούτων τὸ μὲν ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 3 σφρονδύλιων, τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 2 ἐπὶ τῆς πλευρᾶς εὑρεθῆται ἐπίσης καὶ ἐν τοῖς ὑπ' ἀρ. 6 καὶ 7 σφρονδύλοις. Ἀπαντᾷ δὲ τοῦτο συχνάκις ἐπὶ Μινωϊκῶν ἐπιγραφῶν ἐν Κρήτῃ. Εὐρίσκομεν δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ βάσεως μυκηναϊκοῦ ἀγγείου.

Προβαίνοντες δὲ εἰς τὴν ἀντιβολὴν τῶν ἐπ' αὐτοῦ συμβόλων πρὸς τὰ ἐν Κρήτῃ παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἔχει μικράν τινα παραλλαγὴν πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ προηγουμένου σφρονδύλιου, πλήρη δὲ ὁμοιότητα πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου ὑπ' ἀριθ. 3 σφρονδύλιου. Φαίνεται δὲ ὅτι ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸ ὑπὸ Evans δημοσιευόμενον (*Scrip. Minoa* I, 190, 27 e.).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἀπαντᾷ συχνάκις ἐν Θεσσαλικαῖς προελληνικαῖς ἐπιγραφαῖς. Οὕτως ἐπὶ μὲν τῶν βράχων τῶν Παγασῶν ὑπτίον (ΘΠΕπ, 14, πίν. Α'

7), ἐπὶ δὲ τῆς ἐν τῷ μουσεῖῳ Βόλου ἐπιγραφῆς ὀρθίον, πλήν ἐστραμμένον δεξιὰ (ΘΠΕπ, σ. 34, 82, πίν. F'), καὶ ὑπτίον (*αὐτόθι*, σ. 38, 110, πίν. F'). ἐπὶ δὲ πηλίνης σφραγίδος ἐστραμμένον καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ (*αὐτόθι*, 45, εἰκ. 8, σ. 46, εἰκ. 9). ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ Κρήτης Μινωϊκῶν ἐπιγραφῶν, παρ' Evans (*Scr. Min.* I, 101, εἰκ. 45. — σελ. 71, εἰκ. 39 [πίν. III] δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ. — σελ. 89, εἰκ. 41 [πίν. V] πανομοιότυπως σχεδόν).

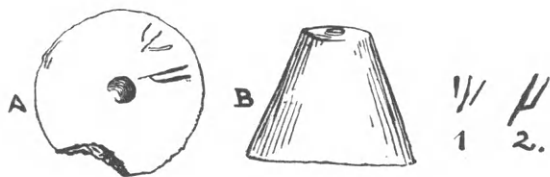
Τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 3 φαίνεται διάφορον τοῦ ἐν ΘΠΕπ (σελ. 55, εἰκ. 22) γράμματος, διότι ἐκεῖνο μὲν ἔχει ἐπὶ τῶν τελευταίων σκελῶν γράμματα ἐν συμπλέγματι, τοῦτο δὲ φέρει ἀπλήν στιγμὴν (πρβ. συγκριτικὸν πίνακα ὑπ' ἀρ. Η' τῶν ὑπ' ἀρ. 19-22 εἰκόνων ἐν ΘΠΕπ). Παρεμφερῆ τούτῳ ἀπαντῶσι παρ' Evans (*Further Discoveries etc.* σ. 347, εἰκ. 19^a καὶ 19^b καὶ σελ. 348, εἰκ. 20^b) μετὰ

γραμμικῶν συμπλεγμάτων. Ἐν τῷ κατωτέρω δὲ δημοσιευθησομένῳ σφονδύλιῳ ἀπαντᾷ σχεδὸν ὁμοίον σύμβολον,

Τὸ δ' ὑπ' ἀρ. 4 φέρον πλαγίως δεξιὰ στιγμαὴν εἶναι λίαν γνωριμώτατον ἔκ τε τῶν προκρητικῶν ἢ Μινωϊκῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Θεσσαλικῶν (πρβ. Evans, *Further Discoveries* etc. σ. 386, πίν. IV 13.—Τοῦ αὐτοῦ *Script. Minoa* I, σ. 180, 182b. = ΘΠΕπ. σ. 36, ἀρ. 102, πίν. F'. *Αὐτόθι*, σελ. 45, εἰκ. 8 καὶ σελ. 46 εἰκ. 9. *Αὐτόθι* σ. 55, εἰκ. 21, πίν. H').

3. Σφονδύλιον λίθου φαιοῦ ὑποπρασίνου, σχήματος κολούρου κώνου, ἀποκεκρουμένον ὀλίγον πλαγίως δεξιὰ ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας. Καθέτως εἶναι διάτρητον. Φέρει δὲ ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας δύο σύμβολα γραμμικά:

Εἰκ. 3.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 εἶναι ἡ τρεῖς γραμμαί, ὧν ἡ μέση κάθετος αἰ δὲ πλάγια λοξῶς διατεταγαμένα, ἡ θὰ

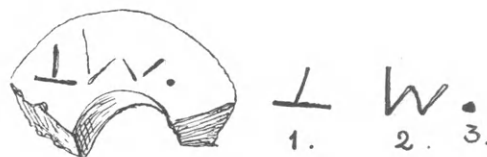
ἦτο ∇ καὶ ἐκ τοῦ χρόνου ἐβλάβη ἐκ προστριβῆς

κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς γωνίας. Καὶ διὰ τριῶν μὲν καθέτων γραμμῶν εἶναι γνωστὸν σύμβολον ἔκ τῆς ἐν τῷ μουσεῖῳ Βόλου ἐπιγραφῆς (ΘΠΕπ, 36, ἀρ. 101, πίν. F') καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ βράχων τῶν Παγασῶν (*Αὐτόθι*, σελ. 14, 5). Καὶ παρ' Evans, ἔνθα ἀπαντᾷ ὡς ἀριθμὸς 3. Ἀλλὰ καὶ ὡς V ἂν θεωρηθῆ καὶ τοῦτο εὑρηται ἐν Μινωϊκαῖς ἐπιγραφαῖς παρ' Evans (*Further Discoveries* etc., σ. 368, πίν. IV, 1), καὶ ἐν ΘΠΕπ, σ. 58, καὶ σελ. 59, εἰκ. 23).

Ὁ δὲ ἀριθ. 2 εἶναι, φαίνεται, τὸ αὐτὸ σύμβολον, τὸ ἀπαντῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 σφονδύλιῳ (ἀρ. 1), πλὴν πλάγιον. Παρ' Evans (ἐν *Further Discoveries* etc. σ. 384, πίν. III καὶ σελ. 386, πίν. IV, 32, Ἀβύδου) ἀπαντᾷ τὸ αὐτό, πλὴν τελευτῶν εἰς αἰχμὴν βέλους.

4. Τεμάχιον σφονδύλιου διατρήτου καθέτως,

λίθου βαθέος ισοειδοῦς, ἐφ' οὗ διεσώθησαν δύο γραμμικά σύμβολα καὶ μία στιγμαὴ:

Εἰκ. 4.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 φέρεται ὄρθιον ἐν ἐπιγραφῇ Βόλου (ΘΠΕπ. σ. 34, 83 καὶ πίν. F') καὶ ὑπτιον μετὰ γραμμῆς κατὰ τὸ μέσον ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ βράχου παρὰ τὴν Πύρασον (Καδήραγα), πλὴν ἢ κάτω πλαγία γραμμὴ εἶναι λοξὴ ἐκεῖ (ΘΠΕπ. σ. 25, 60, πίν. Γ' καὶ Δ'). Παρ' Evans δ' ἀπαντᾷ ἐν *Scripta Minoa* I, 112, εἰκ. 46 (πίν. IX) οὕτω T καὶ $\perp$.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 εἶναι λίαν γνωριμώτατον ἐν Θεσσαλικαῖς καὶ Μινωϊκαῖς ἐπιγραφαῖς (πρβλ. ἀνωτ. ὑπ' ἀρ. 2 σφονδύλιον).

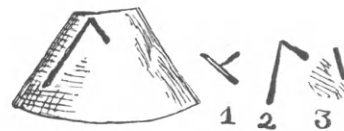
5. Σφονδύλιον ἡμισφαιρικόν, διάτρητον καθέτως, λίθου βαθέος ισοειδοῦς, φέρον ἐπὶ τῆς πλαγίας πλευρᾶς ἐν σύμβολον:

Εἰκ. 5.

Τοῦτο τὸ σύμβολον 1 εἶναι λίαν γνωστὸν ἔκ τε τῶν Θεσσαλικῶν καὶ Κρητικῶν ἐπιγραφῶν. (Πρβ. Evans, *Scripta Minoa*, I, σ. 101, εἰκ. 45· σελ. 71, εἰκ. 39 [πίν. III]· σ. 89, εἰκ. 41 [πίν. V].—*Monumenti Antichi*, XII σ. 90, ἀρ. 17, ὑπτιον.—ΘΠΕπ. σ. 14, πίν. A', 7, ὑπτιον· σ. 34, ἀρ. 82, ὄρθιον· σελ. 35, ἀρ. 91, ὑπτιον καὶ σελ. 45 καὶ 46, εἰκ. 8 καὶ 9· ἐπίσης ἀνωτέρω τὸ ὑπ' ἀρ. 2 σφονδύλιον).

6. Σφονδύλιον λίθου μολυβδοχρόου σχήματος κολούρου κώνου, διάτρητον καθέτως (ὑψ. 0.015), φέρον ἐπὶ τῆς πλαγίας πλευρᾶς τρία γραμμικά σύμβολα:

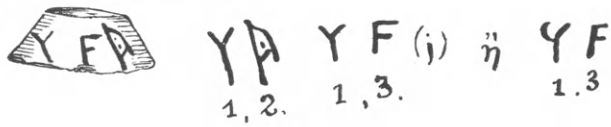
Εἰκ. 6.

Τῶ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀπαντῶσιν ἀνάλογα ἐν Θεσσαλία μὲν ἐπὶ τῶν βράχων Παγασῶν (ΘΠΕπ. σελ. 14, πίν. Α', 3, 4) καὶ ἐπὶ σφραγίδος στεατίτου λίθου ἐκ Ζερελίων (ΘΠΕπ. σ. 55, εἰκ. 19 καὶ πίν. Η'), ἐν Κρήτῃ δὲ δὲν φαίνεται εἰς ἐμὲ γνωστόν.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 εἶναι τὸ αὐτό, πλὴν δεξιὰ ἐστραμμένον, ὅπερ ἀπαντᾷ ἀνωτέρω ἐν τοῖς ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 5 σφονδύλοις.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 εἶναι ἐφθαρμένον δυστυχῶς.

7. Τεμάχιον σφονδύλιου, ἀποκεκρουμένον ὀλίγον κάτωθι τῆς κορυφῆς, σχήματος κολούρου κώνου, λίθου ὀφείτου. Ἐπὶ τῆς πλαγίας πλευρᾶς διεσώθησαν τρία σύμβολα:

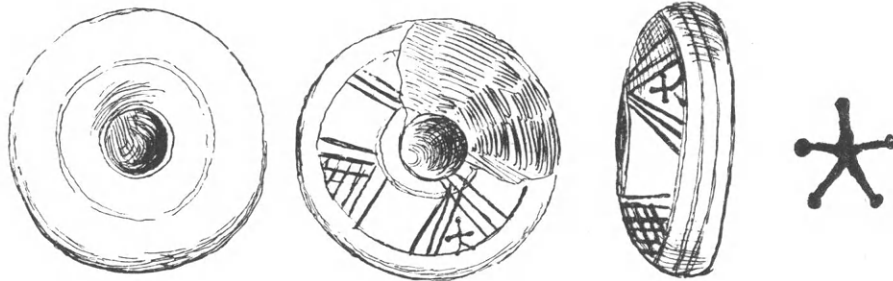

Εἰκ. 7.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον παράβαλε τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 σφονδύλιον καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. Ὡς πρὸς

δὲ τὸ 3, *Monumenti Antichi dei Lincei*, XII, σελ. 90, 32. — Evans, *Further Discoveries of Cretan and Aegean Script*, σελ. 384, πίν. III καὶ σελ. 386, πίν. IV, 26. — Τοῦ αὐτοῦ *Scripta Minoa* I, 114, εἰκ. 47 [πίν. X]· πρβ. Ἄρχ. Ἐφ. 1909, σελ. 182 ἐπὶ ἀγγείου ἐκ Κρήτης. Ὡς πρὸς δὲ τὸ 2 δὲν εὐρίσκομεν ἀλλαχοῦ τὸ ὅμοιον.

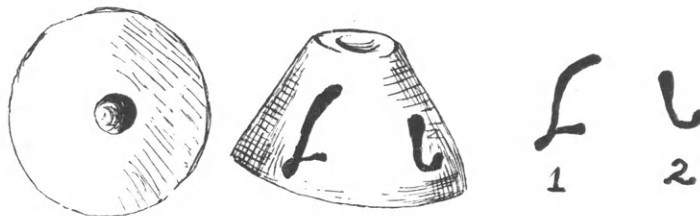
8. Σφονδύλιον ἐκ Φερῶν λίθου μέλανος, φακοειδὲς ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας, διάτρητον καθέτως, διαμ. 0·035, ὕψους δὲ 0·012 περίπου. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια περὶ τὸ τρῆμα κοσμεῖται δι' ἀπλοῦ κύκλου γραμμικοῦ. Ἐκ δὲ τῶν πλαγίων πλευρῶν περὶ τὴν βᾶσιν κοσμεῖται ὑπὸ ζωνῶν γραμμικῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἄνω ἐπιφανείας κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ εἶναι ἀποκεκρουμένον, ἢ δὲ σφζομένη πλευρὰ σχηματίζει σταυρὸν (j) ἐν ταῖς γωνίαις τοῦ ὁποίου διασταυροῦνται πυκνῶς γραμμαί, τοῦλάχιστον, ὡς φαίνεται ἐπὶ τῆς μιᾶς· ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιστοίχου ἐτέρας ὑπάρχει σύμβολόν τι, ὅπερ θὰ ἀνεύρωμεν κατωτέρω ἐπὶ δακτυλίου.

Εἰκ. 8.

Τὸ σύμβολον τοῦτο εὐρίσκομεν παρ' Evans (*Further Discoveries etc.* σελ. 884, πίν. III) ἐν ἐπιγραφαῖς Naqada. Ἐπίσης παρ' αὐτῷ ἐν *Scripta Minoa* I, 222, 112, c. f. Ἐπίσης ἐν *Monumenti Antichi dei Lincei* XII, σ. 90, 23.

9. Σφονδύλιον, σχήματος κολούρου κώνου, λίθου φαιοῦ, διάτρητον καθέτως· διάμ. 0·026, ὕψ. 0·024. Ἐπὶ τῆς πλαγίας πλευρᾶς αὐτοῦ σφζονται δύο σύμβολα:

Εἰκ. 9.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 σύμβολον εὐρίσκομεν κατωτέρω καὶ ἐπὶ δακτυλίου. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶναι ὅμοιον τῷ

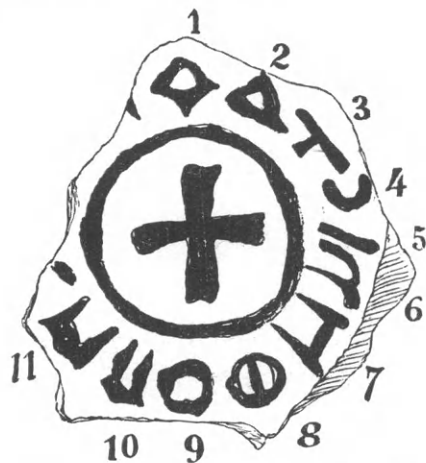
παρ' Evans ἐν *Furt. Discov.* 384, πίν. III 1.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ 2 ἐν *Monum. Antichi dei Lincei* XII, 91, 3. — Evans, *Furth. Discov.* 383, ἔνθα εἶναι ὄρθιον, ἐν ᾧ ἐνταῦθα ὑπτιον. — Ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ ἐν *Scripta Minoa*, I, 232, εἰκ. 102, ἀριθ. 32. — ΘΠΕπ. πίν. Γ' καὶ Δ' καὶ σελ. 24, 58.

Β'). Σφραγιδες πήλιναι καὶ λίθιναι.

10. Σφραγίς πήλινη, σχήματος στρογγύλου μετὰ λαβῆς ὀπισθεν ἀποκεκρουμένης. Ἡ σφραγίς εἶναι περίξ ἀποκεκρουμένη, ἐξ οὗ ἐβλάβησαν κατὰ τι τὰ γράμματα· εἰς τι δὲ σημεῖον ἢ ἀπόκρουσις φθάνει μέχρι τοῦ μέσου κύκλου. Ἐπὶ τῆς κάτωθι ἐπιφανείας ἡ σφραγίς διαιρεῖται εἰς δύο ὁμοκέντρους κύκλους. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ μεγάλου, περίξ τοῦ μικροῦ κύκλου, ὑπάρχουσι γράμματα ἀνάγλυπτα, ἐντὸς δὲ τοῦ μικροῦ ὑπάρχει ἀνάγλυπτος σταυρὸς ἰσοσκελῆς. Σφζομένη διάμετρος σφραγιδος 0·056. Ὅπισθεν ἡ περιφέρεια τῆς σφραγιδος ἐκοσμεῖτο διὰ ζώνης ἐκ χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ, οὗ σφζονται καταφανῆ ἴχνη ἐκεῖ, ἔνθα ἡ ἀπόκρουσις εἶναι ὀλιγωτέρα. Ὁ πήλος εἶναι καθαρὸς, ἐρυθρὸς καὶ καλῶς ἠψημένος. Τὰ γράμματα εἶναι γραμμικὰ, ἔχοντα μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, μάλιστα δὲ τὴν βυζαντιακὴν γραφὴν. Ἐξησκημένος ὁμως ὀφθαλμὸς διακρίνει εὐχερῶς ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἱστορικῆς γραφῆς. Εὐρέθη δ' ἐν Φθιώ- τισι Θήβαις (ιδεὲ πίν. Α', ἀρ. 10).

Εἰκ. 10. Σφραγίς πήλινη ἐκ Φθιωτίδων Θηβῶν.

Ποία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς προκειμένης σφραγιδος; Ἄγνοῦμεν. Ἡμεῖς ὁμως ἐλάβομεν ὡς σημεῖον ἀρετηρίας τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 σύμβολον, ἐξ οὗ ἄρχεται ἡ μεγάλη ἀπόκρουσις τῆς σφραγιδος, ἐξ ἧς λείπουσι

δυστυχῶς περὶ τὰ 5 περίπου γράμματα.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 εἶναι περίπου τὸ αὐτὸ τῷ παρ' Evans ἐν *Scripta Minoa*, I, 32, εἰκ. 13, ἐπὶ πινακίδων τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ αὐτόθι σ. 52, εἰκ. 28, ἐπὶ πινακίδος ἐκ Κνωστοῦ δις ἀπαντῶντι· ἐπίσης δὲ καὶ ἐπὶ ἀγγείου θρησκευτικῆς χρήσεως ἐκ Κρήτης, δημοσιευθέντος ὑπὸ Στεφάνου Ἐανθουδίδου ἐν *Αρχ. Ἐφ.* 1909, σ. 182.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἀπαντᾷ ἐπίσης ἐπὶ ἀγγείου θρησκευτικῆς χρήσεως ἐκ Κρήτης, δημοσιευθέντος ὑπὸ Στεφάνου Ἐανθουδίδου (*Αρχ. Ἐφ.* 1909, σ. 182, 19. Ἐπίσης παρ' Evans ἐν *Scrip. Min.*, I, 227, 130 καὶ σελ. 89, εἰκ. 43 (πίν. VI), καὶ ἐπὶ ἀγγείου ἐκ Βοιωτικοῦ Ὀρχομενοῦ (αὐτόθι σ. 57, εἰκ. 31, 4 καὶ σ. 233, εἰκ. 103 (πίν. XIV), 130. Τὸ αὐτὸ μετὰ γραμμιδίου κάτωθι ἀπαντᾷ ἐπὶ μνημείων τῆς Φαιστοῦ (*Monumenti Antichi dei Lincei*, XII, σ. 90, 37). Ἐπίσης εὐρίσκομεν αὐτὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ μουσείου Βόλου δις (ΘΠΕπ. πίν. F' καὶ σ. 38, 108) καὶ ἐπὶ σφραγιδος ἐκ Ζερελίων ἐκ στεατίτου λίθου (ΘΠΕπ. σ. 55, σχ. 19, 20). Ἐπίσης ἐπὶ τῶν βασιλικῶν τύμβων τῆς Ἀβύδου (Evans, *Further Discov. etc.* σ. 383).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 ὁμοιάζει τῷ ἡμετέρῳ Γ. Εὐρηται δ' ἐν *Scrip. Minoa* (σ. 71, εἰκ. 39 [πίν. III], 14). Φαίνεται δ' ἡμῖν πιθανὸν ὅτι ταυτίζεται τῷ ἐν *Monumenti Antichi* (XII, σελ. 97, εἰκ. 31). Ἀπαντᾷ δ' ἐπίσης παρ' Evans ἐν *Furth. Discoveries etc.* (σελ. 384, πίν. III). Ἐν Θεσσαλικῶς μνημείοις ἐπιγραφικοῖς, ἀνάλογον εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Παγασῶν, πλὴν ἐν ἐκείνῳ δύο γραμμικὰ προσφύματα ἐκφύονται ἐκ τῆς ὀριζοντίου γραμμῆς καθέτως (ΘΠΕπ. 14, 20). Ἐπίσης ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ μουσείου Βόλου (ΘΠΕπ. 34, 83, πίν. F').

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4, ὅμοιον τῷ λατινικῷ C), πλὴν ἐστραμμένον ἀντιθέτως εὐρίσκομεν ἐπίσης ἐν Κρητικῶς μνημείοις παρ' Evans (*Scripta Minoa*, σ. 233, εἰκ. 103 [πίν. XIV], ἀριθ. 111 ὡς C). Ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ἐπιγραφικῶν μνημείων ἴσως τὸ ἐπὶ σφονδύλιου ἐκ Ζερελίων C μετὰ μικροῦ O ἐν τῷ μέσῳ νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ (ΘΠΕπ. σ. 51 εἰκ. 15).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 εἶναι ἐν 1, ὅπερ εἶναι συνηθέστατον ἐν τε ταῖς Κρητικαῖς καὶ ταῖς Θεσσαλικαῖς ἐπιγραφαῖς.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 ἴσως τὸ πλαγίως εἰκονιζόμενον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3 σφονδυλίῳ. (ΘΠΕπ. σελ. 24, 55 πίν. Γ' καὶ Δ').

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 ἀγνοοῦμεν ἐὰν ἦτο Η ἢ μινωϊκόν τι γράμμα, ἐλλιπὲς ἤδη ἐκ τῆς φθορᾶς τῆς σφραγιδος. Ἐὰν ἦτο Η εὔρηται τοῦτο ἐν Evans, *Scripta Minoa I*, σ. 89, εἰκ. 42 [πίν. VI].

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 εὔρηται ἐν *Scripta Minoa I*, σ. 92, εἰκ. 43 (πίν. VII, πρβ. καὶ σημ. σελ. 91, 3 καὶ Evans *Furth. Discov. etc.*, σ. 386, πίν. IV, ἐν ἐπιγραφαῖς Λιδύης καὶ Τεφινάγγης.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 εὔρηται ἐν *Scripta Minoa I*, σ. 89, εἰκ. 42 [πίν. VI καὶ *Furth. Discov.* σ. 386, πίν. IV, 22, *Monum. Antichi dei Lincei*, XII, σ. 95, 6. Ἐν Θεσσαλικαῖς ἐπιγραφαῖς πολλαχοῦ πρβ. ΘΠΕπ. πίν. Η', ἐπὶ σφονδυλίου ἐκ Ζερελίων.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 10 ἴσως τὸ ἐν σφονδυλίοις ὑπ' ἀρ. 1 καὶ 2 εἰκονιζόμενον. Ἴσως δὲ καὶ τὸ ἐν *S. Min. I*, σ. 114, εἰκ. 47 [πίν. X] εἰκονιζόμενον ὁμοιόμορφον.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 εἶναι τὸ ἀπλοῦν τοῦ ἐν τῇ Τραπεζῇ τῆς Δίκτης εἰκονιζομένου ὁμοίου, συγκειμένου

ἐκ δύο γραμμάτων $\Omega + \ddagger$ (*Scripta Minoa I*, 55, εἰκ. 8. — *Further Discoveries*, σελ. 352, εἰκ. 25 α, σ. 359, εἰκ. 27, σ. 360, πίν. I). Τὸ αὐτὸ σύνθετον δι' ἑτέρου εὔρηται ἐπὶ δστράκου ἀγγείου ἐκ συνοικισμοῦ Ῥηνί Θεσσαλίας (ΘΠΕπ. σελ. 60 εἰκ. 24), ἧτοι $\Omega + \Psi$ καὶ ἐπὶ σφονδυλίου ἐκ

Ζερελίων (αὐτ., σ. 53, εἰκ. 16), ἧτοι $\Omega + \chi$.

Τὸ σύμβολον δῆλα δὴ τοῦτο συμπλεκόμενον μετ' ἄλλου ἀλλάσσει ἔννοιαν.

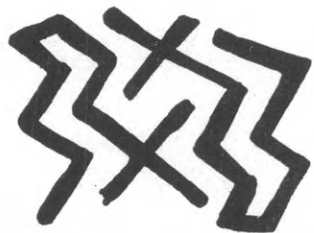
Περὶ δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς σφραγιδος σταυροῦ (ἴσως εἶναι Θ ἢ χ), ὡς πρὸς τὸν $\Theta +$ εὔρισκόμενον αὐτὸν ἐν *Scripta Minoa I*, 89, εἰκ. 42 [πίν. VI] καὶ σελ. 222, εἰκ. 112 c, f, καὶ σελ. 233, εἰκ. 103 [πίν. XIV], ἀρ. 112 καὶ σ. 71, εἰκ. 39 [πίν. III], 10. Ἐν δὲ Θεσσαλίᾳ ἐπὶ βράχων τοῦ Τσιωτίου, τοῦ δήμου Φαρκαδόνοζ (ΘΠΕπ. σ. 18, πίν. Β', καὶ σ. 19, ἀρ. 37). Ἐπίσης πρβ. *Monumenti Antichi dei Lincei* XII, σ. 97, εἰκ. 31, ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Κρήτης. Τὸν σταυρὸν θὰ ἐπανεύρωμεν κατωτέρω ἐπὶ δύο δακτυλίων χαλκῶν.

11. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πηλίνων σφραγι-

δων κατατάσσομεν καὶ μίαν πηλίνην εὔρεθεισαν ἐν προϊστορικῷ συνοικισμῷ τοῦ νεολιθικοῦ καὶ χαλκοῦ αἰῶνος, κειμένῳ παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Ἀἰβαλί, μεταξὺ Γσαγγλί καὶ Καραμπαϊράμ. Ἡ σφραγὶς αὕτη ἔχει διάμετρον 0.065 καὶ πᾶχος 0.012. ἔχει δὲ ὡς σύμβολον μαιανδροειδὲς κόσμημα, ὃ παρόμοιον εὔρισκόμεν ἐπὶ ἀγγείων τῶν νεολιθικῶν χρόνων. Τὴν σφραγιδα ταύτην, μετ' ἄλλης λιθίνης ἐκ Ζερελίων ἐδημοσιεύσαμεν ἐν *Mitteilungen Athenische* τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου (τόμ. XXXVIII, σελ. 29-30) διὰ μακρῶν ἀναπτύξαντες αὐτήν. Ὁμοίαν δὲ σφραγιδα πηλίνην μετὰ συμβόλου σταυροειδοῦς ἀνεῦρον οἱ Ἄγγλοι κ. κ. Wace καὶ Thompson ἐν Τζάν-μαγούλα τῆς Θεσσαλίας, δημοσιεύσαντες αὐτήν ἐν *Prehistoric Thessaly* (149, 93). Ὁμοίαν δὲ τῇ λιθίνῃ σφραγιδι ἀνεύρομεν καὶ ἡμεῖς ἐν προϊστορικῷ συνοικισμῷ Θεσσαλίας. Ἀγνοοῦμεν δὲ ἐὰν αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὴν μυκηναϊκὴν περίοδον Θεσσαλίας, ἢ εἶναι ἀρχαιότεραι, διότι τὰ ἐπ' αὐτῶν σύμβολα δὲν ἀνάγονται εἰς τὴν τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου γραφήν, ἀλλ' ἔχουσι διάφορα σύμβολα μαιανδροειδῆ, σταυροειδῆ, ἢ μαιανδροειδῆ γωνιώδη ἢ χιαστί. Ἡ δημοσίευσίς ὅμως αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἄρθρου τούτου, καίπερ προγενεστέρων τῆς δημοσιευομένης ἀνωτέρω. Ἐν τοῖς *Mitteil. Athen.* κατετάξαμεν αὐτάς ἐν τοῖς πρὸ τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου χρόνοις. (Ἴδὲ πίν. Α', εἰκ. 11).

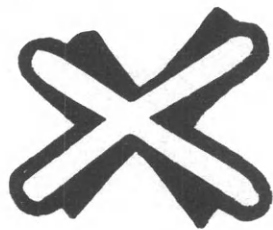
12. Σφραγὶς λίθου κυανοῦ βαθέος, ἀποκλίνοντος πρὸς τὸ μέλαν, σχήματος τετραγώνου μετὰ γωνιωδῶν ἐντομῶν, φέρουσα ὅπισθε λαβὴν μετ' ὀπῆς. Ἡ σφραγὶς ἔχει μῆκος καὶ πλάτος ἴσον 0.035 καὶ εἶναι ἀποκεκρουμένη ὀλίγον κατὰ τὰς δύο πλευράς. ἔχει δὲ ὡς σύμβολον μαιανδρον, οὗ αἰ εὐθεῖαι σχηματίζουσι γωνίας, ἧτοι γραμμὴν τεθλασμένην, ἧς τὰ ἄκρα τελευτῶσιν εἰς δύο χ . Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι γεγλυμμένον βαθέως καὶ ἐπιμελῶς ἐπὶ τοῦ λίθου· ἐλήφθη δὲ ἐκ διακοσμητικῆς ἀγγείων τοῦ νεολιθικοῦ καὶ χαλκοῦ αἰῶνος. Ἐδημοσιεύθη δὲ ὑφ' ἡμῶν ἐν *Mitteilungen Athenische* (τόμ. XXXIII, σελ. 29-30), ἔνθα ἐκτενῶς περιγράφεται. Ἀνευρέθη δὲ ἐν προϊστορικῷ συνοικισμῷ τῶν Ζερελίων, παρὰ τὸν Ἀλμυρόν. (Ἴδὲ πίν. Α', ἀρ. 12):

Εἰκ. 12. Λιθίνη προϊστορική σφραγὶς ἐκ Ζερελίων.

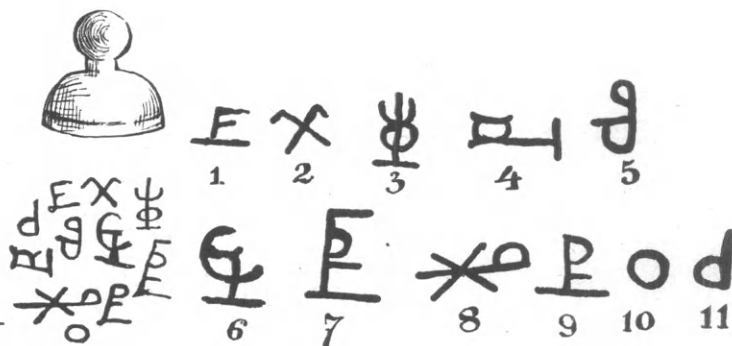
13. Σφραγὶς λίθου πρασίνου βαθέος ἐν σχήματι $\times$ μετὰ λαβῆς ὀπισθεν φερούσης τρῆμα πρὸς ἀνάρτησιν. Τὸ μῆκος ἑκατέρας τῶν διασταυρουμένων χιαστί γραμμῶν εἶναι 0.04. Κοσμοῦνται δὲ κατὰ τὸ μέσον ἑκατέρα τῶν γραμμῶν τοῦ $\times$ δι' ἐτέρας ἐγχαράκτου γραμμῆς ἰκανῶς παχείας καὶ βαθείας. Κατὰ δὲ τὰ ἄκρα ἑκατέρας τῶν γραμμῶν ὑπάρχουσιν ἐντομαὶ χάριν διακοσμῆσεως. Εὐρέθη δ' ἐν ἀδήλω συνοικισμῶ τῆς Θεσσαλίας. (Ἰδὲ πίνακα Α', ἀρ. 13):

Εἰκ. 13. Σφραγὶς λιθίνη ἐκ Θεσσαλίας.

Τὸ σχῆμα $\times$ εἶναι συνηθέστατον ἐν προελληνικαῖς ἐπιγραφαῖς. Καὶ ἐν μὲν Θεσσαλίᾳ εὐρίσκωμεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν βράχων τῆς βορείου Θεσσαλίας παρὰ τὸ χωρίον Τσιῶτι τοῦ δήμου Φαρκαδόνας (ΘΠΕπ. σελ. 18, πίν. Β', σελ. 19, 29 καὶ 33), ἐπὶ σφονδυλίου ἐκ Ζερελίων (αὐτόθι, σελ. 53, εἰκ. 16), ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἐκ Ῥηνί (αὐτόθι, σελ. 60, εἰκ. 24) καὶ ἀλλαχοῦ παρ' Evans δ' ἐν *Scripta Minoa*, I, σελ. 250 κέ., εἰκ. 107, 108 καὶ 109, ἔνθα τὸ $\times$ εἶναι ἀρχικὸν συμπλέγματος γραμμῶν, καὶ ἐν *Further Discov.* σελ. 386, πίν. IV, 2.

14. Σφραγὶς λίθου στεατίτου, σχήματος ἡμισφαιρικοῦ μετὰ λαβῆς στρογγύλης ἄνωθεν, φερούσης τρῆμα πρὸς ἀνάρτησιν. (Διάμ. 0.012 ὕψος 0.017). Ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας ἡ σφραγὶς φέρει γράμματα. Δὲν δυνάμεθα ὁμῶς νὰ γνωρίζωμεν τὴν κατεύθυνσιν αὐτῶν. (Ἰδὲ πίν. Β', ἀρ. 14 καὶ Α', 14):

Εἰκ. 14. Σφραγὶς λιθίνη ἐκ Θεσσαλίας.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἴσως εὑρηται ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 σφονδυλίου, ὄντος ἀποκεκρουμένου ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ κάτω: Εὐρηται δὲ καὶ ἐν μινωϊκαῖς ἐκ Κρήτης ἐπιγραφαῖς (*Monumenti Antichi dei Lincei*, XII, σ. 90, 18. — Evans, *Scrip. Min.* I, 55, εἰκ. 30) ἐπὶ πινακίδος ἐκ Κνωτοῦ, ἔνθα εἶναι ἐστραμμένον ἀριστερά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 εὑρηται ἐν Θεσσαλικάις ἐπιγραφαῖς, ἰδίως ἐπὶ πωρίνης βάττειος ἐκ Μπᾶς-Μύλου (ΘΠΕπ. σελ. 25, εἰκ. 4). Ἀνάλογον ὡς πρὸς τὰς κεκαμμένας κεραίας ἔχομεν παρ' Evans, *Furth. Discov.* 386, 14). Παρεμφερές τούτῳ εἶναι τὸ ἐπὶ ἀγγείου τοῦ Βοιωτικοῦ Ὀρχομενοῦ, ἀνευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Φουρτβαῖγκλερ, (Evans, *Scripta Minoa* I, σ. 57, εἰκ. 31). Ἐπίσης ἐπὶ πινακίδος ἐκ Κρήτης (αὐτόθι εἰκ. 32). Ἐπίσης παρ' Evans εὐρηται τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως (*Scripta Minoa*, I, σ. 101, εἰκ. 45).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 εἶναι καὶ τοῦτο σύμπλεγμα ἐκ δύο ἢ τριῶν γραμμῶν Φ, Ψ καὶ πλαγίου Ι. Τὸ τριαινοσιδὲς Ψ ἐκ Κρήτης εὑρηται ἐπὶ ἀγγείου θρησκευτικῆς χρήσεως, δημοσιευθέντος ὑπὸ Ἐκνθουδίδου (*Αρχ. Ἐφ.* 1912, 214). Ἐπίσης ἐκ Κρήτης εἶναι γνωστὸν (*Monumenti Antichi dei Lincei*, XII, 90, 20) ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Ἰταλῶν ἀρχαιολόγων ἐπίσης ἐκ Κρήτης εὑρηται ἐπὶ μνημείων ἐνεπιγράφων, δημοσιευθέντων ἐν *Αρχ. Ἐφ.* 1909, 10. Παρ' Evans ἐν *Scripta Minoa* I, εὐρίσκομεν πολλὰ παρεμφερῆ τῶ Φ καὶ Ψ. Οὕτω ἐν σ. 32, εἰκ. 13 Φ_+ ἐν σ. 17, εἰκ. 24 Ψ δις

ἐν σελ. 66, εἰκ. 36 [πίν. II] ὡς Φ καὶ Φ ἐκ Κρήτης καὶ Φ Καρικόν. Ὡς πρὸς τὸ Ψ πρὸς καὶ *Fur-*

ther Discov. 386, πίν. IV, 3 καὶ ΘΠΕπ. σ. 58, πίν. Δ', 5.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 σύμβολον δὲν δυνάμεθα νὰ παραλληλίσωμεν πρὸς ἕτερα ἐκ Κρήτης ἢ ἀλλαχοῦ.

Ἐπίσης καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5 φαίνεται ἐνταῦθα και-

ϑ=ϱ, ϱ, ϱ, ϱ, ϱ καὶ ϱ

(Monum. Antic. σ. 90, 25 καὶ Ἀρχ. Ἐρ. 1909, 182, 14).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 εἶναι ἀναμφιβόλως σύμπλεγμα ἐκ δύο γραμμάτων. Ἀνάλογον εὐρίσκομεν ἐν ΘΠΕπ. (σ. 51, εἰκ. 15) ἐπὶ σφονδυλίου ἐκ Ζερελιῶν· ἀλλ' ἐκεῖ τὸ σύμβολον ϱ ϱ+Γ. ἐνταῦθα δὲ;

ϱ ϱ+κ+⊥

Περὶ μὲν < ἰδὲ Evans, Further Discov. 386, πίν. IV, περὶ δὲ ⊥ ἰδὲ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 4 σφονδύλιον.

Τὸ αὐτὸ περίπου σημεῖον εὔρηται ἐπὶ πίθου ἐκ Φαιστοῦ Κρήτης (Monum. Antichi XII, 1902, σ. 18).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 εἶναι ὁμοίως σύμπλεγμα γραμμάτων, ὃ τὸ ὅμοιον δὲν εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν ἐκ Κρήτης ἐπιγραφῶν.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 σύμπλεγμα ὁμοίως ἐκ δύο γραμμάτων X καὶ ϱ ὑπτίου = Δ. Οἱ τύποι οὔτοι εἶναι γνωστοί ὡς X καὶ * ἐκ τῶν Κρητικῶν μνημείων (Evans, Furth. Discov. 386, πίν. IV, 2 καὶ 31),

(ὡς * πρὸς Monum. Antichi XII, 97, 31 καὶ 91).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 εἶναι ἀναμφιβόλως σύμπλεγμα ἐκ δύο γραμμάτων P+E. Παρ' Evans, Further Discov. σ. 384, πίν. III) εὐρίσκομεν ⊥.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 εἶναι συχνότατον ἐν τε Κρητικαῖς καὶ Θεσσαλικάῃς ἐπιγραφαῖς (πρὸς Evans, Furth. Discov. 384, πίν. III), Ἀβύδου καὶ Κρήτης, σ. 386, πίν. IV, 22) Κρήτης, Αἰγαίου, Ἀβύδου κλπ. (ΘΠΕπ. 18, πίν. Β' σ. 53, εἰκ. 16· σ. 60, εἰκ. 24).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 Δ δὲν εὐρίσκομεν ἐν Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς, εὐρίσκομεν ὁμως αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἐπι-

νοφανές. Ἄλλ' ἐπὶ πινακίδος τῆς Ἀγ. Τριάδος ἐκ Κρήτης, εὔρηται δύο τύποι, μὴ φαινόμενοι ξένοι πρὸς τὸ ἡμέτερον σχῆμα τοῦ γράμματος (Evans, Scripta Minoa, I, σ. 89, εἰκ. 42 [πίν. VI]. Οὕτως ἔχομεν τὰ:

γραφῶν τῶν βράχων Παγασῶν (ΘΠΕπ. σελ. 14, πίν. Α', 22). Πολλάκις τοῦτο συμπλέκεται μετὰ

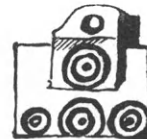
τοῦ τριαινειδοῦς ϱ ἀποτελοῦν τὸ σύμβολον

ϱϱ

15. Σφραγὶς λίθου στεατίτου, σχήματος τετραγώνου (μῆκ. 0·016 × πλ. 0·012· ὕψ. 0·01 μετὰ τῆς λαβῆς), φέρει ἄνωθεν λαβὴν μετὰ τρήματος κάθετον ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς μήκους. Κάτωθεν φέρει ὡς σημεῖα τέσσαρας ὁμοκέντρους κύκλους διπλοῦς καὶ ἐν τῷ κέντρῳ ἓνα ἀπλοῦν μετὰ στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ, ὡς καὶ οἱ διπλοῖ. Ἐπὶ δὲ τῆς πλευρᾶς, ἐφ' ἧς ἡ λαβὴ, τρεῖς μικροὺς ἀπλοῦς κύκλους μετὰ στιγμῶν ἐν τῷ κέντρῳ· ἐπὶ δὲ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τέσσαρας ὁμοκέντρους διπλοῦς κύκλους, ὧν ἓνα ἀπλοῦν.

"Ὅψις κάτω.

"Ὅψις ἄνω.

Εἰκ. 15. Σφραγὶς λιθίνη.

Τὰ σημεῖα τὰ δι' ἑνὸς ἢ δύο ὁμοκέντρων κύκλων ὑπάρχοντα ἐπὶ διαφόρων σφραγίδων, δακτυλίων καὶ ἄλλων κοσμημάτων κατασκευάζοντο καὶ κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους, ἰδίως ἐπὶ σταυρῶν καὶ σφραγίδων· ἐπίσης δὲ κατασκευάζονται ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων ἐκ ξύλου ἢ ὁστοῦ ὑπὸ τῶν καταδίκων ἐν ταῖς φυλακαῖς. Ἐν δὲ τῇ μινωικῇ γραφῇ Κρήτης ὁ κύκλος φέρων στιγμὴν ἐν τῷ κέντρῳ φέρεται ὡς σημεῖον γραφῆς ⊙ ἐπὶ βάσειως ἐνεπιγράφου πίθου ἐκ Κυθήρων¹. Ἐν δὲ τῇ

¹ Evans, Furth. Discoveries of Cretan and Aegean Script., σελ. 349, εἰκ. 23 καὶ 24.

Αἰγυπτιακῆ ἱερογλυφικῆ γραφῆ τὸ σημεῖον Θ δηλοῖ τὸν ἡλιακὸν δίσκον. Οὗτος δὲ φέρεται καὶ ἐπὶ σφονδυλίων ἐκ τῶν ἐν Τροίᾳ ἀνασκαφῶν, ἐνῶ ὁ ἀπλοῦς κύκλος δηλοῖ τὴν σελήνην¹. Ἐπὶ δὲ δακτυλίου χαλκοῦ ἐκ Γενιτζέκ τοῦ Ἀλμυροῦ δύο κύκλοι μετὰ στιγμῶν ἐν τῷ κέντρῳ ἐφαπτόμενοι παριστᾶσι δύο ἀνθρώπους, ὧν αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἐδηλώθησαν διὰ γραμμῶν καταλλήλως, ἐκ δὲ τῶν κύκλων ὁ μὲν δηλοῖ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ τὸ σῶμα². Ἐπίσης δὲ ὁμοίως δηλοῦνται ἀνθρώπιναι μορφαὶ ἐπὶ σφραγίδων ἐκ Κρήτης³. Τὸ αὐτὸ σύμβολον εἴρηται ὡς κόσμημα ἐξελισσόμενον ἐπὶ ἀγγείων ἀρχαϊκῶν ἐκ Θήρας⁴ κλπ. τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ὁμοκέντρων κύκλων παρήχθη τὸ σπειροειδές, προελθόν, ὡς παραδέχονται συνήθως ἐκ Βορρᾶ. Ἐκ τῆς Θεσσαλίας δὲ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἑλλάδα, ὡς προέκυψεν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Τσουντα ἐν Διμνίῳ καὶ Σέσκλῳ. Ἐπὶ τούτοις ὅμως ἢ τε ἀνωτέρω δημοσιευομένη σφραγὶς καὶ ὁ κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 33 [47] δημοσιευόμενος χαλκοῦς δακτύλιος κοσμοῦνται ἀπλῶς καὶ ὁμοιομόρφως διὰ διπλῶν ὁμοκέντρων κύκλων, χωρὶς τὰ σημεῖα ταῦτα νὰ ἀνήκωσιν εἰς γραφὴν.

15 δίσ. Σφραγὶς πηλίνη εὐρεθεῖσα ἐσχάτως ἐν τοῖς ἐρειπίοις ἀγνώστου πόλεως ἐπὶ τῆς Ὀθρυος, ἐντεῦθεν τῆς κώμης Βρινίνης κειμένης. Ἡ σφραγὶς εἶναι σχήματος κώνου, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ὁποίου ὑπάρχει περιγεγραμμένος ἐγχάρακτος κύκλος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου κεῖται ἐγχάρακτος σταυρός, οὗ τὰ ἄκρα τέμνονται ὑπὸ γραμμῶν ἐφαπτομένων αὐτοῦ τε καὶ τοῦ κύκλου ἐν εἴδει χορδῶν· κατὰ δὲ τὰ τετράγωνα τὰ σχηματιζόμενα ἐκ τῶν γωνιῶν τοῦ κύκλου καὶ τῶν χορδῶν τοῦ τόξου ὑπάρχουσιν ἔγκοιλοι ὀπαὶ στρογγύλαι, ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἐν πηλίνῃ σφραγίδι, τῇ δημοσιευθείσῃ ὑφ' ἡμῶν ἐν

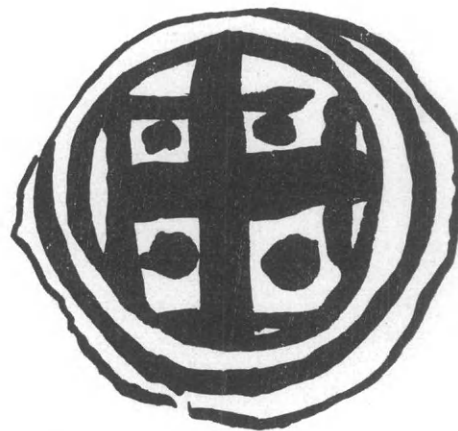
¹ Ἐπὶ σφονδύλιου μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἐκ Τροίας, Schliemann *Συνοπτικὴ ἀφήγησις περὶ τῶν ἐν Τροίᾳ ἀνασκαφῶν*, Ἀθῆν. 1875, πίν. Α'.

² Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου, *Θεσσαλ. Προελλην. Ἐπιγρ.* Ἀθῆν. 1898, σ. 68, εἰκ. 27.

³ Evans, ὡς ἄνω, πίν. I, 1α, 2α, 3α, 65 καὶ 166. — Στεφάνου Ἐκνουδίδου, *Προϊστορικαὶ σφραγίδες τοῦ μουσείου Ἡρακλείου*, ἐν ΑΒ πίν. 6, 7 καὶ 8, ἀρ. 20α, 20β, 39α καὶ 34, 41α, 49, 74, 91, 131 καὶ 158.

⁴ *Mittel. Ath.* XXVIII, 1903, πίν. V, 2. VII, 2. IX, 1, 5. X, 3. 1. XIV, 4. XVI, 4. XVIII, 3. XX, 6, 8.

Θεσσ. Προελλ. Ἐπιγραφαῖς (σελ. 45, σελ. 8). Καὶ ἐν ἐκείνῃ δὲ ὡς ἐν ταύτῃ τέσσαρες ὀπαὶ ἐγκοίλοι κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας κεῖνται. Ἡ σφραγὶς ἔχει διάμετρον 0·067, ὕψος δὲ 0·06 περίπου. Εἶναι δὲ ἀποκεκρουμένη κατὰ τι κατὰ τὴν βάσιν μέχρι τοῦ κύκλου καὶ κατὰ τὴν κορυφήν, ἥς τὸ σχῆμα ἀγνοοῦμεν, ἴσως ὅμως ἔληγεν εἰς κομβίον σφαιρικόν.

Εἰκ. 15 δίσ. Σφραγὶς ἐξ ἀδήλου πόλεως παρὰ τὴν Βρίνιναν.

Ἡ κατασκευὴ καὶ ὁ πηλὸς τῆς προκειμένης σφραγίδος μαρτυροῦσι τὴν προϊστορικὴν καταγωγὴν αὐτῆς.

Γ'. Δακτύλιοι χαλκοῖ καὶ ἀργυροῖ.

Ἰκανὸν ἀριθμὸν δακτυλίων χαλκῶν καὶ ἀργυρῶν συνελέξαμεν ἀπὸ τοῦ 1908, ὅτε ἐξεδόσαμεν τὸ ἡμέτερον πονημάτιον περὶ τῶν Θεσσαλ. Προελλην. ἐπιγραφῶν μέχρι τοῦδε. Ἐν ἐκείνῳ ἐδημοσιεύσαμεν τρεῖς χαλκοῦς δακτυλίους, ὧν ἓνα μὲν ἐξ Ὀμολίου, δύο δὲ ἐκ Γενιτζέκ τοῦ Ἀλμυροῦ. Ἐνταῦθα δὲ δημοσιεύομεν τοὺς νεωστὶ ἀνακαλυφθέντας, οἵτινες εἶναι αὐτόχρημα προϊστορικοί.

Ἐπὶ τῆς περιγραφῆς ἐνὸς ἐκάστου δακτυλίου ἐν τῷ κειμένῳ θὰ προτάξωμεν τὸν τύπον τῆς σφενδόνης τοῦ δακτυλίου, ἀναλύοντες καὶ περιγράφοντες κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἐπ' αὐτῶν σημεῖα Ἐπὶ δὲ τοῦ πίνακος Β', δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης τὸν αὐτὸν ἐν φυσικῷ μεγέθει τύπον τοῦ δακτυλίου, τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἐτέρου πίνακος τὴν μεγέθυνσιν τῶν τύπων ἐνίων δακτυλίων, περιεχόντων σπουδαιοτάτας ἐπιγραφάς.

16-17. 1-2. Δακτύλιος χαλκοῦς ἐπὶ τῆς σφεν-

δόνης τοῦ ὁποίου εἶναι ἐγγάρακτον τὸ σύμβολον. (Πίν. Β', 16, 17). (Πίν. Α', 16 μεγεθ.):

Χαλκοῦς δακτύλιος. Χαλκοῦς δακτύλιος ἐξ Ὀμολίου.
Εἰκ. 16-17. Δακτύλιοι.

Τὸ σύμβολον τοῦτο ἔχει ὁμοιότητα πρὸς ἕτερον ἐπὶ τῆς σφενδόνης ἐτέρου δακτυλίου ἐξ Ὀμολίου τῆς Θεσσαλίας, δημοσιευθέντος ὑφ' ἡμῶν ἐν Θεσο. Προελλ. ἐπιγραφαῖς (σ. 67, εἰκ. 26). Ἄλλ' ἢ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου τούτου παράστασις φαίνεται διάφορος ἐκείνης, διότι περὶ στήλην τελευτῶσαν εἰς σταυροειδές τι σύμβολον ἴστανται ὡσεὶ δύο ἄνθρωποι ἀτενίζοντες ἀλλήλους καὶ ὑποβαστάζοντες τὴν στήλην διὰ τῶν δεξιῶν χειρῶν αὐτῶν, ὁ μὲν ὀλίγω κάτωθεν τοῦ σταυροῦ, ὁ δὲ κατὰ τὸ μέσον, τοὺς δὲ δεξιούς πόδας αὐτῶν συνάπτοντας περὶ τὴν βάσιν τῆς στήλης. Ἐκ πρώτης ὄψεως τοῦλάχιστον οὕτω φαίνεται ἡ παράστασις συμβολίζουσα ἰδεογραφικόν τι σύμβολον. Ἐν γενικαῖς δὲ γραμμαῖς

θεωρουμένη ἡ παράστασις αὕτη εἶναι ὁμοία τῇ τοῦ ἐξ Ὀμολίου δακτυλίου, ὅπερ πρὸς ἀντιβολὴν ἀναδημοσιεύομεν ὑπ' ἀριθ. 2 παρὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 1.

18. 3. Δακτύλιος χαλκοῦς ἐκ Θεσσαλίας, τελευτῶν εἰς ὀκτώ γωνίας ἔξωθεν, ἐπὶ τῆς σμικρᾶς σφενδόνης τοῦ ὁποίου εἶναι ἐγγλυφον πτηνὸν ἰπτάμενον, ἢ τριαινοειδές τι σύμβολον; (Ἰδὲ πίν. Β', 18):

Εἰκ. 18. Χαλκοῦς δακτύλιος ἐκ Θεσσαλίας.

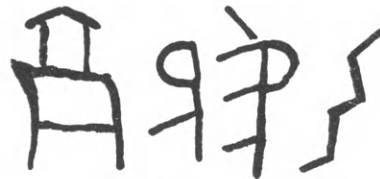
19. 4. Δακτύλιος χαλκοῦς ἐκ τινος τῶν περὶ τὸν Ἄλμυρον προϊστορικῶν συνοικισμῶν. Περὶ τὴν σφενδόνην κοσμεῖται διὰ γωνιώδους κοσμήματος οὕτω: >>>>>. Ἡ σφενδόνη εἶναι στρογγύλη περιβαλλομένη ὑπὸ γραμμῆς. Ἐντὸς δὲ ὑπάρχουσι γράμματα ἐγγάρακτα, ὧν ἀγνοοῦμεν τὴν ὀρθίαν καὶ ὑπίαν διάταξιν. Ὁ τύπος τῆς σφενδόνης μετὰ τοῦ σχήματος τοῦ δακτυλίου παρίσταται ἐν πίνακι Β', 19 εἰς φυσικὸν μέγεθος. Ἐν δὲ πίνακι Α', 19 παρίσταται ἐν μεγεθύνσει:

Εἰκ. 19 α.

Α' ὁμάς.
1 2 3 4

Β' ὁμάς.
5 6 7 8

Ὡς βλέπει πᾶς τις τὰ γράμματα σύγκεινται ἐκ δύο ὁμάδων (Α' καὶ Β'), ἑκατέρας τεθειμένης ἀντιστρόφως τῆς ἐτέρας.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 εἶναι γνωστὸν ἐκ Θεσσαλικῶν ἐπιγραφῶν. ἤτοι ἐπὶ σφραγίδος ἐκ Ζερελίων, ἔνθα δις ἀπαντᾷ ἐν συμπλέγματι μετ' ἄλλων συμβόλων, ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς ἐν Κρήτῃ Φαιστοῦ (*Monum. Antichè dei Lincei*, XII, 95, 7. 97, 31) καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Κνωσοῦ (Κρήτης. Evans, *Scripta Minoa* I, 178, 118 β καὶ 32, εἰκ. 13. — Σφραγιδα ἐκ Ζερελίων πρβ. Θεσο. Προελλ. Ἐπιγρ. σελ. 55, εἰκ. 21-22). Ἐχει δὲ γραμμίδιόν τι ἄνω.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 εὐρίσκομεν ἐν κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς ἐκ Κνωσοῦ (*Scripta Minoa* I, 168, εἰκ. 91, α) μετὰ δύο στιγμῶν ἐντὸς ὑπὸ διάφορον βεβαίως ἔννοιαν.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 εἶναι συμπλεγμα ἐκ δύο γραμμάτων, ἤτοι καὶ Ρ' ἢ ἀντιθέτως λαμβανόμενον: C+E. Εὐρίσκομεν δ' αὐτὸ ἐν κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς (*Scripta Minoa* I, σελ. 32, εἰκ. 13) ἐπὶ πινακίδος τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔνθα εἶναι συμπleggμα ἐκ C καὶ F. Τὰ δὲ E καὶ F εὐρηνται λίαν συχρὰ ἐν κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς (*Script Min.* I, 114, εἰκ. 47 [πίν. X], ἅτινα εἶναι ἱερογλυφικά γράμματα ἐξελιχθέντα. Ἐπίσης εὐρηνται καὶ ὑπ' ἄλλα συμπλέγματα (αὐτόθι, 25, σχ. 118. 228, εἰκ. 132 ἔνθα εὐρηνται E. 232 εἰκ. 102 [πίν. XIII] ἀρ. 132 σ. 112 εἰκ. 46 [πίν. IX] ἔνθα εὐρηνται F, E καὶ Ξ) ὡς Ρ' δὲ (αὐτόθι σ. 51, εἰκ. 27) ἐπὶ πινακίδος ἐκ Κνωσοῦ.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 εἶναι ὅμοιον τῷ ὑπ' ἀρ. 1, ἤτοι

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 εἶναι ὅμοιον τῷ ὑπ' ἀρ. 1, ἤτοι

τεθλασμένη γωνιωδῶς γραμμῆ, ὑπερβαίνουσα τὸ ὑπ' ἀρ. 1 κατὰ δύο γραμμὰς καὶ ἄνευ τοῦ γραμμικοῦ προσφύματος ἄνωθεν.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 5 ὁμοιάζον θρόνον εἶναι ἴσως σύμπλεγμα ἐκ δύο γραμμάτων **Α** καὶ **Π**, ὧν τὸ δεύτερον ἐπιτίθεται τοῦ πρώτου. Παρόμοιον δὲ ἐν σχηματι θρόνου εὐρίσκομεν ἐν *Scripta Minoa I*, σελ. 180, εἰκ. 122. Παρεμφερές δὲ τούτῳ δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ τὸ ἐν *Scripta Minoa I*, 225 εἰκ. 102 [πίν. XIII] ἀρ. 117, ἐξελιχθὲν ἐξ ἀδήλου ἱερογλυφικοῦ.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 ἐν Κρητικαῖς μὲν ἐπιγραφαῖς δὲν ἀπαντᾷ· εὐρίσκομεν ὅμως αὐτὸ ὀλίγον διάφορον ἐν Θεσσαλικῇ ἐπιγραφῇ, ἀποκειμένη ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἄλμυροῦ, γεγραμμένη ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰριστερὰ ἐκ δύο στίχων, ἐν τῷ ἐτέρῳ ὑπαρχόντων ἐνίων

γραμμάτων ἀγνώστων. Οὕτως ἐκεῖ εὑρηται **9**,

ἐνῶ ἐνταῦθα **9** (πρὸς. *Θεσο. Προελλ. ἐπιγρ.* σελ.

28, εἰκ. 5 καὶ πίν. Ε'. — *IG IX*, 2, σ. 46, ἀριθ. 140. *Δελτίον Φιλ. Ἐταιρ.* «Ὀθρυος», F', σελ. 15, πίν. Α', 3).

Τὸ ὑπ' ἀρ. 7 εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ ὑπ' ἀρ. 3, πλήν ἐπ' ἐκείνου μὲν ὑπάρχει μικρὰ πλάγια γραμμῆ, ἐπὶ τούτου δὲ μικρὰ λοξῶς κάθετος, αἵτινες προφανῶς ἀλλοιοῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ σημείου¹.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 8 εἶναι ἐπίσης τεθλασμένη γραμμῆ κατὰ μίαν γραμμὴν μικροτέρα τῆς ὑπ' ἀρ. 4 καὶ κατὰ μίαν γραμμὴν μεγαλειτέρα τῆς ὑπ' ἀριθ. 1. Αἱ τρεῖς λοιπὸν αὗται τεθλασμέναι γραμμαὶ διαφοροὶ ἀλλήλων ἔχουσι προφανῶς διάφορον ἔννοιαν.

20. 5. Δακτύλιος χαλκοῦς ἐπὶ τῆς σφενδόνης

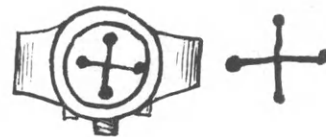
¹ Ἀβύδου.

Εἰκ. 22. Χαλκοῦς δακτύλιος.

Ἐντὸς θυρεοῦ ἐκ διπλῆς γραμμῆς ἔχει τὸ ση-

¹ Ὅτι δὲ τὰ γραμμίδια μεταβάλλουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ σημείου πρὸς. *Θεσο. Προελλ. ἐπιγρ.* σελ. 17.

τοῦ ὁποίου παρίσταται σταυρὸς ἰσοσκελῆς. Τύπον τούτου παρέχομεν ἐνταῦθα καὶ ἐν πίνακι Β', 20 ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ σχήματος τοῦ δακτυλίου.

Εἰκ. 20. Χαλκοῦς δακτύλιος.

Ὁ σταυρὸς ὡς σημεῖον γραφῆς εὑρηται συχνάκις ἐν Κρητικαῖς καὶ Θεσσαλικαῖς ἐπιγραφαῖς (πρὸς. *Scripta Minoa I*, 222, 112, c, f. — *αὐτόθι*, 89, εἰκ. 42 [πίν. VI]. — 233, εἰκ. 103 [πίν. XIV], 112. — 71, εἰκ. 39 [πίν. III], 10. — *Evans, Further Discov.* σ. 386, πίν. IV, *Monumenti Antichi dei Lincei* τόμ. XII, σ. 89, 2. — σελ. 92, 3. — σελ. 97, 31. — *Θεσσαλ. Προελλ. ἐπιγρ.* σελ. 18, πίν. Β', σ. 19, 37 καὶ σημ. 1. — *Στεφ. Ξανθοῦθίδου, ἀγγεῖον ἐκ Κρήτης ἐν Ἀρχ. Ἐφημ.* 1909 σελ. 182, ἀρ. 1 καὶ 22).

21. 6. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 6 δακτύλιος χαλκοῦς παριστάμενος ἐν πίνακι Β', 21, εἶναι ἡμίφθαρτος, οὕτως ὥστε ὁ ἐπὶ τῆς σφενδόνης αὐτοῦ τύπος δὲν ἀπεδόθη καλῶς ἐν τῷ πίνακι. Ἐναντι δ' αὐτοῦ εἶναι ἀπεικονισμένον τὸ σχῆμα τοῦ δακτυλίου. Ἐὰ δὲ ἐπὶ τῆς σφενδόνης αὐτοῦ σύμβολα ἔχουσιν ὧδε (ιδὲ πίν. Β', 21):

Εἰκ. 21. Ἐπιγραφὴ χαλκοῦ δακτυλίου ἐπὶ τῆς σφενδόνης.

22. 7. Δακτύλιος χαλκοῦς τελευταῖον ἀντὶ σφενδόνης εἰς ὄνυχον προεξοχὴν (ιδὲ Πίν. Β', 22):

μεῖον, ὅπερ εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 8 σφενδύλιῳ. Ὡς πρὸς τὸ περιβάλλον τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχομεν ὅμοιον σημεῖον ἐπὶ τῶν βασιλικῶν

τάφων τῆς Ἀβύδου (Evans, *Further Discov.* σ. 383, εἰκ. 35). Ἐπίσης εὑρηται τὸ ὑπ' ἀρ. 1 σύμβολον καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φαιστοῦ Κρήτης (*Monum. Antichi dei Lincei* XII, 23).

23. 8. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 8 δακτύλιος, χαλκοῦς, εἶναι ἐσθαρμένος, σφζομένης μόνον τῆς σφενδόνης αὐτοῦ καὶ μέρους τοῦ δακτυλίου. Ἐπὶ τῆς σφενδόνης εἶναι ἐγκεχαραγμένον τὸ κατωτέρω σημεῖον ἐν εἰδει λάβρουσ μετὰ δύο Π-Π ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτοῦ καὶ ἄνω φέρει σημεῖά τινα. Δεξιὰ πρὸ τοῦ Π ὑπάρχει στιγμὴ.

Εἰκ. 23. Χαλκοῦς δακτύλιος.

Καὶ τὸν μὲν λάβρυν (ἀμφίστομον πέλεκυν) εὑρίσκομεν ὡς σημεῖον γραφῆς ἐν Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς (Evans, *Further Discoveries etc.* σελ. 384 πίν. III. 386 πίν. IV, 19)· ἄδηλον δὲ διατί ἐχαράχθησαν διπλαῖ γραμμαὶ ἐπὶ τῶν ἄνω σκελῶν καὶ κάτω ἐπὶ τῆς πλαγίας, τῆς ἐνούσης τὰ κάτω σκέλη τοῦ Χ. Ἐπίσης δὲ εὑρίσκομεν τὸν λάβρυν ἐπὶ ὀστράκων ἀγγείων τοῦ Ἐθνικοῦ ἐν Ἀθήναις μουσείου ἐγχάρακτον (ΘΠΕπ. 77, Β').

Τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ λάβρουσ δύο Π εὑρίσκομεν ἐν ἐπιγραφαῖς ἐν Θεσσαλίᾳ μὲν ἐν ἐπιγραφαῖς ἐπὶ βράχων τοῦ χωρίου Τσιῶτι (δήμου Φαρκαδόνας), προεκβεβλημένης οὔσης τῆς ἐγκαρσίου γραμμῆς (ΘΠΕπ. 18, πίν. Β'), καὶ ἀγνώστου ἐπιγραφῆς τοῦ μουσείου Βόλου Π (ΘΠΕπ. 35, ἀριθ. 86 καὶ πίν. F'), ἐν Κρήτῃ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ παρ' Evans (*Furth. Discov.* 386, πίν. IV, 34).

24. 9. Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 δακτυλίου, ἀργυροῦ, σφζεται μόνον ἡ σφενδόνη, σχήματος τετραγώνου μετὰ κεκομμένων τῶν γωνιῶν. Ὅπισθεν δὲ σφζεται ἀργυροῦν ἔλασμα ῥομβοειδὲς ἐπικεκολλημένον, δι' οὗ συνεχίγεται ὁ δακτύλιος ἐκ σύρματος στρογγύλου, οὗ ἐσώθη λείψανον. Ἡ σφενδόνη εἶναι διηρημένη καθέτως καὶ πλαγίως διὰ τριῶν καθέτων γραμμῶν καὶ τριῶν πλαγίων, οὕτως ὥστε ἀποτελοῦνται 12 τετράγωνα καὶ τέσσαρά ἡμιτετράγωνα ἤτοι τρίγωνα. Ἐφ' ἐκάστου δὲ τῶν τετραγώνων

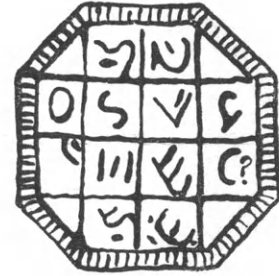
ὑπάρχει ἀνά ἐν γράμμα ἢ σημεῖον, ὅλως διαφόρων ὄντων πρὸς ἀλλήλα. Πέριξ δὲ διὰ διπλῶν γραμμῶν ὑπάρχει περιθώριον κοσμούμενον διὰ μικρῶν γραμμιδίων. Τὰ δὲ τρίγωνα εἶναι κενά. (Ἴδὲ πίν. Α', 24):

Α'

Β' φυσ. μέγ.

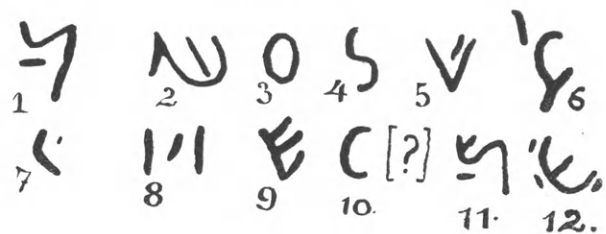

Ἐν μεγεθύνσει.

Εἰκ. 24. Ἀργυροῦς δακτύλιος.

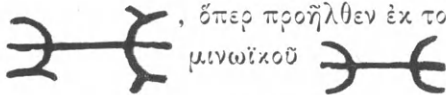
Τὸν δακτύλιον τοῦτον ἐν μὲν τῷ πίνακι Β', δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀποδώσωμεν φωτογραφικῶς διὰ τὴν ἀμυδρότητα τῶν ἐν αὐτῷ γραμμῶν, ὄντων ἀναγλύπτων καὶ διὰ τὴν χροιάν αὐτοῦ, οὔσαν μέλαιναν. Ἀποδίδομεν ὅμως αὐτὸν ἰχνογραφικῶς ἐν μεγεθύνσει ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι Α', ἀριθ. 24 β. Ὅποῖαν ὅμως διάταξιν ἔχουσι τὰ γράμματα; ἀγνοοῦμεν. Ὅτι ὅμως ὁ δακτύλιος περιέχει ἐπιγραφὴν προελληνικὴν, οὐδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ. Νομίζομεν δὲ ὅτι δὲν εἶναι ὅλως ἀγνωστοὶ τύποι πρὸς τοὺς ἤδη γνωστοὺς ἐκ Κρήτης καὶ Θεσσαλίας.

Οἰανόηποτε δὲ διάταξιν καὶ ἐὰν ἔχωσι τὰ γράμματα ταῦτα, νομίζομεν ὅτι:

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 εὑρίσκομεν ὡς σημεῖον ἐπὶ ἀγγείου τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος ἐκ Δελφῶν (*Scrip. Min.* I, 59, εἰκ. 35). Ἐπὶ πινακίδος δ' ἐκ Φυλακωπῆς (*Scrip. Min.* I 112, εἰκ. 46 καὶ σ. 70, εἰκ. 10, α)   . *Furth. Disc.* I 386, πίν. IV, 7).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἀγνοοῦμεν. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶναι ἂν μὴ ταῦτον ὅμοιον ὅμως πρὸς τὸ ἐπὶ πίθου, ἀνακαλυφθέντος ἐν Φαιστῷ Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν

ἀρχαιολόγων , ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ μινωϊκοῦ

τῆ προσθήκῃ τῶν γραμμιδίων, ἀλλοιούντων, φαίνεται, τὴν σημασίαν αὐτοῦ (*Monumenti Antichi dei Lincei* XII, 1902, σ. 18 καὶ σελ. 46 καὶ σελ. 89-90, ἀρ. 31, ἐνθα ἀμφότερα τὰ σημεῖα ταῦτα εὔρηται ὄρθια). Ἐὰν δὲ λάβωμεν τὸ πρῶτον σημεῖον καὶ θέσωμεν αὐτὸ ὄρθιον, ἀποκόψωμεν δὲ

τὴν κάθετον, τὴν ἐνοῦσαν τὰ δύο σημεῖα, θὰ σχηματισθῆ τὸ σημεῖον , τὸ ὁποῖον ἐπαρκῶς ὁμοιάζει τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 σημεῖῳ.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 Ο εἶναι γνωστότατον ἐκ Κρητικῶν καὶ Θεσσαλικῶν ἐπιγραφῶν, εἴτε ὡς ἀπλοῦν, εἴτε ἐν συμπλέγματι μετ' ἄλλων σημείων (*Evans, Furth. Discov.* IV, 28. — *Scripta Minoa* I, σ. 89, εἰκ. 42 [πίν. VI]. — *Monum. Antichi* XII, 1902, σ. 95, 6. — ΘΠΕπ. σελ. 18, πίν. Β'. σελ. 21. ἀρ. 43. σ. 53, εἰκ. 16. σελ. 60, εἰκ. 24).

Τὸ ὑπ' ἀρ. 4, δρεπανοειδές, φαίνεται ἀντίστροφον τοῦ ἐπὶ τῶν βράχων Παγασῶν (ΘΠΕπ. πίν. Α', σελ. 14, ἀρ. 12).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 εὔρηται ἐν τε Θεσσαλικαῖς καὶ Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς μετὰ ἢ ἄνευ γραμμιδίων (ΘΠΕπ. σ. 18, πίν. Α', 7. σελ. 25, εἰκ. 4. σ. 45, εἰκ. 8. σ. 46, εἰκ. 9. σ. 53, εἰκ. 16. σ. 54, εἰκ. 17 καὶ 18. σ. 55, εἰκ. 19-20-21. — *Scripta Minoa* I, 48, εἰκ. 102, σημ. 1, αὐτόθι, σ. 180, ἀρ. 122 ε. — *Furth. Discov.* σ. 386, πίν. IV, 13. — *Monum. Antichi* XII, 1902, 89-90, ἀρ. 13. Τὸ αὐτὸ ἐν συμπλέγματι σ. 90, 29. σ. 95, 3). Τὸ αὐτὸ ἐν συμπλέγματι μετὰ κτενοειδοῦς γράμματος καὶ γραμμιδίου ἐντὸς ἢ δύο στιγμῶν εὔρηται ἐπὶ πινακίδος ἐκ Τυλίσου Κρήτης (Ἰωσήφ Χατζηδάκη ἐν *Αρχ. Ἐφημ.* 1912, σ. 214, εἰκ. 19 καὶ 19 Β'). Ἐπίσης δὲ καὶ ἐπὶ ἀγγείου θρησκευτικῆς χρήσεως δημοσιευθέντος ὑπὸ Στεφ. Ἐκθουοδίδου (*Αρχ. Ἐφ.* 1909, σελ. 182, ἀρ. 16), ἐνθα τὸ φέρει ἐντὸς στιγμῆν.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 εὐρίσκομεν ἐν Κρητικαῖς ἐπιγρα-

φαῖς (*Scripta Minoa* I, 169, 95 α) καὶ ἐπὶ σφονδύλιου ὑπ' ἀρ. 9, ἐνθα παρίσταται ὡς ἐνταῦθα.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 εἶναι ἐν μέρει καὶ τοῦτο γνωστὸν ἐκ τῶν μινωϊκῶν ἐπιγραφῶν, πλὴν τοῦτο μὲν ἐστραμμένον δεξιὰ, ἐκεῖνο δὲ ἀριστερὰ καὶ ὑπτίον διὰ διπλῶν, τριπλῶν καὶ τετραπλῶν γραμμῶν (*Scripta Minoa* I, 169, 92 a. 174, 177 d. 177, 116 e).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 εὔρηται πολλαχοῦ ἐν *Scripta Minoa*, ἐν *Further Discoveries etc.* (386, πίν. IV, 9), ἐν Θεσσαλικαῖς ἐπιγραφαῖς (ΘΠΕπ. σελ. 14, πίν. Α', 5. σελ. 36, 105, πίν. F) κλπ. καὶ ἐν σφραγιῶδι πηλίνῃ ἐκ Θεσσαλίας ὑπτίον (ΘΠΕπ. σ. 45. εἰκ. 8). Ὡς πρὸς τὴν κεκλιμένην μέσην γραμμῆν, εἶναι γνωστὰ τοιαῦτα ἐκ Κρήτης καὶ Θεσσαλίας.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 εὔρηται ὡς ΚΕ ἐν τῷ Κυπριακῷ συλλαβικῷ ἀλφαβήτῳ (*Ser. Min.* I, 71, εἰκ. 39 [πίν. III] καὶ 7. αὐτόθι, σελ. 112, εἰκ. 36 [πίν. IX] ἐκ Φυλακωπῆς καὶ ὡς προσωπικά σημεῖα F, E καὶ Ξ' πρὸς ἐπίσης σελ. 114, εἰκ. 47 [πίν. X]). Ἐστραμμένον δὲ καὶ ἀριστερὰ μετὰ συμπλέγματος ἄλλου σημείου εὔρηται ἐπὶ πινακίδος ἐκ Τυλίσου Κρήτης (Ἰ. Χατζηδάκη, *Αρχ. Ἐφ.* 1912, σ. 214, εἰκ. 19 καὶ 17 Β').

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 εὔρηται ἐν *Scripta Minoa* 169, 92 a, ἐστραμμένον ἀριστερὰ καὶ διὰ διπλῶν καμπυλῶν μετὰ τριῶν στιγμῶν πρὸς αὐτῶν τριγωνοειδῶς. Ἐπίσης ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φαιστοῦ Κρήτης (*Monumenti Antichi* XII, σ. 89-90, ἀρ. 17).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 ἴσως εἶναι τὸ ἐκ Φυλακωπῆς

(*Script. Min.* 112, εἰκ. 46) μετὰ γραμμιδίων ἄνω προσφουμένου, κάτωθεν ὑποτιθεμένου καὶ πλαγίως ἀριστερὰ στιγμῆς.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 12 δὲν εἶναι ἡμῖν γνωστὸν ἄλλοθεν. Ἴσως εἶναι τὸ ὑπ' ἀρ. 2 μετὰ γραμμιδίων περίξ, ἀλλοιοῦν βεβαίως τὴν ἔννοιαν τοῦ πρώτου· πιθανῶς ὅμως νὰ εἶναι καὶ διάφορον ἐκεῖνου.

25. 10. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 10 δακτύλιος χαλκοῦς ἐκ Θεσσαλίας παριστάμενος ἐν πίνακι Β' ὑπ' ἀρ. 25 ἔχει σφενδόνην στρογγύλην, ἐφ' ἧς εἶναι βαθέως γεγλυμμένον ἐν Υ εὐμέγεθες, καταλαμβάνον ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφενδόνης. Ὡς δὲ φαίνεται διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ δεξιὰ πρὸς αὐτοῦ ὑπάρχει

ἀσθενέστερον ἐγκεχαραγμένος εἰς σταυρὸς μικρὸς ἐκτυπουμένου δέ, ὁ σταυρὸς φαίνεται ἀριστερά. (Πίν. Β', 25):

Ἐπὶ τῆς σφενδόνης.

Ἐπὶ τοῦ ἀποιωπάματος.

Εἰκ. 25. Χαλκοῦς δακτύλιος.

Ὡς πρὸς μὲν τὸ Υἱὸν ἰδὲ *Scripta Minoa I*, σελ. 114, εἰκ. 17.— *Further Discoveries etc.* 386, πίν. IV, 29.— ΘΠΕπ. σελ. 14, πίν. Α', 9.— σ. 18, πίν. Β', πλάγιον καὶ ἐν συμπλέγματι καὶ σελ. 20, 38. σελ. 22, 48. σ. 37, 104, πίν. F', ὑπτιον). Ὡς πρὸς δὲ τὸν + ἰδὲ ἀνωτέρω σφραγίδα 10 καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς. Πρβ. φ+ (*Ser. Min. I*, σελ. 39, εἰκ. 13).

26. 11. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 11 χαλκοῦς δακτύλιος ἔχει μικρὰν σφενδόνην, ἰσομένην κατὰ τὸ πλάτος μετὰ τοῦ πάχους τοῦ δακτυλίου. Παρίσταται δ' ἐν πίνακι Β', ὑπ' ἀρ. 26. Φέρει δ' ἐπ' αὐτῆς ἐγγράμματα τὰ ἐξῆς σημεῖα (πίν. Β', 26);

Εἰκ. 26. Χαλκοῦς δακτύλιος.

Ὡς πρὸς τὸ ὑπ' ἀρ. 1 ἰδὲ ἀνωτέρω ἐπὶ σφενδουλίου ὑπ' ἀριθ. 9, 2 καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ὑπ' ὑπ' ἀρ. 2 ἰδὲ Evans (*Further Discoveries* 340, 90). Ὡς πρὸς ἀμφοτέρω *Scripta Minoa I*, σ. 232, ἀρ. 32 καὶ σελ. 262, εἰκ. 118 ἀνάλογα.— ΘΠΕπ. 24, ἀρ. 54 καὶ 58.

Δακτύλιοι ἀργυροῦ καὶ χαλκοῦ ἄνευ ἐπιγραφῶν.

Παρατίθεμεν ἐνταῦθα χάριν μελέτης καὶ τινὰς δακτυλίους μυκηναϊκοῦς, εὐρεθέντας ἐν Θεσσαλίᾳ. Τούτων δύο μὲν ἔχουσι μεγάλην κυκλικὴν σφενδόνην, τρεῖς δὲ ἑλλειψοειδῆ καὶ εἰς τετράγωνον, εἰς δὲ ἀργυροῦς, ὀνυχοειδῆ προεξοχῆν.

27. 12. Δακτύλιος ἀργυροῦς ἔχων σφενδόνην στρογγύλην, ἧς τὰ ἄκρα ἔχουσιν ἐντομὰς κανονικὰς, σχηματιζούσας μικρὰ τόξα· ἐντὸς δὲ παρίσταται σταυρὸς μετὰ πεπλατυσμένων τῶν ἄκρων τῶν σκελῶν· τὰς δὲ μετὰ τῶν σκελῶν γωνίας

κοσμοῦσιν ἑλλείψεις, τεμνόμεναι ἐντὸς διὰ μικρῶν γραμμῶν· τοιαῦται ἑλλείψεις συνδέουσι πλαγίως τὰ ἄκρα τῶν διασταυρουμένων ἐκ τῶν γωνιῶν τοῦ σταυροῦ ἑλλείψεων, τεμνόμεναι ἐντὸς καὶ αὐταὶ ἐπίσης διὰ γραμμιδίων. Παρίσταται δὲ ὁ τύπος αὐτοῦ ἐνταῦθα καὶ ἐν πίνακι Β', ἀρ. 27.

Εἰκ. 27. Ἀργυροῦς δακτύλιος.

28. 13. Δακτύλιος ἀργυροῦς, ἔχων σφενδόνην στρογγύλην μετ' ἐντομῶν κατὰ τὰ ἄκρα. Τὴν περιφέρειαν περιθέει κόσμημα ἐν εἰδει σχοινοπλέγματος· ἐντὸς δὲ ὑπάρχει ἀστερίσκος διὰ ῥομβοειδῶν ἀκτίνων, τὰς γωνίας τοῦ ὀποίου κοσμοῦσιν ἕξ μικρὰ γωνιώδη κοσμήματα. Ἄν δὲν ἀπατώμεθα τοιοῦτον δακτύλιον δημοσιεύει καὶ ὁ Evans ἐν *Scripta Minoa I*. Παρίσταται ἐν πίνακι Β', ἀρ. 28.

Εἰκ. 28. Ἀργυροῦς δακτύλιος.

29. 14. Δακτύλιος ἀργυροῦς, ἔχων σφενδόνην ἑλλειψοειδῆ φέρουσαν ἐντὸς κόσμημα πολύπλοκον εἰκονίζον ὑπολανθάνοντα σταυρόν. Παρίσταται ἐν πίνακι Β', ἀρ. 29.

Εἰκ. 29. Ἀργυροῦς δακτύλιος.

30. 15. Δακτύλιος ἀργυροῦς, ἔχων σφενδόνην ἑλλειψοειδῆ, ἐφ' ἧς κόσμημα εἰκονίζον ὑπολανθάνοντα σταυρόν. Παρίσταται ἐν πίνακι Β', ἀρ. 30.

Εἰκ. 30. Ἀργυροῦς δακτύλιος.

Ἀμφοτέρων τούτων τῶν δακτυλίων (14 καὶ 15), ὡς καὶ τῶν δύο προηγουμένων (12 καὶ 13) οἱ τύποι ἐπανευρίσκονται ἐπὶ γλυπτῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν χριστιανικῶν ναῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων.

31. 16. Δακτύλιος χαλκοῦς, ἔχων σφενδόνην ἑλλειψοειδῆ, κοσμουμένην ἀπλῶς δι' ἐγγαράκτων γραμμῶν λοξῶν ἢ πλαγίων. Παρίσταται ἐν πίνακι Β', ἀρ. 31.

32. 17. Δακτύλιος χαλκοῦς, ἔχων σφενδόνην τετράγωνον, κοσμουμένην ἀπλῶς κατὰ τὰς γωνίας διὰ διπλῶν ὁμοκέντρων κύκλων μετὰ στιγμῆς ἐντὸς. Παρίσταται ἐν πίνακι Β', ἀρ. 32.

Δ'. Δίσκος πήλινος.

33. Ἐν τινι ἀγρῷ πρὸς βορρᾶν τοῦ ὕδρομύλου Δημητράκη, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Χω-

λορρεύματος εὑρέθη ὑπὸ τοῦ μυλωθροῦ Ἀντωνίου Κασάνου πήλινον σωματίον δισκοειδὲς κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1910. Τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν ὁ εὐρέτης πρὸς μελέτην. Ἐξετάσαντες δ' ἐπὶ τόπου τὸ ἔδαφος εἶδομεν ὅτι ἅπαντα ἢ ἔκτασις ἐκεῖνη, ἢ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ὑδρομύλου Βαίτση μέχρι τοῦ ὑδρομύλου Μεμέτ-ἐφέντη, παραλλήλως τῇ ἀριστερᾷ ὄχθῃ τοῦ Χωλορρεύματος, εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ κεραμίτιδος, ἀναγομένης εἰς τὸν παλαιολιθικὸν καὶ νεολιθικὸν αἰῶνα καὶ διηκούσης μέχρι τῶν βυζαντιακῶν χρόνων. Ἀντιπροσωπεύονται δ' ἐν αὐτῇ ἐπαρκῶς πάντες οἱ χρόνοι, οἱ μυκηναϊκοί, οἱ ἱστορικοὶ καὶ οἱ βυζαντιακοί, πλὴν τῶν παλαιολιθικῶν καὶ νεολιθικῶν, οἵτινες ἐπικρατοῦσι σχεδόν. Παρὰ δὲ τὸν ὑδρομύλον Μεμέτ-ἐφέντη, ἐκεῖ ἔνθα διέρχεται ἡ ἐθνικὴ ἀμαξιτὸς ἀπὸ Ἀλμυροῦ εἰς Ἀκκετσι, ἀνευρέθησαν κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ ταύτης τάφοι ὀρθογώνιοι ἐκ μεγάλων ἀξέστων ἐγχωρίων πλακῶν, οὓς καὶ ἡμεῖς εἶδομεν, τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κτερίσματα διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν. Τίνων χρόνων ἦσαν οἱ τάφοι; ἀγνοοῦμεν. Ἐχομεν δὲ πεποιθήσιν ὅτι ἐκεῖ ὑπαρχει ἀρχαῖον νεκροταφεῖον.

Ὁ συνοικισμὸς οὗτος ἀριστάμενος ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν, φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς κώμην τινὰ ἀρχαίαν τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν, ἰδρυθεῖσαν μὲν ἀπὸ τοῦ παλαιολιθικοῦ αἰῶνος χάριν τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, συνεχισθεῖσαν δὲ καθ' ὅλον τὸν μακρὸν χρόνον τοῦ ἐλληνικοῦ βίου μέχρι τῶν βυζαντιακῶν χρόνων, ὡς ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἐνταῦθα συντριμμάτων ἀγγείων τεκμηριώμεθα.

Ὁ δίσκος ἔχει διάμετρον 0·09 καὶ πάχος 0·03 περίπου καὶ πρὸς τὸ ἄνω μέρος φέρει δύο τρήματα πρὸς ἀνάρτησιν. Φέρει δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως ἐν ἀνχλύφῳ σημειᾶ τινὰ, ὡς φαίνεται ἐν τῷ δημοσιευμένῳ ἰχνογραφικῷ ἀπεικασματι ὀπισθεν δὲ οὐδὲν φέρει σημεῖον. (Ἰδὲ πίν. Α', 33).

Τοιαῦτα δισκοειδῆ σωματῖα πήλινα ἢ λίθινα, εὑρεθέντα ἐν προϊστορικοῖς συνοικισμοῖς ἰδίως ἐν Θεσσαλίᾳ εἶναι πολλὰ γνωστά, διαφόρων μεγεθῶν, ἀποκείμενα ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἀλμυροῦ. Τούτων ἀποδίδομεν ἐνταῦθά τινὰ φωτογραφικῶς (πίν. Γ', 1, 16)¹, τὰ ἐπὶ τῶν πήλινων δὲ τὰ ἰσομεγέθη πε-

¹ Τὰ ἐπὶ τῶν πινάκων τούτων γράμματα Α, Β, δηλοῦσι λίθινον, πήλινον.

Εἰκ. 33. Δίσκος πήλινος.

ρίπου πρὸς τὸ ἄνω δημοσιευόμενον φέρουσι δύο τρήματα πρὸς τὰ ἄνω δι' ἀνάρτησιν. Ὁ δὲ Γ. Χατζηζωγίδης πρὸ ἐτῶν εὐρῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ὅμοιον μετὰ παραστάσεως πτηνοῦ, ἀναγομένου εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὡς ἐκ τῆς ἐν γένει τεχνοτροπίας αὐτοῦ ἐξάγεται, ἐδημοσίευσεν αὐτὸ ἐν τῇ «*Ἀθηνᾶ*», κατατάξας αὐτὸ εἰς τὰς ἀγνυθας τῆς ἀρχαίας ταλασιουργίας.

Ἄλλ' ὁ προκείμενος δίσκος, ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ σημείων ἐξάγεται, φαίνεται ἀναγόμενος εἰς προϊστορικοὺς χρόνους καὶ δὴ εἰς τὴν μυκηναϊκὴν περίοδον. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶναι κατὰ τινὰ σημεῖα ὅμοιος τῷ δίσκῳ τῆς ἐν Κρήτῃ Φαιστοῦ¹. Ὅποια δὲ ἦτο ἡ χρῆσις τοῦ δισκοειδοῦς τούτου σωματίου; Ἐχρησίμευεν ὡς ἄγνυς; ἦτο ἀνάθημα εἰς τι ἱερόν; Ἀγνοοῦμεν.

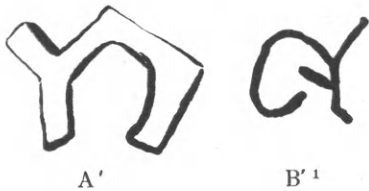
Τὰ ἐπὶ τοῦ δίσκου τούτου παριστάμενα σημεῖα εἶναι σύνθετα, ἰδεογραφικὰ καὶ γραμμογραφικά.

Τὸ ἐν τῷ κέντρῳ εἰκονιζόμενον ἐν εἴδει οἰκοδομήματος, εἶναι ἄρα γε οἰκοδόμημα, ὡς ἐν τῷ δίσκῳ τῆς Φαιστοῦ, ἢ ἄλλο τι; Τίνα σημασίαν ἔχει τὸ ἐπ' αὐτοῦ σημεῖον ἐν εἴδει ἐρωτηματικοῦ λατινικοῦ; Ἡ ἀριστερὰ πρὸ αὐτοῦ ἐξόγκωσις ἐν σχή-

¹ L. Pernier, *Il desco di Phaestos* ἐν *Ausonia* III, 1908, σ. 255-302, μετὰ 5 πινάκων καὶ 19 εἰκόνων. Εἶτα ἐν *Revue Archéologique* XV, 1-65. *Le Disque de Phaistos*. A. Evans, *Scripta Minoa* I, 273 κέ., 276. εἰκ. 126 [πίν. XXIV], 280, εἰκ. 128 α. 282, εἰκ. 129 β, πίν. XII καὶ XIII.

ματι κεφαλῆς ἀνθρώπου μετὰ λαιμοῦ, ἴσως εἶναι κεφαλὴ τις πελασγική, ἄνευ ὅμως πτερῶν, ὡς ἐν τῷ δίσκῳ τῆς Φαιστοῦ. Τὸ δὲ στρογγύλον φακοειδὲς ἐξόγκωμα μετὰξὺ τῶν δύο τρημάτων, ἴσως δηλοῖ ἀσπίδα πελασγικήν στρογγύλην, ὡς ἐν τῷ δίσκῳ τῆς Φαιστοῦ. Τὸ δὲ δεξιὰ τοῦ ἐν εἶδει οἰκοδομήματος σημεῖον, προφανῶς ιδεογραφικόν, ἐν εἶδει Τ, τί δηλοῖ; Τὰ δὲ λοιπὰ σημεῖα φαίνονται μᾶλλον ὄντα γραμμογραφικά. Οὕτω τὸ πρῶτον δεξιὰ γωνιώδες βλέπομεν καὶ ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ, ἐστραμμένον ἀριστερά. Ἐπίσης δὲ ἐν εἶδει Γ βλέπομεν αὐτὸ ἐν Κρήτῃ ἀνάγλυπον (Evans *Scripta Minoa* I, σ. 232 [πίν. XIII] 42).

Τὸ ἐπόμενον κάτωθεν τοῦ ἐν εἶδει Τ σημείου ἔνεκεν τῆς προστριβῆς τοῦ πηλοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐὰν πρὸς τὰ ἄνω ἦτο ἠνωμένον μετὰ τοῦ ἐτέρου, τοῦ γωνιώδους. Ἐὰν ἦτο ἠνωμένον τότε θὰ ἦτο (Α') καὶ θὰ εἶχεν ὁμοιότητα πρὸς τὸ τῶν βράχων τῶν Παγασῶν (Β')

μετὰ τῆς διαφορᾶς ἔτι τὸ ἐπὶ τοῦ δίσκου (Α') ἦτο ἐστραμμένον πρὸς τὰριστερά, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν βράχων Παγασῶν (Β') πρὸς δεξιὰ. Ἐὰν πάλιν δὲν ἦσαν ἠνωμένα τὰ δύο σημεῖα Υ> πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἦσαν κεχωρισμένα, τότε πάλιν ἐπανευρίσκομεν αὐτὰ ἐν τῷ δίσκῳ τῆς Φαιστοῦ ὡς

ὧν τὸ μὲν πρῶτον εἶναι δίχαλον ἢ περόνη, τὸ δὲ δεύτερον γνώμων (γωνιόμετρον) πρὸς ὀρθογωνισμόν τοῦ τετραγώνου.

Τὸ μετ' αὐτὸ γράμμα ἢ σημεῖον ὁμοιάζει τῷ ἐλληνικῷ γράμματι Μ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Τὸ μετ' αὐτὸ ἀριστερὰ εἶναι ἐν μικρὸν Ι· τὸ δὲ μετ' αὐτὸ γωνιώδες, ἄδηλον ἂν καὶ τοῦτο ἦτο ἠνωμένον

¹ Τὸ σημεῖον τοῦτο ἴσως εἶναι σύνθετον ἐκ δύο σημείων: C καὶ μετὰ γραμμικοῦ προσφύματος. Τὸ δεύτερον σημεῖον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφαῖς βράχων Παγασῶν (*Θεσσ. Προελλην. ἐπιγρ.* σ. 14, πίν. Α' 10) καὶ ἐπὶ ὀστράκων ἀγροῶν ἀγγείων ἐν τῷ Κεντρικῷ μουσεῖῳ Ἀθηνῶν (αὐτόθι σελ. 77 Β').

μετὰ τῆς καθέτου γραμμῆς τῆς ἠνωμένης μετὰ τοῦ ὑποτιθεμένου λαιμοῦ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἦτο κεχωρισμένον. Ἐνεκεν λοιπὸν τῆς προστριβῆς τοῦ δίσκου ἐφθάρησαν κατὰ τι τὰ ἐπ' αὐτοῦ σημεῖα, οὕτως ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τελείως τὸ σχῆμα αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὸ μέσον γράμμα τὸ ὁμοιάζον τῷ Ι, ἔχομεν ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ τὸ σημεῖον ἦτοι κίονα μετὰ κιονοκράνου ὀρθογωνίου. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἀριστερὰ αὐτοῦ, ὅπερ ἄνωτέρω ἐθεωρήσαμεν ὡς οἰκοδόμημα, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ θεωρούμενον ὡς οἰκοδόμημα στρογγύλον θολωτὸν ἦτο τοιοῦτο:

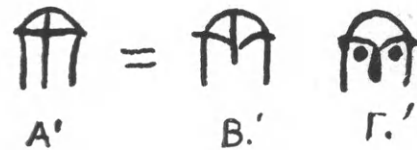

Οἰκοδόμημα στρογγύλον καὶ θολωτὸν ἐκ τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ.

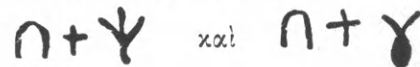

Οἰκοδόμημα (?) τοῦ δίσκου ἡμῶν.

Ἐὰν ἐκ τοῦ ιδεογραφικοῦ τὸ σημεῖον τοῦ ἡμετέρου δίσκου ἐξελίσσετο εἰς γραμμογραφικὸν θὰ εἴχομεν τὰ σχήματα

Τὸ πρῶτον (Α') εἶναι ἐξέλιξις τοῦ ιδεογραφικοῦ τοῦ ἡμετέρου δίσκου. Τὸ δεύτερον (Β') εἶναι ἐξέλιξις γράμματος, ἀπαντῶντος ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Δικταίου ἀντροῦ ἐν Κρήτῃ. Τὸ τρίτον (Γ') εἶναι ἐξέλιξις ἐτέρου γράμματος, ἀπαντῶντος ἐπὶ ἀγγείου ἐν Ρηνί τῆς Θεσσαλίας εὐρεθέντος. Τὰ δύο δὲ τελευταῖα εἶναι συμπλέγματα μετ' ἄλλων σημείων, καθ' ἃ ἄνωτέρω εἴπομεν, ἦτοι

μετὰ δύο στιγμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. Ὡς πρὸς δὲ τὴν κεφαλὴν ἄνευ πτερῶν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου δίσκου, ἔχομεν ὁμοίαν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πρώτης ὄψεως

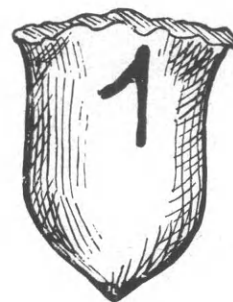
τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ ἄνευ πτερῶν.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἄνωθεν τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ ἡμετέρου δίσκου σημεῖον ἐρωτήσεως (?) παρατηροῦμεν ὅτι ὅμοια ἐπίχρυσα ἐπὶ τοιχογραφίας ἐκ Κνωσοῦ, εἰσέτι ἀνεκδότου¹.

Ε'. Βάσις ἀγγείου ἐκ Φερῶν.

34. Ἐκ Φερῶν ἐκομίσθη ἡμῖν βάσις ἀγγείου κωνοειδοῦς, ἀποτελουμένη ἐκ κώνου, μετροῦντος ὕψος 0·065 καὶ πᾶχος 0·05, ἐκ πηλοῦ ἐρυθροῦ καὶ καλῶς ἠψημένου, ἔχουσα δὲ τὸ σχῆμα:

¹ Ἐπὶ σαρκοφάγου ἐξ Ἀγίας Τριάδος ἐπὶ τῆς ὕψους Α παρίσταται γυνὴ φέρουσα ἀγγεῖα, ἣν κοσμεῖ καὶ στέμμα μετὰ πτεροθυσάνου ἐν τῷ μέσῳ. Αὐτὸ τὸ στέμμα εἶναι ἐσχηματισμένον διὰ σειράς μικρῶν σημείων ἐρωτήσεως. Πρβ. *Revue Archéologique* XV, σελ. 23. *Revue Archéologique* 1908, σ. 281. *Revue de l'Histoire de Religions* 1909, II, 238.

Εἰκ. 34. Βάσις κωνοειδοῦς ἀγγείου ἐκ Φερῶν [$\frac{1}{3}$].

Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ταύτης ὑπάρχει ἐγχάρακτον τὸ σημεῖον 1, ἔχον μῆκος 0·025, ὅπερ βλέπομεν ἐπὶ τῶν σφονδυλίων ὑπ' ἀρ. 2, 5 καὶ 6, ἐν οἷς βλέπει τις τὰς σχετικὰς ἀντιβολὰς.

Ἐν Ἀλμυρῷ τῇ 30 Μαρτίου 1915.

Νικόλαος Ἰ. Γιαννόπουλος.

Μελανόμορφοι κύλικες ἐκ 'Ρεϊτσώνας τῆς Βοιωτίας

ὑπὸ

Percy N. Ure.

ὑποκείμενον τῆς πραγματείας ταύτης εἶναι αἱ μελανόμορφοι κύλικες αἱ προσερχόμεναι ἐκ τῶν τάφων, οἵτινες ἀνεσκάφησαν ἐν 'Ρεϊτσώνα (Μυκαλησσῶ) τῷ 1907 καὶ 1908. Σύντομοι κατάλογοι τῶν ἐν λόγῳ τάφων ἐδημοσιεύθησαν ἤδη ἐν BSA XIV καὶ JHS XXIX καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὰς ἐπομένους παρατηρήσεις συχνάκις παραπέμπεται νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τοὺς καταλόγους τούτους τοὺς περιλαμβάνοντας πάντα τὰ περιεχόμενα τῶν διαφόρων τάφων.

Αἱ κύλικες ἀνήκουσι πᾶσαι εἰς γνωστοὺς τύπους, ὧν ἡ χρονολογία κατὰ τὸ πλεῖστον ἔχει ἤδη καθορισθῆ.

Οἱ τύποι A, B ἀνήκουσιν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἔκτου αἰῶνος· οἱ τύποι C, D ἀρχίζουσιν ἐνωρίς, εἰ καὶ πιθανῶς μετὰ τοὺς A, B, καὶ ἔχουσι κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ἔκτου αἰῶνος συνεχῆ ἱστορίαν, ἣτις δύναται νὰ προσδιορισθῆ ἀκόμη ἀκριβέστερον ἐκ τῶν εὐρημάτων τῆς 'Ρεϊτσώνας· οἱ τύποι E, F ἐπικρατοῦσι περὶ τὸ ἔτος 500· ὁ τύπος E ἀπαντᾷ τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ μέσου τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Ἐκτὸς τῆς περιγραφῆς τῶν τύπων καὶ τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἐκ 'Ρεϊτσώνας παραδειγμάτων παραπομπαὶ γίνονται ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσιν εἰς τὰ ὅμοια ἀγγεῖα τὰ εὕρισκόμενα ἐν τισὶ τῶν κυριωτέρων μουσείων τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ στατιστικὴ αὕτη εἶναι πολὺ ἀτελής· ἀλλὰ τὰ μουσεῖα εἰς ἃ παραπέμπει εἶναι τυπικά, ὥστε οἱ ἀριθμοὶ δίδουσιν ἰδέαν τῆς ἐπικρατήσεως ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαφόρων τύπων. Λέξεων ἀσαφῶν ὅπως «πολλά» καὶ «ὀλίγα» γίνεται πολλάκις χρῆσις λίαν ἀμελῶς ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς συζητήσεσιν· καίτοι ἡ ἰσχὺς θεωρίας τινὸς ἐξαρτᾶται πολλάκις ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀπολύτου ἢ σχετικοῦ, τῶν παραδειγμάτων, ἐφ' ὧν βασίζεται.

Ἐν ἔτι πλεονέκτημα παρουσιάζει ἴσως ἡ στατιστικὴ αὕτη, καίτοι εἶναι οὕτως ἀτελής· αἱ κύλικες¹,

¹ Πλὴν μόνον τῶν ἐν Συρακούσαις, Βιέννῃ, Γοττίνῃ καὶ τῇ Bibliothéque Nationale τῶν Παρισίων. Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὰς θερμότητας μου εὐχαριστίας, διὰ τὴν βοήθειαν, ἣς ἔτυχον πανταχοῦ

εἰς ἃς ἀναφέρεται, ἐξητάσθησαν προσφάτως σχεδὸν πᾶσαι ὑπὸ τοῦ γράφοντος. Ὄταν ἀναφέρηται ὅτι τύπος τις δεικνύει ἰδιαιτέραν μορφήν ἢ διακόσμησιν λεπτομερείας τινὸς ἀσημάντου, ὅπως π.χ. τῆς βάσεως τοῦ ποδὸς ἢ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ χεῖλους, ὅλα τὰ παραδείγματα εἰς ἃ παραπέμπεται ἐμφανίζουσιν, ἂν δὲν ὑπάρχη σημειώσεις περὶ τοῦ ἐναντίου, τὰς μικρὰς ταύτας ἰδιότητος. Παρὰ τὸ πρότυπον, ὃ πρὸ μιᾶς γενεᾶς προέβλεπεν ὁ Furtwängler ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀγγείων τοῦ μουσείου τοῦ Βερολίνου, αἱ λεπτομέρειαι αὗται παραλείπονται πολυλάκις ἐν τοῖς καταλόγοις ἔτι καὶ νῦν, εἰ καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτῶν ἔπρεπε νὰ εἶχε γίνῃ φανερά. Θὰ ἴδωμεν ὅτι αἱ ἄνευ νοήματος αὗται λεπτομέρειαι ἐπαναλαμβάνονται ἀκριβῶς κατὰ λίαν στερεότυπον τρόπον ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἀγγείων ἐκάστου ἰδιαιτέρου τύπου. Τοῦτο εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀρκετὰ ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα, ὥστε νὰ ἀναγκάσωμεν πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐκάστου ἰδιαιτέρου τύπου εἰς ἓν κέντρον κατασκευῆς. Καὶ πρόσθετος ὅτι μελέτη ἀκριβεστέρων τῶν μικρῶν τούτων λεπτομερειῶν θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ἐνίοτε τὴν ἀποφυγὴν λαθῶν ταξινομήσεως ἢ συμπληρώσεως¹.

Οἱ τύποι εἶναι οἱ ἐπόμενοι:

A 1 (εἰκ. 1)² καὶ A 2 (εἰκ. 2, 3)³.

Κυπέλλον βαθύ μετὰ χεῖλους βαθέος· ὁ πούς δὲν διαιρεῖται σαφῶς εἰς κορμὸν καὶ βάσιν, ἀλλὰ ὅπου ἐπεκαλέσθη αὐτὴν παρὰ τῆς τοπικῆς διευθύνσεως, καὶ ἰδιαιτέρως ἐν Ἀθήναις, Θήβαις, Τάραντι, Βάρι, Μονάχῳ, Δρέσδῃ, Λειψία, Βερολίνῳ, Παρισίοις, Βρυξέλλαις, 's Gravenhage (κ. Scheurleer) καὶ Λονδίῳ.

¹ Οἱ τεγγίται εἶναι ἐνίοτε προσεκτικώτεροι τῶν ἀρχαιολόγων περὶ τὰς ἐμπειρικάς ταύτας λεπτομερείας.

² Τοῦ τύπου τούτου αἱ Ἀθήναι (Ἐθνικὸν μουσεῖον) ἔχουσιν 9 ἀντίτυπα (+1 τμηματικόν), ἡ Βάρη 1, τὸ Βερολίνον 5, τὸ Κάσσελ 1, Λειψία 5 ἢ 6 τμημ., ἡ Γοττίγγη 2 τμημ., τὸ Βρεταν. Μουσεῖον 1 (+2 τμημ.), τὸ Λοῦδρον 3, ἡ Bibl. Nat. 1 (πούς ἀσυνήθης), αἱ Σουράκουσαι 2, ὁ Τάρας 6 (+1 τμημ.), ἡ Würzburg 1, ἡ Κανταβριγία 1 (τμημ.).

Ἐκ τούτων προέρχονται ἐξ Ἀργεῶν 1, Κορίνθου 2, Θεῶν 2, Βοιωτίας 1, Ἐξάργου 1, Ἑλλάδος 3, Σιάνων 1, Καμείρου 1, Ῥόδου 2, Μήλου 1, Γέλας 1, Σουρακουσῶν 1, Τάραντος 8, Νώλας 1, Τυρηνίας 2 [ὑποτίθεται ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις ὅτι αἱ ἐν Μονάχῳ κύλικες προέρχονται πᾶσαι ἐκ τυρηνικῶν τάφων· βλέπε Jahn, Vasens. München σ. V]. Ναυκράτεως.

³ Τοῦ τύπου τούτου αἱ Ἀθήναι ἔχουσι 2, τὸ Βερολίνον 1, αἱ Βρυξέλλαι 1, Γοττίγγη 1 τμημ., Λονδίνον 3, Μονάχον 2 (ὡν μία 2121, ἔχει τὸν πόδα ἔσωθεν μελανὰ πρὸς καὶ 2124), Λοῦδρον 2, Τάρας 3 (ὡν 1 τμημ., 1 ἔσωθεν ὅλον μέλαν), Würzburg 1.

Ἐκ τούτων προέρχονται ἐκ Κορίνθου 3, Βοιωτίας 1, Σιάνων 2, Τάραντος 3, Νώλας 1, Vulci 1, Τυρηνίας 3.

σχηματίζει μίαν συνεχῆ καμπύλην ἔξω καὶ ἔσω· ἐσωτερικῶς ὁ πούς εἶναι χρώματος τοῦ ἐδάφους μετὰ μιᾶς λεπτῆς μελαίνης γραμμῆς (ἢ ἐνίοτε δύο ἢ περισσοτέρων)· συχνάκις εἶδος ἀκάνθης κρέμαται ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ κώνου τοῦ ποδός⁴. Ὁ πυθμὴν κοσμεῖται ἐσωτερικῶς διὰ παραστάσεως ἐν κύκλῳ μελανομόρφου· αὕτη παρουσιάζει ἐνίοτε τρεῖς⁵ μορφὰς ἢ καὶ τέσσαρας⁶. Θέμα συχνὸν εἶναι ὁ Ἡρακλῆς μετ' ἀνταγωνιστοῦ⁷, πάντων δὲ συχνότατον μία ἀπλή μορφή, π.χ. ἀλεκτρυῶν, σφίγξ, ὀπλίτης, ὄρομεύς⁸. Ὁ μελανόμορφος πυθμὴν περικυκλοῦται ἐνίοτε μὲν ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ὁμοκέντρων γραμμῶν, π.χ. εἰκ. 3, συχνότερον δὲ διὰ κύκλου διακοσμήσεως, ἧς συνηθέστερον θέμα εἶναι τὸ γνωστὸν ῥοπαλωτὸν κόσμημα τῶν λεγομένων «godrons» (Stabornament) μετὰ (π.χ. Louvre, Album πίν. 68 F 66)⁹ ἢ ἄνευ (π.χ., ἔ.ξ. F 67)¹⁰ ἐστιγμένων γραμμῶν ἐκατέρωθεν. Ἐξωτερικῶς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κυπέλλου εἶναι συχνότατα μέλαν, πλὴν μιᾶς ταινίας τοῦ χρώματος τοῦ ἐδάφους, ἐνίοτε ἀπλῆς¹¹, συνήθως δὲ πεπληρωμένης με λεπτάς γραμμάς ὀριζοντίας (π.χ. εἰκ. 2)¹². Σπανιότερον, ἂν καὶ ἀρκετὰ συχνά, ἀπαντᾷ ζώνη ἀκτίνων περὶ τὸ κατώτατον μέρος τοῦ κυπέλλου, ὑπὲρ δὲ ταύτην ζώνη ἢ μέλαινα (π.χ. εἰκ. 1)¹³ ἢ φέρουσα κόσμημα ῥοπαλωτὸν (godrons), ἐστιγμένης γραμμᾶς ἢ ἄλλο τι ἀπλοῦν κόσμημα¹⁴. Ὅλων τῶν κυλικῶν τοῦ τύπου A καὶ τὸ χεῖλος καὶ ἡ ζώνη τῶν λαθῶν εἶναι ἐδαφόχρωμα. Διαφέρουσιν αἱ A 1 τῶν A 2 μόνον ὡς πρὸς τὴν διακόσμησιν τοῦ μέρους τούτου.

Τῶν A 1 κυλικῶν ἡ κυρία ζώνη τῆς διακοσμήσεως πληροῖ καὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴν ζώνην τῶν λαθῶν, αἱ δὲ μορφαὶ ὀλιγοροῦσι τὴν διαχωρίζουσαν

⁴ 7 A 1, 4 A 2 τῶν ἀγγείων τῶν προηγ. ὑποσ.

⁵ Π.χ. (A 2) Collignon Couve 640.

⁶ Π.χ. (A 2) Brit. Mus. B 379.

⁷ Λέοντος ἐπὶ 2 τῶν A 1 κυλικῶν, 1 τῶν A 2· κενταύρου ἐπὶ 1 τῶν A 1, 2 τῶν A 2· Ἀμαζόνος ἐπὶ 1 τῶν A 1· νεανίου ἐπὶ 1 τῶν A 2.

⁸ 2, 2, 6, 4 ἐνὸς ἐκάστου ἐπὶ τῶν A 1 κυλικῶν· 1, 1, 1, 0 ἐπὶ τῶν A 2.

⁹ Οὔτω 7 τῶν A 1, 4 τῶν A 2.

¹⁰ Οὔτω 18 τῶν A 1, 2 τῶν A 2.

¹¹ Οὔτω 1 τῶν A 1, 4 τῶν A 2 τῆς σ. 115 ὑποσ. 2, 3 καὶ 9 παραλλαγῶν (3 A 1, 6 A 2).

¹² Οὔτω πλέον ἢ 20 τῶν A 1, 3 τῶν A 2.

¹³ Οὔτω 5 τῶν A 1.

¹⁴ Οὔτω 8 τῶν A 2. Πρὸς Μονάχον 2124, Notiz. 1903 σ. 213 εἰκ. 11 καὶ (ὅμοιον ἄλλὰ μετὰ μελανομόρφου κέντρου) Brit. Mus. 1906. 12-15. 3 (Ῥόδου).

αὐτὰ περίμετρον καὶ τὴν μέλαιναν γραμμὴν, ἣτις πολλάκις ἐξαίρει τὸν χωρισμὸν. Αἱ αὐταὶ παραστάσεις ἀναφαίνονται πλειστάκις διεξηγημέναι κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον¹.

Τῶν Α 2 κυλικῶν τὸ χεῖλος καὶ ἡ ζώνη τῶν λαβῶν φέρουσι διακόσμησιν χωριστήν. Ἐπὶ τοῦ χείλους τὸ συνηθέστατον κόσμημα εἶναι ταινία φύλλων. Τὸ κόσμημα τοῦτο ποικίλλεται μεγάλως· συχνότατα τὰ φύλλα εἶναι σκληρὰ μετ' εὐθέως μίσχου ὀριζοντίου, π. χ. Collignon Couve πίν. XXVI, 641. Τὰ κοσμήματα τῆς ζώνης τῶν λαβῶν εἶναι ἢ ἀνθρώπινα μορφαὶ ἢ ἀνθεμωτά· δὲν φαίνεται ὅτι ὑπάρχει θέμα τι ὑπερισχῶν.

Αἱ κύλικες τοῦ τύπου Α ἐμελετήθησαν ὑπὸ τοῦ Zahn², ὅστις ἀποδίδει τὰς ιδιότητας αὐτῶν εἰς ἐπίδρασιν εὐβοϊκὴν, ἀλλὰ συμπεραίνει ὅτι τὰ ἀγγεῖα εἶναι κυρίως ἀττικά, συνάγων τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐν μέρει ἐξ ἐπιγραφῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τεμαχίων εὐρεθέντων ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν μέρει δὲ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν τύπων Α καὶ Β τῆς ἡμετέρας ὀνοματολογίας, ὧν ὁ δεύτερος, ὅπως καὶ ὁ C, εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀττικός. Ὁ Zahn παραπέμπει μόνον εἰς γενικὰς ὁμοιότητας τῆς τεχντροπίας³. Τὸ συμπέρασμα ἐπιβεβαιοῦται διὰ ὀλοκλήρου σειρᾶς κυλικῶν μεταβατικῶν μεταξὺ τῶν δύο τύπων, π. χ. Α, ἀλλὰ μετ' ἀνθεμίων ὅπως Β (π. χ. εἰκ. 4) — Berlin V. I. 4281 ('Ἑλλάδος· ὁ ποὺς ὁμοιάζει πρὸς τὸν τοῦ Brit. Mus. B 412, κάτωθι): Göttingen, Jacobsthal σ. 10 ὑποσ. 1.

Α, ἀλλὰ τὸ κέντρον τοῦ ἔσωτ. τοῦ κυπέλλου ἀπλῶς χρώματος τοῦ ἐδάφους — Scheurleer, Cat. 380 (ἔξω· σειραὶ γραμμῶν ὅπως κατωτέρω σ. 120 ὑποσ. 1).

Α, ἀλλὰ ὁ ποὺς ὁμοιάζει πλέον πρὸς τὸν Β — Μόναχον 2123· Collignon Couve 644 (ἀμφότεραι φέρουσαι ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν ἀνθέμια, πρὸς ἄνωτ. Berlin καὶ Göttingen), 646· Göttingen, Jacobsthal πίν. IV· Τάρας, 1 Α 1 (Notiz. 1903 σ. 210, εἰκ. 8, 9), 1 Α 2.

Β, ἀλλὰ τὸ κέντρον μελανόμορφον ὅπως Α —

¹ Π. χ. συμπόσιον Θκίς, ἱππεῖς 8κίς, ζεύγη ὀπλιτῶν μαχομένων 8κίς, ὀπλίται μαχομένοι μεταξὺ ἱππέων 36ς, κόσμημα λωτῶν καὶ ἀνθεμίων μεταξὺ πτηνῶν 36ς. Τοῦτο ἐπὶ 40 περίπου ἀγγείων.

² Berl. Phil. Woch. 1902 σ. 1259. Πρὸς Orsi, Mon. Ant. XIX σ. 102, Buschor σ. 135.

³ Πρὸς Quagliati, Notiz 1903 σ. 209-211.

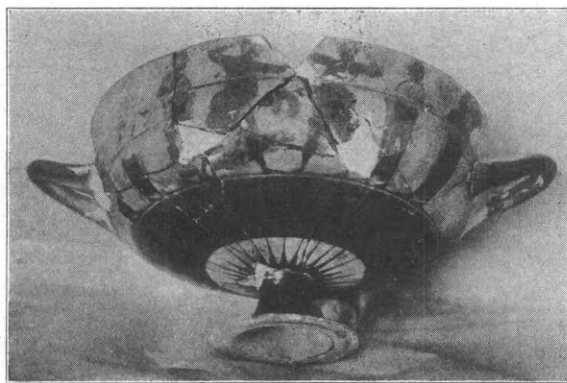
βλέπε σ. 118 ὑποσ. 3· ὡσαύτως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν πόδα ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν τύπον Α — Brit. Mus. B 417· Collignon καὶ Couve 649.

Β, ἀλλὰ μετ' ἀκάνθης ὅπως αἱ Α κύλικες σ. 115 ὑποσ. 4 — Leipzig T 435 (α 2, β 4 τῆς σ. 31) καὶ (μετὰ ποδὸς ὁμοιάζοντος πρὸς τὸν Α, ἀλλ' ἔσωθι μέλανος) Brit. Mus. B 412 (α 2 β 1).

Β, ἀλλὰ μετὰ φύλλων περὶ τὸ χεῖλος ὅπως πολλάκις ἐπὶ Α 2 — Leipzig T 434, Brit. Mus. B 413, Μόναχον 2155, Würzburg 161 (ἔλαι β 1 τῆς σ. 33). Πρὸς Collignon Couve 647 (ὁ ποὺς ἔξω. Β, ἔσω. D), καὶ (μετὰ πυθμένος μελανομόρφου) Vienna, Masner 279.

Ὀλοκλήρως μεταβατικά. (1) σχῆμα Α, κόσμημα Β — Collignon Couve 692 (ἔσωθι ἔλον μέλαν) καὶ (ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ μελανομόρφου κέντρου λωτῶν καὶ ἀνθεμίων) Brit. Mus. 51. 5-7.3. (2) Τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κυπέλλου καὶ ὁ ποὺς παραλλαγαὶ τοῦ Β· ἐπὶ τοῦ χείλους ταινία λωτοῦ· ἐπὶ τῆς ζώνης τῶν λαβῶν ἀλεκτρούβες καὶ κύκνοι· ἐπὶ τοῦ μελανομόρφου κέντρου ἀλεκτροῦν — Bari ἄνευ ἀριθ., Dresden, Z.V. 839 (Capua). Βλέπε καὶ Berlin 1777· Δελφοί, Fouilles V εἰκ. 657, a, b, c.

Κύλικες τοῦ τύπου Α ἐκ 'Ρεισώνας.

Εἰκ. 1 (1:5). Τάφ. 49 ἀριθ. 261.

1) Α 1· εἰκ. 1, ὕψ. 0,135μ., διάμ. στομ. 0,25, τάφ. 49 ἀριθ. 261, BSA XIV σ. 253 καὶ πίν. IXa (ἔπου δὲν φαίνονται καλῶς αἱ τρεῖς ἐνδευμέναι μορφαί, αἱ βλέπουσαι πρὸς τὸ κέντρον, ἑκατέρωθεν τῶν τριῶν τῶν ἐν τῷ κέντρῳ). Ἡ ἐνδυμασία τῆς μορφῆς τῆς ἐπὶ δεξιᾷ τῶν τριῶν κεντρικῶν

Εἰκ. 2 (1:5). Τάφ. 49 ἀριθ. 263.

κοσμεῖται διὰ μικρῶν δίσκων πορφυρῶν περιστοιχιζομένων διὰ στιγμῶν λευκῶν. Ἐν εἰκ. 1 μόλις φαίνονται οἱ ἱμάντες ἐπὶ τῶν χειρῶν τῶν πυκτῶν. Τὸ μελανόμορφον κέντρον (δρομεὺς ἐν κύκλῳ φέροντι ῥαβδωτὸν κόσμημα) εἶναι τύπου συνηθεστάτου· βλέπε σελ. 115 ὑποσ. 8, 9. Ἀγῶν ἀθλητικὸς, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, εἶναι σχεδὸν ἄνευ παραλλήλου ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ¹.

Α 2. εἰκ. 2², 3, ὕψ. .12, διάμ. στόμ. .255, τάφ. 49 ἀριθ. 263. Τὰ ἀγκωνοειδῆ κοσμήματα³ ἐπὶ τοῦ χεῖλους εἶναι ἐναλλάξ μέλανα καὶ πορφυρᾶ, ὧν πᾶν μέλαν ὑπέγκειται πορφυροῦ καὶ τανάπαλιν. Ἡ κυρία ζώνη φέρει τὴν ἰδίαν παράστασιν ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν πλὴν ὅτι ἐν τῇ μὴ ἀπεικονισθείσῃ λείπει ἡ ἐσχάτη μορφή πρὸς ἀριστερά, ὁ δὲ Θησεὺς διευθύνει τὸ ξίφος πρὸς τὰ κάτω καὶ τὴν ἄλλην χεῖρα ὀπισθεν τοῦ νότου τοῦ Μινωτάουρου. Ἡ ἐνδυμασία τῆς ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Θησεῖος γυναικὸς κοσμεῖται διὰ δίσκων πορφυρῶν περιστοιχιζομένων διὰ στιγμῶν λευκῶν. Ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Μινώταυρος εἶναι ἐν μείζονι κλίμακι παρὰ αἱ ἄλλαι μορφαί. Τὸ θέμα εἶναι συχρὸν ἐν τοῖς τύποις Β, C, ἀλλ' ἐν ταῖς Α κύλιξι τῆς σ. 115 ὑποσ. 2, 3 ἀπαντᾷ μόνον ἐπὶ τῆς Α 1 Nicole 897.

¹ Πρὸ μόνον τὸν δισκοβόλον, Bib. Nat. 314, de Ridder πίν. VII.

² Τὰ ἀγγεῖα ἐπεσκευάσθησαν δι' ἀπλοῦ λευκοῦ γύψου. Δυστυχῶς ἐξακολουθεῖ πολλαχού, ἰδιαίτερος ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, τὸ ἔθιμον νὰ συμπληρῶνται τὰ χρώματα καὶ τὰ κοσμήματα τῶν ἐλλειπόντων μερῶν. Τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι οὐ μόνον ἀνεπιστημονικόν, ἀλλὰ καὶ αἰσθητικῶς ἀπαρέσκον εἰς τοὺς ἐκτιμῶντας τὴν ἀρχαίαν ἀγγειογραφίαν.

³ Πιθανὸς ἐκφυλισμὸς τῆς συνήθους ταινίας φύλλων.

Εἰκ. 3. Τάφ. 49 ἀριθ. 263.

Τύπος Β⁴, εἰκ. 4, μικρογραφικαὶ Kleinmeisterschalen μετὰ χεῖλους χρώματος τοῦ ἐδάφους.

Κύπελλον ἀβαθέστερον· λαβαὶ μείζονες καὶ κυρτότεραι· πούς ὑψηλότερος μετὰ κορμοῦ κυλινδρικοῦ καὶ βάσεως κάτωθεν ἐπιπέδου· ὁ ἐσωτερικὸς σωλὴν καὶ ἡ κάτω ἔδρα τοῦ ποδὸς⁵ εἶναι ἐδαφοχρῶμα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ γύρου τῆς βάσεως· πλὴν τούτου τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ ποδὸς εἶναι ὅλον μέλαν. Τοῦ κυπέλλου τὸ ἔξω κατώτερον μέρος εἶναι μέλαν ἐκτὸς μιᾶς ταινίας ἐδαφοχρώμου· χεῖλος καὶ ζώνη τῶν λαβῶν εἶναι χρώματος τοῦ ἐδάφους.

Τὸ χεῖλος ἀπαντᾷ καὶ μετὰ μικρογραφικῶν μορφῶν (α 1) καὶ γυμνῶν (α 2)· ἡ ζώνη τῶν λαβῶν ἔχει ἢ ἀνθέμια ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐπιγραφάς (β 1), ἢ μόνον τὰ ἀνθέμια (β 2), ἢ μόνον τὰς ἐπιγραφάς (β 3), ἢ εἶναι γυμνή (β 4). Ὅλοι οἱ συνδυασμοὶ ἀπαντῶσιν⁶ Ἐσωτερικῶς εἰς

⁴ Ὀλοκλήρους τυπικὰς κύλικας τοῦ τύπου τούτου τὸ Βερολίνον ἔχει 16, ἡ Βόννη 1, αἱ Βρυξέλλαι 5, ἡ Κανταβριγία 2, ἡ Δρέσδη 1, τὸ Λούγδουον 1, ἡ Λιψία 2, τὸ Βρ. Μουσ. 13, τὸ Μόναχον 21. ἡ Ὁξφόρδη 1, τὸ Λοῦδρον 11, ἡ Bibl. Nat. 1, ὁ Τάρας 4, ἡ Βιέννη 1, ἡ Βυρτσβούργη 5, Northampton (Castle Ashby) 3. Δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ κύλικες σ. 116, 117 ὑποσ. 5, 6 (στίχ. 6-11).

⁵ Παραλλαγαὶ εἶναι — (1) μέλαινα ταινία περὶ τὸν ἔσω κῶνον ὅπως εἰκ. 15 — Berlin V. I. 4495 (S. Maria di Capua, σ. 117 ὑποσ. 6)· Louvre A 242 (Κύπρου· πούς βραχύς). (2) συγκεντρικὸι κύκλοι περὶ τὴν βᾶσιν — Louvre F 97.

⁶ Τῶν 88 κύλικων σ. 117 ὑποσ. 4 εἶναι 33 α 1 β 1 (1 Κορίνθου, 1 Τάραντος, 21 Τυρρηνίας, 2 Ἰταλίας)· 5 α 1 β 2 (2 Τυρρηνίας)· 9 α 1 β 3 (6 Τυρρηνίας, 1 Ἰταλίας)· 16 α 1 β 4 (5 Κύπρου, 1 Ναυκράτους, 6 Τυρρηνίας)· 21 α 2 β 1 (1 Καμείρου, 1 Τάραντος, 10 Τυρρηνίας)· 1 α 2 β 2 (Τάραντος)· 1 α 2 β 3· 2 α 2 β 4 (1 Τάραντος). Ἀσυνήθεις εἶναι Berlin V. I. 4495 (α 1, β ἀνθέμια καὶ προτομή, πούς σ. 117 ὑποσ. 5)· Μόναχον 2148 (α ἐπιγραφή ἄνευ νοήματος ἄνω-

τὴν κορυφὴν τοῦ χεῖλους ὑπάρχει λεπτὴ ταινία ἐδαφόχρωμος¹· εἰς τὸν πυθμὲνα τοῦ κυπέλλου ὑπάρχει κέντρον ἐδαφόχρωμον μετὰ ἐνὸς κύκλου μέλανος².

Μία παραλλαγή, ἣς ὑπάρχουσι πολυάριθμα παραδείγματα³, φέρει τὸ κέντρον τοῦτο μεῖζον καὶ διὰ μελανομόρφου παραστάσεως κοσμούμενον, περιστοιχιζόμενον δὲ ὑπὸ βράδωτοῦ κοσμήματος ἐν κύκλῳ ὅπως ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ τύπου Α.

Κύλιξ τοῦ τύπου Β ἐκ 'Ρεισιώνας.

Εἰκ. 4 (1:4). Τάφ. 49 ἀριθ. 264.

Εἰκ. 4, ὕψ. 0,12μ., διάμ. στομ. 205, τάφ. 49 ἀριθ. 264, BSA XIV σ. 254 καὶ σ. 263 εἰκ. 12. 3. Ὡς πρὸς τὸν μόνον ἰππέα (γυμνὸν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς) πρβ. Louvre A 243 (α 1 β 4). Ὅμοιαι

θεν κριού, β 1). 2168, 2169, Cambridge 66 (α 2, β ἐπιγραφὴ ἄνευ νοήματος ἐκατέρωθεν μορφῆς)· Μόναχον 2170 (α 2, β ἀνθρώπινα μορφαί (13+15)). Αὗται πᾶσαι ἐκ Τυρρηνίας προέρχονται. [Μόναχον 2157, ὃ πούς εἶναι ἀσυνήθης· ἀλλὰ πιθανῶς δὲν ἀνήκει εἰς τὸ κύπελλον].

¹ Ἐκτός Hannover K. S. 757 (α 1 β 1). Βλέπε καὶ Μόναχον 2130, Würzburg H 1645, ὧν τὸ χεῖλος ἐσωτερικῶς εἶναι ὅλον ἐδαφόχρωμον μετὰ λεπτῶν μελαινῶν ταινιῶν.

² Ἐκτός Dresden, Hettner⁴ 134 (α 2 β 1), μέλαν ὅλον.

³ Berlin 1770-1775, Cambridge 68, 69, Brit. Mus. B 416, 419-423 καὶ (μετὰ μελαίνης ταινίας περὶ τὸν ἐσωτερικὸν κῶνον τοῦ ποδός) 418, Μόναχον 2131 2136, 2142-2147, 2171, 2172, Oxford V 233, Louvre F 82, F 83, F 83 bis, F 84, A 241, Συρακοῦσαι Notiz. 1893 σ. 127-8, Würzburg 399 (βασίς ὅπως Paris F 97 σ. 117 ὑποσ. 5), 400. Castle Ashby ἄνευ ἀριθ.

Τόπος εὐρέσεως· Κάμειρος 3, Κύπρος 1, Συράκουσαι 1, S. Maria di Capua 1, Vulci 2, Τυρρηνία 22.

Τῶν 39 τούτων ἀγγείων εἶναι 3 α 1 β 1, 1 α 1 β 3, 20 α 2 β 1, 1 α 2 β 3, 13 α 2 β 4, 1 (Μόναχον 2172) α 2 β ἀντινοῦται σφίγγες καὶ ἄνευ νοήματος ἐπιγραφαί. Αἱ σφίγγες τοῦ Μον. 2172 ἔχουσιν ἓνα πόδα ἀνυψούμενον κατὰ τὸν ἀρχαιότερον βυθμόν. Ἀβάσιμος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Walters (*Ancient Pottery* I σ. 374) ἡ ὑποστηρίζουσα ὅτι ἡ σειρὰ αὕτη εἶναι μεταγενεστέρη τῶν ἄνευ μελανομόρφου κέντρον συνήθων Β κύλικων.

ἄνευ νοήματος ἐπιγραφαί ἀπαντῶσιν ἐπὶ 18 (10 α 1 β 1, 5 α 1 β 3, 3 α 2 β 1) ἐκ τῶν 88 κύλικων σ. 117 ὑποσ. 4.

Τύπος C (εἰκ. 5-10).

Πούς καὶ κατώτερον μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ κυπέλλου, ὅπως Β· οὕτω καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κυπέλλου, πλὴν ὅτι τὸ χεῖλος διαχωρίζεται σαφέστερον ἀπὸ τοῦ κατωτέρου μέρους ἐν τῷ Β ἢ ἐν τῷ C. Ἐξωτερικῶς, χεῖλος μέλαν· μελανόμορφος παράστασις ἐπὶ τῆς ζώνης τῶν λαβῶν. Ἐν τῇ πλουσιωτάτῃ σειρᾷ τοῦ τύπου τούτου (C1)⁴ τὸ κόσμημα τῆς ζώνης τῶν λαβῶν ὁμοιάζει πρὸς τὸ τοῦ τύπου Β. Ἀπαντῶσιν ἐν διαφόροις συνδυασμοῖς (βλέπε σ. 118 ὑποσ. 4) τὰ ἴδια ἀνθέμια ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν, αἱ ἴδια ἐπιγραφαί (ὑπογραφαί, προπόσεις, ἢ ἄνευ νοήματος) καὶ αἱ ἴδια μικρογραφικαὶ μορφαί. Μόνον, ἐν ᾧ ἐν ταῖς Β κύλικιν αἱ τελευταῖαι εἶναι συνήθως ἐπὶ τοῦ χεῖλους⁵ καὶ ἡ μόναι ἢ ἐν μικροῖς συμπλέγμασι δύο τριῶν μορφῶν, ἐν ταῖς C κύλικιν σχηματίζουσι πολλακίς συνεχῆς διάζωμα ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν⁶. Ἐν γένει αἱ μορφαί τοῦ διαζώματος τάσσονται ἐν ἀπλῇ σειρᾷ βλέπουσαι πᾶσαι πρὸς τὸ κέντρον (εἰκ. 5, 7, 8). Ἄλλ' ἐν

⁴ Ἀκέραια τυπικὰ παραδείγματα ἔχουσιν αἱ Ἀθῆναι 3, Bari 2, Berlin 17, Bruxelles 3, Cambridge 2 (ὧν μία, 64, ἄνευ ταινίας περὶ τὸ χεῖλος, πρβ. Hannover σ. 118 ὑποσ. 1), Dresden 1, Göttingen 1, Leiden 1, Leipzig 1, Brit. Mus. 12, Μόναχον 47 (ὧν 2 Samml. Arndt.), Oxford 1, Louvre 4, Bibl. Nat. 3 (ὧν μία μετὰ τοῦ ποδός assez court), Τάρας 26, Vienna 2. Würzburg 7.. Northampton (Castle Ashby) 1.

Τούτων 9 ἔχουσιν ἀνθέμια ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν καὶ ἐπιγραφάς, 7 ἀνθέμια, ἐπιγραφάς, μορφάς (π.χ. Notiz. 1903 σ. 36 εἰκ. 5), 1 τὰ ἴδια ἐκτός τῶν ἀνθεμίων, 18 ἀνθέμια καὶ ζῶα, 51 ἀνθέμια καὶ ἀνθρώπους (τούτων 9 καὶ ζῶα), 21 μόνον ζῶα, 10 μόνον ἀνθρώπους, 13 ἀνθρώπους καὶ ζῶα, 4 σφίγγας ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν καὶ ἀνθρώπους (δηλαδὴ 3 ἐν Τάραντι ἐκ Gravinola, ὧν μία προτὸν ἀμελοῦς ἐργασίας, καὶ Brit. Mus. B 387, Vulci, ὅπου αἱ σφίγγες ἀνυψοῦσι τὸν πόδα).

Τόπος εὐρέσεως Κύρινθος 2, Ἴσθμός 1, Χαλκίς ἢ Τάναγρα 1, Κάμειρος 3, Ρόδος 1, Ἀμαθοῦς 1, Ἀρσινόη 1, Σαλαμίς (Κύπρου) 1, Τάρας καὶ ἐν τοῖς πέριξ 26, Nola 8, Canosa 1, Vulci 8. Orvieto 1, Τυρρηνία 47, Capodimonte 1. Προσθετέαι αἱ ἐξῆς παραλλαγαί — (1) μελανόμ. κέντρον ὅπως Α· Ἀθῆναι, Nicole 895 (Ῥόδου), Berlin 1799 (Vulci), 1800 (Vulci), Μόναχον 2238, 2240 (ἀμφότ. Τυρρηνίας). Τὰ τελευταῖα 4 μεγάλα καὶ μετὰ τεθρίππων ἐπὶ τῆς ζώνης τῶν λαβῶν. (2) ἐσωτερικὸν ὅπως μέλαν. Brit. Mus. B 398 (Vulci). (3) πούς ἀσυνήθης· Dresden, Hettner⁴ 133 (Nola), Μόναχον 2188, 2189 (ἀμφότ. Τυρρηνίας), Louvre F 74.

⁵ Βλέπε σ. 117 ὑποσ. 6.

⁶ Πρβ. τοῦ τύπου Β μόνον Μόναχον 2170, σ. 117 ὑποσ. 6.

σειρᾶ κυλίκων μειζόνων (διάμ. περίπου 0,30) τῆς συνήθους (διάμ. περίπου 0,20) παρατηρεῖται ἀνάπτυξις τις.

Αἱ μορφαὶ γίνονται βαθμηδὸν ὀλιγώτερον πομπώδεις καὶ ὀλιγώτερον μικρογραφικαί, ἡ δὲ ζώνη, ἐφ' ἧς ζωγραφοῦνται, γίνεται μικρὸν κατὰ μικρὸν εὐρυτέρα (οὕτω καὶ δύο τῶν ἐν Τάραντι κυλίκων σ. 118 ὑποσ. 4). Ἀντὶ ἀνθεμίων ὑπάρχουσιν ἐνίοτε σφίγγες¹, αἵτινες ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀγγείων ἀνυψοῦσι τὸν ἕνα πόδα. Εἰς τὰς ἀρχαιοτέρας φάσεις τῆς ἀναπτύξεως ἀνήκουσιν ἀγγεῖα τοῦ Σακωνίδου (*Notiz.* 1903 σ. 34-5, εἰκ. 1-4) καὶ τοῦ Γλαυκύτου (Μόναχον 2243 = Gerhard *Aus. Vas.* 235-6, Brit. Mus. B 400)², τῆς δὲ νεωτέρας παράδειγμα εἶναι ἡ ἡμετέρα εἰκ. 9³.

Ὁ τύπος C 2⁴ (εἰκ. 10) εἶναι μεταγενεστέρα ἀνάπτυξις τοῦ C 1, κατὰ τοῦτο διαφέρων, ὅτι αἱ κύλικες τοῦ C 2 εἶναι μικρότεροι καὶ ἔχουσι τὴν ζώνην τῶν λαβῶν κεκοσμημένην ὅπως ἐν τῇ εἰκ. 10. Τὰ μεγάλα ἀπλᾶ φύλλα εἶναι ἐξέλιξις λωτοῦ⁵ πρὸς τὰφ. 31 ἀριθ. 201 = εἰκ. 11. Ὁ τύπος C 2 ἐμφανίζεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου αἰῶνος καὶ παραμένει πιθανῶς ἐπὶ σημαντικὸν μέρος τοῦ πέμπτου.

Κύλικες τοῦ τύπου C ἐκ Ρεισιώνας.

Εἰκ. 5 (2:7). Τάφ. 49 ἀριθ. 262.

¹ Π.χ. Μόν. 2243, Τάφ. εἰκ. 9, Würzburg 355, 356 τῆς ἐπομένης ὑποσημειώσεως καὶ πρὸς ἄνωτ. σ. 118 ὑποσ. 4.

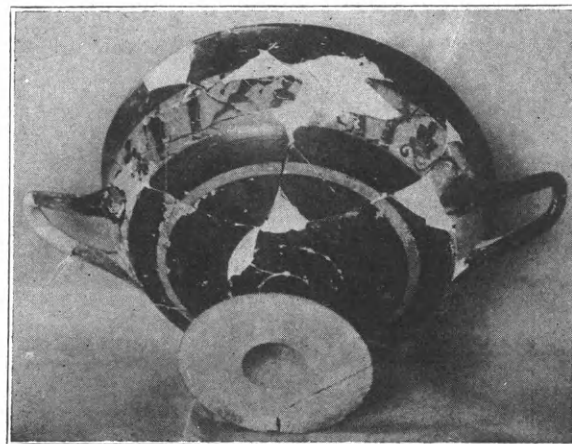
² Πρὸς Nicole 903 ('Ρόδου), Berlin 1784, 1790, 1797 (Vulci), 1798 (Vulci), Brit. Mus. 93. 7-12. 12 (= *JHS* XVIII σ. 293, Αἰγίνης), 1906. 12-15. 2 ('Ρόδου), Μόναχον 2241, 2242, 2243 (πάντα Τυρρηνίας), Louvre F 72 καὶ (διάμ. 0,25, Τυρρηνίας) F 75, Τάρας *Notiz.* 1897 σ. 234 εἰκ. 9, 10, Würzburg 355, 356 (ἀμφότε. ἐκ Vulci) ἐν 356 ὁ πούς τοῦ τύπου D εἶναι ἐσφαλμένη συμπλή-

Εἰκ. 6 (1:3). Τάφ. 51 ἀριθ. 232.

Εἰκ. 7 (1:4) Τάφ. 51 ἀριθ. 233.

Εἰκ. 8 (1:4). Τάφ. 51 ἀριθ. 233.

ρωσις). Πρὸς καὶ Berlin 1799, 1800, Μόναχον 2238, 2240, σ. 118 ὑποσ. 4.

³ Πρὸς Brit. Mus. B 390 (ζεύγη ὀπλιτῶν) καὶ (κεκοσμημένας τεθροίπποις) Brit. Mus. B 399, Collignon Couve 1106, Μόναχον 2239 (Τυρρηνίας). Ὅλοι φέρουσιν ἀντινώτους σφίγγας (ὅπως εἰκ. 9).

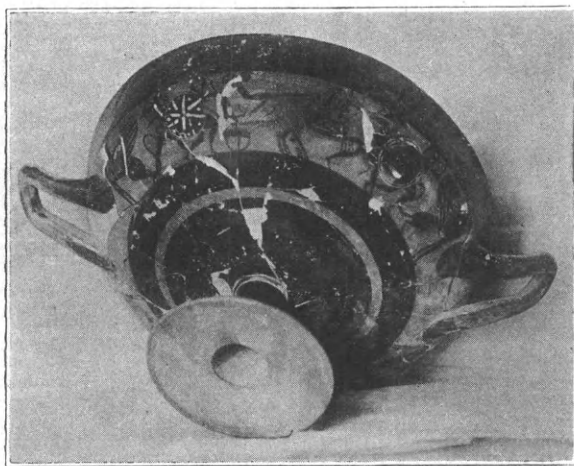
⁴ Αἱ C 2 κύλικες ἀποτελοῦσι μετ' ἄλλων ἀγγείων ὁμοίως κεκοσμη-

C1 (α) τυπικάι,

(1) ὕψ. 0,13, διάμ. στομ. 0,21, τάφ. 49 ἀριθ. 262, *BSA*. XIV σ. 254 (ἔπου ἀντὶ «σχῆμα ὁμοιον τῷ ἀριθ. 261» γραπτέον «264») — (α) σάτυρος, μαινάς, σάτυρος, μαινάς, σάτυρος· σάτυροι πρὸς δεξ., μαινάδες (1) πρὸς δεξ. με κεφαλὴν πρὸς ἀρ., (2) ἔλη πρὸς ἀριστ.· μεταξύ ἐκάστου ἐσχάτου σατύρου καὶ τοῦ παρακειμένου ἀνθεμίου γραμμὴ πλαγία ἐκ στιγμῶν συγκειμένη (πρὸβ. *Notiz*. 1897 σ. 234 εἰκ. 10)¹. (β) **εἰκ. 5**· πύκται² πρὸς ἀριστ. αὐτῶν τρεῖς ἰστάμενοι ἄνδρες, πρὸς δεξ. πέντε, ὥστε, ὅπως πολλάκις συμβαίνει, τὸ κύριον σύμπλεγμα δὲν εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἐν τῷ κέντρῳ.

(2) **εἰκ. 6**, ὕψ. 0,12μ., διάμ. στομ. 0,19, τάφ. 51 ἀριθ. 232, *BSA*. XIV σ. 269. (α) τρεῖς σειρῆνες· (β) σφίγξ, σειρήν (;), σφίγξ (ἐσφαλμένως *BSA*. XIV δύο σειρῆνες, μία σφίγξ).

(3) **εἰκ. 7, 8**, ὕψ. 0,135, διάμ. στομ. 0,22, τάφ. 51 ἀριθ. 233, ἔ. ἄ. (α) Θησεὺς καὶ Μινώταυρος³· ἐκατέρωθεν δύο ἐνδεδυμένοι μορφαί, ὧν αἱ ἔσχαται κάθηνται· (β) τρεῖς ὄρομεις πρὸς δεξ.⁴· ἐκατέρωθεν δύο ἐνδεδυμένοι μορφαί. Αἱ κύπτουσαι μορφαί τοῦ κέντρου εἶναι μείζονες τῶν ἐκατέρωθεν ὀρθῶν.

Εἰκ. 9 (1:5). Τάφ. 31 ἀριθ. 169.

μένων (π.χ. *Röm. Mitt.* XIII σ. 321 εἰκ. 30) μίαν ὁμάδα ἧτις ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέραν μελέτην. Διὰ τοῦτο δὲν παρατίθεται στατιστικῆ.

¹ Χαρακτηριστικὰ τοῦ τύπου π.χ. Μονάχου 2193, 2205 (ἀμφότες Τυρρηνίας)· Τάραντος δύο κύλικες ἐκ *Gravinola Würzburg* 272, 278, 355 (272, 355 ἐκ *Vulci*)

² Πρὸβ. Μόναχον 2220 (Τυρρηνίας).

³ Πρὸβ. Μόναχον 2243 (σ. 119 ὑποσ. 2).

⁴ Πρὸβ. *Berlin* 1787 (Καμείρου)· *Louvre* F 80· Τάραντ. (1) *Notiz*. 1903 σ. 40 εἰκ. 9, (2) κύλικα ἐκ *R¹ Arsenal*, *Villa Pepe*.

(β) Ἐσχάτη φάσις

Εἰκ. 9, διάμ. στομ. 0,27, τάφ. 31 ἀριθ. 169, ἔ. ἄ. σ. 275. Ὁ περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κορμοῦ τοῦ ποδὸς ἔκτυπος γῦρος εἶναι συνήθης καθ' ὅλας τὰς φάσεις τοῦ τύπου⁵.

Εἰκ. 10 (1:3) Τάφ. 31 ἀριθ. 197.

Εἰκ. 11 (1:4). Τάφ. 31 ἀριθ. 201.

C2

Τάφ. 31 ἀριθ. 197 (**εἰκ. 10**) καὶ 200⁶· ὕψ. 0,08, διάμ. στομ. 0,14, *BSA*. XIV σ. 278.

Τύπος D, εἰκ. 12-16.

Αἱ κύλικες τοῦ τύπου τούτου κατελέχθησαν ὑπὸ *Droop*⁷. Χαρακτηριστικὸν αὐτῶν εἶναι ὁ πούς, οὗ

⁵ Ἐν τῷ συνόλῳ τῶν κύλικων, εἰς ἃς παρεπέψαμεν, ἀπαντᾷ ἐπὶ 24 ἐκ τῶν συνήθων C1, ἐπὶ 10 ἐκ τῶν μεγαλύτερων. Ἐν τῷ τύπῳ B εἶναι ἀσυνήθης, π.χ. *Leipzig* T 52 (σ. 117 ὑποσ. 4), *Louvre* A 242, F 97 (σ. 117 ὑποσ. 5).

⁶ Ἐπρεπε νὰ καταλεχθῇ εὐθὺς μετὰ τὸν 197. Ἡ περιγραφή τῶν 189-208 ἐν *BSA*. XIV σ. 277-8 δὲν εἶναι ἀκριβής. Αἱ 192-200 πιθανῶς ὄλαι (οὐχὶ τρεῖς μόνον) ἐπρόκειτο νὰ ἔχωσιν ἄλυσσιδῆ ταινίαν ὑπὸ τὰ ἀνθέμια· τρεῖς τοῦλάχιστον (συμπεριλαμβανομένης τῆς 197) ἔχουσι λευκάς στιγμάς εἰς τὰς βάσεις τῶν ἀνθεμίων· ἐν 8 τοῦλάχιστον τὰ φύλλα τῶν ἀνθεμίων εἶναι ἐν μέρει πορφυρᾷ. Ὑπάρχουσι 10 (οὐχὶ 9) ἐκ τῶν κυπέλλων τούτων. Ἡ ὕψ' ἀριθ. 201 (εἰκ. 11) δὲν ἔχει πῶδα μετὰ κορμοῦ. Μόνον τρεῖς (191 = εἰκ. 16, 197 = εἰκ. 10, 200) ἔχουσι πῶδα μετὰ διακεκριμένου κορμοῦ. Μόνον οὗτοι λοιπὸν συμπεριλαμβάνονται ἐνταῦθα.

⁷ *JHS*. XXX σ. 25 καὶ εἰκ. 9 12. Προσθετέα εἶναι — (1) μετὰ τῶν βραδύσεων· D1, Τάρας 60 (κόσμημα λωτῶν), 3687 (ἀνθεμίον), D2 *Notiz*. 1897 σ. 230-3, ἀριθ. A, B, εἰκ. 5-8, *Pellegrini Ne-*

τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι ἐδαφόχρωμον, συχνάκις δὲ καὶ μετὰ ραβδώσεων ὀριζοντίων, ὁ δὲ γῦρος τῆς βάσεως εἶναι κυρτὸς καὶ μέλας (πρβ. τοὺς τύπους B, C, εἰκ. 4, 7, ὅπου εἶναι εὐθύγραμμος καὶ χρώματος τοῦ ἐδάφους). Ἡ βάσις εἶναι ὑποκάτω ἐπίπεδος, ὡς καὶ ἐν τοῖς τύποις B, C. Τὸ χεῖλος εἶναι μέλαν καὶ ἡ ζώνη τῶν λαβῶν μελανόμορφος ὅπως ἐν τῷ τύπῳ C. Ἐπὶ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ κυπέλλου οὐδέποτε ἀπαντᾷ ἡ ἐδαφόχρωμος ταινία, ἥτις πάντοτε ἀπαντᾷ ἐν τοῖς τύποις B, C. Ἐνίοτε τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ὅλον μέλαν ἐκτὸς ζώνης ἀκτίνων ὅπως ἐν εἰκ. 12· συχνότερον ἀπαντῶμεν διαφόρους συνδυασμοὺς τῶν κοσμημάτων, ἅτινα παρατηροῦνται εἰκ. 13-16, ἰδιαιτέρως δὲ τὰς ἀκτίννας, τὰς ὀριζοντίας ζώνας παχειῶν καὶ λεπτῶν γραμμῶν, τὴν ἐρυθρόμορφον στρεπτήν ταινίαν τῶν εἰκ. 14 a, c, d τοῦ Droop, καί, μόνον ἐν D 1. τὰ ἀνεστραμμένα ζῶα τῆς εἰκ. 13.

Δύο ἄλλαι λεπτομέρειαι εἶναι ἀξιοσημεῖωτοι, διότι τονίζουσι τὴν ὁμοιογένειαν τῆς ομάδος ταύτης· (1) ὁ ἐσωτερικὸς κῶνος τοῦ ποδὸς φέρει κάτω σχεδὸν πάντοτε μέλαιναν ταινίαν καθὼς παρατηρεῖται ἐν εἰκ. 15. Αὕτη δὲν ἀπαντᾷ ἐν τοῖς τύποις B, C¹. (2) Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ κυπέλλου τῶν D κυλικῶν ὑπάρχει λεπτή ταινία χρώματος τοῦ ἐδάφους περὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ χείλους· αἱ κύλικες τῶν τύπων B, C κατὰ μὲν τὰ ἄλλα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τοῦ τύπου D ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ κυπέλλου, ἡ ἀντίστοιχος ὁμῶς ταινία εὐρίσκεται περὶ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ χείλους².

erop. Felsin. εἰκ. 19. (2) ἄνευ τῶν ραβδώσεων· D1, Τάρας, τρεῖς ὅμοιαι τῇ κατ. εἰκ. 13 ἀλλὰ μετὰ μαϊάνδρου ἀντιζῶν, δύο ὅμοιαι τῇ κατ. εἰκ. 16 ἀλλὰ μετὰ ἀλεκτρούων ἀνεστραμμένων ἀντι τῶν στιγμῶν, μία ὅμοια τῇ εἰκ. 9d τοῦ Droop. D2, Collignon Couve 821 (ὁ πούς νέος) 822 καὶ (ἡ βάσις κάτωθι ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὴν κατ. εἰκ. 18) 823, Nicole 899.

Τόπος εὐρέσεως· D1, Τάναγρα 1, Ῥόδος 2, Τάρας 8, Vulci 1, Τυρρηνία 3. D2, Τάναγρα 1, Τάρας 2, Vulci 1, Bologna 1.

Πρβ. προσέτι Bonn 1581, ὁμοίαν τῇ κατ. εἰκ. 16, πλὴν ὅτι ἡ ζώνη τῶν λαβῶν κοσμεῖται διὰ μεγάλων στιγμῶν, τὸ δὲ κύπελλον ἔχει ἐκροὴν καὶ συμπεφυκὸς πῶμα. Μόναχον (μικρὰ παρασημειώματα) 1146, πούς συνήθης, κύπελλον ὅλον μέλαν· 1840, ὅμοιον ἀλλὰ μετὰ τετραγώνου ἐδαφογρώμου ὑπὸ ἐκάστην λαβὴν καὶ ἄνευ τῶν ραβδώσεων περὶ τὸν κορμὸν καὶ τῆς μελαίνης ταινίας περὶ τὸν ἐσωτερικὸν κῶνον τοῦ ποδός. Βλέπε καὶ Droop σ. 27 καὶ εἰκ. 13 α, β.

¹ Ἐκτὸς μόνον τῶν σ. 117 ὑποσ. 5, σ. 118 ὑποσ. 3 καταλεχθέντων παραδειγμάτων καὶ Dresden 133 σ. 118 ὑποσ. 4.

² Droop εἰκ. 13 α, b (κύπελλα ἔξωθι τύπου D, πόδες τύπου B, C) φέρουσι ταινίαν ἐν τῇ B, C θέσει, ἡ δὲ 13 α δευτέραν ἐν τῇ D θέ-

σει. Αἱ δύο ταινίαι ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ 2244 τοῦ Μόναχου, ἥτις ἔχει καὶ ἄλλας σχέσεις πρὸς τὸν τύπον D.

Δυνάμεθα νὰ ὑποδιαιρέσωμεν τὰς D κύλικας, λαμβάνοντες ὡς ἀρχὴν τὸ κόσμημα τῆς ζώνης τῶν λαβῶν. Ἐπὶ ταύτης ἀπαντᾷ ἐν μὲν τῇ σειρᾷ D 1 ταινία λωτῶν, ἡ ἐνίοτε ἀνθεμίων, μετὰ μίσγων συνδιαπλεκομένων, ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ (D 2) μορφῇ ἀνθρώπιναι καὶ ἰδιαιτέρως τέθριππα καὶ ζεύγη ὀπιλιτῶν, ἐκατέρωθεν δὲ ἀμφοτέρων τῶν λαβῶν σφίγγε βλέπουσα πρὸς τὴν λαβὴν, ἡ ἀνθέμιον. Ὁ Droop νομίζει ὅτι αἱ κύλικες τοῦ τύπου τούτου εἶναι ἀττικῆς ἐργασίας, διεξαχθείσης ὑπὸ λακωνικῆν ἐπίδρασιν. Ἡ θεωρία ὅτι εἶναι ἀττικά ἐπιβεβαιοῦται διὰ τῆς στενῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν ἀναμφισβητήτως ἀττικὸν τύπον C. Πρβ. π.χ. τὴν ἡμετέραν εἰκ. 9 (τύπ. C) πρὸς τὴν εἰκ. 15 (τύπ. D 2) καὶ πάλιν τὴν εἰκ. 10 (τύπ. C) πρὸς τὴν εἰκ. 16 (τύπ. D 1). Καὶ ἐν Ῥεϊτσώνα καὶ ἐν Τάραντι (*Notiz.* 1897 σ. 229 —) κύλικες τοῦ τύπου D 2 εὐρέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ κυλικῶν τοῦ αὐτοῦ μὲν μεγέθους, ἀλλὰ παρουσιαζουσῶν προηγημένην φάσιν τοῦ τύπου C 1. Αἱ ἐκ τοῦ ταραντίνου τάφου³ προερχόμεναι κύλικες τῶν δύο τύπων δὲν παρουσιάζουσι τόσην ὁμοιότητα ὅσην αἱ ἡμετεραι εἰκ. 9, 15· ἀλλὰ καὶ τούτων αἱ κύλικες τοῦ τύπου C (*Notiz.* 1897 εἰκ. 9, 10) ἀναφέρονται ὡς simile alle precedenti, δηλαδὴ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου προερχόμενας D κύλικας, ἔ.α. εἰκ. 5-8. Αἱ δύο D κύλικες φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν « Ἀντιδορος ἔποιε » διὰ γραμμμάτων, ἅτινα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ἀττικά.

Αἱ ὁμοιότητες μεταξὺ τῶν D κυλικῶν καὶ τῶν λακωνικῶν (κυρηναικῶν) εἶναι ἀναμφισβήτητοι. Ἦδη ὁ Mariani ἀνεγνώρισεν αὐτὰς (*Notiz.* 1897 σ. 237). Ἄν αἱ D κύλικες κατεσκευάστησαν ὑπὸ ἄμεσον λακωνικῆν ἐπίδρασιν, τοῦτο εἶναι ἄλλο ζήτημα, τοῦ ὁποῖου ἡ λύσις ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς χρονολογίας. Ὡς πρὸς δὲ ταύτην, δυνάμεθα, χάρις εἰς τὰς ἐν Ῥεϊτσώνα ἀνασκαφάς, νὰ εἴμεθα ἀκριβέστεροι τοῦ Droop, ὅστις δὲν εἶναι πολὺ σαφής. Ὁ μετὰ ραβδώσεων κορμὸς τοῦ ποδός καὶ ἡ βάσις ἢ μετὰ γύρου κυρτοῦ, ἅτινα χαρακτηρισρίζουσι τὸν ἡμέτερον τύπον, εἶναι κατ' αὐτὸν

σει. Αἱ δύο ταινίαι ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ 2244 τοῦ Μόναχου, ἥτις ἔχει καὶ ἄλλας σχέσεις πρὸς τὸν τύπον D.

³ Ἄν καὶ εἶναι τάφος θαλαμοειδῆς « a camera » καὶ ἀνεσκάφη ἄνευ ἐποπτείας, ὁμῶς τὰ εὐρήματα καταδεικνύουσι μίαν μόνον ταφήν.

χαρακτηριστικά τῶν λακωνικῶν ῥυθμῶν V, VI (500-350 πΧ, *JHS.* XXX σ. 1, 3, πρβ. *BSA.* XIV σ. 43, *JHS.* XXVIII σ. 179). Αἱ κύλικες τῆς ἐν *JHS.* XXX εἰκ. 13, ἃς χρονολογεῖ ὡς συγχρόνους ἴσως πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν φάσιν τοῦ λακωνικοῦ IV (550-500 πΧ), παρουσιάζονται προσέτι ὡς «κατὰ τι ἀρχαιότεραι» τῶν τοῦ ἡμετέρου τύπου D (ἔ.ἄ. σ. 27). Χρονολογῶν λοιπὸν τὸν τύπον D ὡς «τοῦ ὑστέρου μέρους τοῦ ἔκτου αἰῶνος» (ἔ.ἄ., σ. 23) φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος: δὲν προτίθεται ὑποδιαιρέσεις χρονολογικάς.

Ἐν Ῥειψώνα αἱ δύο D 2 κύλικες¹ καὶ μία μετὰπτωσις τοῦ D 1 (εἰκ. 16) προέρχονται ἐκ τάφου τοῦ τέλους περιόδου τοῦ ἔκτου αἰῶνος· αἱ δὲ τρεῖς συνήθεις D 1 ἐκ τῶν τάφων 50, 51, ὧν ἡ χρονολογία δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πολὺ μεταγενεστέρα τοῦ 550. Τὸν τάφον 50 ὀφείλομεν ἴσως νὰ ἐκλάβωμεν ὀλίγον ἀρχαιότερον².

Ἡ λοιπὸν ἢ κατασκευὴ τοῦ ποδὸς τοῦ εἴδους τούτου ἤρχισεν ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐνωρίτερον παρ' ὅτι ὑποθέτει ὁ Droop, ἢ ἡ λακωνικὴ τεχνολογία δὲν ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸν ἡμέτερον τύπον D, ἀλλὰ ἀμφοτέραι κατάγονται ἐκ τρίτης τινὸς τεχνολογίας. Ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Droop ὅτι αἱ *JHS.* XXX εἰκ. 13 a, b (κύλικες τοῦ τύπου D 1, ἀλλ' ἔχουσαι πόδας³ τοῦ τύπου C) εἶναι πιθανῶς ἀρχαιότεραι τοῦ ἡμετέρου τύπου D, φαίνεται ἀβασίμον.

Τὸ ζήτημα τῆς λακωνικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν ἀττικῶν κυλικῶν δὲν δύναται νὰ λυθῇ ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τοῦ τύπου A. Ὁ Droop προβάλλει μίαν κύλικα τοῦ τύπου τούτου, εἰκ. 14, 15, διὰ ζώνης λωτῶν κεκοσμημένην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὰς λακωνικάς. Ἡ A 2 κύλιξ Collignon-Couve 640 (ἐκ Κορίνθου) φέρει ἐκατέρωθεν ἐκατέρας λαβῆς ἀνθέμιον ὀριζόντιον, ὅπερ ὡς πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὴν θέσιν ὑπενθυμίζει τὰ λακωνικά. Ὅμοια ἀνθέμια ἀπαντῶσιν ἐπὶ κύλικος ἄνευ ἀριθμοῦ ἐν Leipzig ἐκ S. Maria di

Carua, ἣτις εἶναι παραλλαγή τοῦ τύπου A 2⁴.

Ἀφ' ἐτέρου δὲ φαίνεται ὅτι ἢ ἐν ταῖς A κύλιξι μὴ ἀττικῆ ἐπίδρασις εἶναι κυρίως εὐβοϊκῆ⁵. Καὶ πάλιν λοιπὸν ἀβέβαιον καθίσταται ἂν ἀπαντῶμεν ἐπίδρασιν λακωνικὴν, ἢ ἂν καὶ εἰς τὰς A κύλικας καὶ εἰς τὰς λακωνικάς ἐχρησιμοποίηθη κοινόν τι πρωτότυπον ἰωνικόν⁶. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ ὀριζόντια ἀνθέμια τὰ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας εἰκ. 14⁷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς νεωτέρας C 1 κύλικος Würzburg 356 ἄτινα εἶναι κατὰ πολὺ ὅμοια πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς νεωτέρας παραλλαγῆς τοῦ τύπου A 1 Berlin 3993 (= *Samml. Sabouroff* πίν. LI, ἐξ Ἄργους) παρήχθησαν πιθανῶς ἐκ τοῦ τύπου A 1 μᾶλλον ἢ ἀμέσως ἐκ τῆς λακωνικῆς τεχνολογίας. Τὰ ὀριζόντια ἀνθέμια ἀπαντῶσι πάλιν ἐπὶ τῶν ἐν Μονάχῳ A 2 κυλικῶν 2121, 2122⁸ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Μονάχῳ B κύλικος ἐχούσης μελανόμορφον κέντρον 2133.

Δύο D 2 κύλικες, *Notiz.* 1897 σ. 230-3, A (εἰκ. 5, 6 b), B (εἰκ. 6 a, 7, 8), φέρουσι τὴν ὑπογραφήν «Ἀντιδωρος ἔποιε». Δὲν κατελέχθησαν ὑπὸ τοῦ Droop. Ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Τάραντος ἐπὶ οὐδετέρας αὐτῶν παρατηρεῖται τὸ χαρακτηρίζον τὰς D κύλικας ἀνώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ. Τοῦτο δὲ λίαν εὐεξήγητον καθ' ὅτι τὸ μέρος τοῦτο λείπει⁹. Οἱ δύο πόδες, καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνη ἐκ τῶν σφωζομένων μερῶν, εἶναι τοῦ τύπου D. Τὰ κύπελλα εἶναι ὀλοκλήρως τοῦ τύπου D 2. Καθίσταται λίαν πιθανόν ὅτι καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀνώτερα μέρη τῶν κορμῶν ἔφερον τὰ συνήθη χαρακτηριστικά τοῦ τύπου¹⁰.

⁴ Κεῖλος καὶ ζώνη τῶν λαβῶν στενὰ καί, ἐκτὸς τῶν ἀνθemiῶν, ἄνευ κοσμημάτων. Ἡ βᾶσις φέρει κάτωθι μέλας συγκεντρικὸς κύκλος ὅπως Würzburg 399 σ. 118 ὑποσ. 3. Ὁ ἐσωτερικὸς κῶνος τοῦ ποδὸς μέλας καὶ μετ' ἀκάνθης. Ὁ ἐσωτερικὸς μελανόμορφος κύκλος τοῦ πυθμένου (πολεμιστῆς ἔφιππος διὰ βοσκωτοῦ κοσμημάτων περικυκλούμενος) μεγαλύτερος τῶν συνήθων· πρβ. πάλιν τὰς λακωνικάς κύλικας.

⁵ Ἀνωτ. σ. 116.

⁶ Πρβ. Böhlau, *Nekrop.* σ. 131, Pottier, *Cat.* II σ. 513, Laurent, *Rev. Arch.* X σ. 37.

⁷ Μεταξὺ τῶν ὀριζοντίων ἀνθemiῶν ἢ Collignon-Couve 640 (A 2) φέρει τέθριππον ὅπως ἢ εἰκ. 14.

⁸ Βλέπε καὶ τὴν ἐρυθρόμορφον στρεπτήν ταινίαν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐπὶ τινῶν D 2 κυλικῶν.

⁹ *Notiz.* 1897 σ. 230, 232. 'L'attribuzione del piede alle tazze . . . è resa quasi certa dalla natura dell' impasto, dal colore della terracotta e dalla vernice', ἔ.ἄ., σ. 230 ὑποσ. 2. Ὁ M., γράφων πρὸ τοῦ Droop, παραλείπει τὸ πειστικὸν ἐπιχείρημα ὅτι οἱ μόνον εὐρεθέντες ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ τάφου δύο μεγάλοι πόδες τοῦ τύπου D ἀνήκουσιν ἀναγκαστικῶς εἰς τὰ δύο μόνον μεγάλα κύπελλα τοῦ αὐτοῦ τύπου.

¹⁰ Αἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου μικρότεραι μέλαιναί κύλικες F, G φέρουσι ζώνην ἐδαφόχρωμον περὶ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ.

¹ Δὲν εἶναι βεβαίως οὔτε αἱ καλύτεραι οὔτε πιθανῶς αἱ ἀρχαιότεραι τοῦ τύπου D 2.

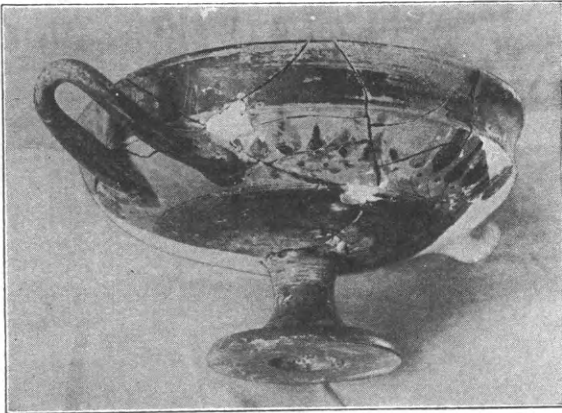
² Frickenhaus, *Tiryns* I σ. 53. Buschor σ. 81.

³ Γνησίους, ἀλλὰ συγκολληθέντας κατὰ νεωτέρους χρόνους, ὥστε ἐνδεχόμενον νὰ μὴ ἀνήκωσιν εἰς τὰς κύλικας ταύτας. Πρβ. ὅμως σ. 121 ὑποσ. 2.

Ὁ Mariani (*Notiz.* 1897 σ. 238) ἐξαίρει τὰς ἀγγογραφικὰς διαφορὰς μεταξύ τῶν δύο κυλικῶν τοῦ Ἀντιδώρου, καὶ βασιζόμενος ἐπὶ τῆς λέξεως «έποε» καὶ τῆς θέσεως¹ τῶν ἐπιγραφῶν, συμπεραίνει ὅτι Ἀντιδώρος ἦτο ὁ κεραμεὺς καὶ ὅτι ἐγένετο ἐργοδότης διαφόρων ἀγγογράφων. Ἐν τῇ γραφῇ μιᾶς τῶν δύο κυλικῶν ἀναγνωρίζει στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν τεχντροπίαν τοῦ Γλαυκύτου², ὡς καὶ ὁ Pellegrini (*Necrop. Felsin* σ. 33) ἐν τῇ τῆς ἐν Bologna D 2 κύλικος. Ἡ θεωρία αὕτη δὲν ἔχει οὐδὲν τὸ ἀπίθανον, καὶ μόνον τονίζει τὸ γεγονός, ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐργασίας τοῦ Ἀντιδώρου εἶναι ἀκριβῶς τὰ τοῦ ἡμετέρου τύπου D 2. Οὐδὲν τῶ

ὄντι διακρίνει τὰς δύο ὑπογεγραμμένας κύλικας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου ἀπὸ τῶν ἄνευ ὑπογραφῆς· πρβ. π. χ. *Notiz.* 1897 εἰκ. 5 πρὸς Droop εἰκ. 11 d, 12 b, καὶ τὰς ἀνωτ. εἰκ. 14, 15, πρβ. δὲ καὶ *Notiz.* 1897 εἰκ. 7, 8 πρὸς Droop εἰκ. 11 c. Αἱ ὁμοιότητες αὗται εἶναι τόσον στεναὶ ὅσον αἱ μεταξύ τῶν δύο ὑπογεγραμμένων κυλικῶν. Δυνάμεθα λοιπὸν μετὰ τινος πιθανότητος νὰ ἀποδώσωμεν πᾶσαν τὴν σειρὰν τῶν D 2 κυλικῶν εἰς τὴν τεχντροπίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ἀντιδώρου.

Κύλικες τοῦ τύπου D ἐκ 'Ρεϊτσώνας.

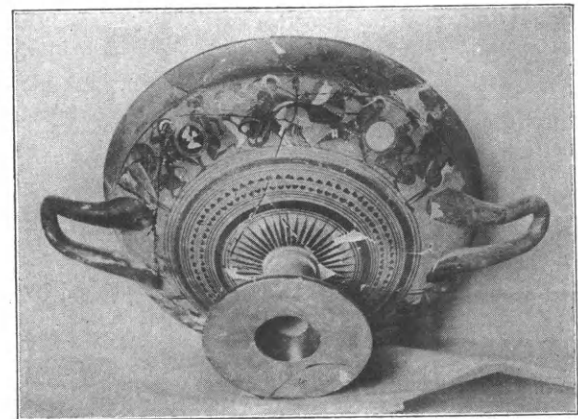
Εἰκ. 12 (2:7). Τάφ. 51 ἀριθ. 234.

Εἰκ. 14 (1:5). Τάφ. 31 ἀριθ. 167.

Εἰκ. 13 (1:4). Τάφ. 51 ἀριθ. 231.

Εἰκ. 15 (1:5). Τάφ. 31 ἀριθ. 168.

1) Τάφ. 50 ἀριθ. 266 a· παραλείπεται BSA. XIV σ. 261· ὕψ. 0,13, διάμ. στομ. 0,19· ἀτελής καὶ ἀμαυρά· ἡ ζώνη τῶν λαβῶν φέρει λωτούς καὶ

¹ Οὐχὶ ἀπολύτως πειστικῆς· πρβ. π. χ. τὸ μελανόμορφον κόσμημα ὑπὸ τὴν βάσιν, Berlin 1800, Μόναχον 2238.

² Ἀνωτ. σ. 119.

εἶναι στενωτέρα ἢ ἐν εἰκ. 12· ὑπὸ ταύτην τὸ κύπελλον εἶναι ὄλον μέλαν, πλὴν ὅτι ὀλίγον ἄνωθι τοῦ ποδὸς ὑπάρχει λεπτὴ ζώνη ἐδαφόχρωμος φέρουσα δύο λεπτὰς ταινίας μελαίνιας· δὲν ὑπάρχει ταινία ἐδαφόχρωμος ἐν τῶ ἐσωτερικῶ τοῦ κυπέλλου εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ χεῖλους καὶ τοῦ κατω-

Εἰκ. 16 (1:3). Τάφ. 31 ἀριθ. 191.

τέρου μέρους.

2) **Εἰκ. 12:** διάμ. στομ. 0,21· τάφ. 51 ἀριθ. 234, BSA. XIV σ. 269.

3) **Εἰκ. 13:** διάμ. στομ. 0,21· τάφ. 51 ἀριθ. 231, ἔ. ἄ.

4) **Εἰκ. 14:** διάμ. στομ. 0,28· τάφ. 31 ἀριθ. 167, ἔ. ἄ., σ. 275· ἡ βάσις κάτωθι δὲν εἶναι ἐπίπεδος ὅπως συνήθως ἐν τῷ τύπῳ D (πρβ. εἰκ. 12, 13, 15, 16).

5) **Εἰκ. 15:** διάμ. στομ. 0,27· τάφ. 31 ἀριθ. 168, ἔ. ἄ.

6) **Εἰκ. 16:** διάμ. στομ. 0,17· τάφ. 31 ἀριθ. 191, ἔ. ἄ., σ. 277· πρβ. Droop εἰκ. 10b· τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι ἄνευ ραβδώσεων ἐδαφόχρωμον.

Τύπος E¹. Εἰκ. 17 (E1), 18-23 (E2).

Τὸ κύπελλον εἶναι ἀβαθές καὶ ἄνευ χεῖλους διακεκριμένου· ὁ κορμὸς τοῦ ποδὸς εἶναι βραχὺς καὶ δὲν διαχωρίζεται σαφῶς οὔτε ἀπὸ τοῦ κυπέλλου οὔτε ἀπὸ τῆς βάσεως. Ἐξω ἢ κυρία ζώνη πληροῦ σχεδὸν τὸ ὅλον ὕψος τοῦ κυπέλλου· τὸ θέμα εἶναι συχνάκις διονυσιακόν²· τὸ ἔδαφος πληροῦται διὰ κλάδων³· ὑπὸ ἐκατέραν λαβὴν ἀπαντᾷ συχνάκις

¹ Τοῦ τύπου τούτου αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι 3E1, 2E2, Berlin 6E1, 3E2, Bruxelles 1E1, 1E2, Dresden 3E1, Hannover 1E1, 1E2 (164· τὸ μελανόμορφο κέντρον μεγαλύτερον τῶν συνήθων), Leiden 1 E1, Leipzig 1 E1, Brit. Mus. 19 E1, 13 E2, Μόναχον 4 E1, Oxford 2 E1, Louvre 4 E1, Bib. Nat. 7 E1, Salisbury 1 E1, Τάρας 1 E1, 1 E2.

Τόπος εὐρέσεως· Ἑλλάς 1 E1, Λαύρειον 2 E1, Ἴσθμὸς 2 E1, Κόρινθος 1 E2, Τάναγρα 1 E2, Μῆλος 1 E2, Ῥόδος 3 E1, 2 E2, Κάμειρος 14 E1, 11 E2, Κύπρος 1 E1, Σμύρνη 1 E1, Θύμρα (τῆς Τρωάδος) 1 E1, Τάρας 1 E1, 1 E2, Νόλα 1 E1, Cervetri 1 E1, Chiusi 1 E1, Τυρρηνία 5 E1 Ἴταλία 1 E1.

² Οὔτω 29 E1, 7 E2 τῆς προηγ. ὑποσ.

³ Οὔτω 8 εἰς αἱ κύλικες σ. 116 ὑποσ. 1 ἐκτός Berlin 2064 (E2,

μέγα φύλλον κισσοῦ⁴ ἢ δελφίς⁵. Ὑπὸ τὴν κυρίαν ζώνην ὑπάρχουσι γραμμαὶ τινες ἰσχναὶ καὶ ταινίαι μέλαιναι· ὑπὸ ταύτας τὸ λοιπὸν μέρος εἶναι μέλαν ἐκτός τοῦ ἐξωτερικοῦ γύρου τῆς βάσεως, ὅστις εἶναι χρώματος τοῦ ἐδάφους. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπάρχει μέγα κέντρον χρώματος τοῦ ἐδάφους μετὰ μιᾶς ἀπλῆς μορφῆς⁶, πολλακίς διονυσιακῆς⁷, δι' οὐδενὸς κοσμήματος περικυκλουμένης ἐκτός ἐνίοτε κύκλων τινῶν λεπτῶν μελανῶν⁸. Τὰ χαράγματα εἶναι γενικά· τὸ πορφυροῦν καὶ τὸ λευκὸν ἀπαντῶσι συχνά, ἀλλὰ ὑπάρχουσι κύλικες στερούμεναι ἐντελῶς τῶν χρωμάτων τούτων.

Αἱ E1 κύλικες διαφέρουσι τῶν E2 ὡς πρὸς τὸ σχῆμα τῆς βάσεως.

E1 (εἰκ. 17)· γῦρος τῆς βάσεως ὀλίγον κοῖλος· βάσις κάτω ἐπίπεδος μετὰ κεντρικοῦ κοίλου κυλινδρικοῦ σωλήνος ὀξείως διαχωριζομένου. Τὰ ἄρτι μνημονευθέντα μέρη εἶναι ὅλα ἐδαφόχρωμα ἐκτός μελαίνης ταινίας περὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κυλίνδρου.

E2 (εἰκ. 18)· γῦρος τῆς βάσεως κυρτός· ἡ βάσις κάτωθι κοιλαίνεται ὅλη πρὸς τὸ ἄνω ἀπὸ τῆς περιφερείας, πρῶτον μὲν βαθμηδόν, ἔπειτα ἀποτόμως, ἀλλ' ὅλη ἐν μιᾷ συνεχεῖ καμπύλῃ. Ὑποκάτω περιθῆει εὐρεῖα ταινία μέλαινα, ἣτις ἐνίοτε ἐξαπλοῦται ἐπὶ σχεδὸν ὀλοκλήρου τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ποδός· ἐκτός ταύτης, τὰ ἄρτι μνημονευθέντα μέρη εἶναι ὅλα ἐδαφόχρωμα. Ὁ τύπος οὗτος τοῦ ποδός ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐρυθρομόρφων κυλικῶν⁹.

Ὁ τύπος E ἀνήκει εἰς διάφορον τῶν τύπων A-D σειρὰν καὶ ἔχει διάφορον γενεαλογίαν. Χρονολογεῖται περίπου ἀπὸ τοῦ 500 π.Χ. καὶ εἶναι ἀνάπτυξις ἢ μᾶλλον ἐκφυλισμὸς ομάδος κυλικῶν ὁμοίων ὡς πρὸς τὸ σχῆμα, μειζόνων δὲ καὶ ὠραιότερων, ὧν

Κορίνθου). Dresden Z. V. 2003 (E1, Λαυρείου), Brit. Mus. B 439 (E2, Κάμειρου), B 449 (E2, Ῥόδου). Τούτων ὅλων καὶ οἱ πόδες εἶναι ὀλίγον ἀσυνήθεις.

⁴ Οὔτω 26 E1, 13 E2, σ. 116 ὑποσ. 1.

⁵ Οὔτω 19 E1 σ. 116 ὑποσ. 1 [οὐδεμία E2, ὅθεν ἢ παρὰ Colli-gnon-Couve ἄπου 830 εἶναι πιθανῶς E1].

⁶ Οὔτως ὅλαι αἱ κύλικες σ. 32 ὑποσ. 1 ἐκτός Berlin V. I. 2986 (E1, Ῥόδου, Jahrb. I. σ. 151), V. I. 2961 (E2, Ῥόδου, ἔ. ἄ., σ. 150), Brit. Mus. B 449 (Ῥόδου, Cat. II σ. 233).

⁷ Οὔτω 21 E1, 6 E2, σ. 116 ὑποσ. 1.

⁸ Ἐκτός Berlin V. I. 2961, Brit. Mus. B 449, ἀνωτ. ὑποσ. 6.

⁹ Π.χ. Brit. Mus. E 13. Ἀλλὰ πρβ. καὶ τὴν νεωτέραν E 112.

δ ποὺς σαφῶς διαχωρίζεται ἀπὸ τοῦ κυπέλλου, π.χ. Brit. Mus. B 428, 430, 434.

Καὶ ὁ E 1 καὶ ὁ E 2 διετηρήθησαν καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ πέμπτου αἰῶνος (Pottier *Cat.* I σ. 115).

Οἱ ὕστεροι οὗτοι ἐπίγονοι εἶναι ἔτι χονδροειδέστεροι καὶ ἀμελέστεροι· τὰ ἀγγεῖα εἶναι ἐν γένει ὀλίγον μείζονα· ὁ μελανόμορφος κύκλος τοῦ πυθμένου γίνεται πολὺ μεγαλύτερος. Φάσεις τῆς μεταπτώσεως παρατηροῦνται ἐν τισι τῶν κυλικῶν σ. 116 ὑποσ. 1, π.χ. ἰδιαίτερος Brit. Mus. 64. 10-17. 295 (E 2, Καμείρου), Hannover 164 (E 2). Αἱ δὲ κύλικες αἵτινες παρουσιάζουσι τὴν τελειοτάτην ἐκδήλωσιν τῶν τάσεων τούτων δὲν συμπεριλαμβάνονται ἐν σ. 116 ὑποσ. 1. Πέντε παραδείγματα σφύζονται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῶν Θηβῶν κατασχεθέντα παρὰ τινι παντοπώλῃ· σχεδὸν δὲ ἀναμφισβητήτως εὐρέθησαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν Θηβῶν¹. Δύο (εἰκ. 20-23) εἶναι τοῦ τύπου E 2, τὰ δὲ ἄλλα E 1 μετὰ μορφῶν σειληνῶν. Ἄλλα παραδείγματα εἶναι Collignon-Couve 1095, 1096².

Ὅτι αἱ κύλικες αὗται εἶναι τοῦ πέμπτου αἰῶνος καθίσταται σχεδὸν βέβαιον ἐκ τῆς τεχνικῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς τὰς συνήθεις κύλικας τοῦ τύπου E καὶ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς εἰκ. 20 πρὸς ἐρυθρομόρφους κύλικας, οἷα Collignon-Couve 1207 (πίν. 43), καὶ ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ῥευσώνας, ὅπου κύλικες τοῦ εἴδους τούτου δὲν εὐρέθησαν, ἐνῶ οἱ τάφοι ἀντιπροσωπεύουσι ὀψιλῶς σχεδὸν πᾶσαν τὴν κλασικὴν περίοδον ἐκτὸς τοῦ πέμπτου αἰῶνος³.

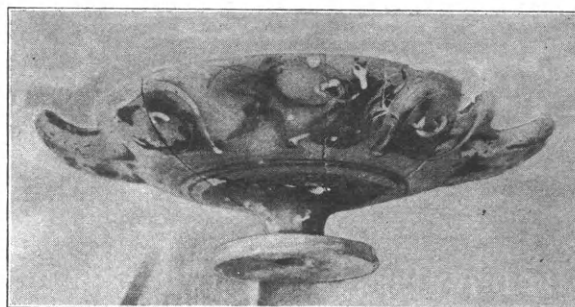
Αἱ συνήθεις E κύλικες εἶναι ἐξ ὑποθέσεως ἀττικαί, ὅπως τὰ πρωτότυπα αὐτῶν, ὧν τινὰ φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Νικοσθένους, π.χ. Louvre F 121, 122, 123. Τοῦτο, τοῦλάχιστον, εἶναι τὸ φυσικὸν συμπέρασμα δεδομένων τῶν τόπων, ἐν οἷς εὐρέθησαν. Αἱ νεώτεροι μετὰ μείζονος μελανομόρφου κύκλου πυθμένου δὲν δύνανται νὰ ἀποδοθῶσι μετὰ τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἀνήκουσιν εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀττικοὶ κεραμεῖς κατασκεύαζον κυρίως ἐρυθρόμορφα ἀγγεῖα, ἐν ᾧ οἱ Βοιωτοὶ κατασκεύαζον μελανό-

μορφα· πρβ. ἐκτὸς τῶν καθειρικῶν ἀγγείων τὰ μετ' ἀνθεμίων κτλ. ἀγγεῖα ἐκ Ῥευσώνας (Ure, *Black Glaze Pottery* πίν. 9, 10, 11), ἴσως δὲ καὶ νεωτέρας ἀπομιμήσεις τῆς τεχνοτροπίας τῶν ἐκ Βουρβᾶ κυλικῶν οἷα *AJA.* 1909 σ. 395 εἰκ. 5⁴. Ὁ κ. Κλαυδιανός, τεχνίτης τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, μοι λέγει ὅτι πιστεύει ὅτι τὰ Collignon Couve 1095, 1096 προέρχονται ἐκ βοιωτικῶν τάφων τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Ὡστε πιθανῶς ὄλκι αἱ κύλικες τοῦ εἴδους τούτου, εἰς ἃς ἤδη παρεπέμφθη, εὐρέθησαν ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι τοῦ Ἀριστοφάνους, ὧν ἡ διδασκαλία (425 πX) πιθανῶς δὲν ἀφίσταται κατὰ πολλὰς δεκάδας ἐτῶν ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῶν ἐν λόγῳ κυλικῶν, Βοιωτὸς τις εἰσέρχεται λέγων ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ ἐξαγάγῃ ἀττικὰ κεράμια εἰς τὴν Βοιωτίαν:

« ἀφύας ἢ κέραμον; — ἀλλ' ἐντ' ἐκεῖ. » σ. 902.

Ἀφ' ἐτέρου τὰ ἐν Ἀθήναις παραδείγματα παρουσιάζουσι ἀμφότερα ἔσω καὶ ἔξω τὴν Ἀθηναῖν. Δύο τῶν κυλικῶν τῆς σ. 125 ὑποσ. 2, Collignon-Couve 1097, 1098, παρουσιάζουσι τὴν γλαυκα τῆς Ἀθηναῖς, ἢ μία ἐπ' ἀμφορέως ὅπως ἐπὶ νεωτέρων ἀττικῶν νομισμάτων. Αἱ ἔ. ἄ. μνημονευθεῖσαι κύλικες B 446-8 τοῦ Brit. Mus. εὐρέθησαν ἐν Καμείρῳ. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀπόδειξις ὅτι αἱ ἐν λόγῳ κύλικες εἶναι βοιωτικῆς κατασκευῆς· ἀλλ' ἐν τῇ παρούσῃ ἀγνοίᾳ περὶ τῆς βοιωτικῆς ἀγγειογραφίας τοῦ πέμπτου αἰῶνος καθὼς καὶ περὶ τῆς νεωτέρας χονδροειδοῦς μελανομόρφου τεχνοτροπίας ἐν γένει, φρονιμώτερον εἶναι νὰ μὴ ἐκφέρωμεν εἰσέτι γνώμην τελειωτικὴν.

Κύλικες τοῦ τύπου E.

Εἰκ. 17 (1:4). Τάφ. 18 ἀριθ. 71.

¹ Τὴν πληροφορίαν ταύτην ὀφείλω εἰς τὸν κ. Ν. Παππαδάκην.

² Πρβ. τὰς ὁμοίας ἀλλὰ μετὰ χεῖλους μέλανος κύλικας Collignon-Couve 1094, 1097-1102, 1105, 1107, Brit. Mus. B 446-448.

³ Βλέπε Ure, *Black Glaze Pottery* σ. 36-7.

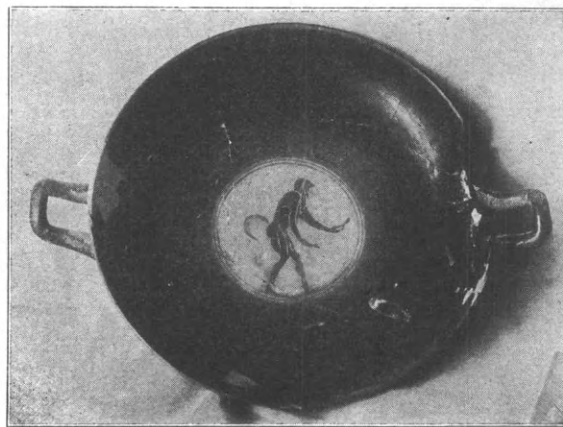
⁴ Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν βλέπε Ridgeway, *Essays and Studies*, σ. 174 ὑποσ. 5.

Εἰκ. 18 (1:4). Τάφ. 18 ἀριθ. 72.

(1) ἐκ Ῥεισιώνας.

Ε1, εἰκ. 17, διάμ. στομ. 0,19, τάφ. 18 ἀριθ. 71, BSA. XIV σ. 290. ἔσωθι, ἐν τῷ μελανομόρφῳ κέντρῳ (διάμ. 0,08), ἀνὴρ γυμνός (λείπει ἡ κεφαλή) ὅμοιος πρὸς τὸν ἔξω, τὸν διώκοντα τὴν μαινάδα ὑπὸ ἑκατέραν λαβὴν φύλλον κισσοῦ. Ὄφθαλμοὶ ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἐν τῇ κύλικι ταύτῃ ἀπαντῶσιν ἐπὶ 9 Ε1 κυλίκων τῆς σ. 124 ὑποσ. 1· δὲν ἀπαντῶσιν ἐπὶ τῶν Ε2.

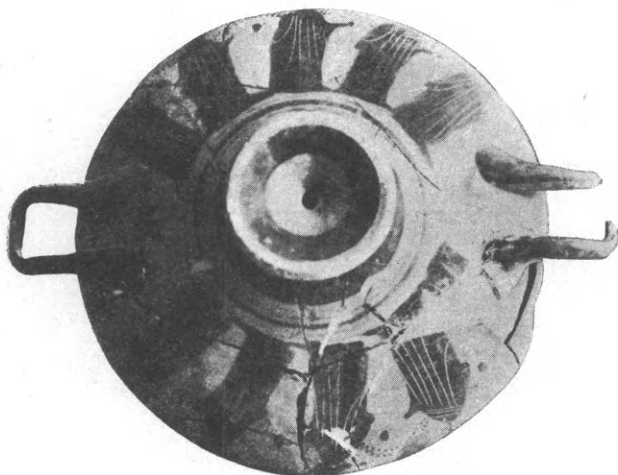

Εἰκ. 19 (1:4). Τάφ. 18 ἀριθ. 72.

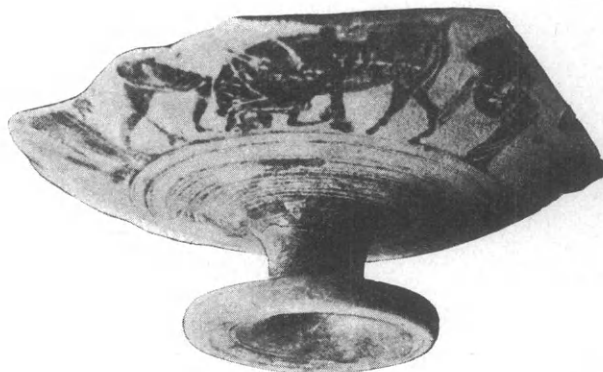
Ε2, εἰκ. 18, 19, διάμ. στομ. 0,24, τάφ. 18, ἀρ. 72, ἔ. ἄ. Ἡ κεντρικὴ μορφή τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν εἶναι, ὅπως λέγεται ἐν BSA., ταυροκέφαλος. Ὑπὸ ἑκατέραν λαβὴν φύλλον κισσοῦ.

(2) οὐχὶ ἐκ Ῥεισιώνας.

Ε2, εἰκ. 20, 21, διάμ. στομ. 0,25, ὕψ. 0,08.

Εἰκ. 20 (1:4) ἐκ Βοιωτίας.

Εἰκ. 22 (1:3) ἐκ Βοιωτίας.

Εἰκ. 21. Ἐσωτερικὸν τῆς κύλικος τῆς εἰκ. 20.

Εἰκ. 23. Ἐσωτερικὸν τῆς κύλικος τῆς εἰκ. 22.

Ε2, *εικ. 22, 23*· τμηματικὸν διάμ. τοῦ μελανόμορφου κέντρου 0,14· ὑπὸ ἐκατέραν λαβὴν (λείπουσιν ἀμφότεραι) φύλλον κισσοῦ.

Τύπος F¹, *εικ. 24, 25*, πίν. 1.

Καίτοι ὁ τύπος οὗτος δὲν ἔχει κορμόν, ὅμως διὰ τὸ ἀβαθὲς κύπελλον καὶ τὸ ἐσωτερικὸν κόσμημα εἶναι φυσικὸν νὰ τάξωμεν αὐτὸν μᾶλλον εἰς τὰς κύλικας ἢ τοὺς σκύφους. Τὸ ἐξωτερικὸν εἶναι ὁλοκλήρως μέλαν ἐκτὸς τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τῶν λαβῶν, τῶν ἀντιμετώπων ταῖς λαβαῖς μερῶν τοῦ κυπέλλου, τοῦ γύρου τῆς βάσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ ποδός, ἅτινα εἶναι χρώματος τοῦ ἐδάφους. Ἡ παράστασις πληροῦ ἔλον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κυπέλλου.

Ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ τύπου F δὲν ἔχομεν πολλὰς εἰδήσεις. Μία κύλιξ τοῦ Brit. Mus., B 460, ἔχει τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ συνήθους τύπου F, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν τοῦ συνήθους E1 (πλὴν ὅτι φέρει ἔκτυπον κύκλον περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κορμοῦ)· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι κύλικες αἵτινες συνδυάζουσι κατὰ τι χαρακτηριστικὰ ἀμφοτέρων τῶν τύπων, π.χ. Μόναχον 2115 (Τυρρηνίας), Louvre F 417, Würzburg 281, 289 (Urlichs σ. 57-8), ἀβαθεῖς

κύλικες ἄνευ κορμοῦ, ὧν τὸ μὲν ἐξωτερικὸν εἶναι μελαμβαφές (πρὸς τὸν τύπον F), τὸ δὲ ἐσωτερικὸν φέρει μελανόμορφον κέντρον (πρὸς τὸν τύπον E).

Κύλιξ τοῦ τύπου F ἐκ Ῥεϊσώνας.

Εικ. 24 (3:7). Τάφ. 12 ἀριθ. 42.

Εικ. 25 (3:7). Τάφ. 12 ἀριθ. 42.

¹ Τοῦ τύπου τούτου γνωρίζω μόνον — Berlin V. I. 4982 (ἡγοράσθη ἐν τῇ νοτίᾳ Ῥωσσίᾳ· διάμ. 0,17· ὀπλίτης φέρων στρογγύλην ἀσπίδα, ἧς ἐπίσημον ἄγκυρα λευκή, καὶ κράνος μετὰ λόφου ὑψηλοῦ· ἐκατέρωθεν αὐτοῦ γυνή· ἐν τῷ ἐξέργῳ στιγμαὶ μεγάλαι· κλάδοι, πορφυροῦν, λευκόν, χαράγματα), V. I. 3140. 232 (πόλεως τῆς Χρυσουχοῦ T. 208 II· τὸ ἥμισυ λείπει· Ἡρακλῆς φέρων βόταλον· ἄνευ ἐξέργου· πορφυροῦν, λευκόν, χαράγματα), V. I. 3140. 233 (Πολ. τ. Χρ. T. 208 II· τεμάχια· κεφαλὴ Διονύσου καὶ ἡμιόνου· κλάδοι πορφυροῦν, λευκόν, χαράγματα, Brit. Mus. Cat. II σ. 235 B 458, 459 καὶ (μετὰ ταινίας μελαίνης περὶ τὴν παράστασιν· ἐκ Πολ.τ. Χρ.) 461, Louvre A 240 (Κύπρου, Pottier, *Album* πίν. 9), *Mon. Ant. I.* σ. 841-2, πίν. V 6 (Μεγάρων Ὑβλαίων). Torino ἄνευ ἀριθ. (κιθαριστής, νεανίας, δύο βραδουχοί, ὧν ὁ εἰς γονατίζει· ἐξεργον πορφυροῦν, χαράγματα. Δὲν ἔλαθα εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσω λεπτομερῶς τὴν κύλικα ταύτην). Πρὸς καὶ τὸν πίνακα Louvre F 146.

Εικ. 24, 25, πίν. 1, ὕψ. 0,045, διάμ. στομ. 14, τάφ. 12 ἀριθ. 42, *JHS. XXIX* σ. 318. Ἡ χρωματιστὴ ἀπεικόνισις προέρχεται ἐξ ὕδατογραφίας τοῦ κ. E. Gillieron υἱοῦ. Τὸ θέμα τοῦ τεθρίπου μετὰ φοίνικος ἐν τῷ βάθει ἀπαντᾷ πολλάκις, π.χ. Brit. Mus. 64. 10-7. 294 (E1 κύλιξ· Καμείρου), Collignon-Couve 983 (Λήκυθος· Ταννάγρας).

Percy N. Ure
University College
Reading

Ῥόδου ἐπιγραφαὶ

ὑπὸ

Μιχαὴλ Δ. Χαβιαροῦ.

Ἄριθ. 1. Ἐν Φιλερήμῳ κατὰ τινα ὑπὸ χωρικοῦ γενομένην ἐκσκαφὴν ἀγροῦ προήλθον εἰς φῶς τρία μέρη στήλης μάρμαρου λευκοῦ ἀποκεκρυμμένα πανταχόθεν. Τούτων τὸ μὲν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Α ἔχει ὕψ. 0·39, πλάτ. 0·21, τὰ δ' ἄλλα δύο, ἀρμόζοντα ἀλλήλοις, ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Β ἔχουσιν ὕψ. 0·32, πλάτ. 0·22. Ἡ ὁμοιότης τοῦ μάρμαρου καὶ τῶν γραμμάτων, ὧν ὁ χαρακτήρ δὲν φαίνεται ἀρχαιότερος τῆς πρώτης πΧ ἑκατονταετηρίδος, μαρτυρεῖ ὅτι καὶ τὰ τρία ταῦτα μέρη ἀνήκον εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν. Ὑψ. γραμμ. 0·021-0·024.

Α	Β
ΙΣ ΕΥΦΙΑΝΣ	ΙΙC
ΕΥΦΡΑΝΙ	ΝΗΤC
ΛΟΥ ΕΥΒΙΟΤC	ΣΙ.ΘΩΚ
ΕΓ.ΚΙΛΤ	ΠΟΔΕΤΑ
5 .ΡΜΙ/ΣΑ	5 ΡΕΡΜΟΚΡ
ΕΥΣΘΕΙ	ΑΡΧΙΝΑΥΦΥΛΛΑ
.ΡΑΓΟΡΑΣ	ΣΔΗΜΗΤΡ'
ΗΡΑΚΛCΙ	ΥΥΛΛΕ
Θ.Α'ΔΗΤ	ΥΣΖ'ΗΝΩ
10 Θ.ΥΓΕΝΗ	10 ΛΠΟ.ΛΛΟΔΟΤ
ΘΕΥΦΙΛΙΣ	ΘΗΜΕΝΟΙ
C.ΑΣΥΜΗ	ΜΟΣΧΙΩΝC
CΕ.ΣΑΝΛ	ΝΤΙΟΧΟ'
15 ΙΔΟΜΕΝΕ'	ΛΙΟΦΑΝ'
ΙΕΡΟΚΛΗ'	
ΙΕΡΟΚΛΗ	
ΙΑΟΜΕΝ	

Α	Β
--ευ]ς Εὐφ[ρά]νω]ρ ---	-----
Εὐφρανή[δας ---	-- Μέ]νητο[ς
--λου Εὐβίοτο[ς ---	--ς [Πύ]θω[νος
Ἐπ[πι]κ[ρά]τ[ης] --	-- Ποδεγά[ρου
5 [Ἐρ]μί[α]ς Α --	5 --ρ Ἐρμοκρ[άτε]υς
Εὐσθέ[νης] --	Ἄρχιναυφύλα[ξ]

	[Ἡ]ραγόρας --		-- Δημητο[ίου
	Ἡρ[ά]κλει[τος] ἤ δας-		Φύλ[α]ξ
	Θ[ε]αίδητ[ος] --		--ος Ζ[ή]νω[νος
10	Θ[ε]υγέν[ης] --	10	τοῦ] Ἄπο[λ]λοδότ[ου]
	Θεύφιλος --		Κα]θήμενοι
	[Θρ]ασυμήδ[ας] --		-- Μοσχίω[νος]
	[Θ]έ[ρ]σανδ[ρος]		-- Ἄντιόχο[υ]
	Ἰδομενε[ὺς]		-- Διοφάν[του]
15	Ἰεροκλή[ς] --		
	Ἰεροκλή[ς] --		
	Ἰ[δ]ομενε[ὺς] --		

Ἡ τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ κατάταξις ἐγένετο κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν ἀρκτικῶν αὐτῶν γραμμάτων καὶ κατὰ στήλας.

Στίχ. 10 Β. Πιθανὴ ἐπίσης ἡ συμπλήρωσις: ΚΑΘΥΘΟΔΕ] Ἄπο[λ]λοδότ[ου] = κατ' ὀδοθεσίαν δέ, βραχυγραφικῶς, ὡς εἴθισται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς Ῥόδου καὶ δὴ ταῖς συγχρόνοις τῇ ἡμετέρᾳ.

Στίχ. 6 Β. Ἄρχιναυφύλαξ, ὡς δηλοῖ ἡ σύνθεσις τῆς λέξεως, ἦτο ὁ πρύτανις τῆς συναρχίας τῶν ναυφυλάκων, ὧν τὰ ὀνόματα ἀνεγράφησαν πιθανῶς ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ. Ναυφύλακες δ' ἦσαν ἄρχοντες τινες τῆς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακῆς (*Bekker Anecd. gr.* 283, 5). Ἡ παρὰ Ῥοδίους ἀρχὴ τῶν ναυφυλάκων ἀντεστοίχει πρὸς τὴν παρ' Ἀθηναίους ἀρχὴν τῶν νεωρῶν, διότι οἱ Ἀττικοὶ νεωρεῖν φασὶ τὸ ναυφυλακεῖν (Εὐστ. 1562. Πρβ. Ἡσύχ. ἐν λ. *Νεωρεῖν* = νεωφυλακεῖν. *Νεωρὸς* = νεωριοφύλαξ).

Καθήκοντα δ' οἱ ναυφύλακες εἶχον πιθανῶς οἶα καὶ οἱ νεωροὶ παρ' Ἀθηναίους, δέκα ὄντες, οἵτινες ἐπώπτεον τοὺς πολεμικοὺς λιμένας, ἐπεμελοῦντο τῶν νεωσοίκων καὶ σκευοθηκῶν, παρέδιδον τὰς ναῦς καὶ τὰ σκεύη τῶν νεῶν τοῖς τριηράρχοις καὶ παρελάμβανον ταῦτα ἀποδιδόμενα μετ' ἔλεγχον, ἐνέγραφον εἰς γραμματεῖον τοὺς ὀφείλοντας, εἰς τὰ νεώρια, εἰσέπραττον τὰ ὀφειλόμενα καὶ εἶχον τὴν

ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ὡς ἄν τις ἐδίκαζον ναυτι-
κάς δίκας (*Gilbert-Πολίτου* Ἐγγειρ. Ἀρχαιολ. Α' 324 κέ.).

Ἡ μνεία τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχιναυφύλακος διδά-
σκει ἡμᾶς ὅτι καὶ ἡ ἐν στίχῳ 8 Β ἀναγραφόμενη
ἀρχὴ τοῦ φύλακος καὶ ἡ ἀκολουθῶσα ἐν στίχ. 11 Β
ἀρχὴ τῶν καθημένων ἦσαν ἀρχαί ἐπιτετραμμένα
καθήμενα ναυτικά.

Περὶ τῆς πρώτης τῶν δύο τούτων ἀρχῶν, νῦν
τὸ πρῶτον γινόμενων γνωστῶν, τῆς τοῦ φύλα-
κος, μετὰ πιθανότητος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι
οὗτος εἶχε τὴν στρατιωτικὴν φυλακὴν τῶν χω-
ρίων τῆς Ῥόδου, ὧν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πρὸς τοῦτο
φρουρᾶς, ἦτις παρ' Ἀθηναίους ἀνήρχετο εἰς πεν-
τακοσίους (Ἀριστ. Ἀθ. Πολ. 24, 3). Ἡ ἀρχὴ τοῦ
φύλακος παρὰ Ῥοδίους ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς δύο
παρ' Ἀθηναίους στρατηγούς, τὸν ἐπὶ τὴν Μου-
χίαν καὶ τὸν ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν, οἵτινες ἐπεμελοῦντο
τῆς φυλακῆς καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ (Ἀριστ. Ἀθην.
Πολ. 61, 1. *Gilbert-Πολίτου* Ἐγγ. Ἀρχ. Α' 287
κέ. ἐν τοῖς ὑπομνήμασι).

Οἱ δὲ Καθήμενοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδὲν
ἄλλο ἦσαν ἢ δικασταὶ κατὰ τὰ κατωτέρω ἐκτιθέ-
μενα. Αὐτὸς ὁ τύπος καθήμενοι ἐπὶ τῆς σημασίας
τοῦ δικασταί, σύνεδροι εὐρίσκειται παρ' Ἀνδοκ. 18,
13 καὶ Θουκυδ. Ε' 85: «ὕμεῖς οἱ καθήμενοι». Τὸ δὲ
ῥῆμα κάθημαι ἀπαντᾷ συγὰ ἐπὶ τῶν καθη-
μένων καὶ βουλευομένων περὶ τινος, ἐπὶ δικαστῶν,
δικαστηρίων καὶ βουλῆς· ἀνάλογος δὲ εἶναι καὶ
τοῦ ἐνεργητικοῦ καθίζω ἢ χρῆσις. Βλ. Ἀριστοφ.
Νεφ. 208: «δικαστὰς οὐχ ὄρω κάθημένους». Πλ.
Ἀπολ. 35 ε; «οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής». Δημ.
1329, 19: «κάθηται ὑπὲρ τῶν νόμων». Δημ.
551, 16: «βουλῆς περὶ τούτων καθημένης». Ξε-
νοφ. Ἀναβ. Ε' 10, 5: «ἡμῶν καθημένων πέμπειν
πρὸς τὴν πόλιν». Ὀδυσ. β 69: «ἀγορὰς ἡμὲν
λύει ἡδὲ καθίζει» ἢ Θέμις. Ἀριστοφ. Σφ. 303:
«ἂν μὴ τὸ δικαστήριον ἀρχῶν καθίσῃ». Δημ. 585
ἐν τέλ.: «ἐάν τε χιλίους, ἐάν θ' ὀπόσους ἂν ἡ πό-
λις καθίσῃ». Πλουτ. Σόλ.: «τὴν δ' ἄνω βουλήν
ἐπίσκοπον πάντων καὶ φύλακα τῶν νόμων ἐκάθι-
σεν». SIG 227, 13: «ἀνεδέξατο ἡ πόλις καθιεῖν
τὸ δικαστήριον». Δημ. 997, 23. 708, 1. Πλάτ.
Νόμ. 873 Ε, Πολιτικ. 298 Ε. Κατὰ ταῦτα οἱ
καθήμενοι εἶχον δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ ναυ-

τικῷ τῶν Ῥοδίων, ἀπῆρτιζον δηλαδὴ οὔτοι τὸ δι-
καστήριον, ὅπερ ἐδίκαζε τὰς ἐκάστοτε ἀναφυομέ-
νας ναυτικάς δίκας, εἰσαγομένας πιθανώτατα ὑπὸ
τῶν ναυφυλάκων διὰ τοῦ ἀρχιναυφύλακος, ὡς πρυ-
τάνεως αὐτῶν, ὅστις καὶ προήδρευεν ἴσως τῶν κα-
θημένων, ὡς παρ' Ἀθηναίους τὰς ναυτικάς δίκας
εἰσῆγον οἱ νεωροὶ εἰς δικαστήριον, οὔτινος καὶ προ-
ήδρευον (*Gilbert-Πολίτου* ἔ. ἄ. Α' 325).

Πλὴν τῶν τεσσάρων ναυτικῶν ἀρχῶν, ἤτοι τῆς
ἀρχῆς τῶν ναυφυλάκων, τῆς τοῦ ἀρχιναυφύλακος,
τῆς τοῦ φύλακος καὶ τῆς τῶν καθημένων, ἐν τῇ
ὅλῃ ἐπιγραφῇ, ἢ ἀνῆκον τὰ ἄνω δημοσιεύμενα
μέρη, ἀνεγράφοντο καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρχαὶ τοῦ
πολεμικοῦ ναυτικοῦ τῶν Ῥοδίων καὶ τὰ ὀνόματα
τῶν ἀρχόντων ἐκάστων.

Ἄριθ. 2. Τμήμα μαρμαρίνης στήλης, εὑρεθὲν
ἐν Μητροπόλει, συνοικίᾳ τῆς σημερινῆς πόλεως,
Ἐντεῦθεν προέρχονται ὡσαύτως αἱ ἐπιγραφαὶ 3
καὶ 4. Ὑψ. 0·13, πλ. 0·125. Ὑψ. γραμμ. 0·01-
0·013. Οὐδὲν βέβαιον δυνάμεθα ν' ἀναγνώσωμεν.

ΠΟ
ΤΩΝΙ
ΤΑΣΠ
ΑΛΙΚΙΑ
ΟΠΛΙΤΑ

Ἄριθ. 3. Μέρος μαρμάρου, ἀνῆκον πιθανῶς
εἰς ψήφισμα τιμητικόν. Ἐχει σχῆμα ἐξάγωνον,
δοθὲν αὐτῷ σκοπίμως ἐν νεωτέροις χρόνοις. Ὑψ.
0·165, πλ. 0·18· Ὑψ. γραμμ. 0·008-0·011.

ΛΙΑΙΤ. ΔΙΟ
ΟΔΕΚΑΙΤΑΥΤ
ΕΝΟΥΤΟΥΔΗΜΟ
ΤΟΥΤΩΝΓΙΝΕΣΘ
5 Ο ΜΙΑ ΜΙΑ Α
ΤΕΛΕΣΘΗΝΑΙ
ΗΣΟΝΤΑ ΔΙΔΙΟΝ
ΦΑΤΗΤΟΙΣΤΟΥ
Ο ΜΗΙ Α

καὶ τ. Διο[νυσι - - - - - (;)
- - - ὁ δὲ καὶ ταῦτ[α ἐπετέλεσε; - - -
- - ψαφισαμ]ένου τοῦ δήμο[υ - - - - -
5 - - - τούτων γίνεσθ[αι - - - - -
- - - ο - - - μία - - - α - - -
- - - τελεσθῆναι - - - - -

--- ἦσοντα [κ]αὶ Διον[ύσιον (;) ---
 --- 'Αντι]φάτη τοῖς του ---
 --- --- μη --- α ---

Ἄριθ. 4. Ἀπότμημα μαρμάρινον. Οἱ δύο πρῶτοι στίχοι πρὸς τὰ δεξιὰ πλήρεις. Ὑψ. γραμμ. 0·02-0·032. Ἡ ἐπιγραφή ἀνάγεται εἰς τοὺς ρωμαϊκοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους.

ΓΩΝΟΞΕΜΟΥ	---	ύ]ωνὸς ἐμοῦ
ΛΕΥΟΝΤΟΣ	---	βασί]λεύοντος
ΞΕΚΒΙΟΤΑ	---	ο]ς ἐκ βιοτι[ᾶς
ΕΙ	---	εἰς αἰῶνα (;).

Ἄριθ. 5. Βασίς μαρμαρίνη κατὰ τὰ πλάγια ἑλλιπής, εὑρεθεῖσα ἐν τῇ θέσει *Κοσμίδι*, ὅπου καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ 6-17. Ὑψ. γραμμ. 0·009-0·011.

	ΛΑΕΡΑΙΝΕΘΕΙΣ
	ΟΥΜΙΛΗΣΙΟΝΧ
	ΟΙΤΕΚΑΙΕΚΓΟΝΟΙ
	ΓΕΣΙΑΣΚΑΙΠΟΛΙΤΕ
5	ΤΟΙΣΑΓΩΣΙΟΥ
	ΣΙΟΙΘΕΟΙΣ

Ὁ δεῖνα --- λα ἐπαινεθεῖς [καὶ στεφανωθεῖς ὑπὸ τοῦ δάμου τ]οῦ Μιλησίων χ[ρυσέωι στεφάνωι. Δεδώκαντι δὲ αὐτ]ῶι τε καὶ ἐγγόνοι[ς ---
 --- εὐερ]γεσίας καὶ πολιτε[ίας. Δεδώκαντι δὲ (;)
 5 καὶ προεδρίαν ἐν] τοῖς ἀγῶσι οὓς ἄγοντι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Μιλή]σιοι □ θεοῖς.

Ἄριθ. 6. Ἐπιτυμβία μαρμαρίνη στήλη κεκοσμημένη ἀετώματι. Ὑψ. γραμμ. 0·014-0·021.

ΑΠΟΛΛΟΦΑΝΗΣ	'Απολλοφάνης
ΜΗΔΟΣ	Μῆδος
ΧΡΗΣΤΟΣΧΑΙΡΕ	χρηστὸς χαῖρε.

Ἄριθ. 7. Ὄστοθήκη μικρὰ μαρμαρίνη. Ὑψ. γρ. 0·013-0·019.

ΙΕΥΞΙΘΕΑΞΕΥΞΙ	Ζευξιθεά (<Ξ>εὔξι
ΧΡΗΣΤΑΧΑΙΡΕ	χρηστὰ □ χαῖρε.

Στίχ. 1. ΞΕΥΞΙ. Ὁ χαρακτὴς ἐχάραξε πρῶτον Ξ καὶ εἶτα μετέτρεψεν εἰς Ι. Περὶ τοῦ τύπου Ζεῦξι βλ. *Γ. Ν. Χατζιδάκι* Ἀκαδ. Ἀναγν. Β' 516 κέ.

Ἄριθ. 8. Στήλη ἐκ μαρμάρου ἐπιτυμβία ἀπο-

λήγουσα ἄνω εἰς ἀέτωμα. Ὑψ. γραμμ. 0·011-0·017.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ	Δωρόθεος
ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ	Κορίνθιος

Ἄριθ. 9. Στήλη ὁμοία τῇ προηγουμένη, φέρουσα ἄνω τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάγλυπτον παράστασιν. Γράμματα (ὑψ. 0·013-0·015) τῆς δευτέρας πΧ. ἑκατονταετηρίδος ἐπιμεμελημένα, κοσμούμενα λεπταῖς κεραφαῖς.

ΑΝΤΑΓΟΡΑΣ	'Ανταγόρας
ΑΝΤΙΚΡΑΤΕΥΣ	'Αντικράτευσ
ΤΑΩΙΟΣ	Τλωῖος.

Ἄριθ. 10. Ἐπίστημα μαρμάρινον. Ὑψ. γρ. 0·013-0·015.

ΣΚΥΜΝΟΥ	Σκύμνου
ΛΥΚΑΟΝΟΣ	Λυκάονος.

Ἄριθ. 11. Βωμὸς μαρμαρίνος κυλινδρικός, κεκοσμημένος κεφαλαῖς βοῶν καὶ ἄλλοις κοσμήμασι. Ὑψ. γραμμ. 0·013-0·016.

ΕΛΕΝΟΥ	'Ελένου
ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ	'Αντιοχέως
ΚΑΙ	καὶ
ΙΑΣΟΝΟΣ	'Ιάσονος
5 ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ	'Αντιοχέως.

Ἄριθ. 12. Μαρμαρίνον ἐπίστημα. Ὑψ. γρ. 0·017-0·02.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΑΤΟΥ	'Αριστείδα τοῦ
ΑΣΚΑΠΙΑΔΑ	'Ασκαπιάδα
ΚΡΥΑΣΣΕΩΣ	Κρυασσέως.

Ἄριθ. 13. Θραῦσμα μαρμάρου. Ὑψ. γραμμ. 0·02.

ΘΑΛΕΑΣ	Θαλέας.
--------	---------

Ἄριθ. 14. Μέρος στήλης μαρμαρίνης. Ὑψ. γραμμ. 0·007-0·011.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Δημήτριος
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ	'Αλεξανδρεὺς
...ΣΤΟΣΧΑΙΡΕ	Χρη]στὸς □ χαῖρε.

Τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναγράφεται ἐπὶ ὀστοθήκης IG XII¹ 390.

Ἀριθ. 15. Βωμὸς κυλινδρικός μαρμαρίνος μετ' ἀναγλύπτων κεφαλῶν βοῶν καὶ κοσμημάτων. Ὑψ. γραμμ. 0·018-0·022.

ΠΡΩΤΟΣ
ΕΓΓΕΝΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣΧΑΙΡΕ

πρῶτος
ἐγγενής
χρηστός χαῖρε.

Ἀριθ. 16. Μέρος στήλης μαρμαρίνης. Ὑψ. γραμμ. 0·02.

ΜΗΝΟΓΕΝ
ΠΕΛΤΗ

Μηνογέν[ης
Πέλτη.

Ἀριθ. 17. Βάσις ἐκ μαρμαρίου. Ὑψ. γραμμ. 0·014-0·018.

ΜΕΛΑΝΘΟΣ
ΜΑΤΡΟΔΩΡΟΥ
ΒΑΡΓΥΛΙΩΤΑΣ

Μέλανθος
Ματροδώρου
Βαργυλιώτας.

Πάσας τὰς ἄνω ἐπιγραφὰς ἀνεκοινώσατό μοι φίλος ἐκ Ῥόδου δι' ἐκμαγμάτων χαρτίνων, ἀτελῶς τῶν πλείστων ἐκτυπωθέντων, καὶ μετὰ πληροφοριῶν ἀνεπαρκῶν.

Ἐν Πειραιεῖ. Αὐγούστος. 1915.

Μιχαὴλ Δ. Χαβιαρᾶς.

Σποράδων νήσων ἐπιγραφαί

ὑπὸ

Νικήτα Δ. Χαβιαρᾶ.

Α'). Σύμης.

Ἀριθ. 1. Θραῦσμα ἀσβεστολίθου ἐντετειχισμένον ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τοίχῳ ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ὑψ. 0·14, πλ. 0·36· ὕψ. γρ. 0·04.

ΔΙΤΑΣΙ

Ἄφρο]οδίτας ἱερόν.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης γίνεται γνωστὸν ὅτι ἐν Σύμῃ ἐλατρεύετο ἡ Ἄφροδίτη, ἣς τὸ ἱερόν δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἔκειτο ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐνθ' ἀνηυρέθη ἡ ἐπιγραφή, διότι αὕτη, ὡς λίθος οἰκοδομήσιμος, ἴσως ἐκομίσθη ἐκ τῆς πόλεως.

Ἀριθ. 2. Βράχου ἀπόκομμα ἐντετειχισμένον ὅπου καὶ ἡ προηγουμένη ἐπιγραφή. Ὑψ. μέγ. 0·35, πλ. μέγ. 0·65. Ἡ ἐπιγραφή κεχάρακται ἐν λαξεύματι πλ. 0·14· ὕψ. γραμμ. 0·026-0·03.

ΟΣ
ΕΩΣ

Δι]ὸς
Πολι]έως

Ἡ ἐπιγραφή συμπληρωθεῖσα κατ' ἄλλας τοιαύτας (IG XII^{3,2} 1352-1378· ΑΕ 1912, 5 ἀριθ. 101) ἀναφέρεται εἰς βωμὸν τοῦ Διὸς Πολιέως ἱδρυμένον ποῦ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀκροπόλεως μεγάλου βράχου, ἀφ' οὗ πιθανῶς ἀπεκόπη τὸ ἐνεπίγραφον ἀπόκομμα, ὅπερ ηὕρισκετο παρὰ τὸν βωμὸν. Ἴσως δὲ ὁ βωμὸς οὗτος ἦτο παρόμοιος τῷ παρὰ τὸ φρούριον τοῦ λιμένος τῶν Λωρύμων ἐπίσης ἐπὶ βράχου ἱδρυθέντι βωμῷ τοῦ Διὸς Ἀταβυρίου, οὐτινος ἡ λελαξευμένη ἐπὶ τοῦ βράχου βάσις διακρίνεται σαφῶς (ΑΕ 1914, 52 ἀριθ. 17). Ὁ βράχος τῆς ἐν Σύμῃ ἀκροπόλεως χρησιμεύσας ὡς λατομεῖον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις παρεμορφώθη δεινῶς καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθημεν νὰ διακρίνωμεν ποῦ τοῦ βράχου ἀνίδρυτο ὁ βωμὸς τοῦ Διὸς Πολιέως. Πιθανῶς ὅμως εἰς τὸν βωμὸν τοῦτον ἀνήκον οἱ ἐπὶ τῆς ἰσοπεδωθείσης τοῦ βράχου κορυφῆς καὶ παρὰ τὸν ναῖσκον τῆς Παναγίας «Κυρᾶς» σφζόμενοι κατὰ χώραν θεμέλιοί τινες ἰσοδομικοὶ λίθοι, ἂν μὴ εἶναι τοῦ ἐν συμαϊκῷ ψηφίσματι ἀναφερομένου ναοῦ, τοῦ ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ τῆς Ἀθήνας (IG XII^{3,2} 1270).

Ἀριθ. 3. Πλάξ ἐπιτυμβία ἐκ μαρμαρίου λευκοῦ μετ' ἀκαλαισθήτου ἀετώματος τεθραυσμένη κάτω. Ὑψ. 0·21, πλ. 0·19, πάχ. 0·03· ὕψ. γρ. 0·017-0·021.

ΠΡΙΜ.Υ
ΤΣΥΠΡ.Μ.Υ

Πρίμ[ο]υ
τοῦ Πρ[ι]μ[ο]υ.

Ἀριθ. 4. Θραῦσμα πλακὸς ἐπιτυμβίας ἐκ μαρμάρου λευκοῦ εὑρεθὲν παρὰ τὸν λιμένα *Νιμποριό*, ἀποκείμενον δὲ παρὰ τῆς κ. Εἰρήνης Μ. Πετρίδου. Ὑψ. 0·195, πλ. 0·205, πάχ. 0·02· ὕψ. γραμμ. 0·018-0·027.

ΔΑΦΝΗΝ	Δάφνη Ν[ίκ]
ΩΝΟCΑΝ	ωνος ἀν-
ΔΡΟCΙΔΙΟΥ	δρὸς ἰδίου
ΜΝΕΙΑ'	μνεία[ς]
5 ὙΑΡΙΝ	5 χ[άρι]ν.

Ἀριθ. 5. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη κεχάρακται ἐπὶ τῆς βάσεως στήλης ἐπιτυμβίας μετ' ἀναγλύπτου παραστάσεως, εὑρεθείσης καὶ ἀποκειμένης ὅπου καὶ ἡ ἄνω ἐπιγραφή. Ἀνεκοινώθη μοι δι' ἐκμάγματος. Ὑψ. γραμμ. 0·012.

ΕΥΨΥΧΙΑΧΡΗΣΤΑΧΑΙΡΕ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣΜΥΝΔΙΟΣ
ΥΠΕΡΕΥΨΥΧΙΑ

Εὐψυχία χρηστὰ χαῖρε
Ἀσκληπιάδης Μύνδιος
ὑπὲρ Εὐψυχία[ς].

Ἐν τέλει τοῦ στίχ. 3 τὸ ς παρελείφθη ἐξ ἀπροσεξίας.

Ἀριθ. 6. Ἐπίστημα ἐκ μαρμάρου ὑπομέλανος εὑρεθὲν κατὰ τὴν ἀνοιχοδόμησιν τῆς παρὰ τὸν λιμένα *Πέδι* οἰκίας τοῦ κ. Φ. Κλαδάκη καὶ ἐντειχισθὲν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ. Ὑψ. 0·35, πλ. 0·22· ὕψ. γραμμ. 0·012.

ΣΩΣΙΚΛΗΣ	Σωσικλῆς
ΕΝΓΕΝΗΣ	ἐγγενής.

Β'). Κῶ.

Ἀριθ. 7. Ἐπίστημα μαρμάρου λευκοῦ ἐλλειπὲς πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐκομίσθη εἰς Σύμην καὶ ἀπόκειται παρ' ἡμῖν. Ὑψ. 0·11, πλάτ. 0·20· ὕψ. γραμμ. 0·017.

Ω Ν	- - ων
Η Τ Ο Σ	Κράτ[ι]ητος
Ι Ρ Ε	χα[ῖ]ρε.

Γ'). Πάτμου.

Ἀριθ. 8. Στήλη μαρμάρου ὑπομέλανος κειμένη ἐν τῷ δαπέδῳ τοῦ ἐν τῇ μονῇ Ἰωάννου τοῦ

Θεολόγου ναύσκου τῆς Παναγίας. Τὴν στήλην περιθῆει αὐλαξ, ἣτις ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς λαξευθεῖσα κατέστρεψε στίχους τινὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ τὰ ἄκρα τῶν στίχων κυρίως ὅμως τὴν ἐπιγραφὴν ἔφθειραν τὰ συχνὰ πατήματα. Ὑψ. γραμμ. 0·013.

	ΑΥ. ΗΣΕΙΖΤΟΝΛΙ
Λ	ΟΥΓ ΤΕΙΡ. ΠΤΑΙΑΠΟΔΕΤΟΥΛ
	ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΑΝΤΑΔΕΕ
	ΤΟ. ΘΕΟ. ΠΑΝΤΓ
5	ΠΙ ΣΙΣΓ. ΟΥΟΙΡΕΙΔ
	ΙΓΓΓΡ ΔΙΟΟΡ
	Χ ΟΤ ΨΕΣΕΙΣ
	ΓΕ ΑΠΤ. ΙΚΑΙΑΠ
	ΑΠ
10	Κ

- - - - - ἀπὸ δὲ τ[α]ύ[τ]ης εἰ[ς] τὸν λιμένα - - -
 ---ου [ἐπιγ]έ[γ]ρα[π]ται. Ἀπὸ δὲ τοῦ λ[ι]μένος ---
 - - - - - ἐπὶ θ[ά]λασσαν τὰ δὲ ἐ[π]ί; - - -
 - - - - - το[ῦ] θεο[ῦ] ἅ[παντ] ' ἔστι - - -
 5 - - - - - σ[ι]ς [πρ]ο[σ]χοῦ. ρεῖ δ[ὲ] - - -
 - - - - - ἐπ[ι]γ[έ]γρ[α]π[τ]αι ὁ ὄρ[ος] - - -
 - - - - - σ[χ]ο[ι]ο[τ]εν[ε]ς (;) εἰς τ - - -
 - - - - - ἐπ[ι]γ[έ]γρ[α]π[τ]αι καὶ ἀπ[ὸ] - - -
 - - - - - ἐπιγέγραπ[τ]αι - - -
 10 - - - - - ἐπιγέγραπ[τ]αι καὶ ἀπὸ - - -

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ πρόκειται περὶ καθορισμοῦ γαιῶν ἐπὶ τῆς νήσου, ὧν ἔν τισιν εἰστήκεσαν ὄροι ἐπιγεγραμμένοι ἄδηλον δ' ὅμως εἰς τί ἀπέβλεπεν ὁ καθορισμὸς οὗτος.

Στίχ. 1-2. Ὁ ἀναφερόμενος λιμὴν οὐδεὶς ἄλλος εἶναι ἢ ὁ σήμερον λεγόμενος *Σκάλα*, παρ' ὃν ἦτο ἐκτισμένη ἡ ἀρχαία πόλις, ὡς βεβαιοῦμαι ἐξ ἄλλων τε τεκμηρίων καὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς εὐρισκομένης ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν τοῦ λιμένος τούτου ὄρους. Ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ ἀνηῦρον ἐπτὰ ἐνεπιγράφους λαβὰς ἀμφορέων.

Στίχ. 5. Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ πρόκειται περὶ ποταμοῦ, ὅστις προσέχωνε μέρη τινά. Οὗτος δ' ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ νῦν λεγόμενος *Περιοκάρης*, ὅστις ῥέων παρὰ τὸν λιμένα χύνεται εἰς τὸν ὄρμον *Χοχλακᾶν*.

Δ'). Λεβίνθου.

Τὰς ἐκ τῆς νησίδος ταύτης τρεῖς ἐπιγραφὰς ἀνεκοινώσατό μοι ὁ ἐκ Πάτμου κ. Δ. Καμπόσος

δι' ἐκμαγμάτων ἀμελῶς κατασκευασθέντων.

Ἀριθ. 9. Στήλη ἐπιτυμβία ἐκ μαρμάρου λευκοῦ. Ὑψ. γραμμ. 0·008-0·013.

ΑΜΑΖΩ ΑΝΟΚΡΑΤΟΥ.

Ἀμαζῶ [Φ]ανοκράτου[ς].

Ἀριθ. 10. Ἐπὶ λίθου κειμένου κατὰ χώραν ἐν τῇ κατὰ τὸ μέσον τῆς νησίδος κοιλάδι. Ὑψ. 0·55, πλ. 1·80, πάχ. 1·80 ὕψ. γραμμ. 0·19.

ΟΡΟΣ

Ὅρος.

Ε Δ Ο Ξ Ε Τ Ω Ν Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν Τ Ο Ι Σ Λ Α Τ Ο Ι Κ Ο Υ Σ Ι
Ε Ν Λ Ε Ψ Ι Α Ι Α Π Ο Λ Λ Ο Δ Ω Ρ Ο Σ Η Ρ Α Κ Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ε Ι
Π Ε Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Φ Α Ν Ι Α Σ Θ Ε Ο Μ Ν Η Σ Τ Ο Υ Σ Π Ε Υ
Δ Ω Ν Α Π Ο Τ Η Σ Α Ρ Χ Η Σ Υ Π Ε Ρ Τ Ω Ν Κ Α Τ Ο Ι Κ Ο Υ Ν
5 Τ Ω Ν Τ Η Ν Η Σ Ο Ν Κ Α Ι Τ Η Ν Ε Α Υ Τ Ο Υ Π Ε Ρ Ι Τ Α Υ Τ Α Π Ρ Ο
Λ Ι . Ε Σ Ι Ν Φ Α Ν Ε Ρ Α Ν Δ Ι Α Υ Τ Ω Ν Α Ι Ρ Ο Υ Μ Ε Ν Ο Σ Κ Α Θ Ι Σ Τ Α Ν Ε
. Γ Ι Ε Ρ Γ Ο Ν Ο Υ Θ Ε Ν Α Κ Α Ι Ρ Ο Μ Π Α Ρ Α Λ Ε Ι Π Ε Ι Τ Ω Ν Α Ν Η Κ Ο Ν

Ἔδοξε τῶν πολιτῶν τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Λεψία. - Απολλόδωρος Ἡρακλείτου εἶπεν. Ἐπειδὴ Φαννίας Θεομνήστου σπεύδων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπὲρ τῶν κατοικούντων τὴν νῆσον καὶ τὴν ἑαυτοῦ περὶ ταῦτα προα[ί][ρ]εσιν φανεράν δι' αὐτῶν αἰρούμενος καθιστάνε τῶν] ἔργων, οὐθένα καιρὸν παραλείπει τῶν ἀνηκόντων - - - - -

Στίχ. 6. καθιστάνε ἀντὶ καθιστάναι.

Διὰ τοῦ ψηφίσματος τούτου τιμᾶται Φαννίας ὁ Θεομνήστου, ἀρχὸν ἐν τῇ νήσῳ Λεψία ἀρχὴν τινα ἴσως τὴν ἀνωτάτην, ἧς τὸ ὄνομα πιθανῶς ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀγδόῳ στίχῳ, ἔνθα δυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν: τῶν ἀνηκόντων [των εἰς τὴν φρουραρχίαν - - - (ἢ ἄλλο τι ὅμοιον)].

Οἱ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ ἀναφερόμενοι πολῖται τῆς κυριάρχου τῆς νήσου Λεψίας πόλεως, ὡς ἐν ψηφίσματι τῆς Σύμης οἱ ἐν αὐτῇ πολῖται Ρόδιοι λέγονται *παρεπιδαμοῦντες τῶν πολιτῶν IG XII*^{3,2} 1270. Τίς δὲ ἦτο ἡ κυριάρχος πόλις, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν· οὐδὲ βοηθεῖ πρὸς τοῦτο ἡ θέσις τῆς νήσου, κειμένης μεταξὺ περιπόου τῆς Λέρου καὶ Πάτμου καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς Μιλήτου καὶ Σάμου. Τὸ ὄνομα τῆς νήσου φαίνεται ἔχον σχέσιν πρὸς τὰ ἐπίθετα τοῦ Ἀπόλλωνος *Λεψίως* ἢ *Λε-*

Ἀριθ. 11. Ἐπὶ λίθου κειμένου κατὰ τὸ ἀκρωτήριον Πάνω Κάβος. Ὑψ. 0·53, πλ. 1·90, πάχ. 0·59 ὕψ. γραμμ. 0·21.

ΟΡ

Ὅρος. (= ὄρος).

Ε'). Λεψίας.

Ἀριθ. 12. Στήλη μαρμάρου λευκοῦ ἐντετειχισμένη ἐν τοίχῳ παρὰ τὸν λιμένα τῆς νησίδος, ὅπου λείψανα ἀρχαίου οἰκοδομήματος. Τῆς ἐπιγραφῆς οἱ λοιποὶ στίχοι ἐγένοντο ἐντελῶς ἐξίτηλοι. Γράμματα (ὕψ. 0·008-0·013) τῆς Β' πΧ ἑκατονταετηρίδος.

ψίου, ὅστις ἐπεκλήθη οὕτω, ὡς «δεινὰ καὶ κεκαλυμμένα λέγων, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ λέπους» (Λυκόφρ. κατὰ Τζέτζην). Περὶ τῆς Λεψίας οὐδόλως, καθόσον ἠρεῦνησα, ποιοῦνται μνεῖαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς. Ἐν βυζαντιακοῖς χρόνοις τὸ ὄνομα τῆς νήσου παρεφθάρη εἰς *Λειψώ*. Δυνάμει χρυσοβούλλου λόγου (*Miklosich et Millet Acta et diplom. gr. m. ae. VI 34* κέ.) Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀπολυθέντος τῷ 1809 μηνὶ Ἰουνίῳ ὁ τότε προνοητὴς καὶ στρατηγὸς Σάμου Εὐστάθιος ὁ Χαρσιανίτης παρέδωκε τὴν νῆσον εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτμῳ διὰ *πρακτικοῦ*, ἐν ᾧ φέρεται (ἔ.ἄ. σ. 41) ὅτι «ἡ νῆσος ἡ Λειψώ εὐρέθη ἔχουσα γῆν σπόριμον α', β' καὶ γ' ποιότητος μοδίων υ' ἢ δὲ λοιπὴ γῆ τούτου ὑπάρχει ὄρεινῆ, νομαδιαία, πετρώδης καὶ δασώδης». Κατωτέρω δ' ἐν τῷ αὐτῷ *πρακτικῷ* γίνεται μνεῖα καὶ ἐκκλησίας ἐν τῇ νήσῳ τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Νικολάου, μετὰ κελλίων. Σήμερον ἡ νῆσος καλεῖται *Λειψός* ἢ κατὰ πληθυντικὸν *Λειψοὶ* καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ὀλίγων ἀνθρώπων.

Ἐν Σύμῃ. Ἰούλιος. 1915.

Νικήτας Δ. Χαβιαρᾶς.

Τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου καὶ ἡ ἄκρα Κωλιάς

ὑπὸ

Παναγιώτου Καστριώτου.

Ὅτε ἐν ἔτει 1897 ὠμίλησα ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ τμήματι τοῦ ἐνταῦθα Φιλολογικοῦ Συλλόγου «*Παρθασοῦ*» περὶ τῆς Κωλιάδος ἄκρας τῆς Ἀττικῆς ἐζήτησα νὰ καθορίσω τοπογραφικῶς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας ἐκείνης τοποθεσίας ἐν τῷ σημερινῷ *Ἁγίῳ Κοσμῷ* καὶ πρὸς τοῦτο ἐδημοσίευσά τὴν πραγματείαν μου ἐκείνην ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι τοῦ 1897 (σελ. 97-100) λαβὼν ὡς ἀφετηρίαν τῆς καταμετρήσεως κατὰ τὸν Πausανίαν¹ ἀπόστασιν ἐκ Φαλήρου (δηλαδὴ παλαιοῦ καὶ νέου ὁμοῦ, ἀπὸ Καστέλλας μέχρι τοῦ ξενοδοχείου Πρινοπούλου) *σταδίους εἴκοσιν*. Ἀλλὰ παρὼν τότε ὁ πρῶν διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου κ. W. Dörpfeld μὲ ἀντέκρουσεν εἰπὼν ὅτι ὁ λιμὴν τοῦ Φαλήρου ἦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὰ παρὰ τὴν Καλλιθέαν σημερινὰ Σφαγεῖα, τὸ δὲ Φαληρικὸν ἀλίπεδον ἀπὸ τοῦ Νέου διὰ τοῦ Μεσοφαλήρου (Τζιτζιφιές) μέχρι τοῦ Παλαιοῦ ἐσχηματίσθη ἐκ προσχώσεων καὶ ἐπομένως ἡ ἀπόστασις τότε ἐκ Φαλήρου θὰ ἦτο μείζων ἢ εἴκοσι στάδιοι καὶ ἐθεώρησεν ὅτι ἡ Κωλιάς ἄκρα ἔκειτο περὶ τὸ Παλαιὸν Φάληρον. Πρβ. καὶ Judeich (*Topographie von Athen* σελ. 375).

Ἄλλ' αἰ ἐν ἔτει 1910 ὑπὸ τοῦ κ. Κουρουγιώτου γενόμενα εἰς θέσιν *Βοῖδολίβαδο* τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου ἀνασκαφαὶ ἔνθα εὐρέθη ἀρχαιότατον νεκροταφεῖον καὶ οἱ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ κ. Πελεκίδου ἀνασκαφέντες σκελετοὶ τῶν 17 δεσμωτῶν, ἔρχονται μετὰ δεκαοκταετίαν ὄλην νὰ ἐπιρρώσωσι τὴν γνώμην μου ὅτι ὁ χῶρος ἐκεῖνος δὲν ἐσχηματίσθη ἐκ προσχώσεων καὶ ἀπόδειξις ὅτι εὐρέθη ὁλόκληρος νεκρόπολις ὑπὸ τοῦ κ. Κουρουγιώτου γεωμετρικῆς ἐποχῆς καὶ πρό τινων ἡμερῶν οἱ 17 τάφοι τῶν δεσμωτῶν, τῶν διὰ πέντε δεσμῶν (κλιῶν) δεδεμένων καὶ πλησίον ἀλλήλων κειμέ-

νων, ἄνευ κτερισμάτων, τοῦθ' ὅπερ καταδεικνύει ὅτι οἱ νεκροὶ ἐκεῖνοι ἀνήκουσιν εἰς ἐγκληματίας, ἴσως ἀποτυμπανισθέντας ἀφ' οὗ πρότερον, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν εὐρεθέντων τεμαχίων ξύλων καθηλώθησαν ἐν τῷ πεντεσυρίγγῳ ξύλῳ (σανίδι).

Ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως κτερισμάτων δὲν δύναμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὸν χρόνον τῶν τάφων· εἰ καὶ πολλὰ ἐγράφησαν ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης χρονολογίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Καθ' ἡμᾶς οἱ νεκροὶ, νέοι τὴν ἡλικίαν ὄντες 20-30 ἐτῶν², ἀνήκουσιν εἰς ἡν ἐποχὴν καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ κ. Κουρουγιώτου ἀνευρεθέντες τάφοι, καθ' ὅτι ἀτάκτως μεταξὺ αὐτῶν εὐρέθησαν κείμενοι. (Πρβ. Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς 1911 σελ. 246 καὶ ἐφεξῆς).

Ἀλλὰ τελείως θὰ καθορισθῇ ὁ χρόνος τῆς θανατώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Πολιτείας διὰ πολιτικὸν ἢ ἄλλης φύσεως ἐγκλημα ἐκ τῶν ἀπαντώντων εἰς πλῆθος ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς εἰς τοὺς Ρωμαίους ὑποδουλώσεως ὅταν ἐπιχειρηθῶσι περαιτέρω ἀνασκαφαὶ καὶ προαχθῶσιν εἰς φῶς τὰ ἐξ αὐτῶν πορίσματα τῆς Ἐπιστήμης.

Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ συμβάλλεται εἰς διαφώτισιν εἶναι ἡ τοπογραφία τῆς Ἀττικῆς, διότι δι' αὐτῆς πιστοῦται ἡ παλαιὰ γνώμη ἡμῶν, ἣν καὶ ὁ Milehhofer, ὁ τὸ κείμενον τοῦ χάρτου τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου γράψας καὶ προφορικῶς ἡμῖν ἀγγείλας τοῦτο, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς Ulrichs ὁ τὴν τοπογραφίαν τῶν λιμένων τῶν Ἀθηνῶν ἐκδούς³, παραδέχονται ὅτι ἡ Κωλιάς ἄκρα δὲν πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τοὺς «*Τρεῖς Πύργους*» (Π.

² Πρβλ. Ἰ. Κούμαρη ἰατροῦ, *Κρανιολογικαὶ Παρατηρήσεις*, Ἀθῆναι. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915, σελ. 29.

³ H. N. Ulrichs, *Topographie der Häfen von Athen*. Ἰδὲ τὸν χάρτην καὶ τὰς σελ. 674-676.

¹ Πausanίας I, 1, 5.

Φαλήρου), ἡ περὶ τὴν Ἀνάβυσσον (Ἀνάφλυστος), ἢ τὴν Βάρην, ἀλλ' ἐν τῷ σημερινῷ Ἀγίῳ Κοσμῷ, τοῦθ' ἔπερ οὐ μόνον αὐτὸ τὸ ὁμόηχον τῶν λέξεων Κωλιάς-Κοσμᾶς¹, οὐ μόνον τὸ παρ' αὐτὸν χῶμα εἶναι κατὰλληλον διὰ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν — τὰ δ' ἀγγεῖα τῆς Κωλιάδος ἦσαν περιώνυμα τὸ πάλαϊ², ἐν ᾧ τὸ παρὰ τὸ παλαιὸν Φάληρον ἔδαφος ἦν ἀμμῶδες καὶ ἀκατὰλληλον δι' ἀγγεῖα — ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μαρτυρία τοῦ Πausανίου πιστοῖ. Λέγει δέ: «*Ἀπέχει δὲ (ἀπὸ Φαλήρου ἐννοεῖται) σταδίους*

¹ Τῆς ὁμοηχίας δραττόμενος ἐν ἔτει 1853 καὶ ὁ Hanriot (Recherches sur la Topographie des Demes de l'Attique σελ. 213 καὶ οὐχὶ τῆ γνώμη τοῦ Pausανίου, ἀλλὰ τῆ τοῦ Στράβωνος στοιχῶν ἐθεώρησεν ὡς Κωλιάδα ἄκραν τὸν Ἅγιον Νικόλαον τῆς Βάρης: Νικόλαος-Κωλιάς, ἀλλὰ πλὴν τῆς φωνητικῆς ἀναλογίας, οὐδὲν ἄλλο πρὸς τοῦτο πείθει ἡμᾶς, ἄλλως τε δὲ εἶναι γνωστὸν πλέον ὅτι ἡ μετατροπὴ τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν εἰς χριστιανικοὺς ἐγένετο καθ' ὠρισμένους τρόπον τινὰ κανόνας, οἷον τῆς Ἀθηνᾶς εἰς Παναγίαν, τοῦ Ποσειδῶνος εἰς Ἅγιον Νικόλαον, τοῦ Ἡρακλέους εἰς Ἅγιον Γεώργιον ἢ Ἅγιον Δημήτριον.

² Ἀθήναιος Δειπνοσοφιστής XI. 64.

εἴκοσιν ἄκρα Κωλιάς· ἐς ταύτην φθαρέντος τοῦ ναυτικοῦ τῶν Μήδων κατήνεγκεν ὁ κλύδων τὰ ναυάγια. Κωλιάδος δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἄγαλμα . . .».

Ἡ ὑπὸ τοῦ Pausανίου ἀναφερομένη ἀπόστασις εὐδοοῦται νῦν, ἀποδειχθέντος ὅτι ἡ μέχρι τῶν σημερινῶν Σφαγείων παρὰ τὴν Καλλιθέαν ἔκτασις τοῦ Ἀττικοῦ λεκανοπεδίου δὲν ἀπετελέσθη ἐκ προσχώσεων, ἀφ' οὗ ἀνευρέθησαν νεκροπόλεις καὶ ἐν Βοῖδολιβάδῳ καὶ ἐν Τζιτζιφιές, ἀλλ' ἦν συνέχρεια τῆς ἐκτάσεως τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων.

Παναγιώτης Καστριώτης.

Σημ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ἔτει 1896 ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ ὑπερβεν τοῦ ξενοδοχείου Δ. Πρινοπούλου γενομένη ἀνασκαφὴ ὑπὸ τοῦ Th. Wiegand οὐδὲν ἄξιον λόγου μνημεῖον δυνάμενον νὰ πιστώσῃ τὴν αὐτόθι ὑπαρξίν ἀρχαίου ναοῦ, εὐρέθη, πλὴν ὀλιγίστων ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς θεμελιῶν ἐξοχικῆς ἐπαύλεως. (Πρὸς Mittheilungen des Kaiserl. deutschen arch. Instut. Συνεδρία 3 Ἰανουαρίου 1896.

Ἀττικὸν ψήφισμα τοῦ 368/7 πΧ καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀθηναίων

ὑπὸ

Κωνσταντίνου Μαλτέζου.

Ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν «*Inscriptiones Graecae - Editio minor*» ὑπ' ἀριθ. 105 (I. G. II. 52), δημοσιεύεται ψήφισμα συνθήκης μεταξὺ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καὶ τοῦ Διονυσίου τοῦ Συρακουσῶν, ἐπὶ Ναυσιγένους ἄρχοντος (368/7 πΧ), ἔχον οὕτω κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ I. Kirchner.

Στοιχ. 33.

[Ἐπὶ Ναυσιγέν]ος ἄρχ[οντος ἐπὶ τῆς Αἰαντί]
[δος ἐβδόμης π]ρυταν[είας· Μόσχος Κυδαθην]
[αἰεὺς ἐγραμ]μάτευε· [δευτέραι καὶ τριακο]
[σιτῆι τῆς πρυ]τανείας[ς - - -].

Ὁ Kirchner, λαμβάνων τὸ ἔτος κοινόν, θεωρεῖ ὅτι τὸ ψήφισμα ἐγένετο κατὰ μῆνα Ἐλαφβολιῶνα τοῦ 368/7 πΧ. Ἀλλὰ δύο μῆνας πρότερον ὁ Διονύσιος εἶχε νικήσῃ κατὰ τὰ Λήνια δια τῆς τραγωδίας του «Ἐκτορος λύτρα». Δὲν πρέπει λοιπόν,

γράφει ὁ Kirchner, νὰ πιστεύσωμεν τὸν Διόδωρον λέγοντα (XV 74, 2, 3) ὅτι εἷς τῶν ἀδόντων ἐν τῷ χορῷ ἔσπευσε μετὰ τὴν νίκην νὰ διαπλεύσῃ εἰς Κόρινθον, ἔνθα καταλαβὼν ναῦν ἐκπλεύσασαν εἰς Σικελίαν, οὐρίοις χρησάμενος πνεύμασι καὶ καταπλεύσας εἰς Σικελίαν συντόμως, ἀνήγγειλε τῷ τυράννῳ τὴν νίκην. Ὁ δὲ Διονύσιος ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐστιῶν τοὺς φίλους καὶ μεθυσθεὶς, ἀρρωστήσας ἐτελεύτησεν.

Τὴν συμπλήρωσιν, ἐπομένως καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ Kirchner, θεωρῶ ὡς μὴ ὀρθά. Καὶ ὅπως ἡ ἄνω ἐπιγραφὴ δύναται νὰ συμπληρωθῇ καὶ κατὰ τοὺς ἐπομένους δύο τρόπους: 1^{ος}). [Ἐπὶ τῆς Λεωντί]δος πέμπτης π]ρυτανείας· ἢ 2^{ος}). [ἐπὶ τῆς Πανδίο]νιδος ἕκτης π]ρυτανείας, τηρουμένης τῆς Ἀκαμαν]τίδος στοιχηδὸν γραφῆς.

Τοῦ ἔτους τοῦ Ναυσιγένους ὄντος ἀσφαλῶς 17^{ου}

τοῦ κύκλου τοῦ Μέτωνος, ἐπομένως ἐμβολίμου, ὡς ἀπέδειξα ἐν AE 1908, ἡ πρώτη τῶν συμπληρώσεων τούτων παρέχει ἡμέραν τοῦ ψηφίσματος περιλαμβανομένην μεταξὺ τῆς 11^{ης} καὶ τῆς 15^{ης} τοῦ Ποσειδεῶνος δευτέρου. Ἡ δὲ δευτέρα συμπλήρωσις παρέχει ἡμέραν τοῦ ψηφίσματος μεταξὺ τῆς 15^{ης} καὶ τῆς 19^{ης} τοῦ Γαμηλιῶνος, πιθανώτατα δὲ τὴν 18^{ην} ἢ τὴν 19^{ην} τοῦ μηνός (τριῶν ἢ τεσσάρων τῶν πέντε πρώτων πρυτανειῶν ἔχουσῶν ἀνὰ 39 ἡμέρας).

Δι' οὐδετέρας τῶν δύο ἡμετέρων συμπληρώσεων τῆς ἐπιγραφῆς θίγεται πῶς ἡ ἀκρίβεια τῆς διηγήσεως τοῦ Διοδώρου. Ἡ δὲ πιθανώτερα τῶν δύο, ὡς φρονῶ, συμπλήρωσις εἶνε ἡ δευτέρα. Ἐπομένως τὸ ψήφισμα πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ ὡς:

[Ἐπὶ Ναυσιγέν]ος ἀρχ[οντος ἐπὶ τῆς Πανδίο
Ἀκαμαν]
[νίδος ἔκτης π]ρυταν[είας· Μόσχος Κυδαθην]
[τίδος
[αιεὺς ἐγραμ]μάτευσ· [δευτέραι καὶ τριακο]
[σιτῆι τῆς πρυ]τανείας - - -

Ὡς ἐξάγεται λοιπὸν ἐκ τῆς συμπληρώσεως ταύτης, ὁ Διονύσιος εἶχε πέμψη πρεσβείαν εἰς Ἀθήνας πρὸ τῆς τελέσεως τῶν Ἀθηναίων, εἰς ἃ ἔμελλε νὰ συναγωνισθῆ, πρὸς ὑπογραφὴν συνθήκης μετὰ τοῦ Δήμου. Ἡ συνθήκη αὕτη ἐγένετο πρὸ ἢ μετὰ τὰ Ἀθήναια; Ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα θὰ μᾶς παράσχῃ ἡ ἀκριβὴς γνώσις τῶν ἡμερῶν τοῦ Γαμηλιῶνος, καθ' ἃς ἐτελοῦντο τὰ Ἀθήναια.

Ἡμέραι τῶν Ἀθηναίων.

Ὡς γνωστὸν ὁ Boeckh προτιμᾷ ὡς ἡμέραν ἐνάριξιν τῶν ἑορτῶν τὴν 20^{ην} τοῦ Γαμηλιῶνος, ἔδειξε δ' ὅτι κατὰ τὴν 19^{ην} ἐλάμβανε χώραν τελετὴ συνισταμένη εἰς τὴν διὰ κισσοῦ στέψιν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διονύσου (κιττώσεις Διονύσου), καθ' ἣν ὅμως ἡμέραν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἢ καὶ ἐγένετο ἐκκλησία τοῦ Δήμου [II, 237 (Ed. Min. 453), II, 236 (Sundwall. — AE1913, 119. AE1914, 190)]. Ἐνῶ ὁ Mommsen προτιμᾷ τὰς ἡμέρας 8-11 τοῦ Γαμηλιῶνος, φρονῶν ὅτι αἱ ἑορταὶ διήρουν τούτουλάχιστον τέσσαρας ἡμέρας.

Ἡ παραδοχὴ ἑκατέρας τῶν γνώμων τούτων ἤγειρε δυσκολίας, λόγῳ τῆς ἀνευρέσεως ψηφισμά-

των γενομένων κατὰ τὰ χρονικὰ ταῦτα διαστήματα. Οὕτως ἔχομεν τὰ ψηφίσματα τοῦ Δήμου II 234 (Ed. M. 450), II, 470, Ed. M. 499 ἀναφερόμενα εἰς τὴν 11^{ην} τοῦ Γαμηλιῶνος καὶ τὸ τῆς Βουλῆς II 475 εἰς τὴν 8^{ην} τοῦ αὐτοῦ, ἀντιτιθέμενα πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Mommsen. Ἄφ' ἑτέρου τὸ ψήφισμα τοῦ Δήμου II 256 b (Ed. M. 483) «ἐπὶ Φερεκλέους, Γαμηλιῶνος δευτέρᾳ μετ' εἰκάδας», ἂν ἡ ἀνάγνωσις τοῦ τύπου μετ' εἰκάδας ἦτο ἢ κατ' εὐθεΐαν, ἀντιτίθεται τῇ ἐκδοχῇ τοῦ Boeckh, ὑποτιθεμένου ὅτι αἱ ἑορταὶ διήρουν 4 ἡμέρας, ὡς φρονεῖ ὁ Mommsen. Ἄλλ' ἔδειξα ἐν AE 1913, 112 καὶ 1914, 187 ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦτο πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ κατὰ τὴν ἀντίστροφον ἔννοιαν, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν 28^{ην} τοῦ Γαμηλιῶνος.

Ἐχομεν ὅμως δύο σχετικὰς ἐπιγραφὰς τὰς II 5, 320 b καὶ I 274 ἀνηκούσας εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα 20-22 τοῦ Γαμηλιῶνος.

Ἐκ τούτων ἡ πρώτη: «Ἐπ' Ἀναξικράτους, Γαμηλιῶνος δευτέρᾳ ἐμβολίμῳ, ὀγδόῃ μετ' εἰκάδας ἡμερολεγδόν», ἣν ἐν AE 1913, 122 ἀνέγνω ἀντιστρόφως, ἥτοι ὡς ἀνήκουσαν τῇ 22^ῃ τοῦ Γαμηλιῶνος, οὐδόπως δύναται νὰ μειώσῃ τὴν ἰσχύ τῆς γνώμης τοῦ Boeckh, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ πρόκειται περὶ Γαμηλιῶνος τοῦ ὑστέρου ἐν ἀνωμάλῳ χρονολογικῶς ἔτει.

Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα προκειμένου περὶ τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς, ἣτις ἀφορᾷ εἰς τὴν διὰ δημεύσεως πώλησιν τῶν κτημάτων τοῦ Ἀξιόχου καὶ τοῦ Ἀδειμάντου, τῶν μετὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου συγκατηγορηθέντων ἐπὶ ἀσεβείᾳ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἡ πώλησις ἐγένετο τῇ ἐβδόμῃ ἰσταμένου, τῇ ἐνάτῃ φθίνοντος καὶ τῇ ἕκτῃ φθίνοντος τοῦ Γαμηλιῶνος μηνός, ἐπὶ τῆς Ἐρεχθεΐδος φυλῆς, ἐβδόμῃς πρυτανευούσης. Ἄλλ' ἡ φυγὴ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐγένετο τῷ 415 πΧ, ὡς δὲ ὁ B. Keil ὀρθῶς ἔδειξεν (Hermes, XXIX, 45 sq. q) ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τὸ ἔτος 414/3 πΧ. — Ἴνα συμβιβάσῃ τὰς χρονολογίας τῆς ἐπιγραφῆς μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ «ἐβδόμῃς» πρυτανείας, ὁ Keil δέχεται ὅτι τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ἐμβόλιμον καὶ ὅτι ἡ πρώτη πρυτανεία εἶχεν ἀναλάβῃ ἀπὸ τῆς 14^{ης} Σκιροφοριῶνος τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἐνῶ τούναντίον ὁ Kirchhoff φρονεῖ ὅτι ἐγένετο λάθος κατὰ τὴν χάραξιν

εἶτε εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς πρυτανείας εἶτε εἰς τὸν μῆνα.

Τὸ ἔτος 414/3 π.Χ. ὑπῆρξε πάντως κοινόν. Καὶ ὄντως, ὡς ἐν ΑΕ 1908 ἔδειξα, τῷ 422/1 ἤρχισεν ἐφαρμοζομένη ἡ ἐννεακαιδεκαετηρίς, τὸ δὲ 414/3 ὑπῆρξε κοινόν, καθ' ὃ ἕνατον τοῦ κύκλου. Ἀλλὰ καί, ἐν τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν ἐφηρμόσθη ἡ ἐννεακαιδεκαετηρίς ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ, ἀσφαλὲς τυγχάνει ὅτι τῷ 423/2 π.Χ. ἔληξε μία δεκαετηρίς, ἐπομένως τῷ 414/3 θὰ ἤρχιζε νέα δεκαετηρίς, τὸ δὲ πρῶτον ἔτος τῶν δεκαετηρίδων ἦτο κοινόν (περὶ τούτων ὅρα ἐμὴν Μελέτην ΑΕ 1907, 1908). Τὸ ἔτος ἄρα 414/3 ἐν ἑκατέροις τῶν χρονολογικῶν συστημάτων ὑπῆρξε κοινόν, ἡ δὲ ἐξήγησις τοῦ Keil δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἔτος κοινόν.

Δεχόμεθα λοιπόν, μετὰ τοῦ Kirchhoff, ὅτι πρόκειται περὶ λάθους καὶ δὴ περὶ Ἐρεχθείδος ἑκτης πρυτανείας.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον πίνακα Α (ΑΕ 1908, 300)

ὁ Γαμηλιῶν τοῦ 414/3 σύγκειται ἐκ 30 ἡμερῶν, ἡ δὲ ἐνάτη φθίνοντος εἶνε ἡ 22^α αὐτοῦ. Ἡ ἐπιγραφή ἄρα αὕτη διδάσκει ὅτι κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα π.Χ. ἡ 22^α τοῦ Γαμηλιῶνος δὲν ἀνῆκεν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀθηναίων.

Συμπέρασμα.

Ἐκ τῶν ἄνω φρονῶ ὅτι συνάγεται τὸ συμπέρασμα: 1^{ον} ὅτι ἡ ἑορτὴ τῶν Ἀθηναίων ἐλάμβανε χώραν ἀπὸ τῆς 19^{ης} μέχρι τῆς 21^{ης} τοῦ Γαμηλιῶνος καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπίθανον κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα ἢ καὶ βραδύτερον νὰ πρόσσετέθῃ μία ἔτι ἡμέρα (ἡ 22^α) εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἑορτάς, ὁμοίως ὡς συνέβη ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων εἰς τὰς ἑορτάς τῶν Ἐλευσινίων, καὶ 2^{ον} ὅτι ἡ περὶ τῆς τὸ ψήφισμα τοῦ 368/7 π.Χ. συνθήκη ἐγένετο πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀθηναίων.

Κωνσταντῖνος Μαλτέζος.

Βοηδρομιῶνος εἰκοστῆ;

ὑπὸ

Κωνσταντίνου Μαλτέζου.

Ἐν IG II Sup. ἐξεδόθη ἡ ἐπιγραφή 373 d (Ed. M. 799) ἔχουσα οὕτω κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Koehler:

Οὐχὶ στοιχηδόν.

2. [Ἐπὶ - - - ἄρχοντος ἐπὶ τ]ῆς Ἐρεχ[θ]είδος τρίτης πρυτανείας, ἡ[ι]
3. [- - - - - ἐ]γραμμάτευεν (υ) Βοηδρομιῶνος εἰ-
4. κοστῆ? - - - τῆ]ς πρυτανείας· (υ) ἐκκλησία·

Ἰποσημειοῖ δ' ὁ Kirchner: De supplemento ei[κοστῆ] cum Koehlero dubitat Mommsen, quod dies 20 Boedromionis in diebus festis (nupteriorum) magnorum Bacchi sacer est.

Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Mommsen ὅτι δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔχη γίνῃ τῆ εἰκοστῆ τοῦ Βοηδρομιῶνος ἐκκλησία εἶνε ὀρθοτάτη. Ἀφ' ἑτέρου ὁμοίως τῶν δύο τελευταίων γραμμάτων τοῦ 3^{ου} στίχου ὄντων

ΕΙ, οὐδεμία ἄλλη συμπλήρωσις τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε δυνατή. Ὡς ἐκ τούτου κατέφυγον εἰς τὴν ἀναψηλάφησιν τοῦ σωζομένου μέρους τῆς ἐπιγραφῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ, εὔρον δ' ὅτι ἐπὶ τοῦ μαρμάρου διακρίνεται μόνον ὡς τελευταῖον σωζόμενον γράμμα τοῦ τρίτου στίχου ἐν Ε καὶ οὐδὲν πλέον. Ὡστε ἡ ἀνάγνωσις ΕΙ εἶχε γίνῃ οὐχὶ ἐπακριβῶς.

Ὅθεν προτείνω ὡς πιθανωτάτην συμπλήρωσιν τῶν στίχων 3 καὶ 4 τὴν ἐξῆς:

3. [- - - - - ἐ]γραμμάτευεν· (υ) Βοηδρομιῶνος ἐ[κ-]
4. [τει ἐπὶ δέκα, ἐνδεκάτη τῆ]ς πρυτανείας. (υ) ἐκκλησία.

τοῦ ἔτους ὄντος ἐμβολίμου.

Δευτέρα ἐπιγραφή φέρουσα συμπλήρωσιν « Βοηδρομιῶνος εἰκοστῆ; » εἶνε ἡ ἐν IG II, 303 ἔχουσα κατὰ τὸν Koehler οὕτως:

Στοιχ. 38.

[Ἐπ' Ἀ]ντιμάχου [ἄρχ]ο[ν]τος ἐπὶ τῆς Ἴππο[θων]τιδος [τρίτη]ς πρυτανείας, ἧι Χ[α]ι[ρ]ο[ι]γένης [Χαιριγένου] [υ]Μυ[ρ]ρινούσι[ος] ἐγ[ρ]αμ[μ]ά[τε]υεν· [Β]ο[η]δρομιῶνος [εἰκοστῆ]ι μ[ι]ᾶ[ι] καὶ εἰκοσ[τ]εῖ τῆς πρυτανείας.]

Ἄλλ' ἐν Ed. M. 768 ὁ Kirchner παρατηρεῖ ὅτι αἱ συμπληρώσεις αὐταὶ τοῦ Koehler «neque spatiis conveniunt, neque probabile est die 20 Boeodromionis, qui in numero dierum festorum Eleusiniorum Bacchi sacer erat, contionem ha-

bitam esse; Reusch. Schmidt. Unger. Mommsen. Itaque lectionem Velseni et Ungeri recepimus».

Τὴν ὑπὸ τοῦ Kirchner δεκτὴν γενομένην ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιγραφῆς συμφώνως τῇ γνώμῃ τοῦ Velsen καὶ Unger, δὲν ἐδέχθη (βρα AE 1914, 189), ὡς παρέχουσιν ἀνώμαλον διανομὴν τῆς διαρκείας τῶν πρυτανειῶν, ἐπρότεινα δὲ ἐκεῖ ἐτέραν συμπλήρωσιν, σύμφωνον πρὸς τὰ χρονολογικὰ δεδομένα καὶ πρὸς τὸν κενὸν χώρον τῶν στοιχείων.

Κωνσταντῖνος Μαλιτζός.

Ἀλεξανδρινὰ ὀστέϊνα ἀνάγλυφα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου

ὑπὸ

Ἀνδρέου Ξυγγοπούλου.

Ἡ αἰγυπτιακὴ συλλογὴ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, ἣτις προέρχεται ἐκ τῶν δωρεῶν Ἰωάν. Δημητρίου καὶ Ἀλ. Ρόστοβοιτς, πλὴν ἀρκετὰ πλουσίας συλλογῆς κοπτικῶν ὑφασμάτων, περὶ ὧν προσεχῶς θέλομεν ἀσχοληθῆ, περιέχει καὶ πέντε μικρὰ ἐξ ὀστέϊνων ἀνάγλυφα ἀξιολογότατα ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῶν παραστάσεων.

Τοιαῦτα ὀστέϊνα ἀνάγλυφα εὐρέθησαν εἰς μέγα πλῆθος, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1880 κέ. εἰς τὰς παρά τὴν Ἀλεξάνδρειαν νεκροπόλεις — κυρίως εἰς τὸ Kom. Ἡ χρῆσις τῶν μικρῶν τούτων ἀναγλύφων εἶναι γνωστὴ. Ἐχρησίμευον ταῦτα διὰ τὸν στολισμὸν ἐπίπλων ἢ κιβωτίων ἐφ' ὧν προσηλοῦντο¹.

Ἡ σημασία δὲ τῶν ἀναγλύφων τούτων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς τέχνης καὶ ἰδίως τῶν χριστιανικῶν ἐλεφαντουργημάτων εἶναι μεγίστη, ὡς δύναται πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ. Πλεῖστα δὲ εἶναι τὰ διακοσμητικὰ θέματα τῶν μικρῶν τούτων ἀναγλύφων τὰ διατηρηθέντα ἐν τῇ βυζαντινῇ τέχνῃ ἀναλλοίωτα. Οὕτω, διὰ ν' ἀναφέρω ἐν μόνον πα-

ράδειγμα, ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ παράστασις τῆς Νίκης κρατούσης διὰ τῶν ὑψωμένων χειρῶν μετάλλιον, ἢ ἐποῖα ἐν τῇ παλαιοβυζαντινῇ τέχνῃ μεταβάλλεται εἰς ἄγγελον, ὅπως εἰς τὰ μωσαϊκὰ τῆς Ραβέννης, κατάγεται ἐκ παραστάσεως εὐρισκομένης ἐπὶ τοιούτων ἀναγλύφων².

Διὰ τοὺς λόγους τούτους τὰ μικρὰ ταῦτα μνημεῖα, ἐφ' ὧν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τὰ πρότυπα θεμάτων τόσοσ ἀγαπητῶν εἰς τὴν μετέπειτα βυζαντινὴν τέχνην, εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος καὶ χρήζουσι λεπτομερεστάτης ἐρεύνης.

Τὰ πέντε ἀνάγλυφα τοῦ ἡμετέρου μουσείου δύνανται νὰ κατανεμηθῶσιν εἰς τρεῖς ομάδας: τὴν τῶν νηρηίδων, τὴν τῶν χορευτριῶν ὡς καὶ τὴν τοῦ ἱσταμένου γυμνοῦ ἀνδρός.

Καὶ πρῶτον ἡ ὁμάς τῶν νηρηίδων:

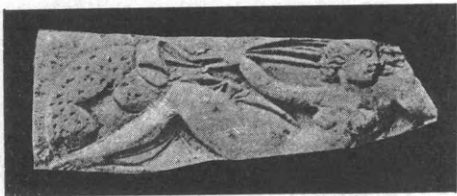
I. (N° 947). Νηρηὶς καθήμενη ἐπὶ τοῦ ἐλισσομένου λεπιωτοῦ σώματος θαλασσίου τέρατος. Εἶναι ἐντελῶς σχεδὸν γυμνὴ καὶ κάθηται πρὸς δεξιὰ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος.

¹ Millet, L'art byzantin (παρὰ Michel Histoire de l'art τόμ. I σ. 263. Wulff Altchristliche und byzantinische Kunst Berlin-Neubabelsberg (Akademische Verlagsgesells. Athenion) σ. 189 κέ.

² Strzygowski Hellenistische und koptische Kunst. in Alexandria (Bull. de la Société archeol. d'Alexandrie, V 1902) σ. 6 κέ.

Διὰ τῆς τεταμμένης ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ τὸ ἐν ἄκρον τοῦ πέπλου, ὅστις κολποῦται ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐν εἶδει τόξου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο αὐτοῦ ἄκρον συγκρατεῖται διὰ τῆς πρὸς τὰ κάτω πιπτούσης δεξιᾶς χειρὸς. Ἄλλο ὕφασμα καλύπτει τὸν ἀριστερὸν αὐτῆς πόδα (**εἰκ. 1**).

Εἰκ. 1.

Ὁ τύπος οὗτος τῆς νηρηίδος εἶναι ἐκ τῶν λίαν συνήθων.

Εἶναι δὲ ἡ παράστασις αὕτη ἐξελιγμένη, ὡς νομίζω, μορφή ἄλλου πολὺ συνθετοτέρου τύπου οὗ διεσώθησαν παραδείγματά τινα. Ὑπάρχει πράγματι μία παράστασις, ἐν ἣ εἰκονίζεται νηρηὶς ἔχουσα τὴν ἰδίαν περίπου στάσιν πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ἡμέτερου ἀναγλύφου, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι εἶναι περισσότερο ἐξηπλωμένη, τείνει δὲ αὕτη τὴν δεξιάν χειρὰ πρὸς κάλαθον πλήρη καρπῶν ὃν προσφέρει εἰς αὐτὴν εἷς τρίτων. Ὁ ἐν σχήματι τόξου πέπλος ἐπίσης πλαισιοῖ τὴν μορφήν ταύτην (**εἰκ. 2**)¹. Ἡ παράστασις αὕτη εἶναι, ὡς νομίζω, ἂν

Εἰκ. 2.

ὄχι ἡ ἀρχική, τοῦλάχιστον ἡ παλαιότερα σφζομένη μορφή τοῦ τύπου εἰς ὃν ἀνήκει καὶ τὸ ὑπὸ μελέτην ἀνάγλυφον. Ἐν τούτοις μεταξύ τῆς ἀρχικῆς ἐκείνης μορφῆς καὶ ἐκείνης ἣν ἀντιπροσωπεύει τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον παρεντίθεται μία ἄλλη ἀπλουστερά τῆς πρώτης. Εἰς τὴν διάμεσον ταύτην παράστασιν βλέπομεν τὴν νηρηίδα ἔχουσαν

¹ Wulff, Beschreibung der Bildwerke der christlichen Epochen I (Altchristliche Bildw.) N° 387 πίν. XVIII.

τὴν ἰδίαν στάσιν, ἐλλείπει ὅμως ὁ τρίτων ὁ προσφέρων τὸ κἀνίστρον, τὴν θέσιν δὲ αὐτοῦ κατέχει τὸ ἐλίσσόμενον λεπιωτὸν σῶμα θαλασσίου τέρατος προελθόντος πιθανῶς ἐκ τοῦ κάτω σώματος τοῦ τρίτωνος. Ἡ νηρηὶς ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ νὰ παρίσταται μετὰ τεταμμένην τὴν ἀριστερὰν χεῖρα· ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ κρατοῦντος τὸ κἀνίστρον τρίτωνος, ἡ τάσις αὕτη τῆς χειρὸς δὲν ἔχει σκοπὸν, ὁ τεχνίτης ἐδικαιολόγησε τὴν κίνησιν ταύτην ποιήσας τὴν χεῖρα νὰ κρατῇ τὸ ἄκρον τοῦ πέπλου ὁ ὅποιος διατηρεῖ ἀμετάβλητον τὴν τοξοειδῆ αὐτοῦ μορφήν (**εἰκ. 3**)². Περαιτέρω

Εἰκ. 3.

ἀπλοποιήσις τῆς παραστάσεως ταύτης ἤγαγεν εἰς τὴν μορφήν ἣν παρουσιάζει τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον. Ἡ στάσις ὅμως ἐνταῦθα ἔχει τροποποιηθῆ ὀλίγον. Ἡ νηρηὶς δὲν εἶναι πλέον ἐξηπλωμένη ἀλλὰ κάθηται μᾶλλον. Ἐν τούτοις ὁ τοξοειδὴς πέπλος καὶ τὸ σῶμα τοῦ θαλασσίου τέρατος ὑπάρχουσιν ἀκόμῃ.

II. (N° 949). Νηρηὶς γυμνὴ καθημένη ἐπὶ τῶν νώτων δελφίνος. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι σχεδὸν κατ' ἐνώπιον, ἡ δὲ κεφαλὴ εἶναι ἐστραμμένη ὀλίγον πρὸς δεξιὰ, ἐν ᾧ ἡ κόμη παρίσταται ἀνεμιζομένη. Περὶ τὸν λαιμὸν φέρει περιδέριον. Αἱ χεῖρες, αἵτινες σφζονται μέχρι τῶν ἀγκῶνων

² Wulff, ἐνθ' ἂν. N° 388 πίν. XVIII.

περίπου, εἶναι τεταμμένα, ἐπ' αὐτῶν δὲ πίπτουσι τὰ ἄκρα τοῦ τοξοειδοῦς πέπλου, ὁ ὁποῖος κολποῦται ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὀψεως τοῦ πλακιδίου διασώζεται ἀκόμη ἡ κολλητικὴ οὐσία δι' ἧς συνεκρατεῖτο τὸ ἀνάγλυφον ἐπὶ τοῦ ἐπίπλου τὸ ὁποῖον ἐκόσμηι (εἰκ. 4).

Εἰκ. 4.

Μολονότι ἐκ πρώτης ὀψεως ἡ παράστασις αὕτη φαίνεται διαφορετικὴ τῆς προηγουμένης, βαθυτέρα ἐξέτασις αὐτῆς ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ αὕτη κατάγεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἢ παραπλησιοῦ τύπου ἐξ οὗ καὶ ἡ προηγουμένη παράστασις.

Ἐὰν παραβάλλη τις τὸ ὑπὸ μελέτην ἀνάγλυφον πρὸς ἓν τοιοῦτον τοῦ μουσείου Ἀλεξανδρείας¹ θὰ παρατηρήσῃ, ὅτι μεταξύ τῶν δύο τούτων ἔργων μεγάλη ὑπάρχει σχέσις. Τὸ ἀνάγλυφον δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀνήκει εἰς τύπον πιθανότατα, ὡς νομίζω, προελθόντα ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκείνου τύπου ἐξ οὗ πᾶσαι αἱ παραστάσεις αὗται προέκυψαν, ἴσως δὲ ἀποτελοῦντα καὶ συνέχειαν ἐκείνου καθ' ὅσον ἐν

¹ *Strzygowski*, *Hellenistische und koptische Kunst*, ἐνθ' ἀν. πίν. I-II N° 2043.

αὐτῇ ἡ νηρηὶς ἔχει ἤδη λάβει τὸν καρπὸν ἐκ τοῦ κανίστρου τοῦ τρίτωνος, ὅστις ἀναχωρεῖ στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὴν (εἰκ. 5).

Εἰκ. 5.

Τεχνικῶς τὸ δεύτερον τοῦτο ἀνάγλυφον τοῦ ἡμετέρου μουσείου εἶναι πολὺ τελειότερον τοῦ προηγουμένου. Ἐν ᾧ εἰς τὸ πρῶτον αἱ λεπτομέρειαι καὶ τὰ περιγράμματα τείνουσι νὰ δηλωθῶσι δι' ἀπλῶν ἐγχαράκτων γραμμῶν, εἰς τὸ δεύτερον κυριαρχεῖ τὸ ἀνάγλυφον καὶ ἡ στρογγυλότης. Ἐν γένει δὲ εἰς τὸ πρῶτον παρατηρεῖται μεγάλη ξηρότης γραμμῶν, ἥτις εἰς τὸ δεύτερον δὲν εἶναι διόλου αἰσθητὴ, ἀντικαθιστωμένη ὑπὸ ἐξαιρετικῆς ἀπαλότητος καὶ πλαστικότητος.

Ἡ παράστασις τῆς νηρηίδος, ἧς δύο διάφορα παραδείγματα κατέχει τὸ ἡμέτερον μουσεῖον, εἶναι μία τῶν μάλιστα συχνῶν μεταξύ τῶν μικρῶν τούτων ἀναγλύφων. Μὲ διαφόρους παραλλαγὰς τὴν βλέπομεν συχνότατα ἀπεικονιζομένην.

Πλὴν δὲ τῶν ἐξ ὀστοῦ καὶ ἐλεφαντόστου παραστάσεων, ὧν ἐν τῶν καλλιτέρων παραδειγμάτων εἶναι ἡ νηρηὶς ἢ παριστωμένη ἐπὶ μιᾶς τῶν ἐξ ἐλέφαντος ἀλεξανδρινῶν πλακῶν τῶν προσηλωμένων ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῆς καθεδρικοῦς ἐκκλησίας τοῦ Aix-la-Chapelle², εὐρίσκομεν τὴν παράστασιν

² *Strzygowski*, *Hellenistische und koptische Kunst* ἔ. ἀ. σελ. 42 κέ. Ὁμοίως *Strzygowski*, *Der Dom zu Aachen*. Leipzig 1904 σ. 5 κέ..

τῆς νηρηίδος καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀκόμη μνημείων. Ἀρκεῖ δὲ ν' ἀναφέρω δύο μικρὰ μαρμάρινα ἀετώματα τοῦ μουσείου τοῦ Καίρου ἐφ' ὧν παρίσταται ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς γυμνὴ νηρηΐς κρατοῦσα διὰ τῶν χειρῶν τὸν τοξοειδῆ πέπλον καὶ καθημένη ἐπὶ τῶν νώτων ἵπποκάμπου (;)¹, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου ἐπίσης γυμνὴ νηρηΐς, ἔχουσα στάσιν λίαν ἀνάλογον πρὸς τὸ δεύτερον τῶν ἡμετέρων ἀναγλύφων, κρατοῦσα ἐπίσης τὸν πέπλον καὶ καθημένη ἐπὶ μεγάλου δελφίνου². Ἐκτὸς ὅμως τῶν λιθίνων μνημείων καὶ ἐπὶ ὑφασμάτων ἀκόμη ἀνευρίσκομεν τὴν παράστασιν ταύτην. Οὕτω ἐπὶ ἐνὸς ὑφάσματος προερχομένου ἐκ τῆς νεκροπόλεως τοῦ Deir-el-Dyk βλέπομεν μεταξὺ ἄλλων παραστάσεων καὶ ὁμοίαν νηρηΐδα καθημένην ἐπὶ ἵπποκάμπου καὶ κρατοῦσαν τὸν τοξοειδῆ πέπλον³.

Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων καταφαίνεται σαφῶς πόσον ἡ διάδοσις τῆς παραστάσεως ταύτης ἦτο μεγάλη.

Ἐπίσης πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ τοξοειδοῦς πέπλου τὸν ὁποῖον εὐρίσκομεν τὸν αὐτὸν ἐπὶ πασῶν σχεδὸν τῶν παραστάσεων τούτων. Ἐκ τῆς παραστάσεως τῆς νηρηΐδος ὁ πέπλος ἐπανελήφθη καὶ εἰς ἄλλας συγγενεῖς παραστάσεις δημιουργηθείσας κατ' ἀναλογίαν πρὸς αὐτήν. Μία τοιαύτη ἀνάλογος παράστασις εἶναι ἡ τῆς Εὐρώπης καθημένης ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ταύρου. Οὕτω εἰς πολλὰς παραστάσεις τοῦ θέματος τούτου ἡ Εὐρώπη φέρει τὸν τοξοειδῆ πέπλον, ἐν γένει δὲ ἡ ὅλη στάσις αὐτῆς δεικνύει, ὅτι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν τύπον τῆς νηρηΐδος ἐπλάσθη αὕτη. Τοιαύτας παραστάσεις τῆς Εὐρώπης κατέχει περὶ τὰς τρεῖς ἢ συλλογῇ τῶν κοπτικῶν ὑφασμάτων τοῦ ἡμετέρου μουσείου. Ἐπὶ ἐνὸς στρογγύλου ὑφάσματος (N^ο $\frac{2201}{1777}$) παρίσταται ἐπὶ ἐδάφους πρασίνου ἡ Εὐρώπη ἐντελῶς γυμνὴ κρατοῦσα τὸν πέπλον καὶ καθημένη ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ τρέχοντος ταύρου. Τὸ ἄλλο ὑφάσμα (N^ο 227) εἶναι ἔμπροσθεν μέρους χιτῶνος (Tunica) ἐφ' οὗ εἶναι ἐπερραμμένα δύο ἐπιμήκη σημεῖα (clavi) φέροντα παραστάσεις. Μεταξὺ τῶν

παραστάσεων τούτων εὐρίσκεται καὶ ἡ Εὐρώπη ἐπὶ τοῦ ταύρου δις ἐπαναλαμβανομένης τῆς παραστάσεως ἐπὶ τῶν δύο σημείων. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὑφάσματος ὑπάρχει καὶ παράστασις τῆς Λήδας μετὰ τοῦ κύκνου, θέματος συνήθους εἰς τὴν κοπτικὴν τέχνην. Ἐπὶ ἐνὸς τρίτου δὲ τέλος στρογγύλου ἐπίσης ὑφάσματος (N^ο 3261) παρίσταται ἡ Εὐρώπη ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ταύρου φέρουσα περιεργωτάτην στολήν· εἰς τὴν παράστασιν ὅμως ταύτην ὁ πέπλος δὲν ἔχει τὸ τοξοειδὲς σχῆμα ἀλλ' ἀνεμίζεται ἐλευθέρως.

Τὸ τοξοειδὲς σχῆμα τοῦτο τοῦ πέπλου τοσοῦτον κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν περίοδον εἶχε διαδοθῆ ὥστε εὐρίσκομεν αὐτὸ καὶ εἰς τὴν βουδδιστικὴν ἀκόμη τέχνην⁴. Τοῦτο δὲ οὐδόλως θέλει φανῆ παράδοξον εἰς τὸν γνωρίζοντα, ὅτι ἡ λεγομένη Ἑλληνοβουδδιστικὴ τέχνη τῆς Candhāra ἴσταται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς ἑλληνιστικῆς τέχνης.

Καὶ εἰς τὴν μετέπειτα δὲ παλαιοβυζαντινὴν καὶ τὴν μεταγενεστέραν βυζαντινὴν τέχνην ἀνευρίσκομεν τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ πέπλου. Ἐκτὸς δὲ τῆς παραστάσεως τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τοῦ περιφῆμου ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ South-Kensington τοῦ Λονδίνου ἐλεφαντίνου κιβωτιδίου Veroli⁵, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν περίφημον ὁμάδα τῶν κιβωτιδίων τῶν κοσμουμένων δι' ἐθνικῶν ἀλεξανδρινῶν παραστάσεων καὶ τὰ ὁποῖα χρονολογοῦσι γενικῶς ἀπὸ τοῦ Θ'-Ι' αἰῶνος⁶, πλὴν, λέγω, τῆς παραστάσεως τῆς Εὐρώπης ἀπαντῶμεν τὸν πέπλον τοῦτον καὶ ἐπὶ ἄλλων βυζαντινῶν μνημείων. Οὕτω προχείρως ἀναφέρω τὴν παράστασιν τῆς Νυκτὸς ἐν τῇ μικρογραφίᾳ τοῦ γνωστοτάτου Ψαλτηρίου τῶν Παρισίων (Parisinus 139)⁷ τὸ ὁποῖον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ Ι' αἰῶνος, εἶναι ὅμως ἀντίγραφον ἀλεξανδρινοῦ πρωτοτύπου τοῦ Δ'-Γ' αἰῶνος⁸. Ὅμοιος εἰς μίαν ἄλλην μικρογραφίαν τοῦ ἰδίου Ψαλτηρίου παριστῶσαν τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης

⁴ Foucher, L'art greco-bouddhique du Gandhāra. Paris 1907, τόμ. Ι εἰκ. 157.

⁵ Εἰκὼν παρὰ Dalton, Byzantine art and archaeology. Oxford 1911, εἰκ. 132.

⁶ Περὶ τῶν κιβωτιδίων τούτων βλ. Diehl, Manuel d'art byzantin. Paris 1910, σ. 347 κέ., 613 κέ. Dalton, ἐνθ' ἄν. σ. 215 κέ.

⁷ Εἰκὼν προχείρως παρὰ Diehl ἐνθ' ἄν. εἰκ. *Ἐγχρωμος εἰκὼν τῆς μικρογραφίας παρὰ Wulff, Althcr. und byzant. Kunst πίν. XXI.

⁸ Wulff, ἐνθ' ἄν. σ. 284 κέ.

¹ Strzygowski, Koptische Kunst Catalogue general des antiquités égyptiennes du musée du Caire. Vienne 1909 N^ο 7280.

² Strzygowski ἐνθ' ἄν. N^ο 7289.

³ Gayet, Le costume en Egypte du III et XIII siecle. Paris 1900, No 34.

ἡ Νυξ παρίσταται φέρουσα πέπλον ἔχοντα τὸ αὐτὸ σχῆμα¹. Ἀλλὰ καὶ ἡ βυζαντινὴ τέχνη τῆς τελευταίας περιόδου δὲν ἐλησμόνησε τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο σχῆμα τοῦ πέπλου. Οὕτω εἰς τὰς ὑπὸ βυζαντινὴν ἐπίδρασιν ἰσταμένας σερβικὰς τοιχογραφίας τῆς Graecanica ἀνερχομένας εἰς τὸν ΙΔ' αἰῶνα, ἡ Γῆ παρίσταται φέρουσα εἶδος πέπλου ἀναμιμνήσκοντος τὰ παλαιὰ Ἀλεξανδρινὰ ἀνάγλυφα².

Προβαίνομεν νῦν εἰς τὴν μελέτην τῆς ομάδος τῶν ὄρχηστρίδων, ὧν δύο μόνον παραστάσεις ἔχει τὸ ἡμέτερον μουσεῖον:

III. (N° 948). Ὁρχηστρίς παριστωμένη μὲ τὸ σῶμα κατ' ἐνώπιον. Στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀριστερὰ τείνουσα πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τὰς χεῖρας, δι' ὧν κρατεῖ κύμβαλον μόλις διακρινόμενον. Φέρει χιτῶνα ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν καὶ κολπούμενον διὰ τῶν βιαίων κινήσεων τῆς ὄρχήσεως (εἰκ. 6).

Εἰκ. 6.

Ὁ τύπος οὗτος τῆς ὄρχηστρίδος εἶναι ἀρκετὰ κοινός. Ἀχεραῖαν δὲ τὴν παράστασιν διασώζει ἐν τοιοῦτον ἀνάγλυφον ἐν Βερολίῳ³, ὅπου φαίνεται καὶ ἡ διάταξις τοῦ κάτω μέρους τοῦ σώματος, ὅπερ

¹ Diehl, ἐνθ' ἀν. εἰκ. 275

² Εἰκὼν παρὰ Millet, Byzance et non l'Orient ἐν Revue archéologique 1908 I σ. 185 εἰκ. 10.

³ Wulff, Beschreibung ἐνθ' ἀν. Νο 379, πίν. XVI.

ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου, ἐπίσης δὲ διακρίνεται καλῶς καὶ τὸ κύμβαλον τὸ μόλις διαφαινόμενον ἐν τῷ ὑπὸ μελέτην ἀναγλύφῳ (εἰκ. 7).

Εἰκ. 7.

IV. (N° 216). Ὁρχηστρίς ὀρθία παριστωμένη σχεδὸν κατ' ἐνώπιον. Φέρει μακρὸν χιτῶνα ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν καὶ ἀφίνοντα γυμνὸν τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ μέρος τοῦ στήθους. Τὴν δεξιὰν χεῖρα ἔχει ἐρριμένην πρὸς τὰ κάτω, ἐν ᾗ ἡ ἀριστερὰ εἶναι κεκαμμένη ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ κρατεῖ κύμβαλον. Ὁ ἀριστερὸς πούς πατεῖ ὀλόκληρος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν ᾗ ὁ δεξιὸς μόλις ἐφάπτεται αὐτοῦ διὰ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων (εἰκ. 8).

Ὁ τύπος ὃν ἀντιπροσωπεύει τὸ δεύτερον τοῦτο ἀνάγλυφον τῆς ὄρχηστρίδος δὲν εἶναι ἐκ τῶν πολὺ

Εἰκ. 8.

συνήθων, ἐλάχιστα δὲ τούτου παραδείγματα εἶναι γνωστά.

Ἐξετάζοντες γενικῶς τὸν τύπον τῶν ὄρχηστρίδων παρατηροῦμεν, ὅτι οὗτος δὲν ἔχει τὴν μεγάλην διάδοσιν, ἣν εὗρομεν εἰς τὴν παράστασιν τῆς νηρηίδος. Ὑπάρχει ὅμως μέγα πλῆθος παραλλαγῶν τῶν παραστάσεων τούτων τῶν ὄρχηστρίδων. Τῆς παραστάσεως, ἐπὶ παραδείγματι, ἣν ἀντιπροσωπεύει τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον III, πολὺ συνηθεστέρα εἶναι μία ἄλλη καθ' ἣν ἡ ὄρχηστρίς χορεύει ἐντελῶς γυμνή, ἐν ᾧ ὁ πέπλος ἀνεμιζέται ὀπισθεν αὐτῆς σχηματίζων οὕτω διὰ τῶν πτυχῶν αὐτοῦ τὸ κεκοσμημένον βᾶθος τῆς παραστάσεως¹. Ἀλλὰ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου τύπου ὑπάρχουσιν ἀκόμη παραλλαγαί. Οὕτω ἐπὶ τινῶν ἀναγλύφων ἡ ὄρχηστρίς παρίσταται γυμνή ἐπίσης, ἀλλὰ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, εἰς στάσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν βακχίδων ἐπὶ ἀρχαίων ἀγγείων, ἐν ᾧ αἱ κρατοῦσαι τὸ κύμβαλον χεῖρες πίπτουσι πρὸς τὰ κάτω². Ἐπὶ ἄλλων ἀναγλύφων ἡ ὄρχηστρίς κρατεῖ τὸ κύμβαλον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐν ᾧ ἡ ἄλλη πίπτει ἀδρανῆς πρὸς τὰ κάτω³. Κατ' ἄλλην τέλος παραλλαγὴν ἡ ὄρχηστρίς ἔχει στάσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς προηγουμένης παραστάσεως, μετὰ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι αὕτη εἶναι ἐν-

¹ *Strzygowski*, *Koptische Kunst* ἐνθ' ἄν. Νο 7074, 7075, 7079, 7080, 7105.

² *Strzygowski*, ἐνθ' ἄν. Νο 7387.

³ *Strzygowski*, ἐνθ' ἄν. Νο 7101.

δεδυμένη, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἀναγλύφου⁴.

Τοῦ τύπου, ὃν ἀντιπροσωπεύει τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον IV, ὡς μὴ ὄντος ἐκ τῶν συνήθων, δὲν ὑπάρχουσιν οὐδὲ παραλλαγαί. Ἀπομίμησις εἶναι ἴσως, νομίζω, ἂν καὶ πολὺ ἀπομεμακρυσμένη, μία παράστασις ὄρχηστρίδος, ἣν πολὺ συχνὰ εὕρισκομεν ἐν ἀναγλύφῳ ἐπὶ χαλκίνων δοχείων, ὧν πολλὰ ἀπόκεινται ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Καίρου⁵. Τὰ χαλκίνα ταῦτα ἀνάγλυφα εἰκονίζουσι, μετὰ διαφόρους παραλλαγάς, ὄρχηστρίδα μετὰ ἀνεμιζόμενα ἐνδύματα φέρουσαν πάντοτε τὴν μίαν χεῖρα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ἄλλην τείνουσαν πρὸς τὰ κάτω ἐνίοτε δὲ ἔχουσαν καὶ ταύτην ὑψωμένην.

Ἀναμνήσεις τοῦ τύπου τῶν ὄρχηστρίδων εὕρισκομεν καὶ εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην, ὅπως τοῦτο εἶδομεν καὶ διὰ τὰς νηρηίδας. Οὕτω τὸν τύπον τῆς ἀλεξανδρινῆς χορευτρίας ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν πρὸ τοῦ Σαουλ καὶ τοῦ Δαυὶδ ὄρχουμένην νεάνίδα ἐν μιᾷ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Ψαλτηρίου τῶν Παρισίων⁶. Ἐπίσης ἐν τῷ Ψαλτηρίῳ τῆς συλλογῆς Chloudof, τὸ ὅποσον θεωρεῖται ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ὁμάδος τῶν λεγομένων λαϊκῶν Ψαλτηρίων, ἡ παράστασις τῆς ὄρχουμένης Μαριὰμ ἀναμνηστικῶς τὰς ἀλεξανδρινὰς παραστάσεις τῶν ὄρχηστρίδων⁷. Τέλος μία ὄρχηστρίς κοσμοῦσα τὴν πρόσοψιν οἰκοδομήματος εἰς μίαν μικρογραφίαν τοῦ ἐν Βατικανῷ χειρογράφου τῆς Ὀκτατεύχου (Νο 747) ἐνθυμίζει πολὺ τὰς παραστάσεις τῶν ἀλεξανδρινῶν ἀναγλύφων⁸.

Καὶ ἤδη ἐρχόμεθα εἰς τὸν τύπον τοῦ ἱσταμένου γυμνοῦ ἀνδρός. Τοῦ τύπου τούτου ἐν μόνον παράδειγμα κατέχει τὸ ἡμέτερον μουσεῖον:

V. (Νο 207). Ἄνθρωπος γυμνὸς ὀρθὸς ἱστάμενος. Φέρει μικρὰν χλαμύδα ἐπὶ τοῦ στήθους ἣτις πίπτει πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὴν δεξιὰν ἔχει πρὸς τὰ κάτω καὶ κρατεῖ δι' αὐτῆς ἀντικείμενόν τι ἀδιάγνωστον,

⁴ *Strzygowski*, ἐνθ' ἄν. Νο 7100.

⁵ *Strzygowski*, ἐνθ' ἄν. Νο 9040, 9048, 9052, 9058.

⁶ *Omont*, *Fac-similés des miniatures des plus anciens Manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale*. Paris 1902 πίν. V.

⁷ *Tikkanen*, *Die Psalterillustration im Mittelalter* Helsingfors 1895 εἰκ. 11.

⁸ Εἰκὼν παρὰ *Ouspensky*. Ἡ Ὀκτατεύχος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σεραγίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσιστί. (Δελτίον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικοῦ ἀρχαιολ. Ἰνστιτούτου XII 1907). Λεύκωμα πίν. VII 4.

ἡ δὲ ἀριστερὰ εἶναι ὑψωμένη καὶ φαίνεται, ὅτι δι' αὐτῆς κρατεῖ ἐν ἄκρον τῆς χλαμύδος, ὡς δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τῆς παραβολῆς πρὸς ἀνάλογον ἐπὶ ὁστοῦ παράστασιν ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου¹. Τὸ τεμάχιον τοῦ ὁστοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι γεγλυμμένη ἡ ἡμετέρα παράστασις εἶναι κυρτὸν ὁμοιάζον κατὰ τοῦτο πρὸς τὰ ἀνάγλυφα τοῦ ἄμβωνος τῆς ἐν Aix-la-Chapelle καθεδρικῆς ἐκκλησίας, ἀμφοτέρωθεν δὲ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς ὑπάρχουσι δύο ὀπαὶ δι' ὧν προσηλοῦτο τὸ ὁστοῦν ἐπὶ τοῦ ἐπίπλου τὸ ὁποῖον ἐκόσμη. Εἰς τὸ κάτω μέρος τὸ ἀνάγλυφον εἶναι τεθραυσμένον, οὕτω δὲ ἐλλείπουσιν οἱ πόδες τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῶν γονάτων (εἰκ. 9).

Εἰκ. 9.

Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο πρέπει νὰ συμπληρωθῇ με τοὺς πόδας χιαστὶ διασταυρουμένους. Εἰς τὴν συμπλήρωσιν δὲ ταύτην ὀδηγεῖ ἡ ἐλαφρά, οὐχ ἤττον ὅμως καταφανής, πρὸς τὸ ἐν μέρος κλίσις τοῦ κορμοῦ, ἣτις παρουσιάζεται ὅταν τὸ σῶμα στηρίζεται διὰ τοῦ ἐνὸς ποδός. Ἐξ ἄλλου τὸ μέγα πλῆθος τῶν ὁμοίων παραστάσεων τῶν εὑρισκομένων ἐπὶ τῶν τοιοῦτων ἀναγλύφων συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς συμπληρώσεως ταύτης.

¹ Wulff, Beschreibung ἔνθ' ἀν. N° 398, πίν. XLII.

Τί παριστᾷ ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἀναγλύφου ἀνδρική μορφή δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ εἴπη τις. Τὴν στάσιν ταύτην ἔχει περίπου καὶ ὁ Διόνυσος ἐπὶ τῶν δύο ἀναγλύφων τοῦ Aix-la-Chapelle², πλὴν ὅμως τούτου καὶ ἄλλαι μορφαὶ παρίστανται κατὰ τὸν τύπον τοῦτον. Οὕτω τὸ μικρὸν ἀνάγλυφον τοῦ τοῦ Βερολίνου (N° 398), περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει πλείστας ἀναλογίας πρὸς τὸ ἡμέτερον, φαίνεται παριστῶν πολεμιστὴν ἴσως ἢ καὶ ἀπλῶς ἰστάμενον ἔφηβον.

Τέλος τὸν τύπον τοῦτον εὑρίσκομεν καὶ ἐπὶ κοπτικῶν ὑφασμάτων ἀκόμη. Τοιαύτη εἶναι μία μορφή, ἐπὶ ὑφάσματος ἀνήκοντος εἰς τὴν αἰγυπτιακὴν συλλογὴν τοῦ ἡμετέρου μουσεῖου. Ἡ μορφή αὕτη παρουσιάζει, κατὰ τὴν στάσιν, τόσας ἀναλογίας πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον ὥστε δύναται νὰ δώσῃ ἰδέαν τινὰ περὶ αὐτοῦ ὅτε ἦτο ἀκέραιον. Ἡ μόνη δὲ παρατηρουμένη μετὰ τῶν δύο παραστάσεων διαφορὰ εἶναι, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος δὲν κρατεῖ οὐδὲν ἐκ τῶν ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα κρατεῖ ὁ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ (εἰκ. 10).

Εἰκ. 10.

Ἐπίσης δέον ν' ἀναφέρω καὶ ἐν ἄλλο περιέργον στρογγύλον ὑφασμα τῆς ἰδίας συλλογῆς (N° 3270), ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρίσταται ἀνὴρ γυμνὸς με τοὺς πόδας χιαστὶ στηριζόμενος ἐπὶ ὑψηλῆς ράβδου καὶ ὑψῶν τὴν δεξιάν, περὶ αὐτὸν δὲ ὑπάρχουσι πρόβατα. Τὸ ὑφασμα τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ σπουδαῖον, διότι παριστᾷ πιθανῶς τὸν Καλὸν Ποιμένα.

Πρὸ τῆς ἐξετάσεως τῆς χρονολογίας τῶν ἀναγλύφων τούτων πρέπει προηγουμένως νὰ διευκρι-

² Strzygowski, Hellenistische und koptische Kunst, ἔνθ' ἀν. εἰκ. 45, 48.

νισθῆ ἐν ἄλλο ζήτημα ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ χρονολόγησις αὐτῶν. Πρέπει δηλαδὴ νὰ ἐξετάσωμεν ἂν τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι σύγχρονα ἢ ἂν ἡ τεχνικὴ διαφορὰ ἢ παρατηρουμένη μεταξὺ αὐτῶν δεικνύει καὶ διαφορὰν ἐποχῆς. Ἐπίσης εἶδομεν, ὅτι παραστάσεις τινές, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῶν νηρηίδων, κατὰγονται ἐξ ἄλλων συνθετοτέρων, οὔσαι ἐξηλειγμένοι μορφαὶ ἐκείνων. Τοῦτο σημαίνει ἄρα, ὅτι αἱ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἀναγλύφων παραστάσεις εἶναι μεταγενέστεραι τῶν συνθετοτέρων ἐξ ὧν προῆλθον;

Σχετικῶς πρὸς τὸ πρῶτον ζήτημα νομίζω, ὅτι ἡ τεχνικὴ διαφορὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐνδειξίς καὶ διαφόρου χρονολογίας, ἀλλ' ὅτι ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἐκ τῆς δεξιότητος τοῦ τεχνίτου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δευτέρον ζήτημα ἐπίσης νομίζω, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπλουστέρων καὶ τῶν συνθετοτέρων παραστάσεων ἡ διαφορὰ εἶναι ἐλαχίστη. Νομίζω δέ, ὅτι ἡ ἀπλοποίησις αὕτη προέρχεται ὁμοίως ἐκ τῆς ἰκανότητος τοῦ τεχνίτου. Γενικῶς λοιπὸν τὰ ἔργα ταῦτα πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν σύγχρονα πρὸς ἄλληλα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς αὐτῆς περιόδου ἐποχῆς πρὸς τὰς συνθετοτέρας παραστάσεις ἐξ ὧν προῆλθον.

Τῶν ζητημάτων τούτων καθορισθέντων προβαίνομεν νῦν εἰς τὴν χρονολογίαν τῶν ἀναγλύφων.

Τὰ ἔργα ταῦτα συμφώνως πρὸς τὴν τεχνικὴν αὐτῶν ἐκτέλεσιν φαίνεται, ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀνήκοντα εἰς τὴν πρὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε'

μΧ αἰῶνος ἐποχὴν.

Πράγματι εἶναι γνωστὸν, ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης τὰ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξερχόμενα ἔργα δεικνύουσι τὴν καθαρὰν ἀλεξανδρινὴν τέχνην ἄνευ οὐδεμιᾶς ξένης ἐπιδράσεως. Χαρακτηριστικὰ δὲ τῆς καθαρᾶς ταύτης ἀλεξανδρινῆς τέχνης εἶναι μεταξὺ ἄλλων κυριαρχία τῶν καμπύλων γραμμῶν, διακοσμητικὴ ταξινόμησις τῶν πτυχώσεων καὶ χρῆσις τοῦ γυμνοῦ¹. Πάντα δὲ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα γνωρίσματα ἀνευρίσκουμεν εἰς τὰ ἀνάγλυφα τοῦ ἡμετέρου μουσείου. Ἀπὸ τοῦ Ε' δὲ αἰῶνος εἰσβάλλει εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἢ Συρομικρασιατικὴν ἐπίδρασις, ὅποτε ἡ ἀλεξανδρινὴ τέχνη ἄρδην μεταβάλλεται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς γίνονται πολὺ διάφορα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν καταφαίνεται, ὅτι ἡ εἰς τὴν πρὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰῶνος ἐποχὴν ἀναγωγὴ τῶν ἡμετέρων ἀναγλύφων εἶναι δικαιολογημένη. Ἀκριβέστερον δὲ προσδιορίζοντες τὰ ἔργα ταῦτα πρέπει νὰ ἀναγάγωμεν τὴν κατασκευὴν αὐτῶν εἰς τὸν Γ' ἢ Δ' μΧ αἰῶνα, ἐποχὴν εἰς ἣν ἀναβιβάζουσι τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων ἔργων. Εἰς τὴν χρονολογίαν δὲ ταύτην, ἐπαναλαμβάνομεν, δὲ πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσα ἴσως μικρὰ χρονικὴ διαφορὰ.

Ἀνδρέας Ἐγγόπουλος.

¹ Wulff, *Altehr. und byzant. Kunst* σ. 190 κέ.

Τὸ Ὁδεῖον τοῦ Περικλέους

ὑπὸ

Παναγιώτου Καστριώτου.

Ἐπανελήφθησαν ἐφέτος αἱ δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τὴν ἐμὴν διεύθυνσιν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Χρ. Ἡλιοπούλου ἀνασκαφαί, πρὸς τελικὴν ἀποκάλυψιν τοῦ χώρου τοῦ Ὁδείου τοῦ Περικλέους, ὅστις καθωρίσθη διὰ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντων λειψάνων καὶ ἄλλων σχετικῶν εὕρημάτων.

Ἦδη ἀσχολούμεθα (**εἰκ. 1**) εἰς τὴν ἐκχωμάτωσιν τοῦ ἀνατολικῶς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ μέχρι

σχεδὸν αὐτοῦ τοῦ βράχου χώρου, ὅστις ἀποκαλυπτόμενος μέχρι τοῦ στερεοῦ ἐδάφους θὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ ἤδη ἀνεσκαμμένου, καὶ οὕτω θ' ἀποτελεσθῆ ἐν σύνολον, ὅπερ ἐλπίζομεν νὰ θετικοποιήσῃ πάνθ' ὅσα ἐξεθέσαμεν ἐν τῇ προγενεστέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ (ΑΕ 1914 σελ. 143-166) προκειμένου περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ὁδείου, ὅπερ τελείως καταστραφέν ἐλάχιστα μόνον λείψανα ἐπεφύλαξεν ἡμῖν πρὸς καθορισμὸν ταύτης.

Εἰκ. 1.

Εἰς τὸ ὑψηλότερον στρώμα τοῦ χώρου τούτου καὶ εἰς βάθος δύο ὡς ἔγγιστα μέτρων, εὐρέθησαν νεώτερα τινὰ κτίσματα ἐξ ἀρχαίων ὑλικῶν· σὺν τούτοις δὲ πίθοι τινὲς ἐκ κεράμου (εἰκ. 2, 3) χρησιμοποιούμενοι πρὸς ἐναποθήκευσιν ὑγρῶν (ὕδατος, ἐλαίου, οἴνου), ἢ ἄλλων τροφίμων, διάφορα ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια, ὧν 3-4 ἐνεπίγραφα, πανταχόθεν ἀποκεκρουμένα, ἅτινα κατωτέρω δημοσιεύομεν, ὡς καὶ βάρθρα τινὰ ἐκ τοῦ παρακειμένου Διονυσιακοῦ θεάτρου καὶ ἀγαλμάτιον γυμνὸν Διονύσου (εἰκ. 4), μαρμάρινον, ῥωμ. χρόνων, ἡμιτελῶς ἐξειργασμένον καὶ ἐλλιπὲς τὰ ἄκρα, ὡς καὶ κεφαλὴν μικρὰν γυναικὸς, ἴσως Ἀρτέμιδος (εἰκ. 5).

Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν κατεδάφισιν τῶν κτισμάτων τούτων, εἰς βαθύτερα στρώματα ἀπεκαλύφθη πολλαχού αὐτὸς οὗτος ὁ βράχος λελαξευμένος (εἰκ. 6), οὗ ἡ διεύθυνσις καὶ τὸ σχῆμα προσαρμόζονται ὡς συνέχεια τοῦ ἤδη ἐκ τῆς προγενεστέρως ἐργασίας ἀποκαλυφθέντος, ἀποτελῶν, ὡς φαίνεται, τὸ κοῖλον, (ὅπερ πιθανὸν νὰ ἦτο τετράγωνον) τοῦ Ὠδείου, μέρος τοῦ ὁποίου ἦτο ὀπισθόδηποτε εὐκρινὲς καὶ εἰς τὸν χώρον τῆς πρώτης ἀνασκαφῆς, ἐξ ἀβλεψίας δὲ ἡ παραδομῆς μὴ σημειωθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκπονήσαντος τὸ δημοσιευθὲν ἐκεῖνης σχεδίου.

Ὑπὸ τὰ μεταγενέστερα ταῦτα κτίσματα εὐρέθη

καὶ εὐρυτάτη ἀσβεστοκάμινος κατασκευασθεῖσα ἐπὶ τοῦ βράχου, ὃν καὶ κατέστρεψαν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Ἡ εὕρεσις τῆς ἀσβεστοκάμινου ταύτης ἐνταῦθα ἐξηγεῖ τὴν γενομένην μεγάλην καταστροφὴν τοῦ Ὠδείου καὶ τῶν ὑλικῶν ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ ταύτην, ὧν οὐκ ὀλίγα μαρμάρινα θραύσματα εὐρέθησαν ἐν αὐτῇ ἡμικεκαυμένα ἔτι, ἐν μέσῳ πυκνοῦ στρώματος ἐλαιοσπυρήνων, οἵτινες ὡς καύσιμος ὕλη ἐτίθεντο ἐκεῖ.

Ἄλλ' ἀγαθῆ τύχῃ! προχωρούσης τῆς ἀνασκαφῆς δυτικῶς πρὸς τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως εὗρομεν εἰς βάθος τριῶν μέτρων κατὰ χώραν τεῖχος ἰσοδομικόν (εἰκ. 7), ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον διήκον, οὗ τὸ σήμερον ἀποκαλυφθὲν μῆκος εἶναι 10 περίπου

Εἰκ. 2.

Εικ. 3.

μέτρων (εἰκ. 8). Τὸ τεῖχος τοῦτο, οὐ σώζεται μόνον ὁ κάτω δόμος, ἐνιαχοῦ δὲ δύο δόμοι, εἶναι ἑλληνικῶν χρόνων ἐκ λίθου πειραϊκοῦ (ἀκτίτου), καὶ δύναται ἀσφαλῶς νὰ θεωρηθῇ ὡς καθορίζον τὸν χώρον τοῦ Ὠδεῖου τοῦ Περικλέους ἀπὸ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

Ἐπομένως τὸ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τοποθετούμενον ἐνταῦθα ποῦ Ὠδεῖον, ἀναζητητέον ἔσωθεν τοῦ τείχους, δηλαδή, ἐν τῇ θέσει ἡμεῖς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰργάσθημεν, καὶ εὗρομεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐνδείξεων καὶ τεκμηρίων καὶ κρηπιδώματα κατὰ χώραν, ἅτινα συνεπλήρουν τὴν ΒΑ πλευρὰν τοῦ λελαξευμένου τοίχου.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης ἀποκαλύψεως τοῦ περὶ τὴν ἀνασκαφὴν χώρου προτίθεται ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία νὰ ἀγοράσῃ τὴν παρακειμένην οἰκίαν Σαρδελᾶ, ἵνα ἐπεκταθῇ ἡ ἐργασία ΑΜ καὶ οὕτως ἐρευνηθῇ καὶ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ κοίλου¹.

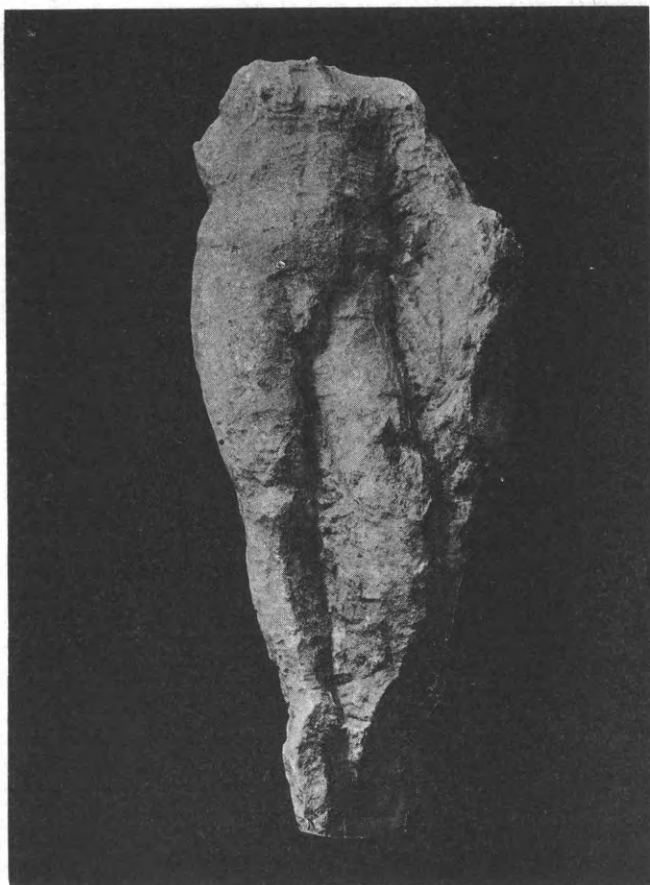
Ὡς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμῶν πραγματεία ἀναπτύσσομεν προσηκόντως, ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης καταστροφῆς καὶ δηώσεως ὁ τελικὸς καθορισμὸς τοῦ χώρου τοῦ Ὠδεῖου πολλὰς παρέσχε δυσχερείας, ἀφ' οὗ ἐκτὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντων θεμε-

¹ Ἦδη τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας προῦκλήριξε τὴν ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν μεσημβρινῶς τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν κειμένων ἐτέρων τριῶν οἰκιῶν.

λίων κτλ., οὐδὲν ἐπιγραφικὸν μνημεῖον, ἀναμφισβητήτου κύρους ἀνεκαλύφθη, δυνάμενον ἀνεπιφυλάκτως νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ὑπαρξιν τοῦ περιφήμου ἰδρύματος.

Παρὰ τὴν μοιραίαν ὁμωσ ταύτην ἔλλειψιν τῶν ἀπολύτως θετικῶν στοιχείων, τὰ μέχρι τοῦδε εὑρεθέντα καὶ ἡ ἐπιμελὴς μελέτη καὶ ἡ ἐπίμονος ἔρευνα ἐξασφαλίζουσι τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο τὸ Ὠδεῖον, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ματαιοπονία ἢ εἰς παρακείμενον χώρον ἀναζήτησις, ἀφ' οὗ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ ἀνασκαφεὶς τοιοῦτος συμφωνεῖ τοπογραφικῶς πληρέ-

στατα μετὰ τῶν σωζομένων μαρτυριῶν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀποκλείεται κατ' ἀρχὴν λόγῳ ἀνεπαρ-

Εικ. 4.

κείας καταλλήλου χώρου ἢ ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν ἔρευνα.

Εἰκ. 5.

Διότι πῶς ἄλλως δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι τὸ σχῆμα, τὰ λαξεύματα, τὸ τεχνικῶς δισκευασμένον δάπεδον, τὰ σχετικὰ εὐρήματα, ἐν οἷς τὰ κατὰ χώραν εὐρεθέντα θεμέλια κρηπιδωμάτων καὶ τὰ ἐκεῖ συνερευθέντα δύο ὑπερφυσικοῦ μεγέθους μαρμάρινα προσωπεῖα, ἀνήκοντα προφανῶς εἰς τὸν τοῦ ἰδρύματος ἀρχιτεκτονικὸν διάκοσμον, τὰ μαρμάρινα ἐδώλια τὰ φέροντα ἀνάγλυπτον γλαῦκα, ἅτινα

Εἰκ. 6.

δὲν προέρχονται ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ ἰδίᾳ τὸ ἐπὶ σύμπαντος τοῦ χώρου τοῦ δαπέδου ὑπάρχον παχὺ στρώμα ἐκ τέφρας καὶ ἀπηνθρακωμένων ξύλων — ἅτινα κατὰ τὰς γενομένας ἀναλύσεις ἀνήκουσιν εἰς ῥητινοφόρα δένδρα κατάλληλα διὰ τὴν ναυπηγίαν —, ἐπίσης αἱ ἡμίκαυτοι πήλινοι κερραμίδες ἐκ τῆς στέγης, αἱ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σύλλα ἀσφαλῶς ἀνήκουσαι, καὶ τὰ μαρμάρινα τεμάχια, ἅτινα διατηροῦσιν ἰχνη πυρκαϊᾶς; Πάντα ταῦτα οὐδαμῶς ἄλλως δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ νὰ ἀποδοθῶσιν, ἢ ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸ Ὁδεῖον τοῦ Περικλέους καὶ συμμετέσχον τῆς γενομένης ἐν αὐτῷ πυρκαϊᾶς. Κατὰ συνέπειαν

δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἄριστα μαρτύρια, ἀναπληροῦντα τὴν ἔλλειψιν θετικῶν λειψάνων, ἐξαφανισθέντων βεβαίως ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς δηρώσεως, καὶ οὕτω πᾶσα ἐπιφύλαξις περὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ χώρου οὐ μόνον παρακεκινδυνευμένη, ἀλλὰ καὶ ἀδικαιολόγητος θεωρεῖται ἐκ μέρους τῶν ἀντιφρονούντων, ἀφ' οὗ τὰ μαρτύρια ταῦτα προσηκόντως ἐξετασθέντα καὶ μελετηθέντα, ὡς ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς, καθίστανται αὐθεντικὴ διαπίστωσις καὶ ἀδιαφιλονεικῆτος ἀπόδειξις περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ὁδεῖου.

Καὶ οὗτος εἶνε ὁ λόγος δι' ὃν μετὰ λύπης καὶ ἐκπλήξεως ἐν ταύτῳ ἀνεγνώσαμεν εἰς τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας¹ ἐν τῇ ὀλιγοστίχῳ καὶ ξηροτάτῃ ἀνακοινώσει περὶ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης (αὐτ. σελ. 55) ὅτι «*δυστυχῶς διεψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες περὶ ἀνευρέσεως ἐπὶ τόπον ἀσφαλῶν ἰχνῶν τοῦ Ὁδεῖου*», πρᾶγμα ὅπερ καταδηλοῖ ἢ παντελεῖ ἄγνοιαν, ἢ ἀσύγγνωστον ἀμέλειαν ἐν τῇ παρακολουθήσει τῆς ἐργασίας, ἢ ἐπίμονον ἄρνησιν ἀριδῆλων καὶ σαφῶν, ἀλλὰ καὶ καθωρισμένων πορισμάτων ταύτης, ἥκιστα ἀρμόζουσιν εἰς ἐπίσημον ἔργον, δι' οὗ ἐπικοινωνεῖ ἡ ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία μετὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου καθιστῶσα τοῦτον ἐνήμερον τῶν

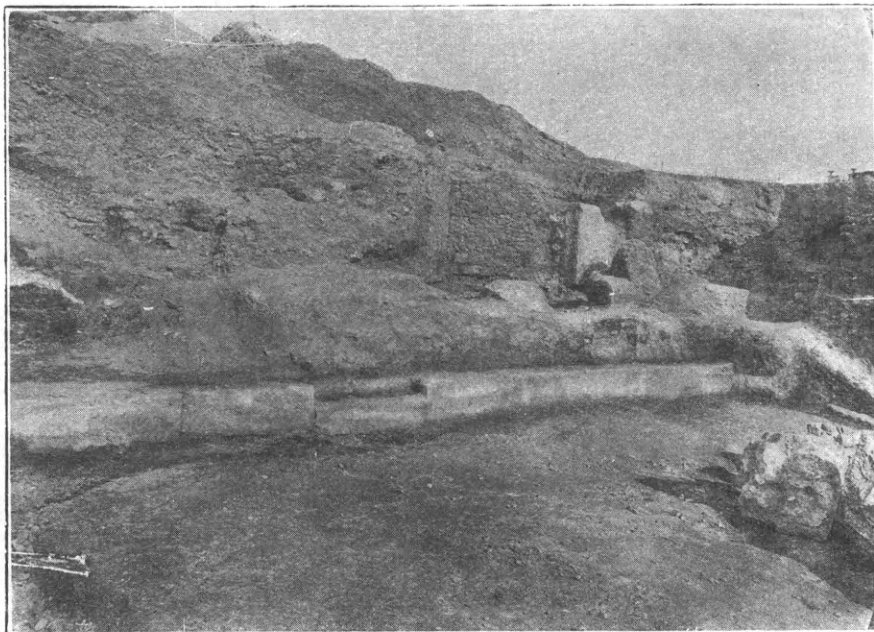
διαφόρων ἀνακαλύψεων.

Δὲν πρόκειται δὲ περὶ ἐπιφυλακτικῆς γνώμης ἢ ἐνδοιασμῶν, ἀλλὰ ἀπολύτου ἀρνήσεως τῶν θετικῶν ἀποτελεσμάτων, καὶ περὶ παρασιωπήσεως καὶ αὐτῶν τῶν σπουδαίων τεκμηρίων ἢ ἐνδείξεων τῆς σπουδαιοτάτης ἀνασκαφῆς καὶ δικαιολογίας ἐξ ἄλλου τῆς γνώμης αὐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο, καθ' ὑποχρέωσιν πλέον ἐπιβάλλεται ἡ διαμαρτυρία αὕτη, πρὸς ἰκανοποίησιν καὶ τῆς ἀκριβείας τῶν γεγονότων καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀληθείας.

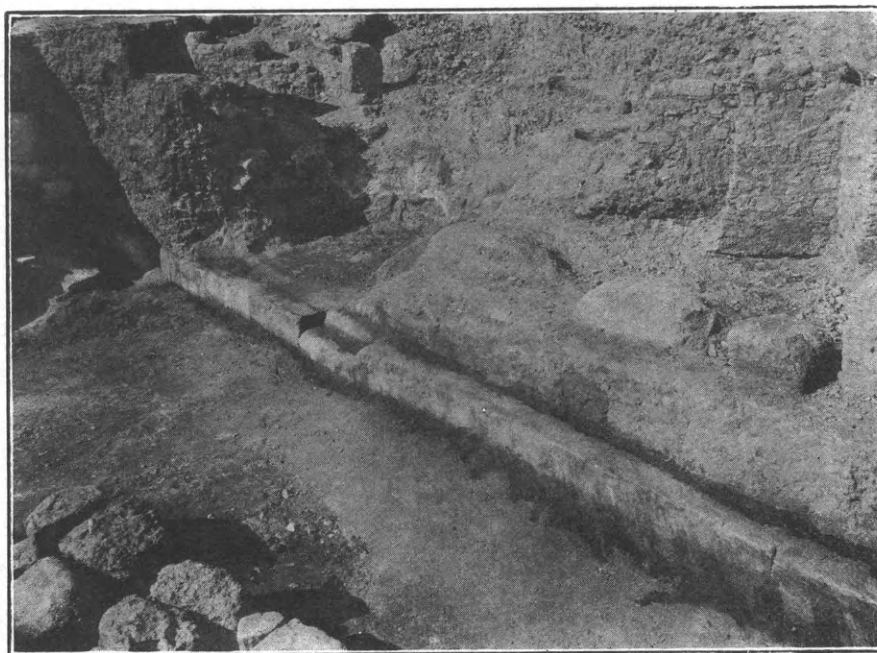
¹ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Τόμ. 1. 1915. Τεύχ. 1ον-3ον. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» 1915

Ἡ περαιτέρω πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἐργασία πεπεύσμεθα ὅτι ἐπαρκῶς πλέον θὰ συμπληρώσῃ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα, διὰ τῶν ἀναμενομένων με-

τ' ἐλπίδων νέων ἀνακαλύψεων, αἵτινες ἄπλετον θὰ ἐπιχύσωσι φῶς καὶ ἐπὶ τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων σημείων τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἐπιφυλακτικότητος, καὶ

Εἰκ. 7.

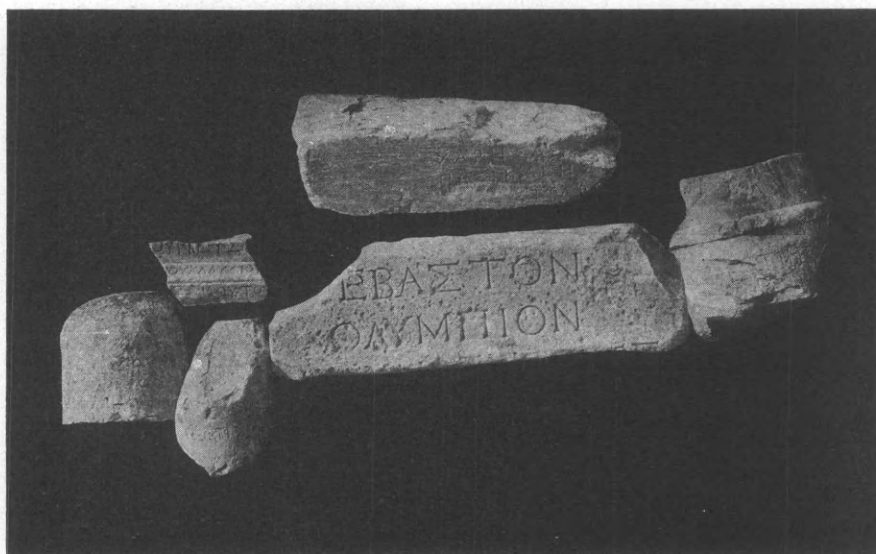
Εἰκ. 8.

θὰ πιστοποιήσωσι τὰς ἀρχικὰς αὐτῶν πεποιθήσεις ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ ἡμῶν τούτων τῶν τεκμηρίων περὶ τοῦ πολυθρυλήτου Ὁδείου.

Ἐν τοῖς νεωτέροις κτίσμασι περὶ ὧν ἀνωτέρω

(σελ. 146, εἰκ. 2), εὔρομεν ἐντετοιχισμένα τὰ ἐξῆς ἐνεπίγραφα τεμάχια·

1. Τεμάχιον ἐπιγραφῆς (εἰκ. 9), βάρου πιθανῶς, ἐλληνικῶν χρόνων, λευκοῦ μαρμάρου, περιέ-

Εἰκ. 9.

χον κατάλογον ὀνομάτων. Μήκ. 0·60, πάχ. 0·13.

ΧΑΡΗΞ	Χάρης
ΠΑΞΙΚΛΗΞ	Πασικλής
ΞΤΙΛΒ..	Ξτίλβ[ων].

2. Τεμάχιον ἐπιγραφῆς (εἰκ. 9) ἐπὶ κιονίσκου ἐπιτυμβίου ὑμηττίου μαρμάρου·

...ΑΙΔΟΞ	[Ἄθην]αἶδος
ΕΥΘΥ.ΟΥΞ	Εὐθύ[μ]ους
ΦΥΛΑΚΟΞ	Φύλακος.

3. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου (εἰκ. 9), ἐφ' ᾧ τιμητικὴ ἐπιγραφὴ ῥωμαϊκῶν χρόνων μήκ. 0·58, ὑψ. 0·20·

.ΕΒΑΣΤΟΝ	[Σ]εβαστὸν
ΟΛΥΜΠΙΟΝ	Ὀλύμπιον

4. Τεμάχιον μαρμάρου ὑμηττίου (εἰκ. 9)· σφύζεται μέρος ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς· μήκ. 0·22, πάχ. 0·12·

.ΟΥΝΙΕΥΞ	[Σ]ουνιεὺς
ΟΥΚΛΑΥΔΙΟΥ	ου Κλαυδίου
ΖΩΙΛΟΥΤΟΥ	Ζωΐλου του.

5. Τεμάχιον κιονίσκου ἐπιτυμβίου ὑψ. 0·28. Σφύζεται τὸ ὄνομα ΚΛΕΩΤΙΞ

6. Ἐπὶ ἐτέρου τεμαχίου κιονίσκου ἐπιτυμβίου ὑψ. 0·38 σφύζεται τὸ τέλος ὀνόματος ...ΤΙΝΟΞ.

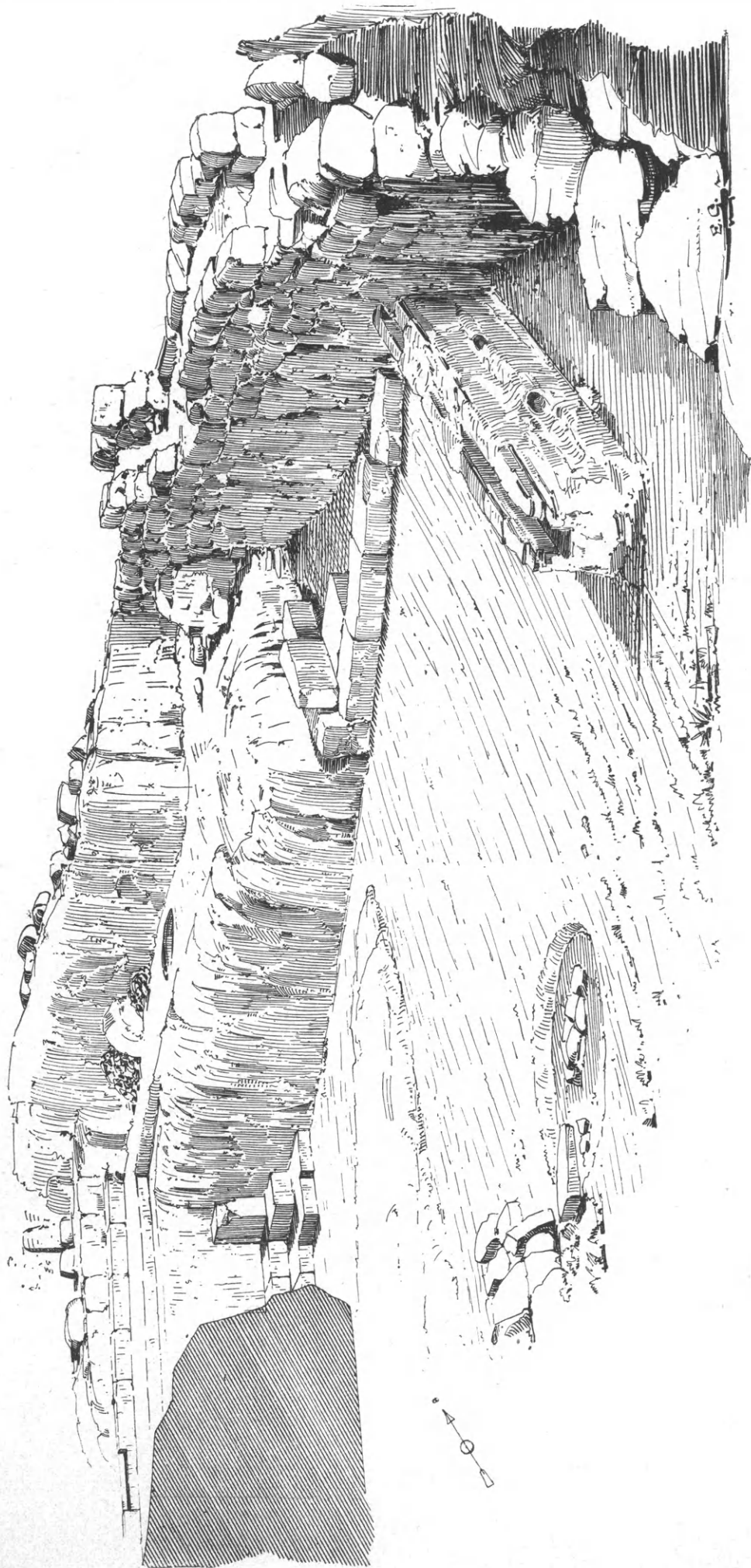
Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου καὶ

ἐλίγον πρὸ τῆς διακοπῆς τῶν ἀνασκαφῶν, ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος χειμῶνος, κάτωθεν τοῦ ἰσοδομικοῦ τείχους, περὶ οὗ ἀνωτέρω διελάβομεν, καὶ ὄπερ θεωροῦμεν σπουδαῖον ἀνεξαρτήτως ἄλλης σημασίας, ὡς ὀρίζον τὸν χώρον τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου ἀπὸ τοῦ Ὁδείου, ὡς περίβολος τούτου πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, εὐρέθη εἰς βῆθος τριῶν μέτρων γωνία Στοᾶς (ἢ αἰθούσης), σχήματος Π (εἰκ. 10). Ταύτης σφύζεται τὸ κρηπίδωμα ἐκ δύο βαθμίδων· τοῦ μὲν πρὸς βορρᾶν σκέλους μέχρι τριῶν μέτρων μήκους, τοῦ δὲ πρὸς δυσμᾶς μέχρι δέκα μέτρων (ἴσον ἤδη ἀπεκαλύφθη).

Τὸ τεχνικῶς ἐξωμαλυσμένον πρὸς ἀνατολὰς ἔδαφος ὄπερ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνεκαλύψαμεν εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μετὰ τοῦ πρὸς δυσμᾶς νῦν ἀνακαλυφθέντος· οὕτως ὀλόκληρος ἡ ἑκτάσις τῆς Στοᾶς ἔχει μῆκος τριάκοντα μέτρων, ἴσως δὲ καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς νὰ ἦτο ἴσον περίπου· ἦτο δὲ πλακόστρωτος ἀφαιρεθέντων τῶν πλακῶν κατὰ τὴν καταστροφὴν.

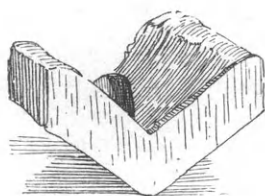
Εἰς τὴν γωνίαν ταύτην τῆς Στοᾶς εὕρομεν παχύτατον στρώμα τέφρας καὶ ξύλων ἀπηνθρακωμένων, ὄπερ ἐπεκτείνεται ἐπὶ ὅλης τῆς ἀνασκαφείσης ἐκτάσεως, καθὼς καὶ σωρείαν πηλίνων κεράμων στέγης στρωτῆρων καὶ καλυπτῆρων (εἰκ. 11) ἡμι-κεκαυμένων, καὶ οὐκ ὀλίγους σιδηροῦς ἤλους (εἰκ. 12) μετὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων, ἅτινα ἐχρησίμευον καὶ διὰ τὴν σύνδεσιν τῶν δοκῶν τῆς στέγης. Καὶ

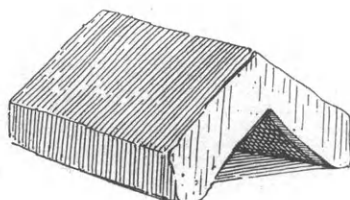

Εἰκ. 10.

τά ὀλίγα ταῦτα θεωροῦμεν οὐχὶ ἀπλῶς ἐνδείξεις, ἀλλὰ πολὺ σπουδαῖα τεκμήρια ἀνήκοντα ἀναμφιβόλως εἰς τὸ Ὁδεῖον.

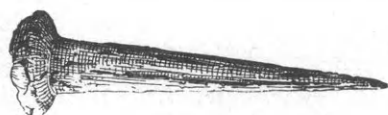

Εἰκ. 11.

Εἰκ. 11.

Τὰ λείψανα τῶν θεμελίων τῆς Στοᾶς, ὡς κείμενα εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ ἐπικλινούσ ἐδάφους, ἐκαλύφθησαν ἐνωρίτερον ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως παρασυρθέντων χωμάτων, καὶ τούτου ἕνεκα διεσώθησαν, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς

Εἰκ. 12.

Στοᾶς, ἀπώτερον τοῦ σημείου τούτων κείμενα, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, μείναντα περισσότερον χρόνον ἀκάλυπτα, ὑπέστησαν τὴν καταστροφὴν καὶ δῆλως, μετενεχθέντα ὅσα διεσώθησαν ἄλλοθι πρὸς χρῆσιν μεταγενεστέρων οἰκοδομημάτων.

Ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς Στοᾶς εὐρέθη κατὰ χώραν γωνιαῖος ὀρθοστάτης (εἰκ. 10) τοίχου ἐκ πωρίνου σκληροῦ λίθου ὕψ. 1·20, πλ. 1·40, πάχ. 0·40, ἰδρυμένος ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας βαθμίδος τοῦ κρηπιδώματος. Τὸ σχῆμα τῆς Στοᾶς ταύτης ἀποκαλυπτομένης καὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς (ἄτε μὴ ἀνασκαφείσης εἰσέτι) θὰ ἀποτελέσῃ μεγάλην τετράγωνον Στοάν (αἴθουσαν).

Ἵψηλότερον τῶν εὐρεθέντων θεμελίων τοῦ κρηπιδώματος καὶ τοῦ ὀρθοστάτου τούτου τῆς Στοᾶς, ὁ βράχος πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον εἶναι κατὰ μῆκος ὀριζοντίως κεκομμένος εἰς πλάτος 1·60 ἀποτελῶν οἶονεὶ τὸ διάζωμα, ἀκριβῶς ὡς παρατηρεῖται ἐν τοῖς θεάτροις· διότι θέατρον καὶ ᾠδεῖον ἦτο ταυτόσημον, ὡς τὸ τοῦ Ἡρώδου ἐν Ἀθήναις καὶ θέατρον ἐλέγετο καὶ ᾠδεῖον, καὶ εἶχεν ἀκριβῶς καὶ ἐν ἔλοις καὶ ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα τὸν ῥυθμὸν θεάτρου Ρωμαϊκοῦ.

Τὴν ἐσωτερικὴν διάταξιν τοῦ ἡμετέρου Ὁδεῖου γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Βιτρουβίου (V, 6. 4) ὅτι ἦν μὲν

μικρὸν ἀλλὰ πολυτελὲς διὰ στύλων κεκοσμημένον, οἵτινες ἦσαν ἔσω τε καὶ ἔξω τοῦ τῆς σκηνῆς οἰκοδομήματος, ἅμα δὲ καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν ἐδωλίων σειρὰς κατὰ ῥυθμὸν **στοᾶς κύκλω περιθεούσης** τὸν περίβολον (πρβ. εἰκ. 10).

Ἡ ἀποκάλυψις τῆς Στοᾶς ταύτης καὶ ἡ κατὰ μῆκος τῆς κορυφῆς τοῦ κοίλου, ἤτοι τῆς γραμμῆς τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς τοῦ διαζώματος¹ διάταξις, ὡς βλέπομεν τοῦτο ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τῆς βορείου καὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Βιτρουβίου λεγόμενα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διατάξεως.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, τὸ κοῖλον δὲν ἦτο ἀμφιθεατρικόν, ἀλλὰ τετράγωνον. Συνεπῶς ἐπειδὴ μόνον μουσικαὶ παραστάσεις ἐν αὐτῷ ἐτελοῦντο, διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν ὡς εἰς τὰ θέατρα αἱ ἔδραι ἡμικυκλικῶς διατεθειμέναι ἀπέναντι τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ κατελάμβανον πᾶσαν τὴν γύρωθεν Στοάν. Ἐν δὲ τῇ ὀρχήστρᾳ ὑπῆρχον μόνον αἱ ἔδραι τῶν μουσικῶν ὡς ἐν τῷ μικρῷ θεάτρῳ τῆς Πομπηίας (πρβ. εἰκ. 1837 ἐν Baumeister)· δι' ὃ καὶ ὁ Πλούταρχος (Περικλ. 15) λέγει ὅτι ἦν «**Πολύεδρον**».

Κατόπιν τούτων δυνάμεθα ἤδη νὰ φαντασθῶμεν καὶ ἀναπαραστήσωμεν τὸ σχῆμα τοῦ Ὁδεῖου. Ἦτοι ἐπὶ τοῦ διαζώματος, ὅπερ διαθείει γύρωθεν τὴν τετράγωνον Στοάν καὶ ὅπερ ἐσχηματίσθη δι' ἀποκοπῆς τοῦ βράχου ὀριζοντίως, ἐκεῖ ὑπῆρχον κίονες οἵτινες ὑπεβάσταζον τὴν στέγην· ὀπισθεν τῶν ὀποίων ἦσαν αἱ σειραὶ τῶν καθισμάτων τῶν θεατῶν ἀκριβῶς ὡς ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ τῆς Πριήνης. Τοῦτο μοὶ ὑπέδειξεν ὁ ὑποδιευθυντῆς τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου καθηγητῆς κ. Knackfuss, ὅστις μελετήσας ἐπισταμένως τὰ ἀποκαλυφθέντα λείψανα ἀσπάζεται καθ' ὀλοκληρίαν τὴν γνώμην μου ὅτι ἀνήκουσι ταῦτα τῷ Ὁδεῖῳ τοῦ Περικλέους.

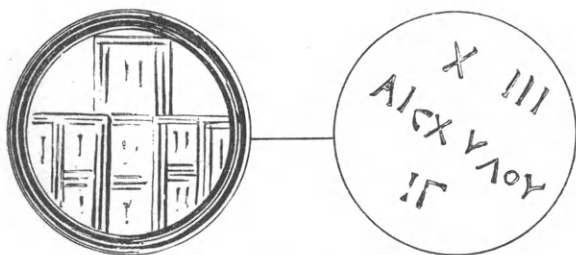
Καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Σφήκ. 1104 λέγει: οἱ δ' ἐν τῷ Ὁδεῖῳ· ἔστι τόπος «**θεατροειδής**», ἐν ᾧ εἰώθασιν τὰ ποιήματα ἀπαγγέλλειν πρὶν τῆς εἰς τὸ θέατρον ἀπαγγελίας².

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων εὔρομεν καὶ

¹ Τὸ διάζωμα τοῦτο κατεσκευάσθη δι' ὀριζοντίου τομῆς τοῦ μαλακοῦ βράχου ὡς βλέπομεν τοῦτο ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τῆς Στοᾶς αἰτινες μέχρι τοῦδε ἦλθον εἰς φῶς.

² Ἰσως τὸ πρῶτον τὸν Ὁδεῖον ὁ βασιλεὺς Ἀριστοφάνης ἀνκοδόμησεν οὐχὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον σχέδιον.

ὄστεινον σύμβολον θεατρικόν, στρογγύλον, ἤτοι εἰσι-
τήριον (εἰκ. 13) διαμ. 0·03, πάχ. 0·002, φέρον

Εἰκ. 13.

ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως τὸ ὄνομα *Αἰσχύλου* καὶ ἄνωθεν
μὲν τοῦ ὀνόματος τὰ σημεῖα XIII, κάτωθεν δὲ ΙΓ.
Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων ἀποδίδομεν αὐτὸ
εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους. Προ-
φανῶς πρόκειται περὶ θεατρικοῦ εἰσιτηρίου ἀναφε-
ρομένου εἰς τὴν παράστασιν ἔργου τινὸς τοῦ μεγάλου
τραγικοῦ· τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ ὀπισθεν εἰκονιζόμενον ἐν
κατόψει οἰκοδόμημα ἐξελάδομεν κατ' ἀρχὰς ὡς πυ-
λῶνα ἤτοι ὀχυρωματικὴν πύλην, ὡς βλέπομεν ἐπὶ
νομισμάτων τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Νομίζομεν
ὅμως ὅτι τὸ εἰσιτήριο τοῦτο ἀναφέρεται μᾶλλον
εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα, ἴσως τὸ Ὁδεῖον, ἐν ᾧ
παρίσταται τὸ ἔργον. Τὴν συνήθειαν ταύτην εἶχον
οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς αὐτοκρατορικοὺς
χρόνους τοὺς ἀπὸ Ἀδριανοῦ μέχρι Γορδιανοῦ Γ',
ὅτε οὐδὲν πλέον ἔνδοξον ἔχοντες ἀνῆγον ἑαυτοὺς
εἰς τοὺς κλασσικοὺς χρόνους τῆς ἰσχύος αὐτῶν καὶ
ἀναπαρίστων ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ ἄλλων συμ-
βόλων τὰ ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ὑπάρχοντα διάσημα
μνημεῖα, ὡς φέρεται καὶ ἐπὶ νομισμάτων εἰκονίζον-
τος τὴν μεσημβρινὴν ὄψιν τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ
τῶν ἱερῶν αὐτῆς καὶ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν αὐτῆς
κειμένου θεάτρου τοῦ Διονύσου, ἢ ἀνεύρεσις τοῦ
ὀποίου, ὡς γνωστὸν, μεγάλως συνέτεινεν εἰς τὴν
εὐχερῆ ἀποκάλυψιν τούτου ὡς ἐξαφανισθέντος θεω-
ρουμένου θεάτρου τοῦ Διονύσου.

Ὁ Chaboullet¹ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Cat-
alogue des Camees* καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ
ἀντικειμένων ἐξ ἐλεφαντόδοντος, περιγράφων τὰ
σύμβολα τῶν ἀγώνων ἢ θεάτρων, ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ
τινων στρογγύλων συμβόλων εὐρέθησαν φέροντα
σημεῖα καὶ γράμματα, ἅτινα ἀποδεικνύουσι τὰς

¹ Chaboullet *Catalogue General de la bibliotheque Im-
periales Paris 1858.*

θέσεις ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ ἢ θεάτρῳ. Μεταξὺ αὐ-
τῶν εὐρέθησαν καὶ τινὰ ἐπὶ τῶν ὀποίων ἀναγινώ-
σκονται οἱ τίτλοι κωμωδιῶν ὡς καὶ ὀνόματα δια-
σῆμων ἀγώνων· πρβ. Baumeister, *Denkmäler
des Klass. Alterthums* σ. 1756 εἰκ. 1835.— A.
Haigh-Pickard-Cambridge, *The Attic Theatre*.
Oxford 1907 σελ. 333· ὅθεν καὶ τὸ ἡμέτερον τὸ
φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσχύλου, εἶναι θεατρικὸν εἰσι-
τήριο ἀναφερόμενον εἰς τὴν παράστασιν ἔργου αὐ-
τοῦ (πρβ. εἰκ. 1833 καὶ 1837 ἐν *Denkmäler*,
Baumeister σελ. 1756, ἔνθα ἐπὶ θεατρικοῦ εἰσι-
τηρίου εἰκονίζονται τρία κωμικὰ προσωπεῖα καὶ ἡ
ἐπιγραφή *Θεοφόρου* (= Θεοφορουμένη) ἔργου τοῦ
Μενάνδρου, ὀλοκλήρου ἢ μόνον τῶν χωρικῶν καὶ
λυρικῶν μερῶν καὶ κάτωθεν τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ
(MENAN = Μενάνδρου).

Ὁ δὲ ἔμπροσθεν τύπος, ἐν ᾧ παρίσταται οἰκοδό-
μημα, καθ' ἡμᾶς εἰκονίζεται ἴσως αὐτὸ τὸ Ὁδεῖον
ἐν κατόψει, διότι τοῦ θεάτρου τοῦ Διονυσίου ἔχο-
μεν ἤδη ἐπὶ νομισμάτων εἰκόνα αὐτοῦ ὅλως διάφο-
ρον, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ εἶναι τοῦ Διονυσια-
κοῦ θεάτρου².

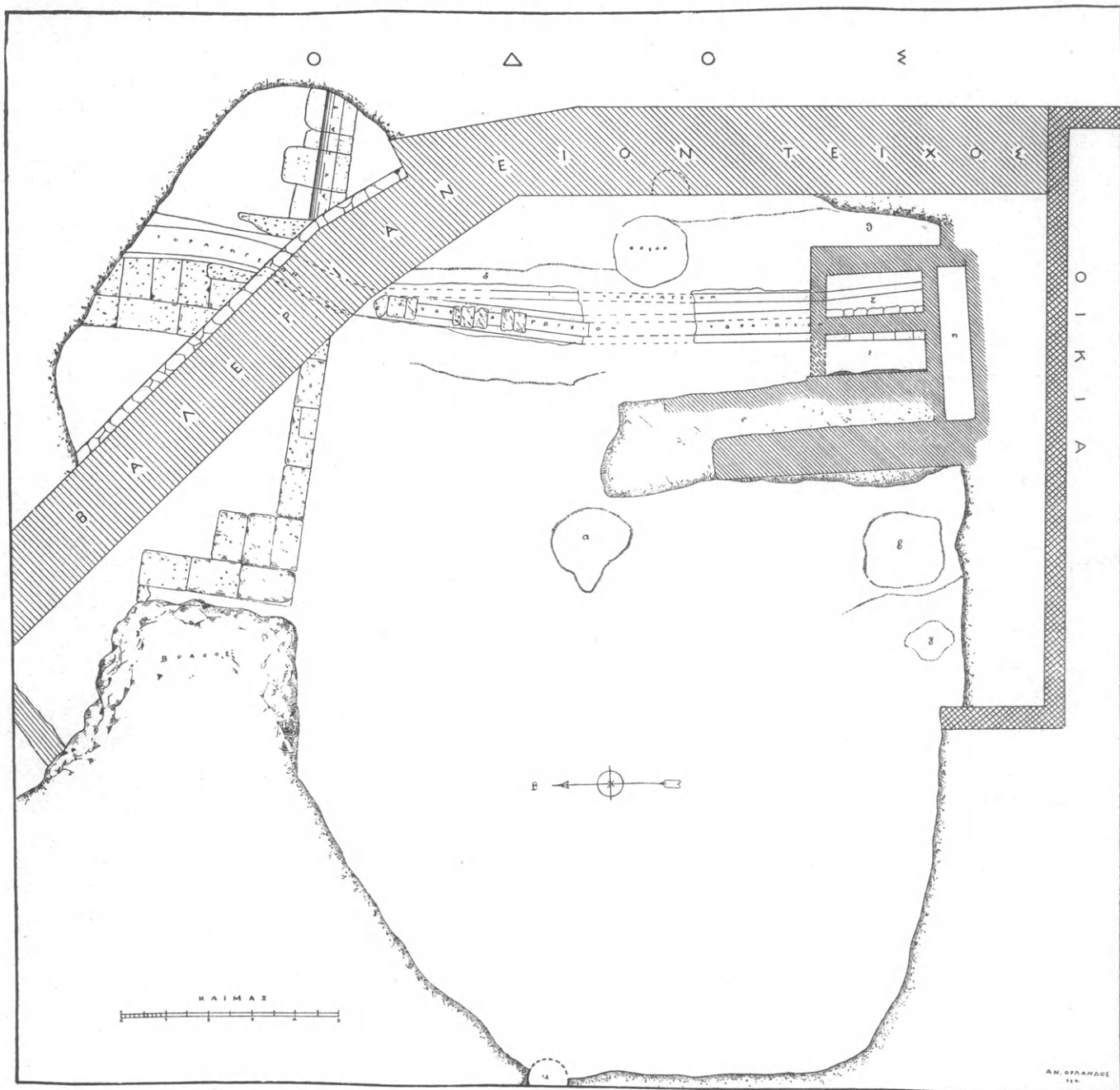
² Τὰ ὄστεινα εἰσιτήρια εἶναι σπάνια, οὐχὶ δὲ ἀρχαιότερα τῶν Ἑλ-
ληνορωμαϊκῶν χρόνων. Ἦσαν δὲ ταῦτα διαρκῆ φιλοτέχνως ἐξεργα-
σμένα καὶ προωρισμένα διὰ τοὺς κατέχοντας καθίσματα τῆς πρώτης
σειρᾶς, ἅπερ ἐν Ἀθήναις τοῖς ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθήσασιν, ἐνίοτε
δὲ καὶ τοῖς αὐτῶν ἀπογόνους ἀπενέμετο. Ἐφερον δὲ συνήθως ἐπὶ τῆς
μιᾶς ὀψεως μορφήν ἢ ἔμβλημα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐμβλήματος ἑλλη-
νιστί. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὀψεως ἀριθμοὺς δι' ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν
γράμμάτων. Ἐπὶ τινος τοιούτου εἰσιτηρίου εἰκονίζεται ἔμπροσθεν κε-
φαλῆ τοῦ Κρόνου καὶ ὀπισθεν τὸ ὄνομα ΚΡΟΝΟΣ καὶ οἱ ἀριθμοὶ XIII
καὶ κατωτέρω ΙΓ.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι οὐδέποτε ὑπερβαίνουσι τὸν ἀριθμὸν δεκατρία, ἐπο-
μένως δὲν ἀναφέρονται εἰς ἀτομικὰ καθίσματα τῶν διαφόρων διαμερι-
σμάτων. Πιθανῶς ἀμφότερα ἀριθμοὶ καὶ ἔμβλημα δηλοῦσιν ἰδιαιτέ-
ρας κερκίδας.

Γνωρίζομεν ὅτι ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Συρακουσῶν κερκίδες τινὲς ἐκα-
λοῦντο διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν καὶ τυράννων, ὡς τοῦ Ἰέρωνος,
τοῦ Διὸς, τοῦ Ἡρακλέους. Εἰς δὲ τὸ ῥωμαϊκὸν θέατρον ὁ Γερμανικὸς
ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς ἰδιαιτέραν κερκίδα (CIG 5369, Tac. Ann.
11, 33). Ὅθεν εὐκόλως δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι τὸ ἔμβλημα ὡς τὸ
τοῦ Κρόνου ἐξηγεῖται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Τὰ συνήθη θεατρικὰ εἰσι-
τήρια φαίνεται ὅτι ἀπετελοῦντο ἐκ μικρῶν μολυβδίνων νομισμάτων
φερόντων ἔκτυπα θεατρικὰ ἔμβληματα (πρβ. Benndorf, *Zeitschrift
für die österreichischen Gymnasien 1875* σ. 579-95) Πρβ.
καὶ Σβορώνου Περὶ εἰσιτηρίων ἐν *Διεθνῆ Νομισματ.* Ἐφημερίδι τῆς
Ἀρχαιολογίας 1898.

Τὰ δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Μαντινείας εὐρέθηνα πῆλινα εἰσιτήρια
ἐξηγοῦσιν ὅτι ἐχρησίμευον ὡς ψῆφοι τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Μαντι-
νείας συνεργημένων διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δήμου (πρβ. Fouglères
BCH 1890 σ. 249). Ἐπιγραφή δὲ τις κεχαραγμένη ἐν τινι σημείῳ (τῆς
Προεδρίας) δεικνύει ὅποια ἡ θέσις τῆς Γερουσίας ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς
Μαντινείας.— Βλέπε καὶ Σβορώνου ἐν *Διεθνῆ Νομισματικῇ Ἐφημε-*

Προβ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1914 σελ. 143-166.

Καὶ ταῦτα ἐν συνόλῳ ὑπῆρξαν τὰ μέχρι σήμερον ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφετεινῆς ἡμῶν ἀνασκαφῆς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀναμφισβήτητον

ριθὶ Ἀρχαιολογίας 1900 σελ. 338 καὶ Π. Καστριώτην ἐπίσης ἐν ΔΕΝΑ 1900 σελ. 55.

Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ Δελφικῷ θεάτρῳ, αἱ Θυιάδες, ἦτοι αἱ περὶ τὸν Διόνυσον γυναῖκες, εἶχον ἰδίαις θέσεσι, δι' ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν ἰδωλίων δηλουμένας (Κεραμόπουλος ἐν ΑΕ 1911 σελ. 168). Ἡ δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Θυιάδων τούτων γυνὴ ἐλέγετο ἀρχηίς, ὡς δηλοῦσι καὶ ἄλλαι δελφικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀναφερόμεναι εἰς ἀρχηίδας γυναῖκας. Τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας ἐδημοσίευσεν ὁ Bourguet (προβ. De rebus Delphicis Imperatoriae aetatis 1915 σελ. 13, 14, 18).

πλέον ἐσωτερικὴν διάταξιν τοῦ Ὀδείου. Ἐχομεν δὲ πάντοτε δι' ἐλπίδος ἔτι συνεχιζομένων τῶν ἀνασκαφῶν ἀπὸ τοῦ προσηχοῦς ἔτους καὶ ἐπὶ τῶν συνεχόμενων οἰκιῶν, ἅς ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἡμῶν Ἐταιρεία, ὡς πάντοτε, οὐδεμιᾶς φειδομένη δαπάνης, θέλει ἀπαλλοτριώσει καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἢ περαιτέρω ἐργασία πρὸς τελείαν αὐτοῦ ἀποκάλυψιν τοῦ χώρου τῆς νοτίας πλευρᾶς τῆς Στοᾶς ὡς καὶ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς λογιζόμεθα εὐτυχεῖς διότι κα-

τορθώθη τελικῶς νὰ ὀρισθῇ ἡ θέσις τούτου μεθ' ὅλας τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις, ἀφ' οὗ, ὡς γνωστόν, τὸ μὲν Ὠδεῖον ἐκάη τὸ δὲ ὑλικὸν αὐτοῦ διασπάρη ἀκολουθῆσαν τὴν συγγνήν ἐκείνου τύχην. Ἐν τούτοις τὰ περισωθέντα αὐτοῦ ἐλάχιστα λεί-

ψανά εἰσι μάρτυρες. ἀψευδεῖς πλέον, τοῦ καταστραφέντος περικλεοῦς μνημείου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Δεκεμβρίου 1915.

Παναγιώτης Καστριώτης.

Διορθώσεις εἰς ΑΕ 1915, τεύχος 1, 2.

Σελ. 43 ἀντὶ Ἄξου γραπτέον Ἄξου.

Σελ. 44 στίχ. 11 ἀντὶ τῶν ζητουμένων ἱερῶν γραπτέον τοῦ ζητουμένου ἱεροῦ.

Σελ. 45 στίχ. ἔσχατος ἀντὶ μέρος τῶν ὀφθαλμῶν γραπτέον μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ.

Σελ. 46 στίχ. 10 ἀντὶ κύμης γραπτέον κόμης.

Σελ. 46 στίχ. 13 ἀντὶ 0·097 γρ. 0·095.

Σελ. 46 στίχ. 27 ἀντὶ 0·91 γρ. 0·21.

Σελ. 47 στίχ. ἔσχατος ἀντὶ 0·106 γρ. 0·166.

Σελ. 49 στίχ. προτελευταῖος ἀντὶ ὀστοδόχων γραπτέον ὀστεοδόχων.

Σελ. 52 στίχ. 1 ἀντὶ solu γραπτέον sola.

Σελ. 52 στίχ. 2 ἀντὶ qui γραπτέον qui.

Σελ. 52 στίχ. 2 ἀντὶ posult γραπτέον posuit.

Μετὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ repotas εἰς reposta τὸ ἐλεγεῖον καθίσταται καταληπτόν ἦτοι

Στέμματα (= οἰκόσημα) μόνα σοι ἐὰν εἶναι ἀνατεθειμένα οὐδὲν ἄλλο ἠδυνήθη ὅστις ἀνέθετο τὰ στέμματα.

Ἐκφράζει δηλ. τὴν λύπην τοῦ ὀ αναθείς τὰ οἰκόσημα, διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναθήσῃ τι σπουδαιότερον.

Σημειωτέον ὅτι ἐν ᾧ χώρῳ εὐρέθη ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἔπρεπε νὰ εὐρεθῶσι καὶ τὰ οἰκόσημα περὶ ὧν ἀναφέρει τὸ ἐλεγεῖον, τοιοῦτόν τι ὅμως δὲν εὐρέθη.

Ἡ διόρθωσις τοῦ repotas εἰς reposta ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Gerola.

Εὐστάθιος Ν. Πετρούλακις.

Ἐκδοθήσεται τόδε τὸ τεύχος (3^{ον} καὶ 4^{ον} = σελ. 97-156) τῇ 31 12 15.

Δίσκος, σφραγίδες λίθιναι καὶ πήλιναι καὶ δακτύλιοι ἐν μεγεθύνσει.

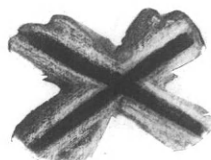
33

10

11

13

12

24

14

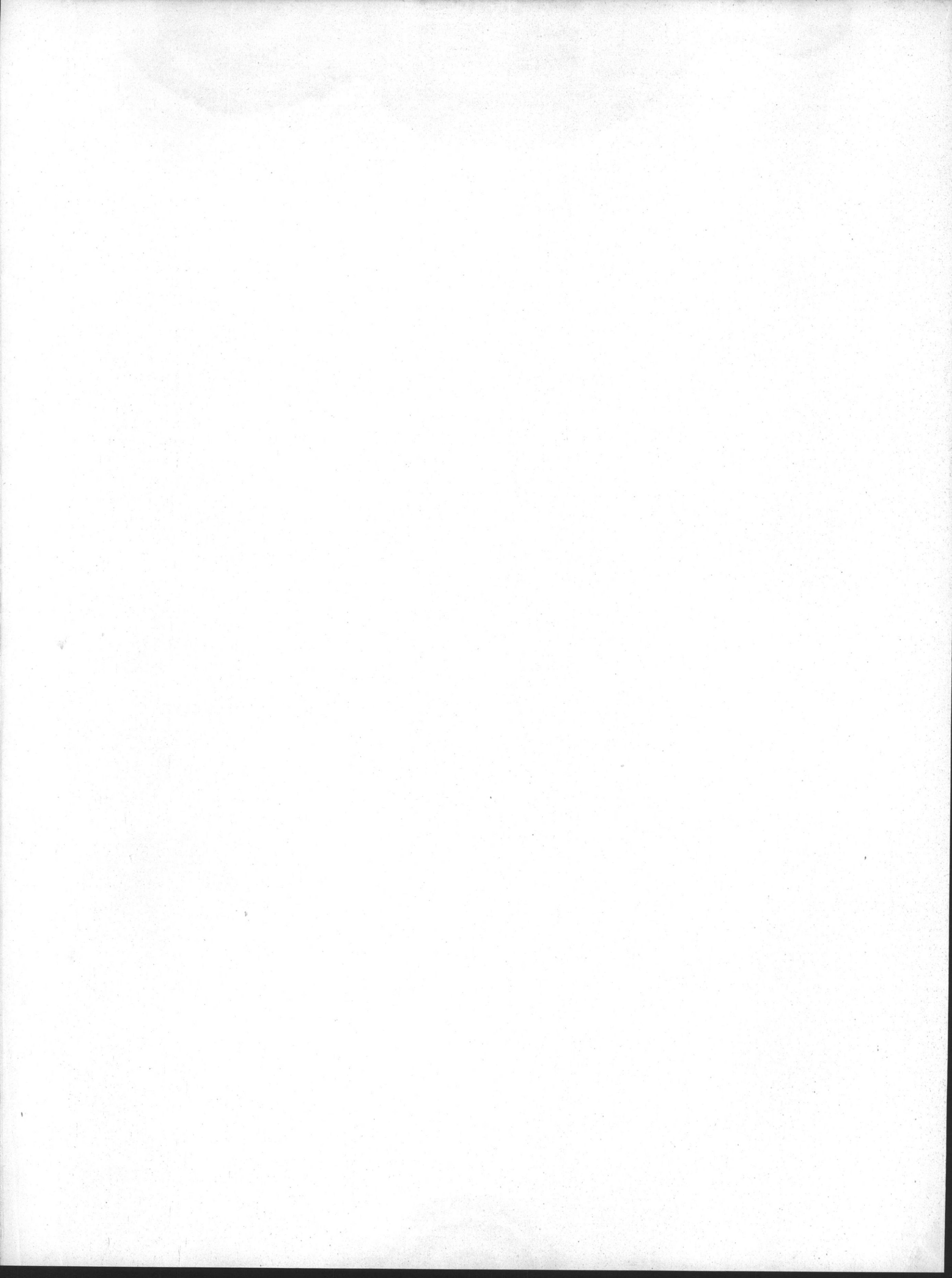

16

19

Δίσκος, σφραγίδες λίθιναι καὶ πήλιναι καὶ δακτύλιοι ἐν μεγεθύνσει.

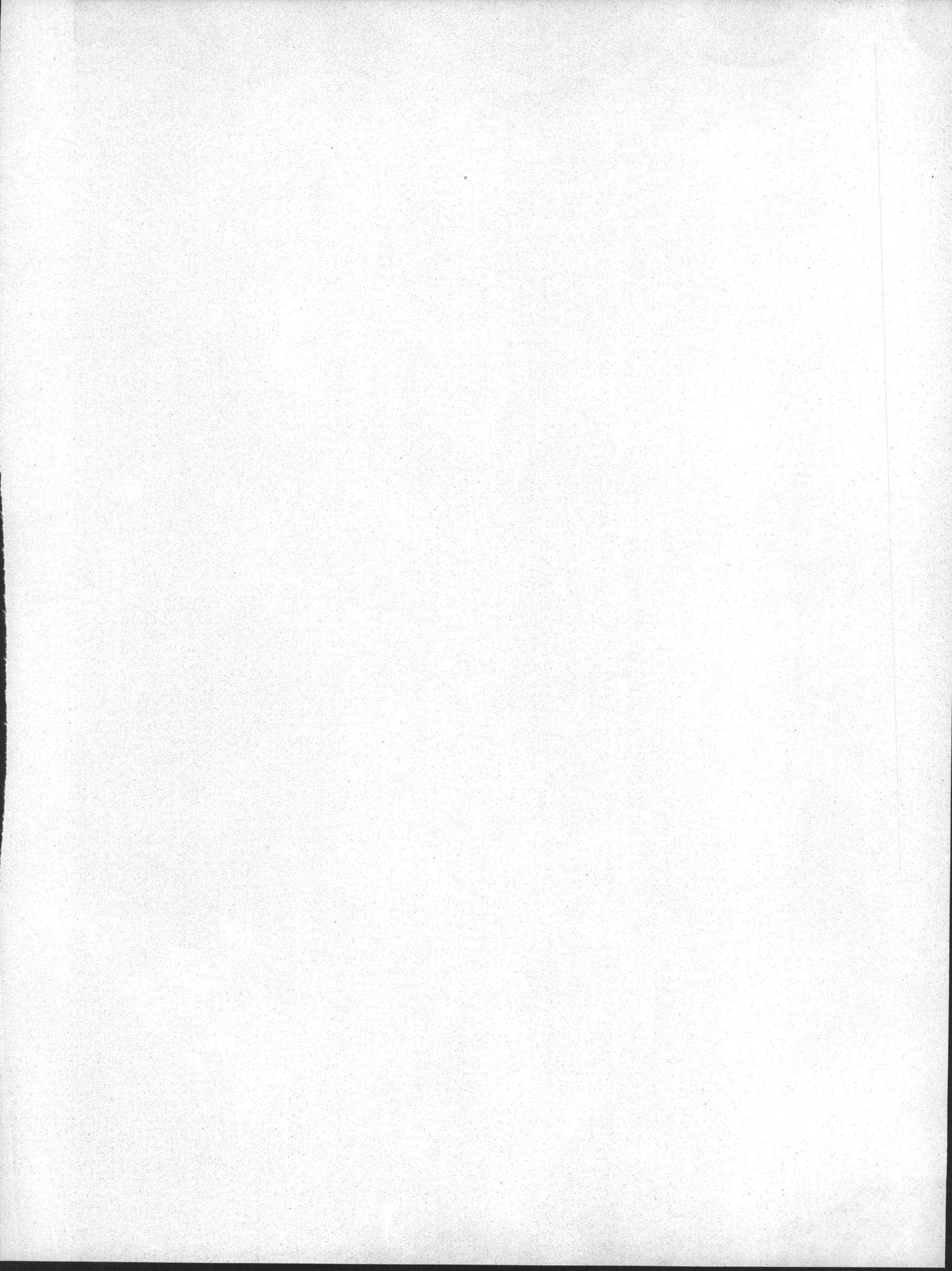
Δακτύλιοι ἀργυροῖ καὶ χαλκοῖ καὶ σφραγῖς λιθίνη.

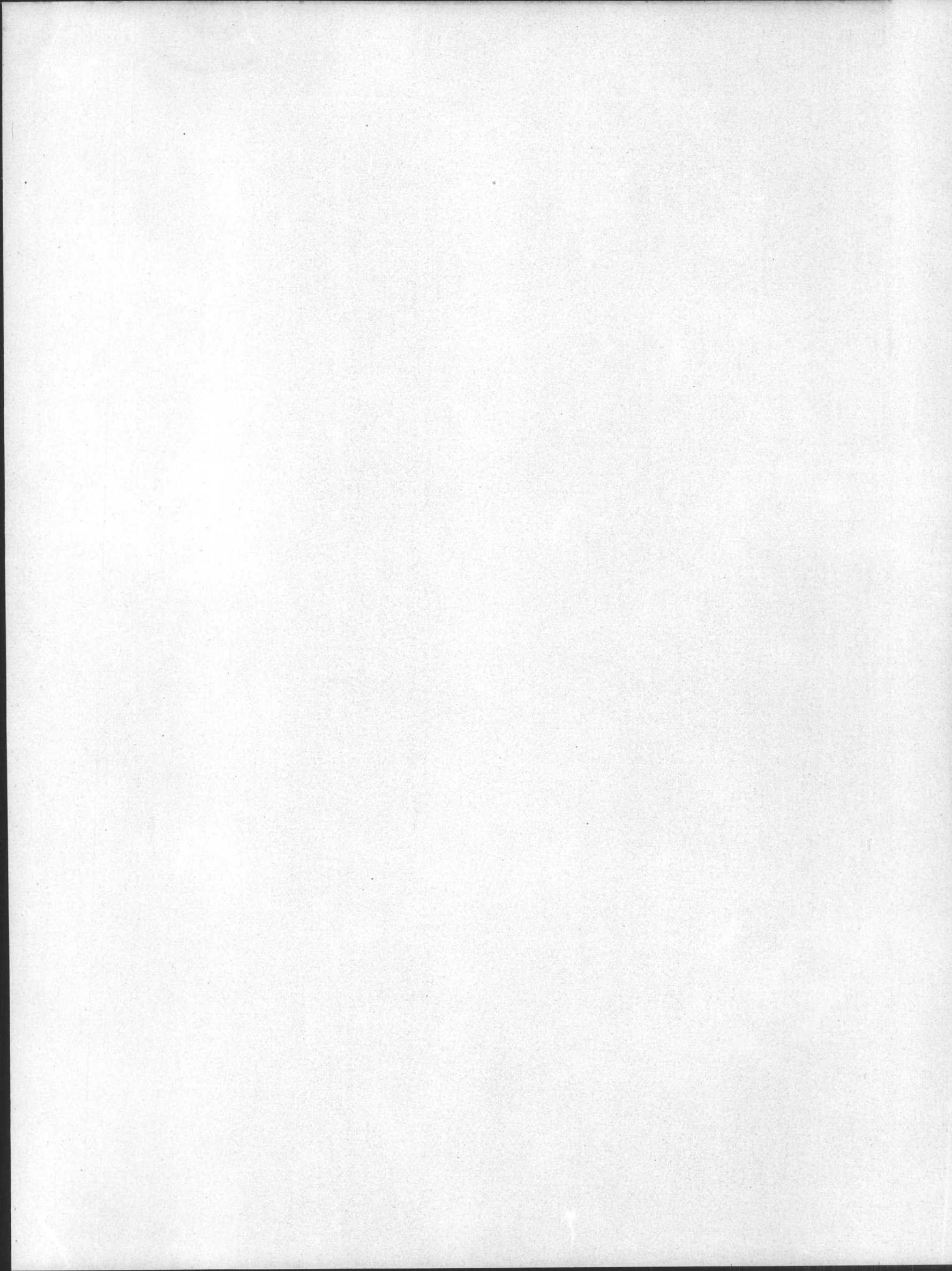
(Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς ὑπὸ Ν. Γιαννοπούλου)

Δακτύλιοι ἀργυροῖ καὶ χαλκοῖ καὶ σφραγῖς λιθίνη.

Δισκοειδῆ σωμάτια λίθινα καὶ πήλινα.

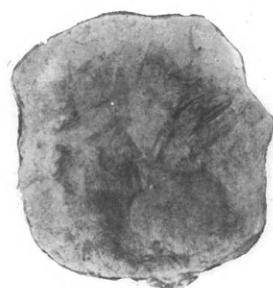

1 Π (171) 0·09

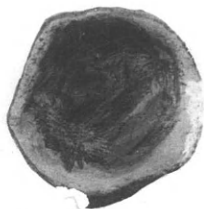
2 Λ (101) 0·034

Λ 3 (90) 0·04

4 Π (172) 0·08

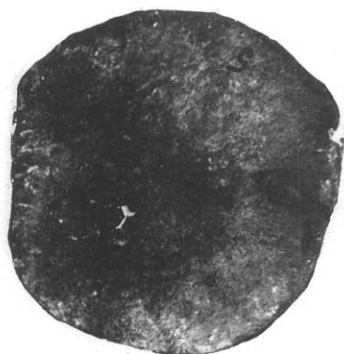
5 Π (12) 0·025

6 Π (11) 0·032

7 Π (162) 0·046

8 Λ (87) 0·10

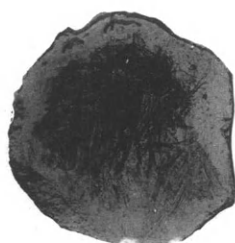
9 Λ (91) 0·032

10 Λ (86δ) 0·13

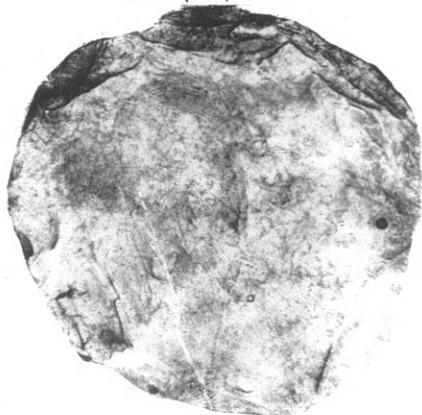
11 Λ (86α) 0·13

12 Π (177) 0·036

13 Π (176) 0·044

14 Λ (88) 0·07

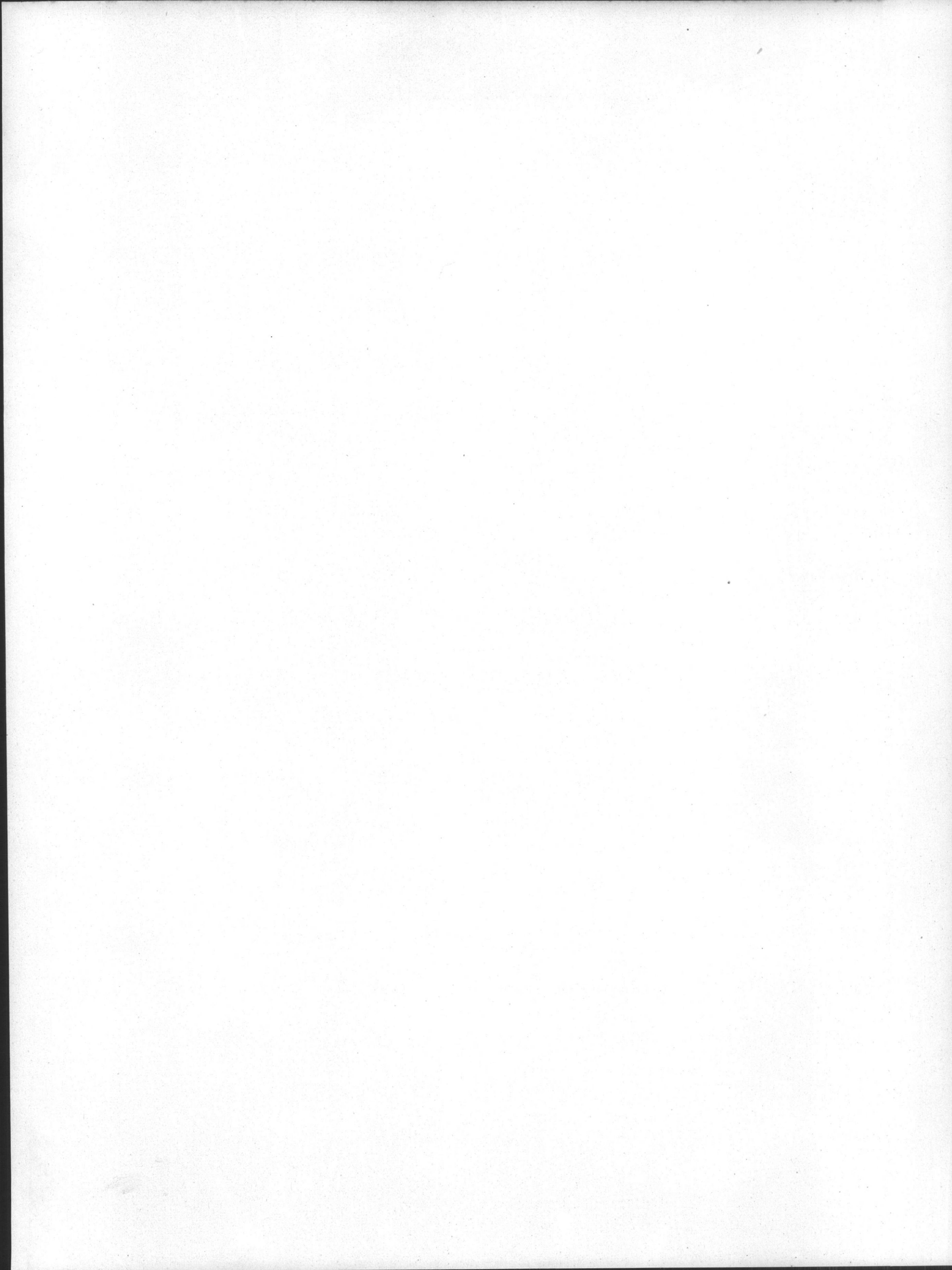
15 Π (170) 0·11

16 Π (174) 0·05

Δισκοειδῆ σωμάτια λίθινα καὶ πήλινα.

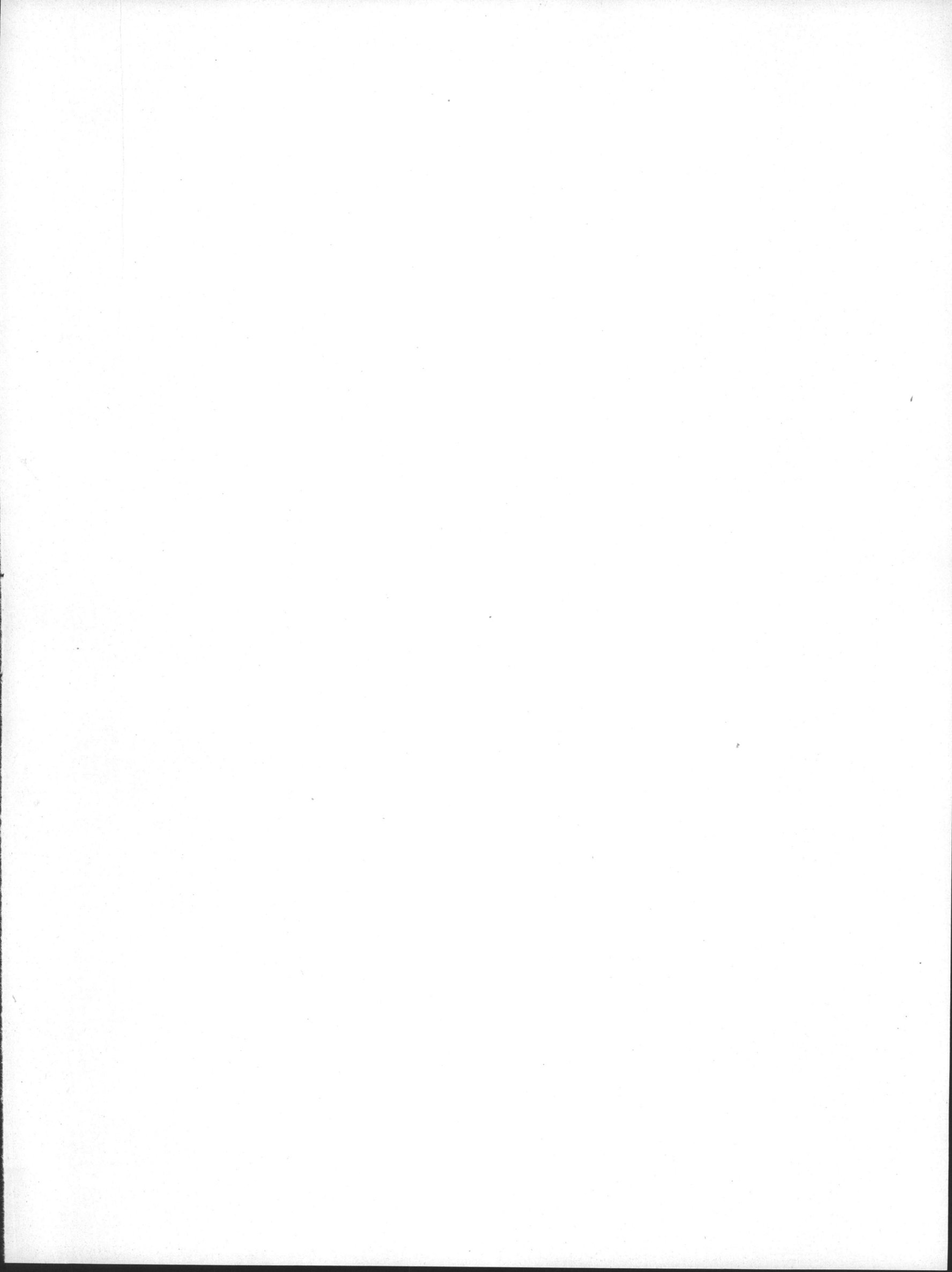

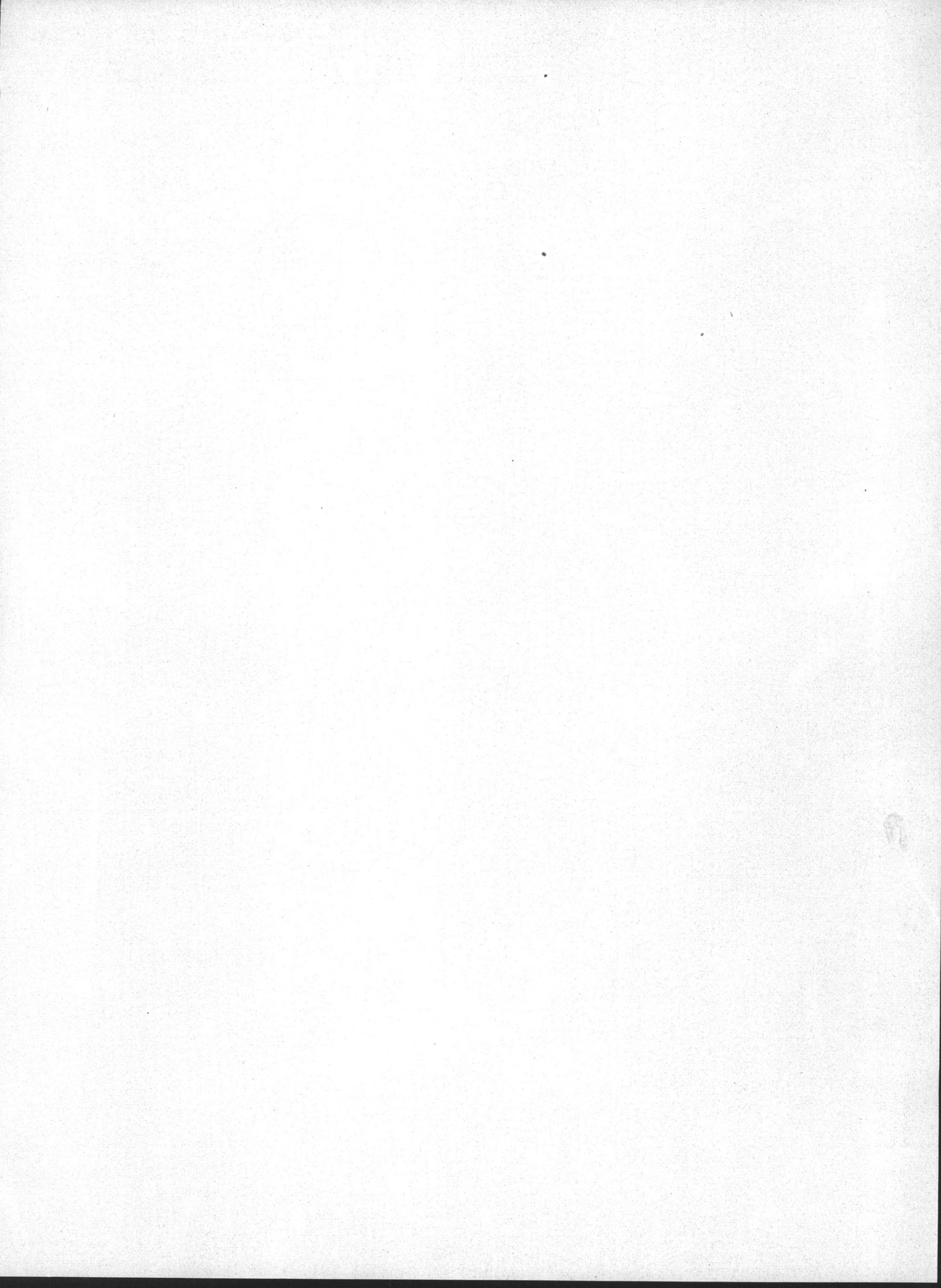
1 Υ Ρ Σ Σ Ξ Μ				2 Λ Λ Ψ Ψ				
3 // μ ⊥ w.				4 1	5 γ λ			
Υ Ρ F Ξ Υ				7 人	8 λ λ			
9 Δ Τ Ω Ι Λ Η Φ Ο Π Π								10 X
11 Ε Χ Ψ Η θ ε Ε								⊗ Ε ο δ
12 ① ②		13 ③	14 ④		15 Σ Ξ Ξ Ξ Β ρ Ξ Ξ			
16 +	17 X+		18 人	19 ⑤		20 + Ξ Ξ		21 ⑥
22 μ ω ο σ ν ς ε η ε ε ε ε								
23 ⑦ Τ Ο Λ Υ Μ Ι Κ ⑧								

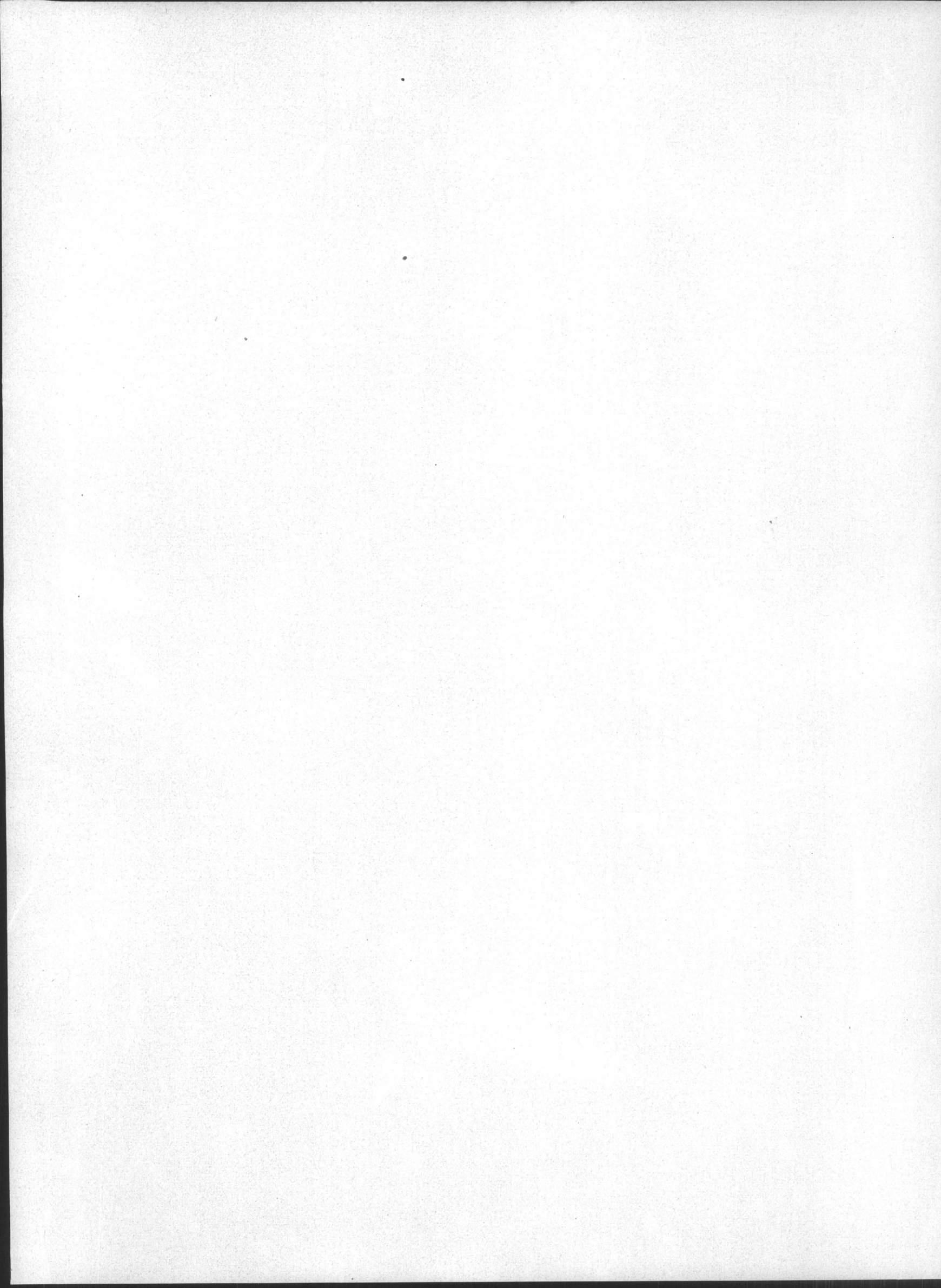
Πίναξ περιέχων τὸ σύνολον τῶν δημοσιευομένων ἐνεπιγράφων μνημείων.

(Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς ὑπὸ Ν. Γιαννοπούλου)

Ἐπιγραφή	Ἐυαῖος Κρήτη	Monu- menti Antichi	Θεσσαλ. Προελλ. Ἐπιγε.
Υ	ϣ, ϣ̄	Y	Y
Ϙ	Ϙ, Ϙ̄		
ϙ	ϙ, ϙ̄		
ϛ	ϛ		
Ϝ	Ϝ		
ϝ	ϝ		
Ϟ	Ϟ		
ϟ	ϟ		
Ϡ	Ϡ		
ϡ	ϡ		
Ϣ	Ϣ		
ϣ	ϣ		
Ϥ	Ϥ		
ϥ	ϥ		
Ϧ	Ϧ		
ϧ	ϧ		
Ϩ	Ϩ		
ϩ	ϩ		
Ϫ	Ϫ		
ϫ	ϫ		
Ϭ	Ϭ		
ϭ	ϭ		
Ϯ	Ϯ		
ϯ	ϯ		
ϰ	ϰ		
ϱ	ϱ		
ϲ	ϲ		
ϳ	ϳ		
ϴ	ϴ		
ϵ	ϵ		
϶	϶		
Ϸ	Ϸ		
ϸ	ϸ		
Ϲ	Ϲ		
Ϻ	Ϻ		
ϻ	ϻ		
ϼ	ϼ		
Ͻ	Ͻ		
Ͼ	Ͼ		
Ͽ	Ͽ		
Ⲁ	Ⲁ		
ⲁ	ⲁ		
Ⲃ	Ⲃ		
ⲃ	ⲃ		
Ⲅ	Ⲅ		
ⲅ	ⲅ		
Ⲇ	Ⲇ		
ⲇ	ⲇ		
Ⲉ	Ⲉ		
ⲉ	ⲉ		
Ⲋ	Ⲋ		
ⲋ	ⲋ		
Ⲍ	Ⲍ		
ⲍ	ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		
Ⲓ	Ⲓ		
ⲓ	ⲓ		
Ⲕ	Ⲕ		
ⲕ	ⲕ		
Ⲍ	Ⲍ		
Ⲏ	Ⲏ		
ⲏ	ⲏ		
Ⲑ	Ⲑ		
ⲑ	ⲑ		

(Δεύτεροι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς· ὑπὸ Ν. Γιαννοπούλου)

(εἰς σελ. 97).

Ἑλληνικὰ Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν	Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν	Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν	Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν Ἑλληνιστῶν
Σ	Σ	Σ	Σ
Η	Η	Η	Η
Ο	Ο	Ο	Ο
+	+	+	+
Χ	Χ	Χ	Χ
Ε	Ε	Ε	Ε
Ϟ	Ϟ	Ϟ	Ϟ
Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ
Ϣ	Ϣ	Ϣ	Ϣ
ϣ	ϣ	ϣ	ϣ
Ϥ	Ϥ	Ϥ	Ϥ
ϥ	ϥ	ϥ	ϥ
Ϧ	Ϧ	Ϧ	Ϧ
ϧ	ϧ	ϧ	ϧ
Ϩ	Ϩ	Ϩ	Ϩ
ϩ	ϩ	ϩ	ϩ
Ϫ	Ϫ	Ϫ	Ϫ
ϫ	ϫ	ϫ	ϫ
Ϭ	Ϭ	Ϭ	Ϭ
ϭ	ϭ	ϭ	ϭ
Ϯ	Ϯ	Ϯ	Ϯ
ϯ	ϯ	ϯ	ϯ
ϰ	ϰ	ϰ	ϰ
ϱ	ϱ	ϱ	ϱ
ϲ	ϲ	ϲ	ϲ
ϳ	ϳ	ϳ	ϳ
ϴ	ϴ	ϴ	ϴ
ϵ	ϵ	ϵ	ϵ
϶	϶	϶	϶
Ϸ	Ϸ	Ϸ	Ϸ
ϸ	ϸ	ϸ	ϸ
Ϲ	Ϲ	Ϲ	Ϲ
Ϻ	Ϻ	Ϻ	Ϻ
ϻ	ϻ	ϻ	ϻ
ϼ	ϼ	ϼ	ϼ
Ͻ	Ͻ	Ͻ	Ͻ
Ͼ	Ͼ	Ͼ	Ͼ
Ͽ	Ͽ	Ͽ	Ͽ

Πίναξ συγκριτικὸς τῶν δημοσιευομένων γραμμάτων πρὸς ἕτερα.
(Σφονδύλια καὶ σφραγίδες).

Πίναξ συγκριτικὸς τῶν δημοσιευομένων γραμμάτων πρὸς ἕτερα.
 (Δακτύλιοι).

Α	Β	Γ	Δ
Ε	Ζ	Η	Θ
Ι	Κ	Λ	Μ
Ν	Ξ	Ο	Π
Ρ	Σ	Τ	Υ
Φ	Χ	Ψ	Ω
Α	Β	Γ	Δ
Ε	Ζ	Η	Θ
Ι	Κ	Λ	Μ
Ν	Ξ	Ο	Π
Ρ	Σ	Τ	Υ
Φ	Χ	Ψ	Ω
Α	Β	Γ	Δ
Ε	Ζ	Η	Θ
Ι	Κ	Λ	Μ
Ν	Ξ	Ο	Π
Ρ	Σ	Τ	Υ
Φ	Χ	Ψ	Ω

(Δεύτεραι ἀνακαλύψεις μνημείων Θεσσαλικῆς προελληνικῆς γραφῆς: ὑπὸ Ν. Γιαννοπούλου)

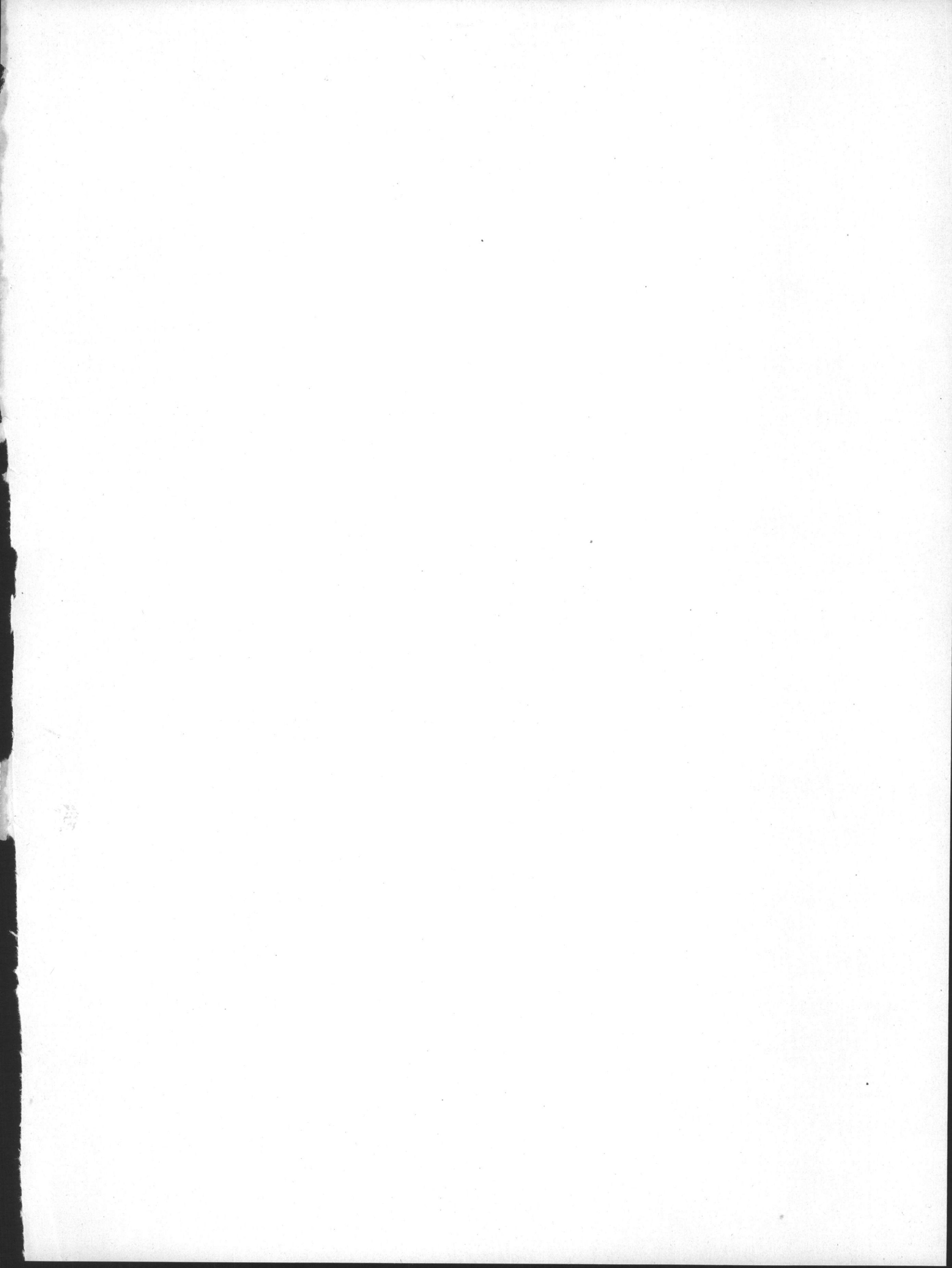
(εἰς σελ. 97).

Ἐπιγραφή	Εὐαὐτὸς Κρήτη	Μονὺ- menti Antichi	Θεσσαλ. Προελλ. Ἐπιγρ.	Ἀνάλογα
𐀀			𐀀	
𐀁	𐀁	𐀁	𐀁	
𐀂	𐀂	𐀂	𐀂	
𐀃	𐀃	𐀃	𐀃	
𐀄	𐀄	𐀄	𐀄	
𐀅	𐀅	𐀅	𐀅	
𐀆	𐀆	𐀆	𐀆	
𐀇	𐀇	𐀇	𐀇	
𐀈	𐀈	𐀈	𐀈	
𐀉	𐀉	𐀉	𐀉	
𐀊	𐀊	𐀊	𐀊	
𐀋	𐀋	𐀋	𐀋	
𐀌	𐀌	𐀌	𐀌	
𐀍	𐀍	𐀍	𐀍	
𐀎	𐀎	𐀎	𐀎	
𐀏	𐀏	𐀏	𐀏	
𐀐	𐀐	𐀐	𐀐	
𐀑	𐀑	𐀑	𐀑	
𐀒	𐀒	𐀒	𐀒	
𐀓	𐀓	𐀓	𐀓	
𐀔	𐀔	𐀔	𐀔	
𐀕	𐀕	𐀕	𐀕	
𐀖	𐀖	𐀖	𐀖	
𐀗	𐀗	𐀗	𐀗	
𐀘	𐀘	𐀘	𐀘	
𐀙	𐀙	𐀙	𐀙	
𐀚	𐀚	𐀚	𐀚	
𐀛	𐀛	𐀛	𐀛	
𐀜	𐀜	𐀜	𐀜	
𐀝	𐀝	𐀝	𐀝	
𐀞	𐀞	𐀞	𐀞	
𐀟	𐀟	𐀟	𐀟	
𐀠	𐀠	𐀠	𐀠	
𐀡	𐀡	𐀡	𐀡	
𐀢	𐀢	𐀢	𐀢	
𐀣	𐀣	𐀣	𐀣	
𐀤	𐀤	𐀤	𐀤	
𐀥	𐀥	𐀥	𐀥	
𐀦	𐀦	𐀦	𐀦	
𐀧	𐀧	𐀧	𐀧	
𐀨	𐀨	𐀨	𐀨	
𐀩	𐀩	𐀩	𐀩	
𐀪	𐀪	𐀪	𐀪	
𐀫	𐀫	𐀫	𐀫	
𐀬	𐀬	𐀬	𐀬	
𐀭	𐀭	𐀭	𐀭	
𐀮	𐀮	𐀮	𐀮	
𐀯	𐀯	𐀯	𐀯	
𐀰	𐀰	𐀰	𐀰	
𐀱	𐀱	𐀱	𐀱	
𐀲	𐀲	𐀲	𐀲	
𐀳	𐀳	𐀳	𐀳	
𐀴	𐀴	𐀴	𐀴	
𐀵	𐀵	𐀵	𐀵	
𐀶	𐀶	𐀶	𐀶	
𐀷	𐀷	𐀷	𐀷	
𐀸	𐀸	𐀸	𐀸	
𐀹	𐀹	𐀹	𐀹	
𐀺	𐀺	𐀺	𐀺	
𐀻	𐀻	𐀻	𐀻	
𐀼	𐀼	𐀼	𐀼	
𐀽	𐀽	𐀽	𐀽	
𐀾	𐀾	𐀾	𐀾	
𐀿	𐀿	𐀿	𐀿	

Ἐπιγραφή	Εὐαὐτὸς Κρήτη	Μονὺ- menti Antichi	Θεσσαλ. Προελλ. Ἐπιγρ.	Ἀνάλογα
𐀀	𐀀	𐀀	𐀀	
𐀁	𐀁	𐀁	𐀁	
𐀂	𐀂	𐀂	𐀂	
𐀃	𐀃	𐀃	𐀃	
𐀄	𐀄	𐀄	𐀄	
𐀅	𐀅	𐀅	𐀅	
𐀆	𐀆	𐀆	𐀆	
𐀇	𐀇	𐀇	𐀇	
𐀈	𐀈	𐀈	𐀈	
𐀉	𐀉	𐀉	𐀉	
𐀊	𐀊	𐀊	𐀊	
𐀋	𐀋	𐀋	𐀋	
𐀌	𐀌	𐀌	𐀌	
𐀍	𐀍	𐀍	𐀍	
𐀎	𐀎	𐀎	𐀎	
𐀏	𐀏	𐀏	𐀏	
𐀐	𐀐	𐀐	𐀐	
𐀑	𐀑	𐀑	𐀑	
𐀒	𐀒	𐀒	𐀒	
𐀓	𐀓	𐀓	𐀓	
𐀔	𐀔	𐀔	𐀔	
𐀕	𐀕	𐀕	𐀕	
𐀖	𐀖	𐀖	𐀖	
𐀗	𐀗	𐀗	𐀗	
𐀘	𐀘	𐀘	𐀘	
𐀙	𐀙	𐀙	𐀙	
𐀚	𐀚	𐀚	𐀚	
𐀛	𐀛	𐀛	𐀛	
𐀜	𐀜	𐀜	𐀜	
𐀝	𐀝	𐀝	𐀝	
𐀞	𐀞	𐀞	𐀞	
𐀟	𐀟	𐀟	𐀟	
𐀠	𐀠	𐀠	𐀠	
𐀡	𐀡	𐀡	𐀡	
𐀢	𐀢	𐀢	𐀢	
𐀣	𐀣	𐀣	𐀣	
𐀤	𐀤	𐀤	𐀤	
𐀥	𐀥	𐀥	𐀥	
𐀦	𐀦	𐀦	𐀦	
𐀧	𐀧	𐀧	𐀧	
𐀨	𐀨	𐀨	𐀨	
𐀩	𐀩	𐀩	𐀩	
𐀪	𐀪	𐀪	𐀪	
𐀫	𐀫	𐀫	𐀫	
𐀬	𐀬	𐀬	𐀬	
𐀭	𐀭	𐀭	𐀭	
𐀮	𐀮	𐀮	𐀮	
𐀯	𐀯	𐀯	𐀯	
𐀰	𐀰	𐀰	𐀰	
𐀱	𐀱	𐀱	𐀱	
𐀲	𐀲	𐀲	𐀲	
𐀳	𐀳	𐀳	𐀳	
𐀴	𐀴	𐀴	𐀴	
𐀵	𐀵	𐀵	𐀵	
𐀶	𐀶	𐀶	𐀶	
𐀷	𐀷	𐀷	𐀷	
𐀸	𐀸	𐀸	𐀸	
𐀹	𐀹	𐀹	𐀹	
𐀺	𐀺	𐀺	𐀺	
𐀻	𐀻	𐀻	𐀻	
𐀼	𐀼	𐀼	𐀼	
𐀽	𐀽	𐀽	𐀽	
𐀾	𐀾	𐀾	𐀾	
𐀿	𐀿	𐀿	𐀿	

Πίναξ συγκριτικὸς τῶν δημοσιευομένων γραμμάτων πρὸς ἕτερα.

(Δακτύλιοι).

Πινάκιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

(περίοδος 1η) 1837-1843 (τεύχη α'-ιγ', ιε', ιζ'-κθ'· τεύχη ιδ' καὶ ιε' ἔδρα δὲν ἐξεδόθησαν) καὶ 1852-1860 (τεύχη λ'-νε').
 περίοδος 2α: 1862 (τεύχη α'-ιβ'· τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἐξεδόθησαν τῷ 1863), 1869 (τεύχος ιγ'), 1870 (τεύχος ιδ'), 1872 (τεύχη
 ιε' καὶ ιε'· τὸ ιε' ἐξεδόθη τῷ 1873), 1874 (τεύχος ιε').
 περίοδος 3η: 1883 καὶ ἐξῆς.

Βιβλία

πωλούμενα ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας (λεωφόρ. Πανεπιστημίου 20).

Τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος:	δραχ.
τῆς μὲν 1ης περιόδου τεύχη μόνον α', β', γ', δ', ια', ιβ', ιε', ιζ', ιη' κτλ.—κθ', ν', να', νγ', νδ', νε'· τὸ τεύχος ἕκαστον.....	1.—
τῆς δὲ 2ης περιόδου τῶν μὲν 12 πρώτων τευχῶν ἕκαστον.....	1.—
τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστον.....	3.—
τῆς δὲ 3ης περιόδου τὸ τεύχος ἕκαστον.....	6.25
Ἐυρετήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος· τῆς τρίτης περιόδου συνταχθὲν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Λαμπροπούλου, τόμος 1ος περι- λαμβάνων τὰ ἔτη 1883-1887. Σχῆμα 4ον, σελίδες η' καὶ στήλαι 550. 1902.....	30.—
Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας: 1842, 1848/9, 1858/9, 1871/2 (ὁ τόμος τοῦ 1870/1 δὲν ὑπάρχει), 1872/3, 1873/4, 1874/5, 1876, 1877 κτλ.. Σχῆμα 8ον· τῶν μὲν μέχρι τοῦ 1905 τῶν ἕκαστος.....	3.—
τῶν δὲ λοιπῶν (1906 κί.) ἕκαστος.....	5.—
Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι, ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου, φυλλάδια δύο (6' καὶ γ'· τὸ α', 1851, δὲν ὑπάρχει): φυλλάδιον 6', 1852, σελίδες ια' καὶ 22 καὶ 5, πίνακες 8· φυλλάδιον γ', 1855, σελίδες 60, πίνα- κες 4. Σχῆμα 4ον· τὸ φυλλάδιον ἐκάτερον.....	1.—
Πρακτικά τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεθθεῖου ἐπιτροπείας, ἢ Ἀναγραφή τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεθθεῖου, γενομένη κατ' ἐν- τολὴν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου καὶ ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Σχ. 4ον, σελ. 21, πίν. 8. 1853....	1.—
Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι, ἐκδιδομένη δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, φυλλάδιον α' (ἄλλο δὲν ἐξεδόθη). Σχῆμα 4ον, σελίδες 6' καὶ 34, πίνακες 9. 1860.....	1.—
Γενικαὶ συνελεύσεις τῶν ἑταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, φυλλάδια δέκα: 1860-1864 καὶ 1866-1870 (φυλλ. τοῦ 1865 δὲν ὑπάρχει). Σχῆμα 4ον· τὸ φυλλάδιον ἕκαστον.....	1.—
Ἱστορικὴ ἔκθεσις τῶν πράξεων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς (1837) μέχρι τοῦ 1879 τελευτῶντος· ὑπὸ Ἐδθμίου Καστόρη. Σχ. 8ον, σελίδες F' καὶ 130. 1879.....	3.—
Κατάλογος τοῦ Ἐπιγραφικοῦ μουσείου, τόμος 1ος: Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, τεύχος α': Ἀρχαῖαι ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ ὑπὸ H. G. Lolling. Σχ. 4ον, σελίδες η' καὶ στήλαι 152 καὶ η', μετὰ πίνακος. 1899.....	12.50
Τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν ὑπὸ Π. Καββαδίου. Σχ. 8ον, σελίδες 304, εἰκόνες 9, πί- νακες 10, ὧν εἰς τοπογραφικὸς. 1900.....	15.—
Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς (ἐν ἔτει 1837) ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900 ὑπὸ Π. Καββαδίου Σχ. 8ον, σελίδες 115. 1900.....	3.—
Τὰ εὐρήματα τῆς ναυαγίας τῶν Ἀντικυθήρων ἐκ τῆς ΑΕ 1902, τεύχος 3/4, στήλ. 145-173/4, εἰκόνες 21, πίνακες 19, ὧν 8 παρένθετοι.....	5.—
Comptes rendus du Congrès international d'archéologie, 1ère session: Athènes 1905. Σχ. 8ον, σελίδες 400, μετ' εἰκόνων. 1905.....	6.—
Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος, τόμος 1ος: Γλυπτὰ ἐκ τοῦ μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Σχῆμα 4ον, σελίδες 6' καὶ στήλαι 118, πίνακες 33. 1906.....	25.—
Die Ausgrabung der Akropolis vom Jahre 1885 bis zum Jahre 1890 von Prof. Dr. P. Cavvadias und G. Kawerau—Ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως ἀπὸ τοῦ 1885 μέχρι τοῦ 1890 ὑπὸ Π. Καββαδίου καὶ Γ. Καβερῶν. Ἑλληνιστὶ καὶ Γερμανιστὶ Σχ. φύλλον, στήλαι 150 καὶ σελίδες 2, εἰκόνες 14, πίνακες 13. 1906/7.....	50.—
Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου· ὑπὸ Χρήστου Τσοῦντα. Σχ. 4ον, στήλαι ιε' καὶ 432, εἰκόνες 312, πίνα- κες 47. 1908.....	50.—
Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων, μετὰ παρατηρήματος Εὐβοϊκῶν ἐπιγραφῶν ὑπὸ Γεωργίου Α. Παπαβασιλείου, γυμνα- σιαρχοῦ. Σχ. 4ον, στήλαι 6' καὶ 108, εἰκόνες 53, πίνακες 21. 1910.....	10.—
Κατάλογος τοῦ μουσείου Λυκοσούρας ὑπὸ Κ. Κουρουνιώτου. Σχ. 8ον, σελίδες 72, εἰκόνες 74. 1911.....	4.—

Βιβλία ἀρτιφανή·

	δραχ.
Γλυπτά τοῦ Ἀθηνῆσιν Ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, κατάλογος περιγραφικὸς, τόμος 1ος: ἀριθ. 1-2725· ὑπὸ Π. Καστριώτου. Σχῆμα 8ον, σελίδες 436. 1908	5.—
Guide illustré du musée National d'Athènes· par V. <i>Stais</i> :	
volume I.: Marbres et bronzes· II ^e édition. Σχῆμα 16ον, σελίδες XVI καὶ VIII καὶ II καὶ 376, μετὰ πολλῶν εἰκόνων. 1910	5.50
» II.: Collection mycénienne. Σχῆμα 16ον, σελίδες XVI καὶ 172, μετὰ πολλῶν εἰκόνων. 1909.....	3.50
Ἵδρυγὸς τῶν Δελφῶν· ὑπὸ Ἀντ. Δ. Κεραμοπούλλου, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων. Σχῆμα 16ον, σελίδες 77, πίνακες 2. 1908 ..	2.—
Guide de Delphes· par Ant. D. <i>Keramopoulos</i> , éphore des antiquités. Σχῆμα 16ον, σελίδες 79, πίνακες 2. 1909 ..	2.—
Θεσσαλικά μνημεῖα, μέρος 1ον (τεύχη τέσσαρα): Περιγραφή τῶν γραπτῶν στηλῶν Παγασῶν τοῦ Ἀθανασακείου μουσείου Βόλου· ὑπὸ Ἀ. Σ. Ἀρβανιτοπούλλου, δ. φ., ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων Θεσσαλίας. Σχ. 16ον, σελίδες 464, εἰκόνες 45. 1909	8.50
Ἱστορία τῶν καλῶν τεχνῶν, μέρος 1ον: α') Εἰσαγωγή περὶ τοῦ καλοῦ, β') Ἡ τέχνη παρὰ τοῖς Ἀνατολικοῖς λαοῖς, γ') Ἀρχαία Ἑλληνικὴ τέχνη· ὑπὸ Κωνσταντίνου Ι. Ζηαίου, καθηγητοῦ τοῦ α' ἐν Ἀθήναις γυμνασίου καὶ τοῦ Ἀρσακείου. Ἐκδίδεται δαπάναις τῆς Φιλελευθευτικῆς ἐταιρείας. Σχ. 8ον, σελίδες η' καὶ 296, εἰκόνες 103. 1910.....	2.70
Ὁ περίβολος τοῦ Ὀλυμπίου ἐπὶ Ἀδριανοῦ· ὑπὸ Φρειδερίκου Βερσάκη. Σχῆμα 8ον, σελίδες 16, εἰκόνες 8, μετὰ πίνακος. 1910	3.—
Das Brauronion und die Chalkothek im Zeitalter der Antoninen· von <i>Friedrich Versakis</i> . Σχ. 4ον, σελίδες 35, εἰκόνες 29, πίνακες 3. 1910	10.—
Ἐκθεσις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἔρευνῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Μετσώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909· ὑπὸ Ν. Ἀ. Βέη. Σχ. 8ον, σελίδες 68. 1910.	2.—
Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία· ὑπὸ Περικλέους Δ. Ρεδιάδου, ὑποπλοίαρχου β. ν.· ἔκδ. 2 ^a Σχ. 8ον, σελίδες 104, μετὰ τοπογραφικοῦ πίνακος. 1911.	3.—
Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ μουσεῖον αὐτῆς· ὑπὸ Γεωργίου Σωτηριάδου Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Σχ. 16ον, σελίδες 190, εἰκόνες 23. 1911	3.—
<i>Eduard Meyer</i> Histoire de l'antiquité, tome premier: Introduction à l'étude des sociétés anciennes· traduit par <i>Maxime David</i> , agrégé de l'université. Σχ. 8ον, σελίδες VIII καὶ 284. Paris, 1912	7.50
Seythians and Greeks, a survey of ancient history and archaeology on the north coast of the Euxine from the Danube to the Caucasus· by <i>Ellis H. Minns</i> , M. A. Σχ. 4ον, σελίδες XL καὶ 720, εἰκόνες 352, χάρτι 9, νομισμάτων πίνακες 9. Cambridge, 1913	—
<i>R. Dussaud</i> : Les civilisations Prehelleniques dans le Bassin de la mer Egée 2 ^{me} Edition. Paris 1914.	
Π. Καββαδίου, Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, Προϊστορικὴ Ἀρχαιολογία. Ἀθήνησι 1914	25.—
<i>Georg. Karo</i> , Führer durch die Ruinen von Tiryns. Athen 1915.	
Ν. Γιαννοπούλου, Θεσσαλικὴ Προελληνικὴ Ἐπιγραφαὶ ἐπὶ βράχων, λίθων, σφραγίδων καὶ ἀγγείων. Ἀθηνῆσιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου. 1908.....	4.—
Ἰωάν. Γ. Κούμαρη ἱατροῦ, Κρανιολογικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐν κοινῷ τάφῳ κλοισφύρων σκελετῶν τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου. Ἀθῆνησι, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.	
Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας, ὑπὸ Γεωργίου Π. Οἰκονόμου, ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Μακεδονίας. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.	

Πωλοῦνται ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ:

Guide Illustré du Musée National d'Athènes par V. <i>Stais</i>	
I volume: Marbres et bronzes, II ^e édition. 1910	5.50
II » Collection mycénienne. 1909	3.50
Π. Καστριώτου, ἐφόρου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Γλυπτά τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, κατάλογος περιγραφικὸς. Τόμ. 1ος (ἀριθ 1-2725). 1908	5.—